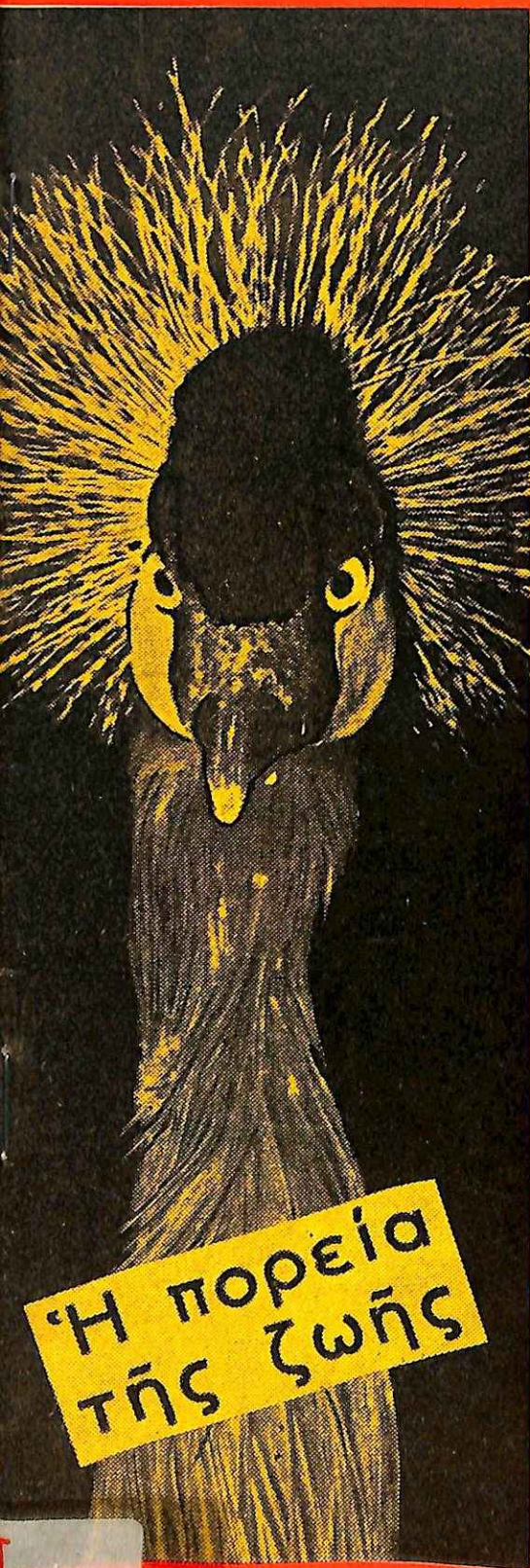
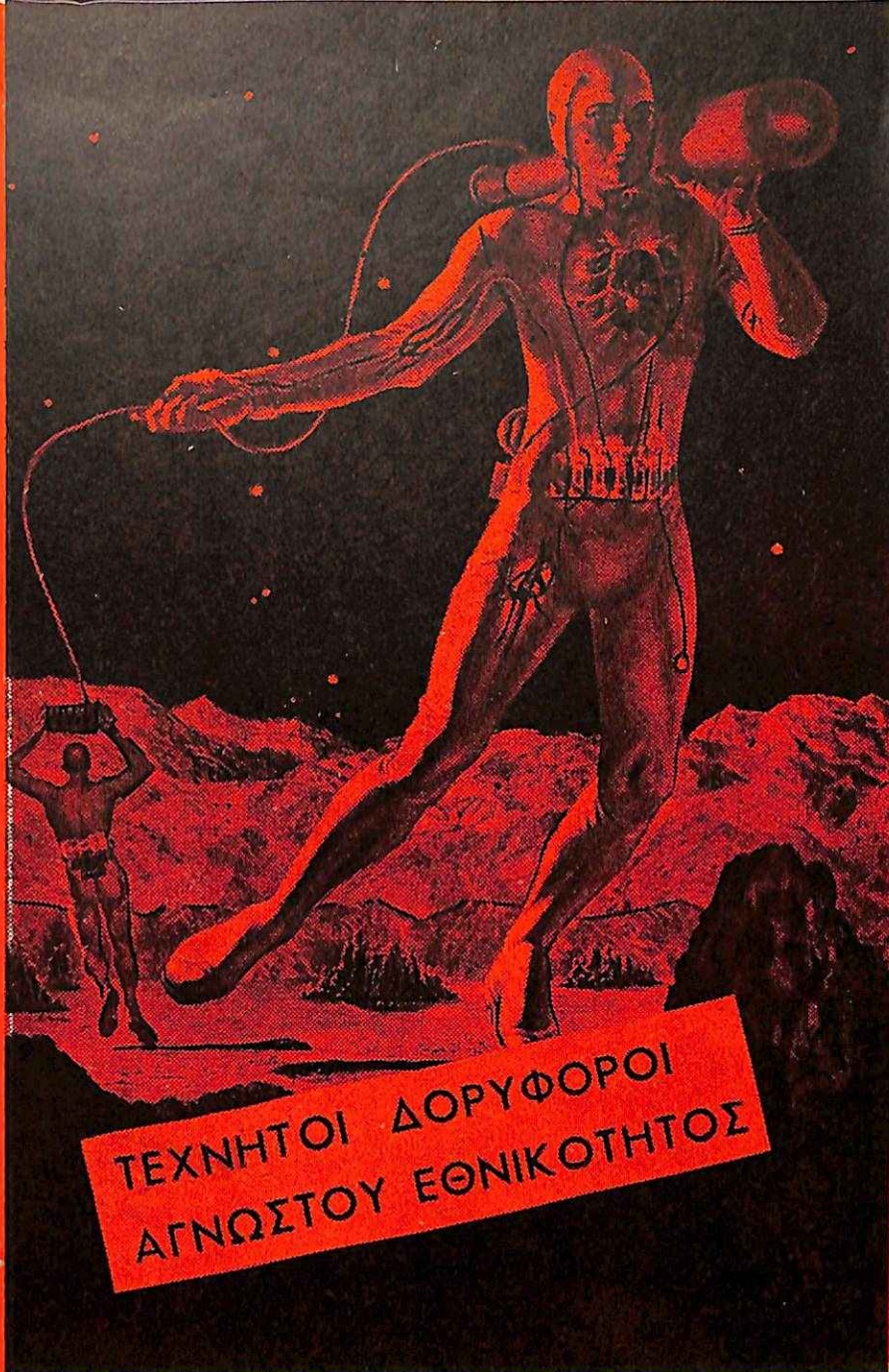

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

Η πορεία
τῆς ζωῆς

ΤΕΧΝΗΤΟΙ ΔΟΡΥΦΟΡΟΙ
ΑΓΝΩΣΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΟΣ

Σε ποιόν ανήκουν οί άγνωστοι
δορυφόροι;

ΤΑ 100 ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΚΗΣ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

Οί ήμεροι άγριοι τῆς Γαλλικῆς
Γουϊάνας.

109

Η ΜΗΝΙΓΓΙΤΙΣ ΕΧΕΙ ΝΙΚΗΘΕΙ

ΔΡΑΧΜΑΙ

4

Μέτο ΜΙΚΡΟ φεριοκόφιο

Ο ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΩΝ ΦΤΩΧΩΝ

Αγαπητοί μου φίλοι,

Πώς αλλιώς να τον αποκαλέσετε τον εμπνευσμένο αυτό ιεραπόστολο, που έχει τάξει τη ζωή του στην εξυπηρέτηση των φτωχών και των ονυαυμένων; Ο λου του κόσμου — το Γάλλο άββα Πιέρ; Μ' ένα ραβδί στο χέρι, ένα μπερέ στο κεφάλι και — το κυριώτερο — μια ζεστή καρδιά στο στήθος, αναζητάει παντού τον ανθρώπινο πόνο. Κι' είναι τόσο εύκολο να τον βρεις... Φτάνει να θες να τον αναζητήσεις. Γιατί, είναι τόσο πολλοί οι δυστυχισμένοι όλου του κόσμου, που τους απαντάς σε κάθε σου βήμα. Φτάνει να θες να σταματάς την κάθε φορά. Και να μη περιορίζεσαι να προφέρεις μόνο λόγια παρηγορητικά, αλλά να κάνεις την παρηγορητική έργο ζωής.

Όπως κάνει, χρόνια τώρα, ο καταπληκτικός αυτός παπάς, ο άββας Πιέρ, ο «Απόστολος των Φτωχών». Το ολιγόχρονο πέρασμά του πριν λίγες μέρες από την Αθήνα, μάς έκανε να τον ξαναθυμηθούμε τον εμπνευσμένο αυτό άββα με την ετοιμότητα υγείας και τα φλογερά μάτια, που μοιάζει με το βάτο που φλέγεται ολόενα χωρίς να καίγεται. Είχαμε την ευκαιρία να τον γνωρίσουμε προσωπικά το καλοκαίρι που μάς πέρασε. Και συνεπαρμένοι από τα λόγια του, από τη πίστη του κι' από τη φλόγα του, του είχαμε τάξει πως θα προσπαθούσαμε να μεταδώσουμε το πιστεύω του και στο δικό μας τόπο. Μά δεν το πράξαμε. Το πέρασμά του από την πόλη μας, μάς έκανε να τον ξαναθυμηθούμε. Έτσι όπως τον είχαμε γνωρίσει, σεμνό και ταπεινό, μ' ένα απλό ράσο και χοντρές αρβύλες, μια φιογούρα πορτοκάλι κι' απίστευτη για την εποχή μας.

Κάθε φορά που θα τον δω ή θα τον αναθυμηθώ, ο νους μου τρέχει αβόρμητα σ' έναν άλλο

δικό μας ιερωμένο, τον Κοσμά τον Αιτωλό, που ήταν και κείνος «βάτος φλεγόμενος, αλλά μη καίμενος» σαν και τον άββα Πιέρ από το Παρίσι. Πώς μοιάζουν οι δυο τους... Δεν κηρύσσουν, το λόγο του Θεού με το συνηθισμένο συμβατικό τρόπο των ιεροκλήρων — κρατούν στα χέρια φραγγέλιο και στηλιτεύουν. Δεν παρακαλούν να βοηθήσει τους φτωχούς — το προστάζουν. Και βρίσκουν τον τρόπο να συναγείρουν καρδιές και συναιδήσεις όπου κι' αν σταθούν. Γιατί κι' οι δυο τους πιστεύουν ότι πότε πότε έδω και δυο χιλιάδες χρόνια ο γλυκός Ιησούς από τη Ναζαρέτ της Γαλιλαίας: ότι η αγάπη δεν είναι καταναγκασμός, αλλά χρέος. Που μπορεί να σ' οδηγήσει — πρέπει να σ' οδηγήσει — συχνά και ως τα άκρα όρια της θυσίας.

Ο λόγος και η δράση του ξεχωριστού αυτού ανθρώπου — του άββα Πιέρ — δεν εξαντλούνται στα περιωρισμένα όρια μιας στήλης. Αρκούμεθα να παραθέσουμε, τα πρόσφατα λόγια του, όπως μάς τα μετέδωσε η είδηση-σεοργασίας του τύπου. Η εποχή που ζούμε, είπε ο άββας Πιέρ, χαρακτηρίζεται κακώς σαν αιώνας του ατόμου και των πυραύλων. Είναι ο αιώνας του φτωχού. Η φτώχεια ογκώνεται τρομακτικά στους καιρούς μας. Μεγάλοι δεν είναι σήμερα ο Κέννεντυ κι' ο Κρούτσφελ. Ο σημερινός Μεγάλος — ένας και μόνο — είναι η Αθλιότητα. Κι' αυτή χρειάζεται να καταπολεμηθεί...

Για να μη καταστραφεί — θα είχαμε να προσθέσουμε — η ανθρωπότητα ολόκληρη, πολύ πριν προφτάσουν να την αφανίσουν, από το πρόσωπο της γης τα σύγχρονα πυρηνικά όπλα...

Με αγάπη,

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ

ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΩΡΕΑ φρ. Τ. 3108

ΗΜΕΡΟΜ. 4-6-92

ΑΡΙΘ. 45573

ΑΝΕΚΔΟΤΑ

Ένας άστεύς τύπος, γλύστισε μια μέρα στο δρόμο, έπεσε κι' έσπασε το χέρι του. Όταν έπειτα απ' τις ιατρικές περιποιήσεις άρχισε να γίνεται καλύτερα, ρώτησε το γιατρό του.

— Πες μου γιατρέ, όταν γίνει καλά το χέρι μου, θα μπορώ να παίξω κιθάρα;

— Ασφαλώς! τον διαβεβαώνει ο γιατρός.

— Μπορώ γιατρέ μου. Κάνεις θαύματα. Έως τώρα δεν είχα καταφέρει ποτέ να παίξω κιθάρα!..

— Η κόρη μου δεν έχει ποίκα, λέει η μητέρα στον υποψήφιο γαμπρό, αλλά έχει σοβαρές ελλείψεις. Περιμένει 500 χιλιάδες, ίσως κι' ένα εκατομμύριο...

— Από που περιμένει αυτά τα χρήματα;

— Έχει αγοράσει ένα λαχείο!..

Συζητούν για έναν γνωστό τοκογλύφο:

— Μά είναι τόσο τρωμερός; ρωτά κάποιος.

— Τρωμερός, δεν θα πει τίποτα. Λογεί να σου πω ότι κάποτε που μου δάδωσα ένα μαγνητό μου ζήτησε να του δώσω δυό... σεντόνια!..

— Ένα παγκάκι του δημοσίου κήπου, μάς κάποιος κύριος. Έχει κοντά είκοσι ξαπλωμένο κι' ένα σκυλάκι.

Περνάει ένας κουρέας σκυλιών.

— Τό κουρεύουμε το σκυλάκι, κύριε;

— Τό κουρεύουμε.

Ο άνθρωπος άρχίζει άμέσως τη δουλειά. Σε μια στιγμή σταματά το κουρέμα και ρωτά τον κύριο.

— Να το κάνουμε σαν λιονταράκι;

— Δεν έχω αντίρρηση.

Όταν σε λίγο τελειώνει το κουρέμα, ο κουρέας λέει στον κύριο:

— Τριάντα δραχμές, παρακαλώ...

— Για ποιά δουλειά; άπορεί αυτός.

— Μά δεν κουρέψα το σκυλάκι;

— Και τι με νοιάζει έμένα; Μηπως είναι δικό μου το σκυλάκι;

Σε μια κοσμική συγγέντρωση ο Πιζαδό γνωστός με 'έναν νεαρό άνδρα, ο οποίος σε κάποια στιγμή του είπε:

— Αυτοί, μαι, πολύ, μαι, αλλά δεν καταλαβαίνω τίποτα απ' τους πινάκες σας.

Ο Πιζαδό τον ρώτησε τότε:

— Καταλαβαίνετε νινέτζια;

— Όχι.

— Γιατί δεν καταλαβαίνετε;

— Μά, δεν τα έμαθα ποτέ μου...

— Ακριβώς, αγαπητέ μου, το ίδιο συμβαίνει με τη ζωγραφική. Πρέπει πρώτα να την μάθεις και μετά θα την καταλαβαίνεις!

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙ ΔΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΚΟΣΜΟΣ

ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΚΑΙ ΖΩΗ

ΕΤΟΣ Γ' ΑΡ. ΤΕΥΧΟΥΣ 109 ΤΙΜΗ ΔΡΧ. 4

ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ Έκδότης — Διευθυντής

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΑΚΡΗΣ Διευθυντής Συντάξεως

ΝΙΚΟΣ Α. ΓΚΟΥΜΑΣ Έπιμελητής Ύλης

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΑΤΗΣΙΩΝ 636 τηλ. 813.180

ΑΘΗΝΑΙ 29 ΙΟΥΝ. — 6 ΙΟΥΛ. 1961

ΣΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ζεύχος

Τό έξώφυλλο του «ΚΟΣΜΟΥ»

Η αφάνταστη ποικιλία του ζωικού και φυτικού βασιλείου επιβεβαιώνει τις θεωρίες για την εξέλιξη της ζωής (σελ. 22). Τεχνητοί δορυφόροι, με πλάσματα από ξένους πλανήτες, επισκέπτονται τη Γη; (σελ. 7).

Έπικαιρότητες

ΑΛΚΗ ΤΡΟΠΑΙΑΤΗ: 'Ο απόστολος των φτωχών Σελ. 2
* Πικρές αλήθειες » 3
ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ: 'Αρχοντοχωριάτες » 4
Ν. ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ: Τό περισκόπιο. » 5

Έπιστήμη και Τεχνική

ΑΙΜ. ΜΙΣΕΛ: Τεχνητοί δορυφόροι άγνωστού εθνικού- » 7
της » 20
ΔΡ. ΩΜΠΕΡ: Μηνιγγίτις » 22
* 'Η πορεία της ζωής » 22

Ίστορία και Τέχνη

ΕΙΔΙΚΟΥ: Τά 100 χρόνια της Ιταλικής ανεξαρτησίας » 14
* 'Ενας λαός άργοπεθαίνει » 14
* Ζάν Λαφίτ » 17
ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ: Ζάν — Πώλ Σάρτρ » 34

Μυθιστόρημα και Διήγημα

Γ. ΘΕΟΤΟΚΑ: Όλα εν τάξει » 27
ΠΙΕΡ ΛΑ ΜΥΡ: Τραγούδι 'Αγάπης » 31
ΒΑΣΙΛΗ ΑΡΝΤΩΦ: Καμώματα Φεγγαριού » 37
ΜΑΡΓΟΤ ΝΕΒΙΑ: Φωτιές και έγκλημα » 41
ΤΖ. ΓΚΟΥΑΡΕΣΚΙ: Τό μυστικό της επιτυχίας » 43

ΠΙΚΡΕΣ ΑΛΗΘΕΙΕΣ

ΤΑ ΜΙΚΡΑ κράτη, είπε ο 'Ινδός ύπουργός των Μορφωτικών Σχέσεων, κατά την ολιγοήμερη παραμονή του στην Ελλάδα, ήμπορούν να συμβάλουν κατά τρόπον άποφασιστικό στη δημιουργία ενός πανανθρώπινου πολιτισμού. Τό θέμα έχει υπογραμμισθεί συχνά από τις στήλες του «ΚΟΣΜΟΥ» σε συνδυασμό με τις δυνατότητες που παρουσιάζει ο Νεοελληνισμός να έμβολιάσει, με τό άνήσυχο πνεύμα και τό ελεύθερο ήθος του, την πολιτιστική ανάπτυξη της σύγχρονης ανθρωπότητας. Ίσως μοναχά ή 'Ελλάς, από τα μικρά κράτη, αξιοποιώντας την ιστορική μνήμη και την πρόσφατη δραματική έμπειρία της, θα μπορούσε στον άνοιχτό και άραίο στίβο της πανανθρώπινης άμιλλας να σημειώσει έντονη κι' ευεργετική την παρουσία της. Υπάρχουν, όμως, γι' αυτό τό μεγάλο ξεκίνημα του Νεοελληνισμού, κάποιες άπαραίτητες, πολιτικές και κοινωνικές προϋποθέσεις, που, δυστυχώς, δεν έχουν ακόμη διασφαλισθεί στον τόπο μας. Οι πολιτιστικές σταυροφορίες των Λαών, μεγάλων ή μικρών, τότε μονάχα άνοίγουν τους δρόμους της ιστορίας, όταν αναλαμβάνονται στην εποχή της άκμης, όταν ένας Λαός είναι άδελφωμένος στη βάση του, όταν τα βασικά ανθρώπινα δικαιώματα είναι καταχωρωμένα για όλους, όταν την ήγεςία ενός τόπου άνανεώνει συνεχώς τό άδιάλειπτο ρεύμα, που ξεκινάει από τα σπλάχνα της άνώδυνης μάζας, και χωρίς έμπόδια και διακρίσεις κατακτά τις κορυφογραμμές της ιστορικής δημιουργίας.

ΑΥΤΗ ή πληθωρική, ή γόνιμη έπνοή της πολιτικής και κοινωνικής άκμης είναι βέβαιο πως δεν άοχισε ακόμη να ροδίσει στους ούρανους της σημερινής 'Ελλάδος. Ένώ ύπάρχει παντού, όλόγυρά μας, τό ισχυρό, τό άκατάλυτο πνεύμα της ελευθερίας που θεμελιώνει κάθε πνευματική εξέορμηση, ώστόσο, σοβαρή κι' άξιόλογη προσπάθεια είναι καταδικασμένη να προσκρούσει σε πολλά κι' άξεπέραστα έμπόδια. 'Ο άνώνμος Λαός, από φτώχεια, άνεργία, άμορφωσιά, καταδικασμένος στο φαύλο κύκλο της πενίας, του διασυρμού και του πάθους, δεν μπορεί να υιοθετήσει μ' ένθουσιασμό μια πολιτιστική σταυροφορία και να τη θεωράσει με την άνάπη και τό ένστικτό του. 'Η κοινωνική και οικονομική ήγεςία πάσχει από ένα άποκρουστικό σάλταδοριόμο, άξιοποιώντας την προνομιακή θέση της για ν' άποθησαυρίζει, να δισκεδάει και να σκανδαλίζει τους ταπεινούς και τους καταφρονημένους. Τά δισκόσια όνόματα, που φιγουράρουν σε κάθε κοσμική δεξίωση, ψελλίζουν τα γαλλικά ή τα έγγλέζικα σαν «μυτοκή γλώσσα», πληροφορούνται τά πάντα από τά λαϊκά περιοδικά, που τροφοδοτούν το πνευματικό τους κενό, και φθάνει ν' άναμιχθούν κάπου, για να τό ψευτίσουν, να τό άφαιρέσουν τό άληθινό χρώμα, να τό μολέουνε την ψυχή. Κάθε πολιτιστική έκδήλωση, που προστατεύθηκε από την παρδολή αυτή ήγεςία της άνώτερης κοινωνίας μας, έχει βέβαια έπιχρυσωθεί, αλλά, στο τέλος, πέθαψε από άνία και σνομπισμό μέσα σε άδειαν λόγια και άδειαν ψυχές...

ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΕ όμως τό μεγάλο αυτό κενό να καλυφθεί από τό κράτος, αν είχε πραγματική συνείδηση της γενικώτερης του ευθύνης, κι' αν ήτανε έξωπλισμένο με πνευματικότητα και, πρό πάντος, πίστη στις δημιουργικές δυνατότητες του Λαού μας. Τό κράτος αυτό — ανεξάρτητα από τά κόμματα που νέμονται την έξουσία — άποτελεί για την ώρα και για όλους μας χίμαιρα. Άσχολείται με πολλά και διάφορα, με επιτυχία συμπτωματική ή άποτυχία άπροσδιόριστη, αλλά, σε καμμία περίπτωση, άντικείμενο του ενδιαφέροντός του δεν ύπήρξε ο χώρος του πολιτισμού: 'Ο παρθένος χώρος, όπου παλεύει τό πνεύμα κι' ή ψυχή του τόπου μας. 'Ο χώρος του πολιτισμού είναι ξένος, άγνωστος κι' έχθρικός για τό Νεοελληνικό Κράτος.

Αρχοντοχωριάτες...

Αν είχε διατεθεί ποσό 100 εκατομμυρίων δραχμών για να χρηματοδοτηθεί πανελλήνιος οργανισμός παιδικών έξοχων, όλα τα Έλληνόπουλα θα γνώριζαν την πατρίδα τους και θα χαιρόνταν την καταγωγή τους. Κι' αν με ίδιο ποσό χτίζονταν 3.000 λαϊκές κατοικίες, να λυτρωθούν 15.000 άτομα από τις τρώγλες, τότε θα σήμαινε ότι γνωρίζουμε ν' αξιολογούμε σωστά τις ανάγκες του ελληνικού λαού...

ΑΥΤΟ το περίφημο ξενοδοχείο της Πάρνηθος, που κόστισε στον ελληνικό Λαό το άμύθητο ποσό των 100 εκατομμυρίων δραχμών, αποτελεί το πιο χυπητό παράδειγμα κωμικής μεγαλαυσύνης και αρχοντοχωριατισμού. Για κάθε «κλίνη», έχουμε διαθέσει κάπου πεντακόσιες χιλιάδες δραχμές, κρεβάτι που θα φιλοξενεί λίγες μέρες το χρόνο, κάποιον πολυτάλαντο προνομιούχο, που περιφέρει την πλήξη και τους έρωτες του στα υπερπολυτελή ξενοδοχεία της Εύρωπης. Γι' αυτή την άχρηστη, την προκλητική κατηγορία κηφώνων, ξεσηκώθηκε ένα κράτος ολόκληρο για να ξοδέψει ποσό που θα μπορούσε με πολλή ευκολία να στεγάσει 3.000 οικογένειες δυστυχισμένων Ελλήνων (τριάντα χιλιάδες δραχμές για κάθε λαϊκή κατοικία). Προτιμήσαμε ν' αφήσουμε τρεις χιλιάδες οικογένειες, κάπου 12 — 15 χιλιάδες άτομα, μέσα σε άθλια παραπήγματα, σε σιχαμερές τρώγλες, γι' α ν' άποκτήσουμε ξενοδοχειακή μονάδα στην Πάρνηθα, αληθινά ανακτορική σε πολυτελή έξοπλισμό. Όσοι παραβρέθηκαν στα εγκαίνια, που κι αυτοί ανήκουν σε μια κλειστή κοινωνία μιάς αθηναϊκής συνοικίας, μολονότι από σνομπισμό δεν έντυπωσιάζονται, έχουν, ωστόσο, να ιστορήσουν πολλά και διάφορα — τόση ήταν η κατάπληξη, η όδυνηρη κατάπληξη για την άσκοπη σπατάλη ενός κολοσσίου ποσού...

ΕΝ επιχειρείται, φυσικά, κριτική της πολιτικής του τουρισμού. Αντίθετα, έγινε καθολική συνείδηση πως ο τουρισμός αποτελεί μια από τις πιο αξιόλογες πηγές για την αύξηση του εθνικού μας εισοδήματος. Κάθε πρωτοβουλία που αναλαμβάνεται για τον έσσυ-χρονισμό του ξενοδοχειακού εξοπλισμού της χώρας είναι επαινετή, όσο τολημη κι' αν αποδεικνύεται. Αλλά, φυσικά, ποτέ με οικονομικά μέσα που υπερφαλαγγίζουν κατά πολύ τις δυνατότητες ενός τόπου — ό,τι ακριβώς έγινε στην περίπτωση του ξενοδοχειακού συγκροτήματος της Πάρνηθος. Έδώ υπήρξε μια αλόγιστη, έξω από κάθε μέτρο και κανόνα, σπατάλη θαρρείς και τα εκατομμύρια έπεφταν βροχή από μιάν, ανεξάντλητη δεξαμενή και οι αρμόδιοι δεν ήξεραν τι θα τα έκαναν. Τα σώρευαν, λοιπόν, σε μιάν από τις κορφές της Πάρνηθος. Όπως — όπως γίνονταν χτίσματα, μονάχα για να ξεοδευθούν γρήματα, από μιάν αντίληψη, έντελως ξένη σε λαούς που ζούν σε στάδιο υποανάπτυκτης, καχεκτικής και κλονισμένης οικονομίας... Γιατί αυτό που έγινε στην Πάρνηθα δεν αποτελεί τουριστική πολιτική. Είναι ή άρνηση του τουρισμού και της λογικής

ΚΑΘΕ ύγινης τουρισμός έχει δύο σκέλη: Τον έξωτερικό και τον έσωτερικό. Όσο κι' αν ο έξωτερικός είναι ιδιαίτερα σημαντικός, έξ άφορμής του ξένου συναλλάγματος που τον συνακολουθεί, σε καμμία χώρα δεν είναι και ο σπουδαιότερος. Ο έσωτερικός τουρισμός,

αυτό το συνεχόμενο παλιρροιακό ρεύμα των κατοίκων μιάς χώρας που γνωρίζει την ιστορία και τις ρίζες του, είναι κατά πολύ σπουδαιότερος για την ήθική και πνευματική ύγεια ενός τόπου, αλλά και από την καθαρά οικονομική άποψη. Τα τουριστικά κέντρα της έπαρχίας δεν τροφοδοτούνται από τους ξένους, όσο σημαντικός κι' αν είναι ο αριθμός τους κάθε χρόνο. Κυριώτατα τροφοδοτούνται και στηρίζονται από τους ντόπιους, που ξεκινούν κάθε Σαββατοκύριακο με λεωφορεία και τραίνα και κατακλύζουν κάθε κοντινή κι' απόμακρη γωνιά της Ελλάδος. Αυτό το ρεύμα πρέπει να ενδιαφέρει ένα κράτος το λιγότερο, όπως και το ρεύμα των ξένων. Το ξένο συναλλάγμα αρμέγεται από περιωρισμένον κύκλο, ενώ ή δραχμή των έκδρομών πάει σε κάθε κέντρο, σε κάθε φτωχικό σπίτι της έπαρχίας.

ΜΙΑ όρθολογισμένη τουριστική πολιτική δεν εξοπλίζει μονάχα το σκέλος του έξωτερικού τουρισμού, παρά ένδυναμώνει παράλληλα και τον έσωτερικό τουρισμό, ώστε παντού να υπάρχουν οι στοιχειώδεις ανέσεις, που ν' ανταποκρίνονται στις οικονομικές δυνατότητες κάθε έπισκέπτη. Δεν άρνείται κανείς ότι πολλά έπαρχιακά κέντρα έχουν άποκτήσει ξενοδοχειακά συγκροτήματα, αξιοζήλευτα στην εμφάνιση, αλλά άπορόσιτα σε τιμές. Για να επιχειρήσει κανείς να έπισκεφθεί τα τουριστικά μας ξενοδοχεία, πρέπει να είναι το λιγότερο πλούσιος. Οι τιμές είναι αστρονομικές — μονάχα μια περιορισμένη κατηγορία μεγάλων εισοδημάτων μπορεί να γαρεί τις σύγχρονες ανέσεις. Ο άλλος κόσμος, τα 95% των Ελλήνων έκδρομών, βλέπουν τα πολυτελή αυτά ξενοδοχειακά συγκροτήματα από τα πεζοδρόμια. Ούτε καν έπιχειρούν να μπουν στο προαύλιο. Η τουριστική πολιτική του ελληνικού Κράτους έχει διαιρέσει όριστικά τους Έλληνες σε προνομιούχους και πληθείους. Το κωμικό, όμως, στην περίπτωση αυτή είναι ότι οι πληθείοι πληρώνουν από το ύστερημά τους, και χτίζουν τους σύγχρονους πύργους, που θα φιλοξενήσουν τους μεγιστάνες της Νεοελληνικής Κοινωνίας. Πεντακόσιες χιλιάδες δραχμές τις πληρώνουμε όλοι, για να μπορούν να διασκεδάζουν διακόσιοι κηφίνες...

ΥΠΑΡΧΕΙ ακόμη μια άλλη πλευρά, που δεν πρέπει να μείνει άπαρατήρητη: Η μονοπώληση των ξενοδοχειακών κέντρων στους προνομιούχους, άποξενώνει τον Λαό από άναπτυμένους τόπους. Από τα ωραιότερα σημεία της ελληνικής υπαίθρου. Ποιός θα προσέγει, απ' εδώ κι' ύστερα, την Πάρνηθα; Τα μικρά και φτηνά, παλιά έστιατόρια θα γκεμισθούν, οι κατασκευές θα φύγουν. Πουθενά δεν θα μπορούσε μια φτωχή οικογένεια να καθήσει, ν' άπολαύσει το έλατο. Όχι, γιατί θ' άπαγορευτεί να καθήσει κανείς κάτω από ένα έλατο. Αλλά, γιατί τα υπερπολυτελή κέντρα αποδιώχνουν τους φτωχούς. Ποιός σιμώνει τη Γλυφάδα και τη Βουλιαγμένη; Μοναχά οι τραπέζιτες, οι μαυραγορίτες και οι μανδαρίνοι της τεχνοκρατίας. Κι' αν τυχόν κανείς άφελής άποφασίσει, από άγνοια, ν' άπολαύσει τους υπερπολυτελείς καρπούς του ελληνικού τουρισμού, τότε θα καταθέσει ως λύτρα ολόκληρο το μισθό του.

ΕΝΑ κράτος που δεν είναι αρχοντοχωριάτικο διαφέρει για το ξενοδοχείο της Πάρνηθος το ποσό που είχε ύπολογίσει άρνηκά, κάπου 15 εκατομμύρια δραχμών. Αξιοποιεί ένα υπέροχο βουνό και δικτυώνει λονικά τον ξενοδοχειακό όπλισμό της χώρας. Με τα ύπόλοιπα 85 — 90 εκατομμύρια χρηματοδοτεί έναν οργανισμό παιδικών έξοχων που στέλνει κάθε χρόνο, ό λα τ α Έ λ λ η ν ό π ο υ λ α σε βουνό ή σε θάλασσα, τους προσφέρει γαρά και ύγεια και τα διδάσκει, ποδ παντός, πόσο υπέροχη είναι ή πατρίδα μας. Κι' έτσι δημιουργεί άληθινούς πατριώτες που γνωρίζουν τις ρίζες τους και χαιρόνται την καταγωγή τους...

ΛΟΥΚΗΣ ΑΚΡΙΤΑΣ

Μέ το Θερινό

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΒΡΕΤΤΑΚΟΥ

1

Ο ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ της σχετικής στήλης, μάς πληροφορεί στο προηγούμενο τεύχος (108) πως ο «Κόσμος» μπήκε ήδη στον χρόνο της έκδόσεώς του. Παλεύοντας έναντιον του ρεύματος, έναντιούμενος προς την όρμητικώς καταρχόμενη πολιτιστική στάθμη του Έθνους, δεν παρεξέκλινε από τον άρχικό του προορισμό, δεν συνθηκολόγησε με τα κατώτερα ένστικτα, δεν εύθυγραμμίστηκε με το κακό, δεν θέλησε να γίνει ένας καλός έμπορος, πράγμα πολύ εύκολο, άρκει να άπεμπολήσει την έθνική και ανθρωπινή σου συνείδηση και να πέσεις με τα μούτρα μέσα στο άξιοθρήνητο αυτό τέλμα. Αλλά σε όλες τις μεγάλες έποχές παρακμής το ίδιο συνέβη. Έμειναν τελικά μια δυό σημαίες, διατηρήθηκαν ένα δυό φώτα, παρουσιάστηκαν μερικώς πρωτοβουλίες, άναφάνηκαν μερικές ψυχές, για τις όποιες τα τρέχοντα νομίσματα δεν περιούσαν. Ο πόλεμος που έκαναν ήταν σκληρός ήταν άνιστος, ωστόσο κατάρθρωσαν τέλος ν' άποτελέσουν το νήμα που συνέδεε την ανθρωπιά και τον πολιτισμό του παρελθόντος με την ανθρωπιά και τον πολιτισμό του μέλλοντος, ν' άποτελέσουν το προζύμι που «άνάπναινε» ή μοίρα του αιώνιου ανθρώπου για τον άνασείρει από την πτώση του, να τον ξαναβγάλει στην έπιφάνεια, να τον τοποθετήσει στο σωστό του δρόμο.

2

ΚΑΙ ο σημειωματογράφος άπορεί. Έξαγγέλλοντας συσκέψεις από τους έπισήμους για την διόρθωση του κακού, για τη σωτηρία της νεολαίας — για τη σωτηρία σε τελευταία ανάλυση του Έθνους που βουλιάζει. Κι' όμως καμμία έπίσημη άρχη, καμμία αρμοδιότης, κανείς από τους έμφανιζόμενους ως ένδιαφερομένους, και είναι άπαισιόλογοι αυτοί που έπι μισθό έχουν αναλάβει να ένδιαφέρονται, να άνησυχούν, και να συσκέπτονται, δεν σάθηκαν μπροστά στο έκπολιτιστικό έργο που άθόρυβα συνεχίζει ο «Κόσμος» μεγαλώνοντας από τεύχος σε τεύχος τον κύκλο των πολιτισμένων άναγνωστών του. Αλλά ή παρακμή που ζούμε δεν άποτελεί παρά ένα σύνολο από πολιτικά και έμπορικά συμφέροντα. Για να σταθούν και να σε προσέξουν πρέπει να κάνεις τη δουλειά τους. Να κάνεις της δουλειάς της παρακμής δηλαδή, όποτε βεβαίως δεν κάνεις τη δουλειά που σου έπιτάσσει το πραγματικά έθνικόν καθήκον, ή άνώτερη αντίληψη της άρετής και της έλευθερίας, ή πραγματική άγάπη προς την πατρίδα, πράγμα που τα πολιτικά και τα έμπορικά ύποπροϊόντα του. Έθνους τάχουν διαγράψει δια παντός από τη δημόσια συμπεριφορά τους, ως έπιζήμια.

3

ΚΙ' έτσι έπανερχόμαστε σ' αυτό που κάθε τόσο σημειώνουμε. Όλες οι ήθικές έννοιες σ' αυτόν τον τάπο, είναι μόνον λόγια. Λόγια οι δήθεν άνησυχίες, και λόγια οι δήθεν συσκέψεις της κολοκυθιάς. Ο «Κόσμος» άποτελεί ένα θαυμαστό παράδειγμα άτομικής πρωτοβουλίας. Υπογραμμίζω τη λέξη π α ρ ά δ ε ι γ μ α , για τι ή προσπάθεια αυτή μάς διδάσκει πως έμείς οι Έλληνες που σκεφτόμαστε διαφορετικά, δεν πρέπει να περιμένουμε καμμία έξ ύψους βοήθεια. Πως όλα έξαρτώνται από μας. Πως οι άρμόδιοι έχουν άπορρίψει την εύθύνη και πως ή εύθύνη μας βαρύνει έξ όλοκληρου αυτή τη στιγμή. Διαγράψτε κάθε άλλη έλπίδα. Η έλπίδα έχει άναποτεθεί στα χέρια μας. Ας δυναμώσουμε την πίστη μας και ας άποδυθούμε με τον τρόπο που ο καθένας μας θεωρεί καλύτερο στον άγώνα έναντιον του ρεύματος, του σκοτεινού αυτού ρεύματος, που συμπαρασύρει και κυλάει την έθνική μας άξιοπρέπεια στη λάσπη, οδηγώντας την — αυτό δεν είναι σχήμα λόγου — στην όλοκληρωτική έξαφάνιση.

4

Η ΕΠΙΣΚΕΨΗ του Ένδου ποιητή και ύπουργού Γκαμπιρ στην Αθήνα κι' ό έορτασμός της έπέτειου του ποιητή Ρομπιτρανάθ Ταγκόρ, άνακαλεί στο μυαλό μας μια σειρά πνευμάτων που είδαν έσωτερικότερα τον ανθρώπο, που άγωνίστηκαν και μίλησαν έν όνόματι της ίερότητας της ανθρωπίνης καρδιάς, έπικαλούμενοι την άξιοπρέπεια του τελειωμένου είδους, που άπρεπε να συναλλάσσεται πάνω στη γή με διαφορετική γλώσσα και διαφορετικά μέσα από κείνα που μεταχειρίζεται. Μια σειρά πνευμάτων που δεν είδαν καμμία φυσικότητα στον πόλεμο και καμμία φυσικότητα στο νόμο της ζούγκλας. Τέτοια πνεύματα ήταν ο Ρομπιτρανάθ Ταγκόρ, ο Γκάντι, ο Τολστόϊ, ο Ρομαίν Ρολλάν, οι άνεδαφικοί αυτοί της έποχής τους, που έπέμεναν πως μέσα στον ανθρώπο υπάρχει ένα πολύ στερεό έδαφος, ίκανό να στηρίξει έναν κόσμο ειρηνικό και πολιτισμένο. Φυσικά αυτό το έδαφος δεν το έβλεπαν, οι στρατηγγοί και οι κοσμοκράτορες, οι κάθε είδους καραγκιόζηδες της πολιτικής, οι κάθε είδους πολεμοχαρείς και άπληστοι της έφημερότητας. Και σήμερα οι ανθρωποι αυτοί, που σαν «άνεδαφικοί» θάπρεπε ναχαν παρασυρθεί από τη ληισμοσύνη, βλέπουμε να βελτιώνουν τις θέσεις τους στη σκέψη και στην ψυχή εκείνων που προβληματίζονται πάνω στα θέματα της έποχής μας. Κι' αυτό γιατί σήμερα, περισσότερο από κάθε άλλη φορά, άνα

καλύπτει κανείς πως το πιο ωραίο και το πιο δυνατό πράγμα της δημιουργίας είναι ένας άπλος άνθρωπος. Ένας άσπλος, πολιτισμένος ανθρώπος.

5

ΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ τελειώσαν. Λίγοι ίσως θα σκέφθηκαν πως εκείνο που άκούγεται περισσότερο, εκείνο που υπερέβαλλε κάθε άλλο σε ύπερήχους στήν άτμόσφαιρά μας, ήταν τα καρδιοχτύπια των μικρών μαθητών. Λίγοι ίσως θα σκέφθηκαν τον άγώνα των μικρών αυτών ήρώων, που παλεύουν σ' ένα διπλό μέτωπο: Το μέτωπο των συνηθικών της ζωής και των άξιοθρήνητων παιδευτικών μεθόδων που νομίζει κανείς πως δεν θεσπίστηκαν για τη μόρφωσή τους, αλλά για το βασανισμό τους. Διάβασαν ωραία αρχαία κείμενα, αλλά δεν κατάλαβαν γιατί ήταν ωραία. Τα είδαν σαν έξαρτήματα της μεθόδου του Συντακτικού, σάμπως ο Ηρόδοτος, ο Θουκυδίδης, ο Σοφοκλής, να μην ήταν παρά σύγχρονον τύπου γραμματοδιδάσκαλοι που συνεσκέφθησαν με τους άρμοδίους του ύπουργείου Παιδείας δια την πειθαρχικήν δίωξιν των μαθητών.

6

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ, τα πραγματικά αυτά παιδιά περνούν τις κρίσιμότερες στιγμές της ζωής τους. Περνούν την περίοδο που μεθοδικά επιχειρείται ή άποξήρανσις της παντός είδους εύφυας τους. Ελάχιστα είναι εκείνα που γλυτώνουν απ' αυτή τη δοκιμασία και άνθούν άκόμη μετά την άποφοίτησή τους από τα σχολεία, όποτε μόνα τους προσηλαθούν να ρθούν σ' έπαφή με το ζωντανό πνεύμα της ζωής, να διδοχθούν την ουσία της, να συνειδητοποιήσουν την ήθική και την όμορφιά της, ν' άποκαλύψουν την «πατρίδα» για την όποια άκούγαν να τους μιλούν από τα πρωί ως το βράδυ, αλλά ποτέ δεν τα άφησαν να καταλάβουν. Παρακολουθούν «τις συζητήσεις» της Βουλής και βλέπουν την αντιπροσωπεία του έθνους, τους βουλευτές μας, να βρίσκονται σαν καροτσέρηδες, σαν πελάτες κακόφημων οίκων, σαν συναλλάσσόμενοι δημοπρατηρίου. Κι' αυτοί κανονίζουν τα της «Πατρίδος» διορίζουν τους έκπαιδευτικούς, έπιμελούνται του πολιτισμού και της έθνικής άξιοπρεπείας. Κι' είναι φυσικό αυτό που θα φτιάξουν να τους μοιάζει. Αυτό που θα φτιάξουν δε μπορεί να είναι τίποτε καλύτερο απ' αυτούς. Το καλύτερο το φέρνουν μέσα τους αυτά τα παιδιά, που θα πρέπει να δοούν τον τρόπο να βοηθήσουν την πατρίδα τους, να την βοηθήσουν άντι να την κλάψουν.

7

ΟΙ από τους μαθητές αυτούς παρακολούθησαν τον «ΚΟΣΜΟ» θα πληροφορήθηκαν πόσα ένδια

φέροντα ξεδιπλώνονται εμπρός στον άνθρωπο, πόσοι δόδοι ανοίγονται εμπρός εις το πνεύμα, πόσα θαυματουργά πράγματα γίνονται παντού και φυσικά θα μελαγχόλησαν συγκρίνοντας τον τόπο μας με τους τόπους άλλων λαών που ξεκίνησαν ύστερα από μας και προπορεύονται τώρα σε μεγάλη απόσταση, μπρός από μας — σ' όλα τα σημεία της υδρογείου. Το μεγαλύτερο μας πρόβλημα αυτή τη στιγμή, είναι το πρόβλημα της νεολαίας μας. Αυτό είναι το μεγάλο δράμα που κλείνει στους κόλπους του το Έθνος μας. Μια νεολαία χωρίς ήθικη, χωρίς διέξοδο ζωής. Μια νεολαία που δεν βρίσκει από πουθενά κατανόηση, γιατί η κατανόηση προϋποθέτει αίσθηση ευθύνης — υψηλής εθνικής ευθύνης — πράγμα άγνωστο για τους άκατεργαστους υπεύθυνους της εθνικής μας κακοδιαμονίας. Και το χειρότερο, απ' ότι θα γίνει τουλάχιστο από τις εφημερίδες κι' από τις «συσκέψεις» δεν φαίνεται ούτε το σχολείο, ούτε οι παντός είδους αρμόδιοι. Φταίει η ίδια ή νεολαία μας. Κακόμοιρα παιδιά!

8

ΚΑΤΑΛΑΒΑΙΝΕΙ λοιπόν εύκολα κανείς τι φταίει στη χώρα μας. Όσο — εύτυχώς να λέμε — από πολλούς νέους κι' από μερικούς ώριμους, δεν λείπει η ήρωική αντίσταση. Η στήλη αυτή κάνει ότι μπορεί για να μη της διαφεύγουν μερικές χαρακτηριστικές περιπτώσεις. Και στον τομέα της πνευματικής κίνησης δεν πρέπει να μας διαφύγει η περίπτωση του σοφού Γιώργου Κατσιμπαλή, που χωρίς διακοπή, πραγματοποιεί ένα άχαρο και άφαντο έργο. Πρέπει να πιστεύει πολύ στο αύριο ο Γιώργος Κατσιμπαλής για να δουλεύει με τόση επιμονή — πάνω σε πράγματα που θα είναι έντελως απαραίτητα στους ανθρώπους του αύριο. Ξέρετε πόσες ελληνικές βιογραφίες τύπωσε ο Κατσιμπαλής σε τεύχη, που κυμαίνονται από 17 ως 60 σελίδες τα τελευταία τρία χρόνια; Τις σημειώνω, βάζοντάς τες κατά χρονολογική σειρά. Έλληνικές βιογραφίες: 1) Ουώλτ Γ'ιτμαν 2) Θεοφίλου Χατζημιχαήλ 3) Θωμά Σ. Έλιοτ 4) Ι. Μακρυγιάννη και Π. Ζωγράφου 5) Ν. Καζαντζάκη 6) Φρειδ. Μιστράλ 7) Κωνστ. Θεοτόκη 8) Ζωζέ — Μαρία Ντέ Έρεντιά 9) Έντγκαρ Πόε 10) Κωστή Παλαμά 11) Παύλου Κλωντέλ 12) Έμιλ Βεράρεν 13) Άρνολντ ντε Νοάι 14) Γιάννη Καμπόση 15) Π. Γιαννόπουλου. Σημειώνω τα 15 αυτά βιβλία χωρίς να είμαι βέβαιος πως δεν μούχει ξεφύγει κανένα. Πρόκειται για πολύτιμες εργασίες που ο συγγραφέας τις τυπώνει με δικά του έξοδα, για να μείνουν στις βιβλιοθήκες, γιατί αυτό που σήμερα μπορεί να ενδιαφερθούν να τις αγοράσουν μετριούνται στα δάχτυλα. Πρόκειται για μια υπόθεση εκτός εμπορίου, που κοστίζει πολύ κόπο και πολλά έξοδα. Όσο γίνεται. Το χρέος σ' όλες αυτές τις σκεπτικές περιπτώσεις ξεκινάει από μέσα μας. Κι' εύτυχώς που ξεκινάει από μέσα μας. Αυτό σημαίνει πως το έθνος υπάρχει μέσα σε ώριμους ανθρώπους που ξέρουν, όπως υπάρχει και μέσα σε άλλους που δεν ξέρουν. Σε μερικούς πολιτισμένους και μερικούς χωριάτες δη-

λαδή, που διακομίζουν την παρακαταθήκη του προς το μέλλον.

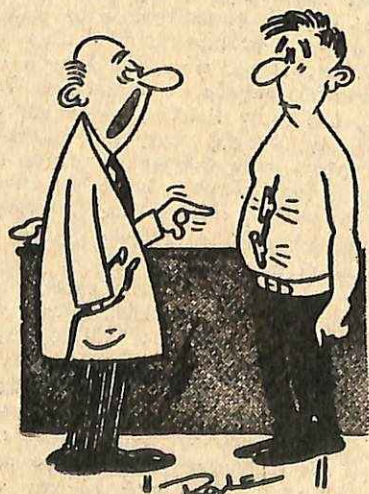
9

ΕΙΧΕ ενδιαφέρον η αφήγηση ενός φίλου σχετικά με τη μάχη που έδιναν δυο βουλευτές μιάς επαρχίας προκειμένου να διοριστεί ένας βοηθός διδίουθηκάριος σε μιά πόλη της Πελοποννήσου. Ο ένας φρόντιζε για έναν απόφοιτο Γυμνασίου, φτωχό παιδί — πολιτικό του φίλο δεκάεως — ο άλλος για έναν ένοχο αγγράμματο ή στην καλύτερη περίπτωση πτυχιούχο της πρώτης Δημοτικού. Δεν ενδιαφέρον οι λεπτομέρειες της μάχης που είναι αρκετά ξεκαρδιστικές — γράφε θλιβερές — ενδιαφέρει το ίδιο το είδος της μάχης, που αποτελεί μιά λεπτομέρεια σ' ένα σύνολο αποτελούμενο από τέτοιου είδους λεπτομέρειες. Μας δείχνει πως διορίζεται ο βοηθός διδίουθηκάριος — άσχετως προσόντων — και κατ' επέκταση πως διορίζεται ο κλητήρας, ο γραφεύς, ο εποπτεύων τα εθνικά συμφέροντα, πανεπιστημίου κ.λ.π. Την υπόθεση του βοηθού διδίουθηκάριου τη συναντά κανείς παντού. Άκούγοντάς την το μυαλό μας πήγε στο Άνάτολο Πνευματικό μας Ίδρυμα, την Ακαδημία. Όπως οι βοηθοί διδίουθηκάριοι, οι κλητήρες κι' οι γραφείς, παντού. Άσχετως προσόντων.

10

ΝΑ ΠΟΥ ΚΙ' αυτή τη φορά δε μπορούσαμε να ξεφύγουμε. Ίσως δεν πρέπει και να ξεφύγουμε. Ξαναμιλήσαμε για την παρακαμή. Όχι γιατί θέλουμε να διασκεδάσουμε με το χάος που μας περιβάλλει. Άπλούστατα νοιώθουμε κάποια μικρή ευθύνη. Κι' εκτός αυτού ξεκινάμε κι' από μιά εθιμική ιδιότητα. Άν οι αύριοι μας πούν πως δεν κάναμε τίποτα, να μη πούν τουλάχιστο πως ενώ το έθνος μας χάνονταν, εμείς δεν άνοιξαμε το στόμα μας να είπουμε ούτε καν μιά κουβέντα.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ ΒΡΕΤΤΑΚΟΣ

Ο γιατρός: Περίπτωση πολύ ενδιαφέρουσα. Ποιός έκανε την έγχεση;

ΕΝΑΣ ΣΥΓΓΕΝΗΣ ΤΟΥ ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΟΣ

Πεθαίνει, ενώ προσεγγίζει τις Ελληνικές άκτές για να πολεμήσει κατά των Τούρκων.

ΕΝΑΣ στενός συγγενής του Μ. Ναπολέοντος, ο Παύλος Βοναπάρτης, γιος του αδελφού του Λουκιανού, σκοτώθηκε ενώ κατευθυνότανε στην Ελλάδα να μετάσχει στην επανάσταση. Ο νεαρός αυτός είχε γνωρίσει στην Ιταλία με δυο Έπτανήσιους, τον Κεφαλλονίτη Δελιάδεσμο και το Ζακύνθιο Φραγκίσκο Δομενιγίνη και με τους οποίους δημιούργησε στενότερους δεσμούς φιλίας. Οι δυο Έπτανήσιοι του μιλούσαν συχνά για την επανάσταση, ιστορώντας τα κατορθώματα των ήρωικών προμάχων της ελευθερίας.

Στις 16 Αυγούστου, ο Παύλος Βοναπάρτης συναντάται με τον Κόρχαν, άνηψο του τότε αρχιναυάρχου της Ελλάδας και κυβερνήτη του Ελληνικού πολεμικού καραβιού «Έλλάς». Του γνωρίζει τη συνδρομή του.

Το πρόγραμμα είναι εύκολο, του άπαντά ο Κόρχαν. Έλα μαζί μου! Ένώ το πολεμικό καράβι προχωρούσε, έτοιμο να μπει σε ναυμαχία, έξω από τις Σπέτσες, ξαφνικά ακούστηκε τυροβολισμός. Ακολούθησε μιά πνιγμένη φωνή:

— Σκοτώθηκα.

Στη φωνή του έτρεξαν πολλοί από το καράβι και βρήκαν το νεαρό Γάλλο αίματωμένο. Με φωνή αδύνατη εξήγησε ότι, ενώ καθάριζε το όπλο του, έκπυρσάκησε τυχαία και λαβώθηκε.

ΚΑΙ μετά το θάνατό του, όμως, τι πτώμα του δεν ησύνασε. Τό τοποθέτησαν σ' ένα βαρέλι, για να διατηρηθεί, (όπως γίνθηκε και με το θάνατο του Μπαρόν), γιατί δεν ύπληξαν την εποχή εκείνη τα μέσα για την ταφίση. Προσωρινά τον απέθεσαν στο μοναστήρι του Άγιου Νικολάου στις Σπέτσες, περιμένοντας σχετική έντολη από τους γονείς του. Η προσωρινότητα όμως κράτησε άρκετά. Γιατί, γύρω από το πτώμα, δημιουργήθηκε μεγάλη διαμάχη και πολλά διπλωματικά έγγραφα ανταλλάχθηκαν που σώζονται στο ελληνικό υπουργείο των Έξωτερικών. Το ζήτημα δημιουργήθηκε, γιατί παρουσιάστηκαν δυο πληρεξούσιοι, ο Έλληνας Βιτάλης, ως πληρεξούσιος του πατέρα του Λουκιανού και ο καθολικός παπας Πολύκαρπος. Κι' έτσι, ανάμεσα στους διαμαχομένους, το πτώμα περίμενε μέσα στο βαρέλι, ώσπου το 1832 ο Βιτάλης κέρδισε την υπόθεση. Η ταφή έγινε στο Ναυαρίνο, σ' επίσημη τελετή, όπου, εκτός από τις ελληνικές σημαίες έλαβαν μέρος και τα γαλλικά στρατεύματα του Μαζόν, που βρίσκονταν τότε στην Πελοπόννησο.

Ένα πρωί τα κόκκαλα του νεαρού αιελλήνα βρέθηκαν πεταγμένα στο δρόμο, γιατί το μνήμη του είχε καταστραφεί ή διαρπαγεί από κάποιον ιερόσυλο. Τότε η Ιστορική και Έθνολογική Έταιρεία πήρε τα κόκκαλά του, τα έβαψε και ή στάχτη τοποθετήθηκε σε λήκυθο, φτιαγμένη από το γλίπτι Θ. Θωμόπουλο. Και τοποθετήθηκε οριστικά στο Μουσείο της Ιστορικής και Έθνολογικής Έταιρείας.

ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΙΡΟΦΤΛΑΣ

ΤΕΧΝΗΤΟΙ ΔΟΥΡΥΦΟΡΟΙ ΑΓΝΩΣΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΤΗΤΟΣ

Δέν είναι ούτε ρωσικοί, ούτε αμερικανικοί!...

ΣΕ ΠΟΙΟΝ ΑΝΗΚΟΥΝ;

Το πρόβλημα έχει τεθεί: Στο μικρό σμήνος των δορυφοροποιημένων αντικειμένων που όργωνουν τους αιθέρες πάνω από τη Γη, υπάρχουν και μερικοί παρείσακτοι που ή ταυτότητά τους παραμένει μυστηριώδης. Οι Άμερικανοί και οι Ρώσοι άρνούνται την πατρότητα των φαντασμάτων αυτών του Διαστήματος. Ποιός τους εξαπέλυσε; Από που έρχονται; Ποιός είναι ο προορισμός τους;

ΣΤΙΣ 24 του περασμένου Μαρτίου, ημέρα Παρασκευή, άρα περίπου 18.15, ένα φωτεινό αντικείμενο εμφανίστηκε στον ουρανό της Βορείου Φιλονδίας. Το αντικείμενο ήταν, ή τουλάχιστον έμοιαζε, διπλό. Οι αυτόπτες μάρτυρες ανέφεραν ότι «έμοιαζε με μιά φωτεινή σφαίρα που την ακολουθούσε κάτι σαν κώνος που περιβαλλόταν από καπνό και φλόγες». Γλυστρούσε στο μαύρο φόντο τ' ουρανού, από τα βορειοανατολικά προς τα νοτιοδυτικά, με ταχύτητα σχετικά μέτρια. Σε λίγα δευτερόλεπτα, το αντικείμενο εξερράγη. Το ένα από τα κομμάτια συνέχισε το δρόμο του, ενώ το άλλο δεν άφησε παρά ένα σύννεφο άκνητο και φωτεινό, που έσβησε σιγά σιγά στο σκοτάδι.

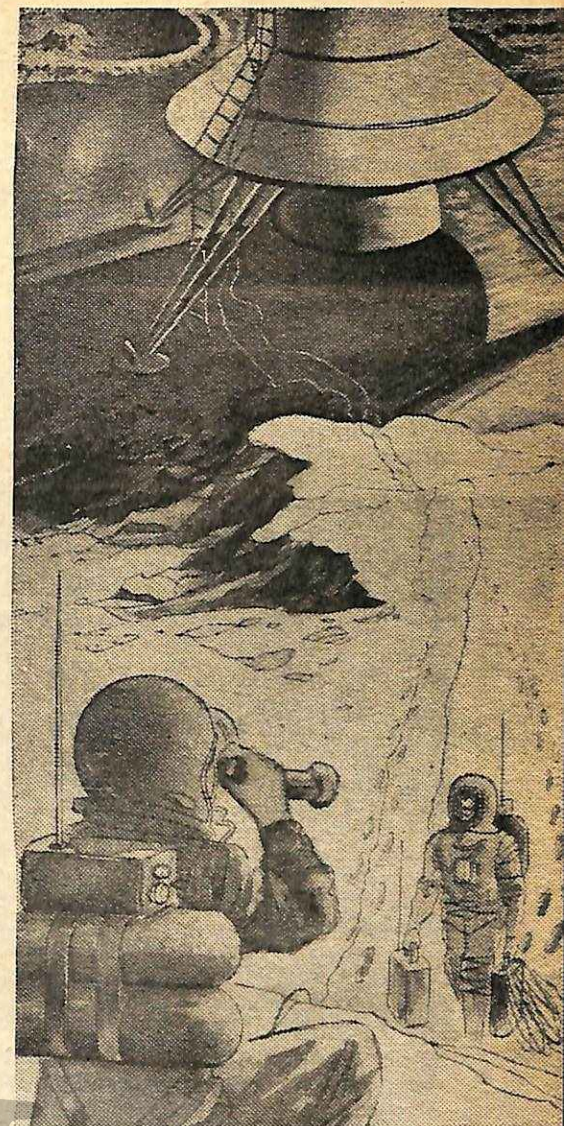
Το άστεροσκοπείο και ο μετεωρολογικός σταθμός του Σαντακούλε είχαν την εύκαιρία να παρατηρήσουν το φαινόμενο.

Πρόκειται πιθανότατα για ένα τεχνητό δορυφόρο που διαλύθηκε σε ύψος 60 ή 70 χιλιομέτρων στην ατμόσφαιρα, δήλωσαν οι επιστήμονες του σταθμού. — Άλλ' ή τροχιά του δεν αντιστοιχούσε με την τροχιά κανενός από τους γνωστούς δορυφόρους των Άμερικανών ή των Ρώσων, τόνισε το άστεροσκοπείο. Και όμως, αποκλείεται να πρόκειται για μετεωρίτη. Προχωρούσε με την πολύ μέτρια ταχύτητα ενός δορυφόρου...

Στα τελευταία χρόνια έχουμε διαθέσει πολλές πληροφορίες του είδους αυτού στον παγκόσμιο τύπο. Οι ανταποκριτές των έφημερίδων ρωτάνε τους εκπροσώπους της NASA (άμερικανικής υπηρεσίας αεροναυτικής και Διαστήματος) και του Πλανηταρίου της Μόσχας, οι οποίοι άρνούνται την... πατρότητα του αντικειμένου.

Και όμως, υπάρχουν τα τεκμήρια. Τους δορυφόρους φαντάσματα δεν τους βλέπουν οι άνθρωποι σ' όνειρό τους. Ειδικευμένοι επιστήμονες τους έχουν παρακολουθήσει επί μήνες και τούς παρακολουθούν ακόμα. Δέν είναι ούτε ρωσικοί, ούτε αμερικανικοί «καί δ μ ω ς κ ι ν ο υ ν τ α ι», όπως ή άναφωνούσε ο μακαρίτης ο Γαλιλαίος.

ΣΤΙΣ 26 Νοεμβρίου 1958 τα έργαστήρια της μεγάλης άμερικανικής εταιρείας «Λόκχαφτ Κορπορέϊσν» άνήγγειλαν πως είχαν επανειλημμένα συλλάβει σήματα παρόμοια με κείνα που οι Ρώσοι είχαν ήδη χρησιμοποιήσει για τον πρώτο, δεύτερο και τρίτο Σπούτνικ. Ο πλανήτης Άρης βρισκόταν τότε πολύ κοντά στη Γη κι'

Αποδίδαση σ' έναν άγνωστο πλανήτη...

οι Άμερικανοί διατύπωσαν την εικάσια πως οι Ρώσοι, δυο μήνες νωρίτερα, είχαν εξαπολύσει ένα πυράυλο προς αυτή την κατεύθυνση και τα μυστηριώδη σήματα δεν ήταν παρά οι πληροφορίες που μετέδιδε αυτόματα ο πυράυλος.

Άν και οι Ρώσοι διέψευσαν άμέσως την είδηση ότι είχαν εξαπολύσει οποιοδήποτε μηχανήμα προς τον Άρη, οι δυτικοί σταθμοί άκροάσεως του Διαστήματος άρχισαν να παρακολουθούν τη συχνότητα που υπέδειξαν οι Άμερικανοί (20.003 μεγακύκλοι) και στις 4 Δεκεμβρίου το κέντρο άκροάσεως του πρακτορείου Ρώιτερ συνέλαβε τα ίδια σήματα. Το Ρώιτερ έπεσε βέβαια στο μήκος κύματος δίνοντας τις άκόλουθες διευκρινίσεις: Τα σήματα διαρκούν τέσσερα δευτερόλεπτα κι' επαναλαμβάνονται κάθε 55 δευτερόλεπτα. Λίγες ή μέρες άργότερα οι παρατηρήσεις αυτές επιβεβαιώθηκαν από άλλους σταθμούς άκροάσεως.

Ο μαύρος ίππότης του Διαστήματος

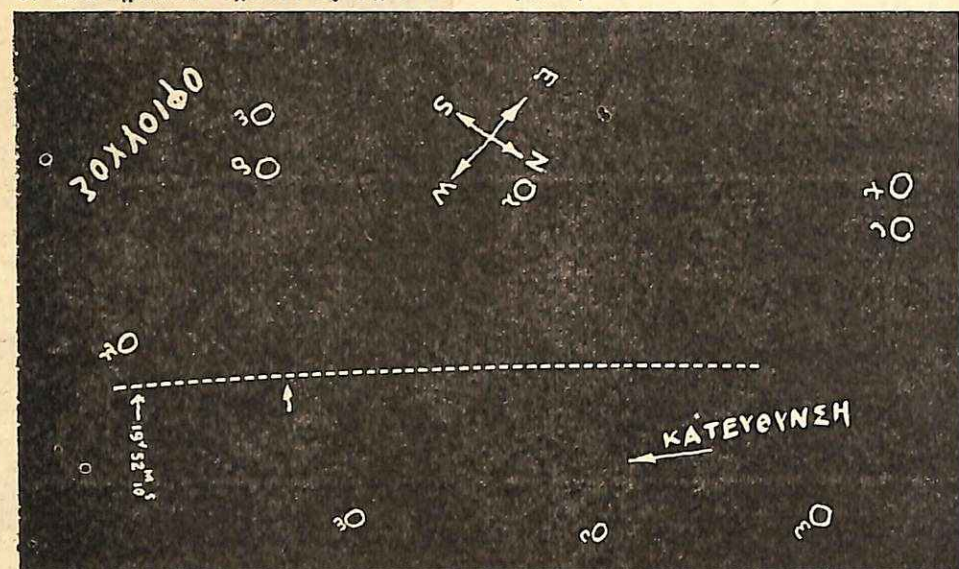
ΑΛΛΑ το πιο παράξενο απ' όλα ήταν ότι ή περιοδικότητα των σημάτων απέκλειε την ύπόθεση ότι μπορούσε να πρόκειται για όποιοδήποτε

γνωστό τεχνητό δορυφόρο: Κανένας τεχνητός δορυφόρος δεν μπορεί να συμπληρώσει την τροχιά του γύρω από τη Γη σε λιγότερο από μια ώρα. Έπρεπε λοιπόν να γίνει δεκτό ή πώς ή πηγή των σημάτων ήταν πολύ μακρινή (π.χ. ένας ρωσικός πύραυλος που ταξίδευε προς τον Άρη) ή πώς ο δορυφόρος περιστρεφόταν με την ταχύτητα περιστροφής της Γης και προς την ίδια κατεύθυνση, ώστε να φαίνεται σχεδόν ακίνητος πάνω από το ίδιο σημείο του πλανήτη μας.

Στις έβδομες δεκάδες που ακολούθησαν, τα σήματα έπαψαν να ακούγονται. Ένα μήνα αργότερα οι Ρώσοι εξάπλυσαν τον πρώτο Λούνικ: Οι έφημερίδες και οι επιστημονικοί σχολιαστές είχαν άλλ-

ρίες δημοσιεύθηκαν στα «ψιλά» των έφημερίδων τη δεύτερη μέρα του Σεπτεμβρίου. Ήταν, κατά πάσα πιθανότητα, ένα ρωσικό μηχάνημα, έγραφαν οι έφημερίδες. Άλλ' έπειδή δεν είχε δοθεί καμμία λεπτομέρεια, επίσημα ή ανεπίσημα, οι Ρώσοι δεν καταδέχθηκαν να απαντήσουν και, στους επόμενους πέντε μήνες, κανείς δεν ασχολήθηκε πια με το δορυφόρο φάντασμα.

Στις 11 Φεβρουαρίου 1960, οι Άμερικανοί, που δεν είχαν πάψει να παρακολουθούν το «Μαύρο Ίππότη», θέλησαν να ξεκαθαρίσουν την υπόθεση: Έδωσαν στη δημοσιότητα ένα σύντομο ανακοινωθέν που αναδημοσιεύθηκε εύρυστα στον αγγλόφωνο Τύπο και το ραδιόφωνο.

Στις 25 Αυγούστου 1960, οι σταθμοί ραντάρ του Λόγκ Άιλαντ φωτογράφησαν αυτή την τροχιά τεχνητού δορυφόρου (κάθετη διακεκομμένη γραμμή). Οι άμερικανοί και οι ρωσικοί δορυφόροι ακολουθούν πάντα κατεύθυνση από δυσμών προς ανατολάς. Ο άγνωστος αυτός δορυφόρος ακολουθούσε αντίστροφη τροχιά.

λες σκοτούρες. Και τα μυστηριώδη σήματα λησιμονήθηκαν προσωρινά. Η ιστορία του «Μαύρου Ίππότη», όπως ονόμασαν τον άγνωστο δορυφόρο οι Άμερικανοί τεχνικοί, δείχνει ακόμα καλύτερα την ελαφρότητα με την οποία οι επίσημοι σχολιαστές αντιμετώπιζον το πρόβλημα των τεχνητών δορυφόρων άγνωστου εθνικότητας.

Η πρώτη του εμφάνιση, αν όχι στον Τύπο, τουλάχιστο στους φακέλους των Άμερικανών στρατιωτικών, χρονολογείται από τον Αύγουστο του 1959. Στη δεύτερη δεκάδα του Αυγούστου (7 — 14) άρχισε να λειτουργεί το άμερικανικό παγκόσμιο δίκτυο παρατηρήσεως του Διαστήματος που ήταν έφωδιασμένο με πανίσχυρα ραντάρ μεγάλης ακτίνας δράσεως. Οι διάφοροι δορυφόροι και φορείς πύραυλοι που κυκλοφορούσαν εκείνη την εποχή στον ούρανο, ανιχνεύθηκαν άμεσα, αναγνωρίστηκαν και άρχισαν να παρακολουθούνται συστηματικά. Οι Άμερικανοί τεχνικοί, ωστόσο, δεν άργησαν να διαπιστώσουν κατόπιν ότι το μικρό σμήνος των δορυφοροποιημένων αντικειμένων που άργωναν τους αιθέρες πάνω από τη Γη, περιλάμβανε κι έναν παρείσακτο που η ταυτότητά του ήταν εντελώς άγνωστη. Το αντικείμενο άρχισε να παρακολουθείται συνεχώς από το παγκόσμιο δίκτυο των άμερικανικών ραντάρ. Οι πρώτες σχετικές πληροφορίες

«Το αντικείμενο, έλεγε το ανακοινωθέν, παρακολουθείται από αρκετό καιρό. Είναι πελώριο, και η μάζα του υπολογίζεται ότι φτάνει περίπου τους 15 τόνους. Δεν εκπέμπει κανένα σήμα, δεν αντανακλά το φως και η τροχιά του περνάει από τους πόλους. Πρόκειται πιθανόν για κατασκοπευτικό δορυφόρο των Ρώσων».

Γιατί αυτό το «πιθανόν»; Έπειδή, όπως ξέρουμε, οι πολιτικές τροχιάς δορυφόροι, στις διαδοχικές περιστροφές τους, κινούνται πάνω από κάθε σημείο του πλανήτη μας. Έξέ άλλου, η σιωπή του δορυφόρου και το σκοτεινό χρώμα των εξωτερικών επιφανειών του που «δεν αντανακλά το φως» ενισχύουν την άποψη ότι πρόκειται για κατασκοπευτικό δορυφόρο.

Άλλα το ανακοινωθέν του άμερικανικού υπουργείου Άμυνας περιείχε και μια παράξενη λεπτομέρεια: Το βάρος του οχήματος. Πώς κατάφεραν οι Άμερικανοί να προσδιορίσουν το βάρος του σε δεκαπέντε τόνους; Ακόμα και με το ισχυρότερο ραντάρ είναι δύσκολο να προσδιοριστεί το βάρος ενός αντικειμένου που βρίσκεται σε τόσο ύψος. Μήπως οι Άμερικανοί προσπαθούσαν να στήσουν μια παγίδα στους Ρώσους τεχνικούς, δηλαδή να προκαλέσουν μια επίσημη διάψευση ή επιβεβαίωση των υποψιών τους ότι οι Ρώσοι διαθέτουν

κοσμικά όχηματα δεκαπέντε τόνων; Όπωςδήποτε, οι Ρώσοι δεν άργησαν να απαντήσουν, αν και δεν έπεσαν στην παγίδα. Στις 11 Φεβρουαρίου το απόγευμα, η καθηγήτρια Άλλα Μάσεβιτς, η καταπληκτική αυτή Ρωσίδα που έλεγχε τους 70 σοβιετικούς σταθμούς παρακολουθήσεως των Σπούτνικ, δήλωσε με κάποιο χιούμορ ότι «αμφέβαλλε σοβαρά» για τη ρωσική ιθαγένεια του «Μαύρου Ίππότη».

— «Όλοι οι τεχνητοί δορυφόροι που εκτοξεύθηκαν από τη Σοβιετική Ένωση, δήλωσε η Μάσεβιτς, έχουν τοποθετηθεί σε τροχιά με κλίση 65 μοιρών προς το επίπεδο του Ίσημερινού, πράγμα που τους απομακρύνει πολύ από τους πόλους. Προτιμάμε αυτό το είδος της τροχιάς γιατί διευκολύνει τις οπτικές παρατηρήσεις. Αν το μυστηριώδες αντικείμενο ήταν σοβιετικός δορυφόρος, θα είχα λόγους να το γνωρίζω, αφού αυτή είναι η δουλειά μου. Άλλ' αυτή είναι η πρώτη φορά που ακούω να γίνεται λόγος για ένα πολιτικό δορυφόρο...

Περιπλανώμενοι πύραυλοι

ΕΠΕΙΤΑ απ' αυτή τη σαφέστατη διάψευση, φαίνεται πως οι Άμερικανοί αρμόδιοι έκριναν ότι μπορούσαν να θέσουν τελεία και παύλα σ' αυτή την υπόθεση που είχε αρχίσει να ενοχλεί την κοινή γνώμη. Την επομένη, 12 Φεβρουαρίου, ο κ. Σάρπ, υπουργός Άεροπορίας των Η.Π.Α., διάβασε στους δημοσιογράφους ένα καινούργιο ανακοινωθέν:

«Ο μυστηριώδης δορυφόρος πολικής τροχιάς, που τον θεωρήσαμε αρχικά ως ρωσικό μηχάνημα, είναι κατά πάσα πιθανότητα ο φορέας πύραυλος του άμερικανικού δορυφόρου «Ντισκόβερ VIII» που εκτοξεύθηκε στις 20 του περασμένου Νοεμβρίου. Η υπόθεση αυτή ενισχύεται από τη σύγκριση των χαρακτηριστικών του τελευταίου όρδου του πυραύλου με τις παρατηρήσεις του άμερικανικού δικτύου ραντάρ».

Το παράξενο είναι πως η δήλωση του Σάρπ θεωρήθηκε αρκετή για να λύσει όλες τις απορίες των δημοσιογράφων που, τουλάχιστο για ώριμένο διάστημα, έπαψαν να ασχολούνται με την υπόθεση. Αν όμως ο Μαύρος Ίππότης ήταν ο φορέας πύραυλος του «Ντισκόβερ VIII» που εκτοξεύθηκε το Νοέμβριο, πώς εξηγείται το γεγονός ότι οι σταθμοί ραντάρ τον παρακολουθούσαν αδιάκοπα... τέσσερις μήνες πριν από την εκτόξευσή του, δηλαδή από τον Αύγουστο του 1959; Κανένας δε σκέφθηκε να προβάλει αυτή την αντίρρηση. Και όμως, πολλοί από τους δημοσιογράφους που παρευρέθηκαν στην «πρένς κόνφερνς» του Σάρπ είχαν οι ίδιοι μεταδώσει από τον περασμένο Σεπτέμβριο τις πρώτες πληροφορίες σχετικά με το δορυφόρο φάντασμα. Αυτό είναι ένα παράδειγμα της περιφρόνησης που εκδηλώνουν μερικές φορές απέναντι του κοινού εκείνοι ακριβώς που είναι επιφορτισμένοι με την πληροφόρησή του.

Για την κοινή γνώμη, πράγματι, το ζήτημα είχε λήξει, έφ' όσον το υπουργείο Άεροπορίας είχε δώσει μια επί-

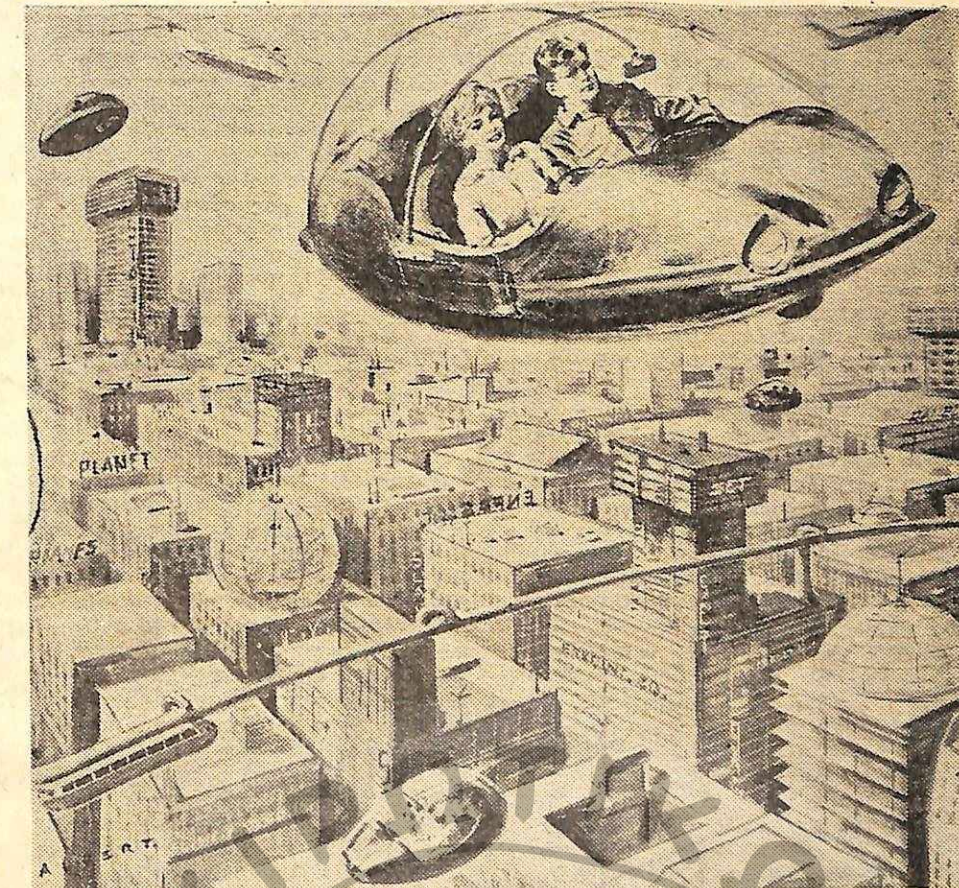
σημη εξήγηση του φαινομένου. Άλλα μόλις έξη μέρες αργότερα, στις 18 Φεβρουαρίου, η Διεθνής Οργάνωση Παρατηρήσεως Δορυφόρων δημοσίευσε με τη σειρά της ένα καινούργιο ανακοινωθέν, χαρακτηρίζοντας το Μαύρο Ίππότη ως «μυστηριώδη δορυφόρο» και συνεπώς γράφοντας στα παλιά της τα παπούτσια τις διαφωτιστικές «εξηγήσεις» του κ. Σάρπ. Η Διεθνής Οργάνωση παρακολούθησε το φαινόμενο από τους δικούς της σταθμούς και το ανακοινωθέν της είναι εξαιρετικά σημαντικό: Για πρώτη φορά διευκρινίζεται ότι, παρά την κακή του ορατότητα, ο δορυφόρος έπισημάνθηκε πέντε φορές από τους σταθμούς παρατηρήσεως, ιδιαίτερα στη Νοτιοαφρικανική Ένωση και στην Αυστραλία, και φωτογραφήθηκε μία φορά. Διακρίνεται πολύ άμυδρά, με τη λάμψη ενός αστέρου εκτός ή έδδμου μεγέθους. Λίγες ημέρες αργότερα, το μηνιαίο δελτίο της «Οργάνωσης Έρευνών επί των Έναερίων Φαινομένων» (Μάρτιος 1960) επιδεινώνει τη σύγχυση δεκαδιώνοντας ότι δεν πρόκειται για ένα δορυφόρο αλλά για δύο, φαινομενικά ταυτόσημους!

Το άμερικανικό υπουργείο Άεροπορίας δεν άπαντά, αλλά στις 22 Μαρτίου το άμερικανικό Ναυτικό παίρνει τη σκυτάλη: «Ο δορυφόρος, δηλώνει ένας εκπρόσωπος του Ναυτικού, είναι ένα σώμα διαμέτρου πέντε ποδών και μήκους 19 ποδών. Το περίγείο του είναι 143 μίλια και το απόγειό του 1074 μίλια». Συγχρόνως, ένας εκπρόσωπος του Άστρονομικού Άστεροσκοπίου Σμίθσον δηλώνει ότι, σύμφωνα με τις διεθνείς συμβάσεις, το αντικείμενο θα χαρακτηριζόταν έφεξης ως «1960 Άλφα».

Οι διαστάσεις του αντικειμένου που ανακοίνωσε το Ναυτικό συμφωνούν με τις διαστάσεις του δεύτερου όρδου του πυραύλου «Θάρ Έιμπλ» που χρησιμοποιούσε για την προώθηση του δορυφόρου «Ντισκόβερ VIII». Συνεπώς το Ναυτικό επιβεβαίωσε τη δήλωση του υπουργού Σάρπ ότι πρόκειται για τον πύραυλο φορέα ενός άμερικανικού δορυφόρου και το άστεροσκοπείο Σμίθσον θεωρούσε την υπόθεση τόσο ξεκαθαρή, ώστε δεν έδίστασε να βαφτίσει το αντικείμενο «1960 Άλφα», όνομα με το οποίο θα σημειωνόταν από δώ και πέρα στους διεθνείς καταλόγους των αντικειμένων που κυκλοφορούν στον ούρανο της Γης.

Η αυτότοποιηση των Άμερικανών έθεσε τέρμα στην ηρώική σταδιοδρομία του Μαύρου Ίππότη. Κανείς δεν ξαναμίλησε πιά γι' αυτόν. Και όμως, σ' ήμερα είναι βέβαιο ότι ο δορυφόρος που παρατηρήθηκε επί έφτα πείπου μήνες από τους σταθμούς των ραντάρ δεν ήταν ο φορέας πυραύλου ο οποίος έπαιξε το ρόλο φάντασμα. Η ονομασία «1960 Άλφα» που πρότεινε τόσο επιτόλεια το άστεροσκοπείο Σμίθσον δεν έγινε δεκτή στους διεθνείς καταλόγους. Το «1960 Άλφα» σημαίνει ότι το αντικείμενο αυτό ήταν το πρώτο που εξεπλήθηκε ή παρατηρήθηκε στον ούρανο κατά το 1960. Άλλ' άρκει να συμβουλευθούμε τους διεθνείς καταλόγους για να

διαπιστώσουμε ότι ως «1960 Άλφα» χαρακτηρίζεται ο άμερικανικός «Πρωτόπορος V» που εκτοξεύθηκε στις 11 Μαρτίου 1960, τρεις έβδομες δεκάδες μετά το κύμα των αντιφατικών ανακοινωθένων με τα οποία ζαλίσσαμε των αναγνώστη λίγο πιο πάνω. Όσο για τον άμερικανικό δορυφόρο «Ντισκόβερ VIII», αυτός σημειώνεται ως «1959 Λάμδα». Συνεπώς, οι διεθνείς επιτροπές που καταρτίζουν τους καταλόγους, δέχονται σιωπηρά πως υπάρχει ένα «μυστήριο» σ' αυτή την υπόθεση και άπορρίπτουν

Οι κάτοικοι των άλλων πλανητών στέλνουν ίσως τους δορυφόρους τους για να μάς παρακολουθήσουν...

τις εύλογοφανείς εξηγήσεις των Άμερικανών.

Η πατρότητα του ... νόδου

ΑΛ' αν ο Μαύρος Ίππότης δεν ήταν ένας φορέας πύραυλος, τι μπορεί να ήταν; Κανείς δεν έπαυσε ποτέ να διατυπώνει οποιαδήποτε άλλη θεωρία. Το μόνο που μπορούμε να πούμε είναι πως ένας πολιτικός δορυφόρος σεβαστών διαστάσεων κυκλοφορούσε γύρω από τη Γη επί αρκετών μηνών, πολύ προτού οι Ρώσοι κι οι Άμερικανοί εκτοξεύσουν τα πρώτα κοσμικά όχηματά του είδους αυτού. Τα ραντάρ και οι φωτογραφικές μηχανές ονειρεύονται Μαύρους Ίππότες του Διαστήματος; Αυτό θα ήταν η μόνη «λογική» εξήγηση, αν και είναι κάπως δύσκολο να δεχθούμε ότι ένα παγκόσμιο δίκτυο ραντάρ μπορεί να σφάλλει επί έφτα μήνες συνεχώς.

Άλλ' ίσως η αληθινή εξήγηση δεν είναι η «λογική»... Άς ανακεφαλαιώσουμε συνοπτικά την υπόθεση: Οι Άμερικανοί ανακαλύπτουν ένα καινούργιο τε-

χνητό δορυφόρο. Πολύ άραξα. Μιά και ξέρουμε πως δεν είναι δικός μας, σκέπτονται με κάποια δόση λογικής, τότε θα είναι «δικός τους», δηλαδή των Ρώσων. Συνεπώς μπορούμε να αποκάλυψουμε την ύπαρξή του. Άλλ' οι Ρώσοι δεν αναγνωρίζουν τον παρείσακτο και το άμερικανικό υπουργείο Άμυνας βρίσκει πάλι με το μωρό στην αγκαλιά. Και αυτό το μωρό κάνει πολύ θόρυβο το άφιλότημο. Οι έφημερίδες φωνάζουν ότι πρέπει να βρεθεί ο άγνωστος πατέρας του... νόδου — αν και το κακό-

μοιρο δε ζητάει διατροφή. Οι Άμερικανοί βρίσκονται σε δύσκολη θέση, μέχρι που το υπουργείο Άμυνας προτείνει μια μεγαλοφυή λύση: «Ας το υποθέσουμε για να μη κλαίει! Έτσι, το νόδο απέκτησε την άμερικανική ιθαγένεια και βαφτίστηκε «φορέας πύραυλος». Μόνο που οι Άμερικανοί δεν έκαναν τον κόπο να μάς εξηγήσουν πως ένας φορέας πύραυλος βρέθηκε σε πολιτική τροχιά τέσσερις μήνες... προτού εκτοξευθεί σε ίσημερινή τροχιά!

Από άλλους πλανήτες

ΑΛ' ο Μαύρος Ίππότης δεν είναι ο μόνος παρείσακτος στη χορεία των τεχνητών δορυφόρων και των άλλων γνωστών αντικειμένων που κυκλοφορούν στον ούρανο.

Τον Αύγουστο του 1960 ο διευθυντής του Πλανηταρίου Άντλερ, στο Σικάγο, ανακοίνωσε για πρώτη φορά την εμφάνιση ενός μυστηριώδους αντικειμένου που περιστρεφόταν γύρω από τη Γη. Στις 3 Σεπτεμβρίου, ο «Ήμερήσιος Τηλέγραφος» του Λονδίνου έδινε συμ-

πληρώματικές πληροφορίες:

«Από τις 23 Αυγούστου ένα μυστη-
ριώδες οὐράνιο σώμα παρατηρήθηκε
πέντε φορές πάνω από τη Νέα Υόρκη
και φωτογραφήθηκε από τα εργαστή-
ρια της εταιρείας Γκρούμαν Αϊαρ-
κράφτ στο Λόγκ Άιλαντ. Το αντικεί-
μενο φωτογραφήθηκε το βράδυ της 25ης
Αυγούστου καθώς μετεκινείτο προς τα
δυτικά. Η φωτογραφία επιβεβαιώνει
την εμφάνιση ενός παρομοίου αντικει-
μένου που παρατηρήθηκε στο Σικάγο
από το Πλανητάριο Άντλερ. Σύμφωνα
με τις περιγραφές των παρατηρητών
το αντικείμενο εκπέμπει κακινωπό φως
κατά διαστήματα. Μετακινείται από τ'
ανατολικά προς τα δυτικά και όχι από
τα δυτικά προς τ' ανατολικά, όπως ο-
λοι οι γνωστοί δορυφόροι».

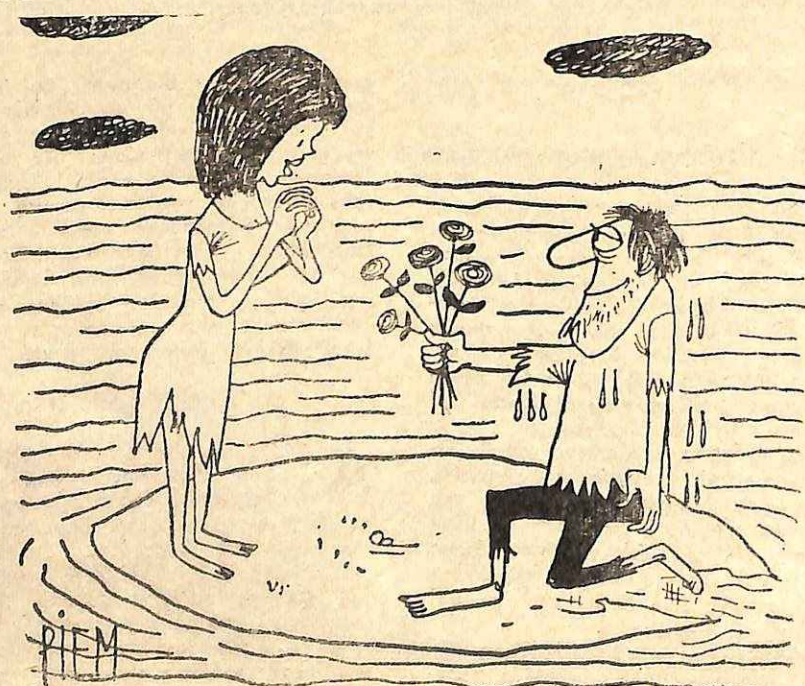
Το ίδιο αντικείμενο παρατηρήθηκε
στις 19 Σεπτεμβρίου από τον αστρο-
νομικό σταθμό του Τρίνιτυ Γιουνιβέρ-
σιτυ στο Σάν Άντόνιο. Την ημέρα έ-
κείνη, ως γνωστό, ο κ. Κρούτσσεφ
έφτανε στη Νέα Υόρκη με τη «Βαλτι-
κή» για να παρευρεθεί στη Γενική Συν-
έλευση των Ήνωμένων Έθνών. Οι Αμε-
ρικανοί υπέθεσαν ότι ο Ρώσος πρωθυ-
πουργός είχε συγχρονίσει την άφιξη
του με μια θεαματική εκτόξευση δορυ-
φόρου για λόγους προπαγάνδας. Με-
ρικοί μάλιστα ισχυρίστηκαν ότι ο δο-
ρυφόρος ήταν επηδρωμένος και ότι οι
Ρώσοι δεν είχαν καταφέρει την επάνο-
δό του στη Γη, γι' αυτό και κράτησαν
το πείραμα μυστικό. Άλλ' είναι δύσκο-
λο ν' αποδώσουμε στους Ρώσους την
πατρότητα ενός δορυφόρου που κινεί-
ται αντίθετα προς την καθιερωμένη κα-
τεύθυνση. Οι Ρώσοι δε θα διεικδύνουν
την επιτυχία του προπαγανδιστικού
τους «κόλπου» κλείνοντας τους άστρο-
νόμους σ' ένα δορυφόρο που κινείται
κατά τρόπο τόσο ασυνήθιστο. Έξ άλ-
λου, το μυστηριώδες όχημα φαινόταν
ικανό ν' αλλάζει ταχύτητα: Ήρισμε-
νοι παρατηρητές υπολόγιζαν την ταχύ-
τητά του ως ίση περίπου με την τα-
χύτητα του μετεωρολογικού δορυφόρου
«Ηχώ», ενώ μερικοί άλλοι την υπολό-
γισαν ως τρεις φορές μεγαλύτερη. Ση-
μειώσαν ότι όλοι οι παρατηρητές ήταν

επιστήμονες ειδικευμένοι στα άστρο-
νομικά ζητήματα.

Τι σημαίνουν όλες αυτές οι εμφανί-
σεις δορυφόρων — φαντασμάτων; Από
την ανάγνωση των ανακοινωθέντων και
των δηλώσεων το κοινό δεν μπορεί να
βγάλει κανένα συμπέρασμα. Ήρισμένοι
επιστήμονες συνέδεσαν αυτά τα φαινό-
μενα με τις εμφανίσεις «άπροσδιορί-
στων ιπταμένων αντικειμένων», δηλαδή
των ιπταμένων δίσκων. Έτσι, στο σο-
βιετώτικο αγγλικό περιοδικό «Φύση» ο
καθηγητής Ρόναλντ Μπρέισγουελ, ένας
Αυστραλός ραδιοαστρονόμος που συνε-
χίζει τώρα τις έρευνές του στο πανε-
πιστήμιο Στάνφορντ, πρότεινε μια έκ-
πληκτική ερμηνεία του φαινομένου:
«Ίσως δεν πρέπει ν' αποκλείσουμε την
υπόθεση ότι ένας δορυφόρος, ούτε αμε-
ρικανικός ούτε ρωσικός, κυκλοφορεί αύ-
τη τη στιγμή γύρω από τον πλανήτη
μας. Ο δορυφόρος αυτός θα μπορούσε
να μη προέρχεται ούτε από τη Γη ούτε
από το ηλιακό μας σύστημα. Ίσως υ-
πάρχουν στ' άστέρια του Γαλαξία προ-
χωρημένοι πολιτισμοί που έχουν χαλι-
ναγωγήσει την πυρηνική ενέργεια και
στέλνουν τους δορυφόρους τους για να
μας παρακολουθήσουν, όσο είναι ακόμα
καιρός, δηλαδή προτού οι δόμβες ύδρο-
γόνου μεταβάλλουν τη Γη σε νεκροτα-
φείο με αποκλειστικά αρχαιολογικό εν-
διαφέρον».

Η υπόθεση του Μπρέισγουελ είναι
διατυπωμένη με κάποιο χιούμορ που
δεν της αφαιρεί την αξία της. Ίσως
δεν είναι και τόσο παράλογο να υπο-
θέσουμε πως οι πολιτισμοί του Γα-
λαξία προσπαθούν να κάνουν αυτό που
πρόκειται να κάνουμε και μεις όταν α-
ποκτήσουμε τα κατάλληλα τεχνικά μέ-
σα. Όσο παράδοξο κι αν μας φαίνε-
ται, αυτό δεν έρχεται σε αντίφαση με
τις πιο πρόσφατες θεωρίες της άστρο-
φυσικής, αφού το αμερικανικό «σχέδιο
Όζμο» βασίζεται ακριβώς σ' αυτή την
ιδέα. Από την άλλη εικόνα ως την έ-
πιβεβαίωση, υπάρχει ασφαλώς κάποια
απόσταση που θα χρειασθούν καινούρ-
για τεχνήρια για να την καλύψουμε.
Αλλά το πρόβλημα έχει τελεί.

AIME MICHEL

— Άγάπη μου, εξακολουθείς ακόμη να κά νεις άνοησίες;

ΜΑΘΕΤΕ ΟΤΙ...

Για να θρεί τη συνταγή της
συζυγικής ευτυχίας, ένα περιοδικό
του Καναδά ζήτησε από τους ά-
ναγνώστες του ν' απαντήσουν σε
ώριμες ερωτήσεις. Και νά, τ'
αποτελέσματα του δημοψηφίσμα-
τος:

Ποιά είναι η απαραίτητη προ-
ϋπόθεση για τη συζυγική ευτυχία
της γυναίκας; Τα 35% των γυ-
ναϊκών θέλουν μια σταθερή οικο-
νομική κατάσταση για τον άνδρα
τους. Τα 28% θέλουν ενεργητι-
κότητα και δυνατό χαρακτήρα στον
άνδρα. Τα 13% θέλουν ευδιαθε-
σία και καλή καρδιά. Τα 11% θέ-
λουν ευγένεια και λιποταξισμό. Και
μόνο τα 7% των γυναικών θεωρούν
απαραίτητη την εφευρία του συ-
ζύγου τους, πράγμα που σημαίνει
πως οι περισσότερες προτιμούν τους
κουτοπότιστους άνδρες που άγονται
και φέρονται με μεγαλύτερη ευ-
κολία.

Στην ίδια ερώτηση απάντησαν
και οι άνδρες: Τα 26% των αν-
δρών θεωρούν απαραίτητη την υ-
γεία ως προϋπόθεση της συζυγικής
ευτυχίας. Τα 23% θέλουν από τη
γυναίκα τους ισχυρό μητρικό έν-
στικτο. Τα 20% θεωρούν απαραί-
τητη την νοικοκυρωσίνη. Τα 13%
θέλουν κομψότητα στο ντύσιμο. Τα
10% θέλουν ευδιαθεσία και καλή
καρδιά. Και μόνο τα 6% θεωρούν
απαραίτητη την ομορφιά.

Ένας γεωργός της Ινδιάνας
(ΗΠΑ) που κληρονόμησε άπρο-
σδόκητα μια περιουσία ενός εκατομ-
μυρίου δολλαρίων δε θέλησε να πι-
στεί στην καλή του τύχη και
δήλωσε στους δημοσιογράφους: «Μο-
νάχα όταν πάω αυτή την περιου-
σία στα χέρια μου θα πιστέψω πως
έγινα πλούσιος». Φαίνεται πως εί-
χε κάποια προαίσθηση, γιατί πέ-
θανε την ημέρα που τελείωσαν ο-
λες οι κληρονομικές διατυπώσεις
και το δικαστήριο τον κάλεσε ν' α-
ναλάβει τη νομή και την κατοχή
της περιουσίας του.

Στη Βαρκελώνη άνοιξε πρόσφα-
τα το πρώτο «παγκόσμιο μουσείο
ταξιδιωτικών διαφημίσεων». Ο
διευθυντής του μουσείου Χοσέ Σέρ-
ρατόσσα Πουέγκ είχε οργανώσει,
το 1959 μια διεθνή έκθεση με του-
ριστικές αφίσες από 74 χώρες. Η
έκθεση επανελήφθη το 1960 με
συμμετοχή 104 χωρών. Τώρα η έκ-
θεση μεταβάλλεται σε μόνιμο μου-
σείο που συγκεντρώνει κάθε εί-
δους καλλιτεχνικό υλικό που έχει
σχέση με τον τουρισμό: Αφίσες,
φυλλάδια, φωτογραφικά λευκώμα-
τα, ταχυδρομικά δελτάκια κλπ.
που έχουν εκδοθεί από έλληνες ή
άνελπσμιες τουριστικές οργανώσεις.
Το μουσείο διαθέτει επίσης και βι-
βλιοθήκη και μια συλλογή φωτογρα-
φικών διαφανειών.

Οι ιδρυτές της σημερινής Ιταλίας. Από τα άριστερα προς τα δεξιά: 1) Ο Κοντοττιέρος: Ο Τζιουζέππε Γαρι-
βάλδης (1807 — 1882). Υπήρξε ο άρχηγός του λαϊκού απελευθερωτικού κινήματος. 2) Ο βασιλιάς: Ο Βίκτωρ
Έμμανουήλ II (1820 — 1878). Έγινε βασιλιάς της Σαρδηνίας το 1849. Η γενναϊότητα κι η φρόνηση του τον έ-
καναν δημοφιλή. Αυτός κάλεσε τον Καβούρ στην κυβέρνηση για να τον βοηθήσει. Ο κόμης Μπέν-
σο ντι Καβούρ. Ένας από τους πιο φωτισμένους και διορατικούς πολιτικούς της εποχής του. Αυτός έδωσε ένα νό-
ημα στα επαναστατικά κινήματα της Ιταλίας. 4) Ο ιδεολόγος: Ο Τζιουζέππε Μαντσίνι (1805 — 1872). Ο ι-
δρυτής της «Νεαρής Ιταλίας», μυστικού εθνικού απελευθερωτικού κινήματος. Έξορισμένος και καταδικασμένος σε
βάνατο από τους Αυστριακούς, ο Μαντσίνι κατέφυγε στην Έλβετία.

ΤΑ 100 ΧΡΟΝΙΑ ΤΗΣ ΙΤΑΛΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ

Οι τέσσερις πρωταγωνιστές: Μαντσίνι,
Γαριβάλδης, Καβούρ, Βίκτωρ Έμμανουήλ

Η σημερινή Ιταλία γιορτάζει την εκατονταετηρί-
δα της. Πριν από εκατό χρόνια αποτίναξε τον ξέ-
νο ζυγό κι έγινε ανεξάρτητο κράτος, πραγματο-
ποιώντας, έπειτα από σκληρούς αγώνες, την ενότη-
τά της. Η Ιταλία, γιορτάζοντας εφέτος την εκα-
τονταετηρίδα της τιμή — ιδιαίτερα τον ιδεολόγο
Μαντσίνι, το μουσικό και πατριώτη Βέρντι και το
διπλωμάτη Καβούρ. Η Ιδέα, η τέχνη και η ικανό-
τητα έδωσαν την ευκαιρία στο Γαριβάλδη και τους
«Χιλίους» του και στο Βίκτορα Έμμανουήλ να
όδηγήσουν στη νίκη το δύσκολο αγώνα τους — ένα
από τους ωραιότερους του περασμένου αιώνα.

Σ ΤΗΝ Ιταλία έχει άρχισει — και
συνεχίζεται — ο επίσημος και ο
λαϊκός εορτασμός της πρώτης ε-
κατονταετηρίδας της ανεξαρτησίας και
της ενότητάς της. Κι' οι Ιταλοί —
και μαζί τους όλοι οι ελεύθεροι λαοί —
τιμούν τέσσερις ήρωες: Το Μαντσί-
νι, τον Καβούρ, το Γαριβάλδη και τον
Βίκτορα Έμμανουήλ. Υπήρξαν αυτοί οι
τέσσερις άνδρες με διαφορετικές νο-
τροπίες και διαφορετικούς χοροκίνητες,
που μπόρεσαν να πνίξουν τα προσωπι-
κά τους ε'σθήματα και ν' αφιερώσουν
όλοψυχα σε μια μόνη — και την ίδια
— προσπάθεια: Να πραγματοποιή-
σουν την ένότητα της πατρίδας τους.
Ο μόνος τρόπος για να επιτύχουν ή-
ταν να ενώσουν τις προσπάθειές τους.
Οι λαϊκές εξεγέρσεις του 1848 είχαν
πνίγει στο αίμα και ο αγώνας του μι-
κρού Πεδεμόντιου έναντι της Αυστρο-
ουγγρικής Αυτοκρατορίας είχε τελειώ-
σει τραγικά: Πέντε μέρες υπήρξαν άρ-
κετές στα στρατεύματα του Αυστρια-
κού στρατάρχη Ραντέσκυ για να εκ-
μηδενίσουν, το Μάρτιο του 1849, την
πεδεμόντιακή στρατό και να υποχρεώ-
σουν το βασιλιά Κάρολο Άλβέρτο να
παραιτηθεί. Έπειτα από την ήττα αυ-
τή ο Βίκτωρ Έμμανουήλ II ανέβηκε
στο θρόνο της Σαρδηνίας. Ικανάτος
διπλωμάτης έγινε ο άμεσος σύμβουλος
του ο Καβούρ.

Από τη στιγμή εκείνη το Πεδεμόντιο
(Πιεμόντε) βγήκε από την απομόνωσή
του κι η φωνή του ακούστηκε στο λε-
πτότατο διπλωματικό παιχνίδι των ευ-
ρωπαϊκών ανακταβουλιών: Ο Καβούρ
είχε τη διαίσθηση ότι το Ιταλικό πρό-
βλημα δεν μπορούσε να ληφθεί τοπικά:
Ο αγώνας κατά της Αυστροουγγρικής
Μοναρχίας των Αψβούργων θα γίνονταν
στο ευρωπαϊκό επίπεδο. Γι' αυτό το
Πεδεμόντιο ενώθηκε με τη Γαλλία και
την Αγγλία στον Κριμαϊκό Πόλεμο,
πράγμα που του έδωσε το δικαίωμα
να μετάσχει, το 1856, μαζί με τις

ευρωπαϊκές Μεγάλες Δυνάμεις, στις διαπραγματεύσεις του Παρισιού. Με την ευκαιρία αυτή το Ιταλικό πρόβλημα συζητήθηκε για πρώτη φορά και, μολονότι η Γαλλία κι' η Αγγλία περιωρίσθηκαν να καταδικάσουν με τα λόγια μόνο την κακή διοίκηση του Παπικού Κράτους και του Βασιλείου της Νεάπολης, το Πεδεμόντιο επέτυχε ένα εξαιρετικό αποτέλεσμα από ψυχολογική άποψη: 'Η Εύρώπη άρχισε ν' ασχολείται με την άσταθη κατάσταση στην 'Ιταλία.

'Η επέμβαση του Ναπολέον-τος ΙΙΙ

ΤΟ 1859 το Ιταλικό έδαφος ήταν μοιρασμένο στο Βασίλειο της Σαρδηνίας (που αποτελούσαν τμήματά του το Πεδεμόντιο, ή Σαβοΐα κι' η Λιγουρία ως τη Νίκαια) στο Βασίλειο της Λομβαρδίας και Βενετίας, υπό Αυστριακό έλεγχο, στο Δουκάτο της Πάρμας, της Μοδένας, της Μάσσας και της Λούκκας, στο Μεγάλο Δουκάτο της Τοσκάνης, στα Κράτη της 'Εκκλησίας (Παπικό Κράτος) που περιλάβαιναν τη Ρώμη, την Αιμιλία, τη Ρωμανία, την 'Ομβρία και το Λάτιο και στο Βασίλειο των δύο Σικελιών ή της Νεάπολης, που το αποτελούσαν οι υπόλοιπες περιοχές της 'Ιταλίας και όπου βασίλευε ο Φραγκίσκος ο ΙΙ των Βουρβώνων. 'Η 'Ιταλία ήταν άπλωσ μια «γεωγραφική έκφραση», όπως είχε πει περιφρονητικά ο Μέντινιχ.

'Η Εύρώπη, όμως, βρισκόταν σ' αναταραχή: 'Ο Ναπολέων ΙΙΙ που είχε γίνει αυτοκράτορας της Γαλλίας, ήθελε να υποκαταστήσει την Αυστρία στον «πατρικό» έλεγχο του Ιταλικού κράτους που θα γεννιόταν χωρίς άλλο από τη στάχτη τόσων μικρών άσταθων κρατών. Για το λόγο αυτό ο Ναπολέων πείσθηκε και τάχθηκε με το μέρος του Πεδεμοντίου στο νέο πόλεμο που είχε κηρυχθεί έναντιον της Αυστρίας και υποσχέθηκε να το βοηθήσει στην κατάκτηση της Λομβαρδίας και της Βενετίας. Οι μάχες του Σάν Μαρίνο και του Σολφερίνο σημείωσαν στην ήττα του αυστριακού στρατού, που τον διοικούσε προσωπικά ο Φραγκίσκος 'Ιωσήφ. Την επομένη όμως της μεγάλης νίκης ο Ναπολέων ΙΙΙ — «ο Ναπολέων ο μικρός» όπως τον έλεγε ο Βίκτωρ Ουγκώ — υπέγραψε άπρόσπαι την άνακωχή της Βιλλαφράνκα με τους Αυστριακούς. 'Η Λομβαρδία είχε άπελευθερωθεί, άλλ' η Βενετία κι' η επαρχία της έμεναν υπό τον αυστριακό ζυγό.

Διάφοροι λόγοι είχαν υπογορεύσει την «ύπαναχώρηση» αυτή του Ναπολέοντος ΙΙΙ, πρό πάντων δέ η έχθρότητα της Γαλλίας έναντιον αυτού του πολέμου κι' ο φόβος μήπως η Πρωσσία επέμβει στο πλευρό της Αυστρίας. Ο Ναπολέων, όμως, άνησυχισε κι' από την τροπή που έπαιρναν τα γεγονότα σ' όλοκληρη την 'Ιταλία. Αυτός ήθελε να προσαρτήσει τη Λομβαρδία στον Οίκο της Σαβοΐας, ιδρύοντας ένα ενιαίο κράτος στη βόρεια 'Ιταλία, αλλά δεν είχε προβλέψει ότι η άναγγελία των πρώτων νικών των γαλλοπεδεμοντιανών στρατευμάτων θα ήταν άρκετη για να προκαλέσει, σ' όλοκληρη την 'Ιταλία, έξεγέρσεις έναντιον των τοπικών κυβερνήσεων. Μέσα σ' ελάχιστο χρονικό

διάστημα η δούκισσα της Πάρμας κι' ο δούκας της Μοδένας άναγκάσθηκαν να εγκαταλείψουν τα κράτη τους κάτω από τη λαϊκή πίεση. 'Ο μεγάλος δούκας της Τοσκάνης εκδιώχθηκε από τη Φλωρεντία και η Αιμιλία κι' η Ρωμανία, άφου τσάκισαν τα παπικά στρατεύματα, ζητούσαν την προσάρτησή τους στο Πεδεμόντιο.

Γαριβάλδης και Καβούρ

Η ΕΝΣΩΜΕΝΗ 'Ιταλία γεννιόταν πολύ γρήγορα κι' ο Ναπολέων σκέφθηκε να σταματήσει αυτή την όρμη με τη συνθήκη της Βιλλαφράνκα, που υπήρξε πραγματική ψυχρολουσία για την πολιτική του Καβούρ. 'Ωστόσο ο Ναπολέων άναγκάσθηκε να δεχθεί την άρχη του «δημοψηφίσματος» σε κάθε μία από τις περιοχές που είχαν άπελευθερωθεί μόνες τους και που, τώρα, ήθελαν να ένωθούν με το Πεδεμόντιο: 'Ο λαός άποφάσισε για την τύχη του με την ψήφο του. 'Ενώ, όμως, νέες περιοχές έρχονταν να μεγαλώσουν το Πεδεμόντιο, το ίδιο σύστημα του δημοψηφίσματος έκρινε την άπώλεια άλλων εδαφών. Δημοψηφίσματα έγιναν και στη Σαβοΐα και στη Νίκαια κι' οι πληθυσμοί άποφάσισαν να ένταχθούν στη Γαλλία και ν' άποσπασθούν όριστικά από τη μοναρχία του Οίκου της Σαβοΐας. 'Η άπώλεια της Νικαίας πηγωσε πολύ βαρεία τον Τζιουζέππε Γαριβάλδη, τον ήρωα της Ιταλικής ένότητας, γιατί είχε γεννηθεί σ' αυτή την πόλη.

Στις άρχές του 1860 η 'Ιταλία δάδισε πολύ γρήγορα προς την ένότητα. Στη Νεάπολη η κατάσταση χειροτέρευε σταθερά, η Σικελία βρισκόταν σ' αναταραχή. Οι έπαναστατικοί αυτοί σάλοι, όλοένα πιο συχνοί, έπεισαν, το Γαριβάλδη να έπιχειρήσει να κατακτήσει τη νότια 'Ιταλία. 'Η έκστρατεία του Γαριβάλδη στη Σικελία είχε χαρακτηρηά απόλυτα λαϊκή: Γεννήθηκε κι' εξέλιχθηκε όλοτετα έξω από την κυβέρνηση του Πεδεμοντίου, αλλά συνετέλεσε στο να κεντρίσει τον Καβούρ, έξουθενωμένο μετά τη συνθήκη της Βιλλαφράνκα. Πολιτικός πρώτης γραμμής, φοβούμενος να διακυβέψει την ένθνη ένότητα τη στιγμή που έπρόκειτο να πραγματοποιηθεί, άνησυχισε μήπως ο Γαριβάλδης ήθελε να προχωρήσει πάρα πολύ όχι μόνο άπελευθερώνοντας το Βασίλειο των δύο Σικελιών, αλλά και επιχειρώντας να καταλάβει τη Ρώμη. Μια άμεση επίθεση έναντιον της έδρας της Παπωσύνης θα μπορούσε, εκείνη τη στιγμή, να είχε σοβαρό αντίκτυπο στην Εύρώπη. 'Εξ άλλου, κατά τα σχέδια του Καβούρ, ο βασιλιάς της Σαρδηνίας έπρεπε όπωσδήποτε να μετάσχει στην κατάκτηση της νότιας 'Ιταλίας.

"Ενα ήρωϊκό έγχείρημα

Η ΕΚΣΤΡΑΤΕΙΑ του Γαριβάλδη είχε άρχισει στις 5 Μαΐου 1860, ξεκινώντας από το Βράχο του Κουάρτο, κοντά στη Τζενοβα, όταν μερικά σκάφη, με χίλιους έθελοντες — τους περίφημους «Χίλιους» του Γαριβάλδη — άπέπλευσαν για το παράτολμο αυτό έγχείρημα. 'Ησαν άνδρες άπ' όλες τις περιοχές της 'Ιταλίας, οι περισσότεροι χωρίς σπολή κι' όπλισμέ-

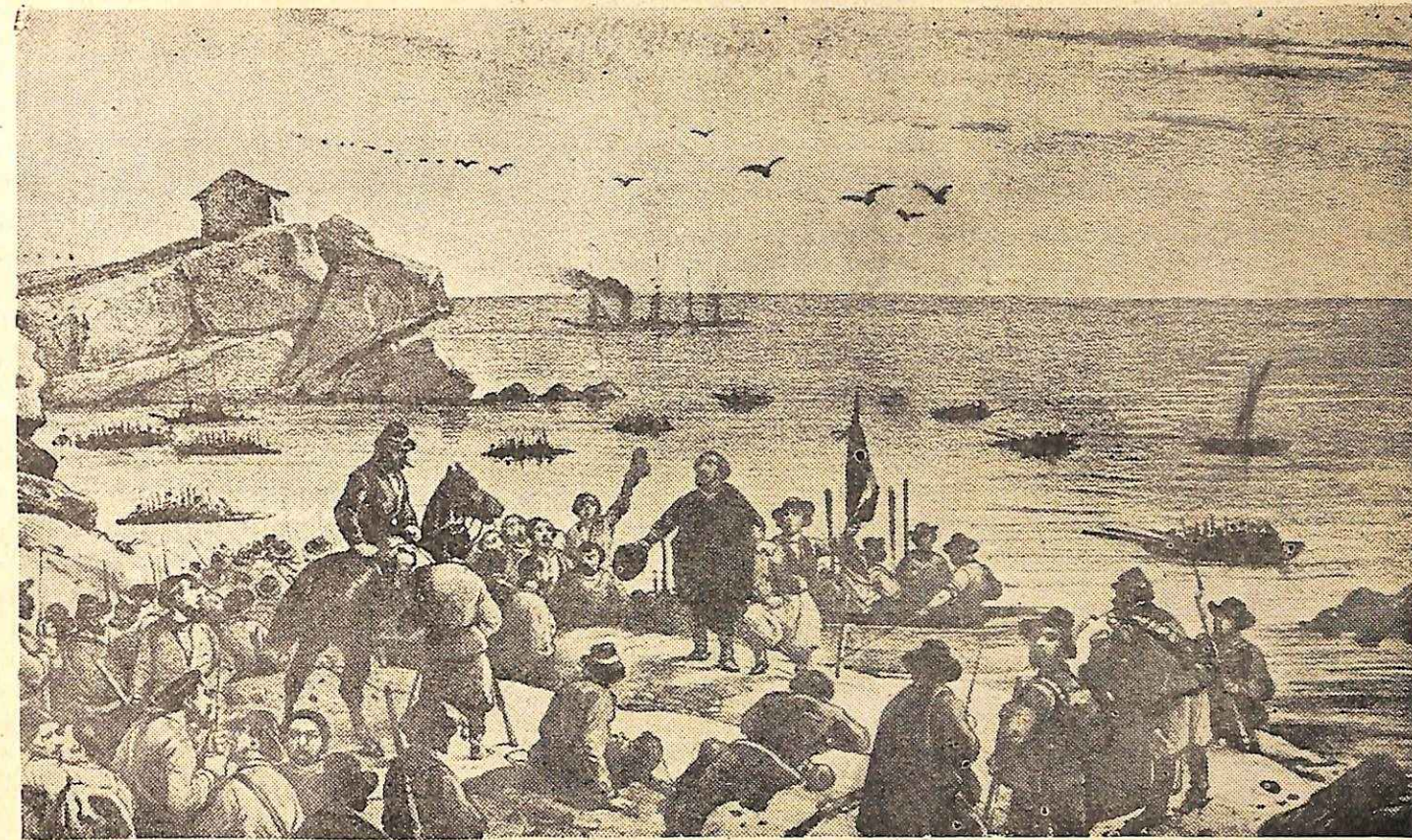
νοι πρόχειρα. 'Όταν άποβιβάσθηκαν στη Μαρσάλα βρήκαν πολυάριθμους Σικελούς έθελοντες έτοιμους να ένωθούν μαζί τους. 'Η νικηφόρα πορεία των «Χιλιών» του Γαριβάλδη — των πρώτων «Γαριβαλδινών» — που φορούσαν το περίφημο κόκκινο πουκάμισο, υπήρξε ραγδαία. Μέσα σε τρεις μήνες η Σικελία είχε καταληφθεί κι' ο Γαριβάλδης δάδισε τότε για τη Νεάπολη. 'Ο Φραγκίσκος ΙΙ, ο Βουρβώνος βασιλιάς των δύο Σικελιών, είχε εγκαταλείψει την πρωτεύουσά του. Συνάμα ο πεδεμοντιανός στρατός, που τον διοικούσε ο Βίκτωρ 'Εμμανουήλ ΙΙ, είχε περάσει τα σύνορα του Παπικού Κράτους. Στις 26 'Οκτωβρίου 1860 ο βασιλιάς Βίκτωρ 'Εμμανουήλ κι' ο Γαριβάλδης συναντήθηκαν στο Τεάνο, ένα χωριό βόρεια από τη Νεάπολη. 'Ο ήρωας των «έρυθροχιτώνων», χαιρετώντας το Βίκτωρα 'Εμμανουήλ σά βασιλιά της 'Ιταλίας και παραδίδοντάς του συμβολικά τα έδάφη που είχε κατακτήσει, προκατάλαβαινε τα γεγονότα. Με τη χειρονομία αυτή ο Γαριβάλδης είχε κάνει πραγματικά ένα άποφασιστικό δήμα προς την ένότητα της 'Ιταλίας υπό τον Οίκο της Σαβοΐας. 'Η χειραφία του ήθελε πρό πάντων να έχει την έννοια ότι η μοναρχία της Σαβοΐας και το λαϊκό κίνημα είχαν τους ίδιους σκοπούς.

Στις 14 Μαρτίου 1861 συνεκλήθη στο Τουρίνο το πρώτο Ιταλικό Κοινοβούλιο που μέλη του ήσαν βουλευτές και γεροντιστές άπ' όλες τις περιοχές της 'Ιταλίας, του παλαιού βασιλείου του Πεδεμοντίου και της Σαρδηνίας καθώς και όλων των εδαφών που είχαν προσαρτηθεί στα δυο τελευταία χρόνια.

Λίγες μέρες πριν, στις 13 Φεβρουαρίου, είχε ποραδοθεί το φρούριο της Γάτας. 'Ο βασιλιάς Φραγκίσκος ΙΙ και πρό πάντων η βασίλισσα Μαρία — Σοφία, που είχαν έμψυχώσει ως το τέλος την αντίσταση των στρατιωτών τους, είχαν υποχρεωθεί να καταφύγουν στη Ρώμη και να ζητήσουν την προστασία του Πάπα. 'Η άποχώρηση του γαλλικού στόλου, που βρισκόταν στο λιμάνι της Γάτας, έκανε άναπότρεπτη την παράδοση αυτής της πόλης. Στις 13 και 20 Μαρτίου παραδόθηκαν η Μασσήνη κι' η Τσιβιτέλλα ντέλ Τρόντο.

'Ο ρόλος του Βέρντι

ΤΕΛΟΣ του πρώτου Ιταλικού Κοινοβουλίου ήταν, με την ιδιότητα του βουλευτού του Μπόργκο Σάν Ντονίνο — μικρής πόλης κοντά στην Πάρμα — ο μεγάλος συνθέτης Τζιουζέππε Βέρντι που, με τα μελοδράματά του, είχε συμβάλει τόσο πολύ στην ένωση της πατρίδας του — τόσο ένωση της πατρίδας του — τόσο πολύ, ώστε το περίφημο χορικό από το «Ναμπούκο» «Βά πενσιέρο», είχε γίνει, μέσα σε λίγο διάστημα, ο ύμνος όλων των 'Ιταλών που πολέμουσαν για την ένθνη ένότητα. 'Εξ άλλου, οι πατριώτες των περιοχών που ήσαν ακόμα υπόδουλες στους Αυστριακούς, χρησιμοποιούσαν το όνομα του Βέρντι για να έξυμνούν την ένότητα της 'Ιταλίας. Πραγματικά, συνήθιζαν να φωνάζουν, κάτω από τη μύτη των Αυστριακών χωροφυλάκων, που δεν τους καταλάβαιναν, «Ζήτω ο Βέρντι!» Τι έσήμαινε αυτό; 'Απλούστατα το όνομα Βέρντι

'Ο άπόπλους από τη Τζενοβα της ένδοξης λαϊκής έκστρατείας των χιλιών» υπό την ήγεσία του Γαριβάλδη. Οι «έρυθροχιτώνες» του Γαριβάλδη παρέσδραν μαζί τους χιλιάδες πατριώτες στο πέραςμά τους.

(VERDI) αποτελούσε τα άρχικά της φράσεως «Βίκτωρ 'Εμμανουήλ βασιλιάς της 'Ιταλίας». 'Ο Βέρντι είχε γίνει το σύνθημα της Ιταλικής ένότητας — όπως ο Μαντίνι με τη φλογερή ιδεολογία και τον άγνό πατριωτισμό του, είχε γίνει το πνευματικό της σύμβολο.

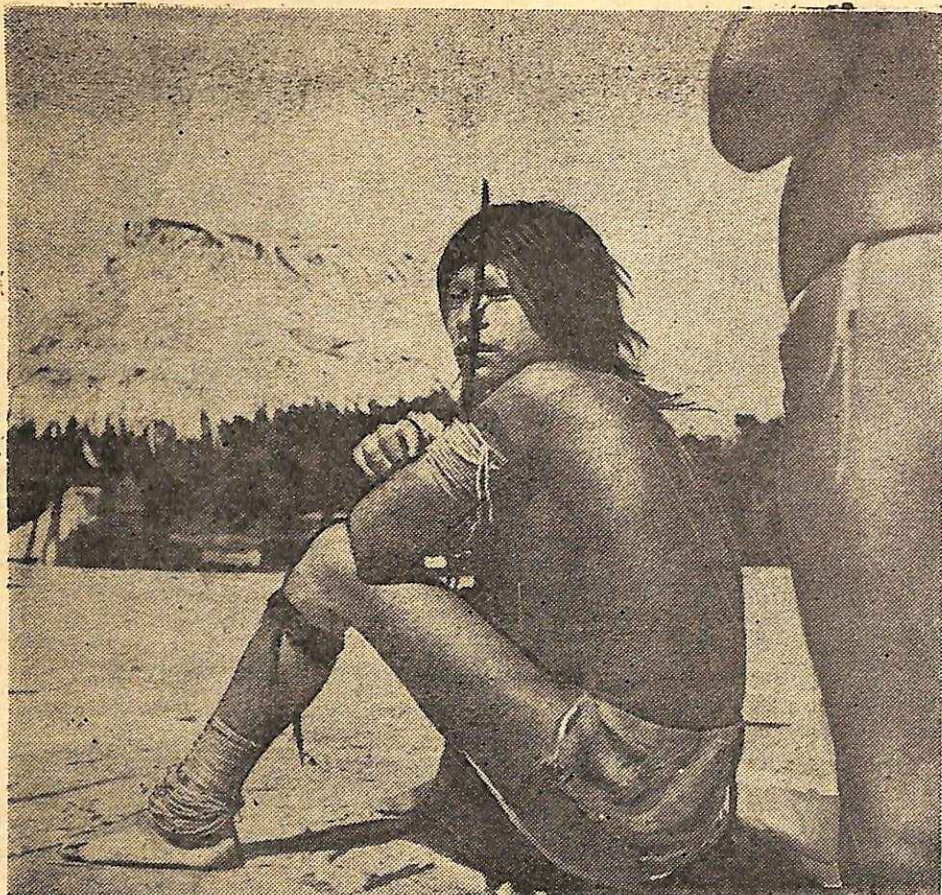
'Αφού άνακήρυξε επίσημα την Ιταλική ένότητα και εξέλεξε παμψηφεί το Βίκτωρα 'Εμμανουήλ βασιλιά της 'Ιταλίας, σύμφωνα με την πρόταση του Γαριβάλδη, η γραφειοκρατία του πεδεμοντιανού κράτους βρέθηκε μπροστά σε σοβαρά προβλήματα που έπρεπε να λυθούν: Δέν ήταν, άσφαλώς, εύκολο να επέκταθει η πεδεμοντιανή άργάνωση στις άλλες περιοχές, πρό πάντων εξ αίτίας των μεγάλων διαφορών που υπήρχαν ανάμεσα στο βορρά και στο νότο.

Στις 19 Μαρτίου 1861, τέσσερις μέρες μετά την άνακήρυξη της ένότητας, άρχισε να σχηματίζεται κυβέρνηση, στην οποία μετείχαν προσωπικότητες άπ' όλες τις περιοχές της 'Ιταλίας. 'Υπήρχε, όμως, ακόμα ένα σπουδαίοτατο πρόβλημα: Της πρωτεύουσας. Το καινούργιο ενιαίο κράτος χρειαζόταν μια πρωτεύουσα που να μπορούσε να έπιβάλλει άσυζητητά, το όνομα και τη φήμη της σ' όλες τις άλλες πόλεις της 'Ιταλίας. 'Η πρωτεύουσα αυτή δεν μπορούσε να είναι παρά η Ρώμη, η μόνη πόλη της 'Ιταλίας που η ιστορία της έξουδετέρωνε όλες τις αντίζηλες φιλοδοξίες.

ΩΣΤΟΣΟ η κατάσταση στη Ρώμη ήταν πάρα πολύ λεπτή. 'Ο Πάπας Πίος ΙΧ ήταν φανατικά αδιάλλακτος κι' ο λόγος του της 19 Μαρτίου 1861 είχε άποκλείσει κάθε δυνατότητα συνδιαλλαγής. Πολλοί πατριώτες περιμεναν με άγωνία το τέλος της κοσμικής έξουσίας της 'Εκκλησίας και είναι χαρακτηριστικό το γεγονός ότι, όταν, στο τέλος του 1860, έγινε ένας έρανος για να προσφερθεί μια τιμητική σπάθη στο Βίκτωρα 'Εμμανουήλ ΙΙ, συνεισέφεραν σ' αυτόν 14.000 από τους 170.000 κατοίκους που αποτελούσαν τότε τον πληθυσμό της Ρώμης. Στις 27 Μαρτίου 1861 — χρονολογία που διαλέχθηκε για να συμβολίζει την ένωση των έκδηλσεων με τις όποιες έξακολουθεί να εορτάζεται η εκατονταετηρίδα της Ιταλικής ένότητας — το Ιταλικό Κοινοβούλιο άνακήρυξε τη Ρώμη πρωτεύουσα της 'Ιταλίας, άφου δέχθηκε τις δυο προτάσεις που είχε υποβάλει ο Καβούρ σ' ένα περίφημο λόγο του: α) η κατάληψη της Ρώμης θα γινόταν έπειτα από συμφωνία με τη Γαλλία β) θα παρεχωρείτο πλήρης έλευθερία στον Πάπα και στην 'Εκκλησία. Τότε ο Καβούρ διατύπωσε τη φόρμουλα που έγινε έπειτα περίφημη: «'Ελεύθερη 'Εκκλησία σ' έλεύθερο Κράτος».

'Ο Καβούρ δεν μπόρεσε να χαρεί πολύ καιρό τους κορπούς του μεγαλειώδους έργου του. Δυο μήνες άργότερα, στις 6 'Ιουνίου 1861, πέθαινε άφηνον-

τας ήμιτελες το έργο του: 'Η Ρώμη κι' η Βενετία δέν αποτελούσαν ακόμα μέρος της άπελευθερωμένης 'Ιταλίας. 'Η Βενετία άπελευθερώθηκε μετά τον πόλεμο του 1866 και τα Ιταλικά στρατεύματα μπήκαν στη Ρώμη το 1870. 'Ο θάνατος του Καβούρ έδωσε άφορμή σε μια σφοδρότατη πολεμική: 'Ο μεγάλος πολιτικός είχε δεχθεί τις τελευταίες θρησκευτικές φροντίδες: 'Όπως όλοι, όσοι είχαν συντελέσει στην κατάληψη των εδαφών του Παπικού Κράτους από τα Ιταλικά στρατεύματα, έτσι κι' ο Καβούρ είχε πληγεί από τον άφορισμό που είχε άπαγγείλει έναντιον τους ο Πάπας Πίος ΙΧ στις 26 Μαΐου 1860. 'Ο έξομολογητής του Καβούρ, ο αιδ. Τζιάκομο ντέλ Ποϊρίνο, δέν θέλησε να του άρνηθεί την παρηγοριά της πίστεως και τον μετάλαβε. 'Ιερουργίες έπειτα στην κηδεία του. 'Ο Πάπας κάλεσε τον κληρικό αυτό στη Ρώμη και τον έκλεισε σε μοναστήρι. 'Ο Τζιάκομο δέχθηκε με ταπεινοφροσύνη την καταδίκη, βέβαιος ότι είχε ενεργήσει σύμφωνα με τη συνείδησή του. Κι' η ιστορία, που κρίνει άντικειμενικά, έχει καταδικάσει τελεσίδικα τον Πάπα κι' έχει στεφανώσει με αιώνια δόξα τον Καβούρ.

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ που άργοπεδαίνει

ΟΙ ΗΜΕΡΟΙ ΑΓΡΙΟΙ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΚΗΣ ΓΟΥ'Ι'ΑΝΑΣ

== ΑΠΛΩΜΕΝΟΙ στις αιώρες που κρέμονται από τα δοκάρια της καλύβας, ο μεγάλος άρχηγός Μαλαβάτ κι' εγώ προσπαθούμε να εκφράσουμε τ' άμοιβαία φιλικά μας αίσθήματα. 'Αλλ' ή γλώσσα δεν βοηθάει. 'Ο Μαλαβάτ δεν ξέρει γαλλικά κι' εγώ ελάχιστες λέξεις καταλαβαίνω από το γλωσσικό του ιδίωμα.

— 'Απολέ, πεπτά γεπέ! ('Εσύ, μεγάλος φίλος) επανωλαμβάνει άδιάκοπα ο Μαλαβάτ.

Κι' εγώ του άπαντάω:
— Πεπτά γεπέ. Μαλαβάτ!

'Ο μεγάλος άρχηγός χαμογελάει ικανοποιημένος, αλλά μ' αυτό το ρυθμό ή συζήτηση άργεί να προχωρεί.
Βρισκόμαστε στα σύνορα της Γαλλικής Γουιάνας, του άλλανδικού Σουρινάμ και της Βραζιλίας. Μιά τεράστια ζούγκλα μας χωρίζει από τις άκτές, όπου οι δυό σπουδαιότερες πόλεις, Καγιέν και Σαιν Λωράν, φιλοξενούν επί χρόνια τα θρύλικά κάτεργα της γαλλικής αυτοκρατορίας. 'Εδώ, στο δάσος, όπου κάθε μονοπάτι καταβροχθί-

ζεται σε λίγες ημέρες από την όργιαστική βλάστηση, είναι το άπαραβίαστο βασίλειο των έρυθροδέρμων 'Οαγιάν. 'Ο πολιτισμός απέχει πολύ, όχι σε χιλιόμετρα (ή κωμόπολη του Μαρισαπούλα βρίσκεται σε άπόσταση τριών ημερών με την πυρόγα) αλλά σε αιώνες! οι 'Οαγιάν ζουν σήμερα όπως έζούσαν πολλούς αιώνες πριν ο πρώτος λευκός πατήσει το πόδι του στην περιοχή τους. 'Αλλά γι' αυτό άκριβώς παρουσιάζουν τόσο ένδιαφέρον για μας τους έθνολόγους, των Γκυ Ροζάν και μένα, που φτάσαμε από την Καγιέν με άεροπλάνο κι' έγκαταστάθηκαν εδώ κι' ένα μήνα στις όχθες του 'Ιτανού. 'Η ζούγκλα είναι άδιαπέραστη. Μόνο με την πυρόγα ή με το άεροπλάνο μπορεί κανείς να φτάσει στην περιοχή των 'Οαγιάν. Με δώρα και φιλικές εκδηλώσεις προσπαθήσαμε να κατανικήσουμε τη δυσπιστία των πρωτόγονων φυλών που τα λίγα χωριά τους στις όχθες των ποταμών είναι τα τελευταία λείψανα ενός πληθυσμού που τείνει να εξαφανισθεί.

Στα κράσπεδα της Βραζιλιανής ζούγκλας, ένας από τους πιο πρωτόγονους λαούς του κόσμου εξακολουθεί να ζει στην προϊστορία... 'Ο Γάλλος έθνολόγος Μωρίς Φαϊδω έζησε ανάμεσα τους επί πολλούς μήνες και μας δίνει εδώ μια συναρπαστική περιγραφή των παράξενων έθιμων της φυλής των 'Οαγιάν που είναι καταδικασμένοι να εξαφανισθούν...

Ο ΜΑΛΑΒΑΤ είναι ο «Ταμούσι», δηλαδή ο άρχηγός του χωριού που, σύμφωνα με την παράδοση, φέρει τ' όνομά του: 'Όταν αλλάξει ο άρχηγός, αλλάζει και τ' όνομα του χωριού. 'Ο άρχηγός είναι ένας γεροδωμένος άνδρας με πονηρό θλέμμα κα γοιμη μύτη. Σήμερα το πρωί φαίνεται ιδιαίτερα γενναίόδωρος σε φιλικές εκδηλώσεις. 'Αλλ' «συζήτηση» παίρνει σε λίγο μια τροπή που άρχίζει να με άνησυχεί:
— 'Ιπόκ ένμά! (πολύ καλά) λέει σοβαρά ο Μαλαβάτ. 'Αμολέ πεπτά γεπέ (έσύ μεγάλος φίλος). Μαντάμ πεπτά γεπέ!

Αυτό που με άνησυχεί είναι ή λέξη «μαντάμ» ή μόνη γαλλική λέξη που ξέρει ο Μαλαβάτ. Και δεν είναι εύκολο να καταλάβω τι θέλει να πεί: 'Η γυναίκα μου είναι φίλη σου! 'Ο Γκυ Ροζάν που άσχολείται με την έπισκευή ενός μαγνητοφώνου λίγο πιο πέρα, παρακολουθεί τη συζήτηση και χαμογελάει πονηρά. Βρίσκομαι σε πολύ δύσκολη θέση, γιατί δεν ήξερα πως ή «μαντάμ» Πουτσιπέ, ή γυναίκα του άρχηγού, μου είχε κάνει την τιμή να εκδηλώσει το ένδιαφέρον της για την ταπεινότητά μου. 'Αλλωστε ξέρω πως οι έρυθροδέρμοι είναι μάλλον ηλιότυποι και δε συγχωρούν τις άπιστίες. Φαίνεται όμως πως ο Μαλαβάτ έχει το σχέδιό του:

— 'Ιπόκ ένμά! Μαντάμ γεπέ γεπέ! Διαβεβαιώνω τον άρχηγό πως είμαι ένθουσιασμένος για την εύνοια της «μαντάμ» και περιμένω να ιδώ που δε θα καταλήξει. 'Ο Μαλαβάτ παίρνει στα χέρια του ένα κομπλόι από ψεύτικα μαγαριτάρια, ένα πακέτο τσιγάρα που του έχω δώσει κι' ένα κόκκινο «καλιμπέ» — μια λουρίδα ύφασματος που χρησιμεύει για ζωστήρας και είναι το μόνο ρούχο που φοράνε οι 'Οαγιάν. 'Αρχίζω να καταλαβαίνω: 'Ο Μαλαβάτ μου ζητάει:

δώρα — χάντρες, τσιγάρα και ύφασμα — για να μου παραχωρήσει τη γυναίκα του:

Τρομαγμένος, εκφράζω τις ευχαριστίες μου στον άρχηγό και προσπαθώ να του δώσω να καταλάβει ότι δε χρειάζομαι γυναίκα, γιατί θα μου είναι βάρος στα ταξίδια μου. Συγχρόνως του προσφέρω τσιγάρα και καραμέλλες και τον διαβεβαιώνω ακόμα μια φορά για τα φιλικά μου αίσθήματα. Εύτυχώς, ο Μαλαβάτ δε φαίνεται να θυμώνει για την άρνησή μου. 'Αλλάζει άμέσως θέμα συζήτησεως και καπνίζει με άπόλαυση τα τσιγάρα μου, πάντα ξεπλωμένος στην αιώρα.

'Αργότερα θα μου δοθεί ευκαιρία να εξηγήσω τη συμπεριφορά του: Στη φυλή των 'Οαγιάν τα κορίτσια δεν παντρεύονται ποτέ με ξένους. 'Αλλ' ο Μαλαβάτ έχει άποκτήσει πρόσφατα μια δεύτερη γυναίκα, νεώτερη και όμορφότερη από την Πουτσιπέ, την οποία προσπαθεί να ξεφορτωθεί. 'Εξ άλλου, ή Πουτσιπέ άποδείχθηκε στεία και μπορεί να παντρευθεί ακόμα κι' ένα ξένο, χωρίς να παραβεί τους νόμους της φυλής.

'Η Ταμέτα πρέπει να πεθάνει

Ο ΤΟΛΙΓΚΑ είναι ένας νέγρος που μας συνοδεύει στις περιπλανήσεις μας και ή παρουσία του είναι πολύτιμη. Μιλάει καλά τη γαλλική και καταλαβαίνει όλες τις διαλέκτους των 'Ερυθροδέρμων της Γουιάνας. 'Αν και δεν ξέρει άνάγνωση και γραφή, ή γαλλική διοίκηση τον έχει όνομάσει έπίσημως «διερμηνέα των 'Ιθαγενών φυλών» και του δίνει μισθό. Οι 'Ερυθρόδερμοι τον σέβονται και άκούνε τις συμβουλές του γιατί, αν και είναι μαύρος, εκπροσωπεί τους πανίσχυρους λευκούς.

Οι νέγροι της Γουιάνας είναι άπόγονοι των δούλων που μεταφέρθηκαν άπο την 'Αφρική στα νησιά της Καραϊβικής πριν από διακόσια χρόνια. Δραπέτες ή έλεύθεροι, πολλοί νέγροι έγκαταστάθηκαν στη ζούγκλα της Γουιάνας, όπου ξαναβρήκαν ένα φυσικό περιβάλλον που τους ταίριαζε. 'Εκεί όργάνωσαν χωριά και κοινοπόλεις και πολλαπλασιάστηκαν. 'Επειδή ήταν πιο δραστήριοι και ρωμαλέοι άπο τους 'Ερυθρόδερμους, πιο «ξύπνιοι» εξ αίτίας της έπαφής τους με τους λευκούς, δεν άργησαν να εκτοπίσουν τις πρωτόγονες φυλές. Μόνο στα τελευταία χρόνια ή γαλλική διοίκηση έχει καταφέρει να θέσει τέρμα στις άδιάκοπες συγκρούσεις μεταξύ των νέγρων και των 'Ερυθροδέρμων και να επεβάλλει την ειρηνική τους συνύπαρξη σε όρισμένες περιοχές.

'Ο Τολίγκα έχει συνδεθεί με τη φυλή των 'Οαγιάν. 'Εδώ και είκοσι χρόνια οι 'Οαγιάν ήττήθηκαν σε μια σύγκρουση με τους νέγρους και ή κόρη του άρχηγού των 'Ερυθροδέρμων ύποχρεώθηκε να παντρευθεί με τον άρχηγό των νέγρων. 'Απο την ένωση αυτή γεννήθηκε ή Μαμάγια, που είναι σήμερα γυναίκα του Τολίγκα. 'Ο Τολίγκα έχει υιοθετήσει και μια μικρή 'Ερυθρόδερμη, την Ταμέτα. 'Αξίζει ν' άφηγηθούμε την ιστορία αυτής της υιοθεσίας, που άπεικονίζει τα παράξενα ήθη των 'Οαγιάν.

'Η «γενική συνέλευση» των άνδρων του χωριού το είχε αποφασίσει: 'Η μικρή Ταμέτα που ήταν τότε μόλις δυό χρονών, έπρεπε να όδηγηθεί βαθεία στο δάσος και να έγκαταλειφθεί στην τύχη της. 'Η Ταμέτα έπρεπε να πεθάνει όπωσδήποτε, άπο την πείνα ή άπο τα θη-

ρία του δάσους.

Οι έξορκισμοί του μάγου δεν είχαν φέρει κανένα άποτέλεσμα και οι γονείς της Ταμέτας, πρώτα ή μάνα της κι' ύστερα ο πατέρας της, είχαν πεθάνει άπο μια παράξενη άρρώστεια. Δεν υπήρχε άμφιβολία: 'Η μικρή Ταμέτα είχε «κακό μάτι» κι' έπρεπε να πεθάνει προτού σκοτώσει όλους τους συγγενείς της.

'Ο Τολίγκα είχε παρευρεθεί στις συζητήσεις των άνδρων που κατέληξαν στην τραγική άπόφαση. Βρέθηκε σε δύσκολη θέση: Δεν τολμούσε να φέρει αντίρρηση στις άποφάσεις των 'Οαγιάν, φοβόταν όμως και τη γαλλική διοίκηση που θα τον θεωρούσε συνένοχο του έγκλήματος, αν δεν έκανε τίποτα για να το προλάβει. Σ' αυτή την τελευταία περίπτωση, ο Τολίγκα θα έχανε τη θέση και το μισθό του «διερμηνέα». Σκεπτόταν επίσης και την Ταμέτα, την όμορφη και χαμογελαστή παιδούλα που ήταν καταδικασμένη να πεθάνει χωρίς να φταίει σε τίποτα... 'Ο Τολίγκα άποφάσισε να επέμβει:

— Γιεπέ: (φίλοι) 'Αν ένας άνθρωπος ξένος προς τη φυλή σας θελήσει να πάρε μαζί του αυτό το παιδί, δε θα ήταν το ίδιο σά να πέθαινε;

'Επειτα από μια μακρά σιωπή, ο «Ταμούσι» πήρε το λόγο:

— 'Αν ο ξένος αυτός είναι ο Τολίγκα, οι 'Οαγιάν δεν έχουν αντίρρηση. 'Αλλά νομίζουμε ότι το παιδί αυτό πρέπει να εξαφανισθεί γιατί φέρνει δυστυχία. 'Αν ο Τολίγκα πάρει την Ταμέτα μαζί του, πρέπει να φρονίσει να την κρατάει πάντα μακριά άπο τους 'Οαγιάν. 'Η Ταμέτα δεν πρέπει ποτέ να έσναφανεί σ' αυτό το χωριό...

'Ετσι ο νέγρος Τολίγκα υιοθέτησε τη μικρή έρυθρόδερμη Ταμέτα.

'Ο άγώνας κατά της φύσεως

ΒΡΙΣΚΟΜΑΣΤΕ σ' ένα χωριό που, όπως όλα τα ινδιάνικα χωριά, φαίνεται σαν πρόσκαιρο προγεφύρωμα κατακτημένο στα κράσπεδα της αιώνας έχθρας ζούγκλας. 'Η βλάστηση άπειλεί σε κάθε στιγμή, να καταβροχθίσει τις όχτς ή έννια καλύβες με τη στρογγυλή καλαμένα στέγη, που είναι δόλο κληρο το χωριό. 'Η ζέστη είναι άποπνικτική και ή ύγρασία μας διαποτίζει ως το μεδούλι, παραλύοντας κάθε διάθεση για έργασία. Είναι δύσκολο να φαντασθεί κανείς ότι σ' αυτό το άπαίσιο κλίμα ζουν και πολλαπλασιάζονται άνθρωποι πλάσματα...

'Ο Τολίγκα, που ξέρει τα πάντα για τους 'Οαγιάν, μου μιλάει για τα έθιμα του γάμου. Τα κορίτσια παντρεύονται μόλις φτάσουν στην έφηβία. Οι γονείς του γαμπρού διαπραγματεύονται το γάμο με τους γονείς της νύφης. 'Αν καταλήξουν σε συμφωνία, ανταλλάσσονται δώρα, αλλά δε γίνεται καμιά τελετή. 'Ο γαμπρός έρχεται στο χωριό της νύφης και έγκαθίσταται στο πατρικό της σπίτι. Μονάχα όταν πεθάνουν τα πατρικά του έχει δικαίωμα να πάρει τη γυναίκα του και να έγκατασταθεί σε άλλο χωριό. Αυτή τοιάχτο είναι ή παράδοση, που σήμερα δεν γίνεται πάντα σεβάστη.

'Αλλ' υπάρχει και μια άλλη παράδοση που γίνεται πάντα σεβαστή: 'Η αυτόμοτη πολυανδρία. 'Όταν παντρεύεται μια γυναίκα, γίνεται αυτόμάτως σύζυγος όλων των άδελφών του άνδρος της. Τα παιδιά που γεννιούνται άπο τον πολυανδρικό γάμο «μοιράζονται» αυθαίρετα με-

'Ο συγγραφέας αυτού του άρθρου με τον άρχηγό του χωριού και το μικρό του γιό. Για να κερδίσει τη φιλία του άρχηγού, ο άνθρωπολόγος του πρόσφερε περιδέραια άπο ψεύτικα μαγαριτάρια.

ταξύ των άδελφών, γιατί κανείς δεν ξέρει ποιος είναι ο άληθινός πατέρας. (Το έθιμο αυτό το συναντάμε και στους Τόντα της 'Ινδίας και σε μερικούς άλλους λαούς της 'Ασίας).

'Αλλά το πολυανδρικό σύστημα δεν άποκλείει την τρυφερότητα μεταξύ των συζύγων. 'Ο Τολίγκα μου δείχνει ένα ζευγάρι που κατοικεί στη γειτονική καλύβα. 'Ο σύζυγος είναι ξεπλωμένος στην αιώρα και ή νεαρή γυναίκα του, καθισμένη κοντά του, μαδάει εύσυνείδητα τις τρίχες του προσώπου του. 'Η άποτρίχωση του προσώπου είναι το άκρον άωτον της κομψότητας για τους άνδρες της φυλής 'Οαγιάν, που μαδάνε όχι μόνο τ' άσπρά τους γένια και τα μουστάκια, αλλά και τα φρύδια και τις βλεφαρίδες. Οι γυναίκες εκδηλώνουν την τρυφερότητα τους με το μάδημα των άνδρών. «'Ελα να σε μαδήσω» σημαίνει «σ' αγαπώ».

'Όστόσο, ή ζωή των άγρίων της ζούγκλας δεν είναι πάντα ειδυλλιακή. 'Ο άγώνας της επιβιώσεως είναι σκληρός σ' αυτή την έχθρη φύση. 'Όταν ένα χωριό έγκαθίσταται στη ζούγκλα (πάντα στις όχθες ενός ποταμού για να εξασφαλιστεί

το νερό και η ευκολία της μεταφοράς με τις πιρσες) ή πρώτη δουλειά των ανδρών είναι ν' αποψιλώσουν ένα μέρος του δάσους, κόβοντας τα δέντρα και δάζοντας φωτιά στους θύμους. Σ' αυτή την έκταση φυτεύεται το «μανιόκ», ένα είδος καλαμποκιού που είναι η βάση της διατροφής. 'Αλλ' η εγκατάσταση είναι πάντα προσωρινή: Η ζούγκλα γρήγορα θ' ανακτήσει το χαμένο έδαφος, θα πνίξει τα χωράφια και το χωριό θα πρέπει να μετακινηθεί πιά πέρα. Η διατροφή συμπληρώνεται με το κυνήγι. Οι άνδρες θγαίνουν κάθε μέρα στο δάσος για να σκοτώσουν πεculιά και μικρά τρωκτικά,

Μια νεαρή γυναίκα της φυλής 'Οαγιάνα μαδάει τα φρούδια του αγαπημένου της! Αυτό θεωρείται έκδηλωση τρυφής ρότητος.

άλλα δε φέρνουν ποτέ περισσότερα απ' όσα χρειάζονται για την τροφή μιας ήμερας: Τό κρέας άπουσυντίθεται: πολύ γρήγορα σ' αυτό το κλίμα. Τό μενού έμπλουτίζεται κάποτε με ψάρια. Τά ποτάμια είναι γεμάτα «πιράνες», αυτά τά περίφημα ψάρια που επιτίθενται και καταδροχίζουon κάθε τι τό ζωντανό, αλλά φαίνεται πώς οι πιράνες αυτής της περιοχής δέν είναι τόσο άγριες όσο οι ξαθερφόδες τους του 'Αμαζονίου, ή τουλάχιστο δε δείχνουν προτίμηση στο ανθρώπινο κρέας, γιατί βλέπουμε τους Ιθαγενείς να καλυμπάνε άφοβα στο ποτάμι.

Τό πνεύμα τών θράχων

Η ΖΩΗ τών 'Οαγιάνα κυριαρχείται από τά «πνεύματα», που μπορεί να είναι καλά ή κακά, ανάλογα με τις περιστάσεις. Πνεύματα υπάρχουν παντού: Τό πνεύμα του δάσους, τό πνεύμα του ποταμού, τό πνεύμα τών θράχων... Μια μέρα, περνούσα από ένα μικρό ποτάμι πηδώντας από θράχο σε θράχο. Με συνόδευε ένας Ιθαγενής που δέν ήξερα τ' όνομά του. Τόν έρώτησα πώς λεγόταν,

άλλ' εκείνος έκανε πώς δέν άκουσε. Μόνοχα όταν περάσαμε στην άπέναντι όχθη μου έξηγήσε ότι δέν μπορούσε να μου πει τ' όνομά του την ώρα που πηδούσαμε από θράχο σε θράχο, γιατί υπήρχε κίνδυνος να ξυπνήσει τό «πνεύμα τών θράχων» και να μάς γκρεμίσει στο ποτάμι, όπου θα ξύπναγε τό «πνεύμα του ποταμού» και θα μάς έπνιγε...

Οι 'Οαγιάνα δέν έχουν ούτε ναούς, ούτε είδωλα, ούτε τοτεμικά σύμβολα. Δέ λατρεύουν ούτε τ' άστέρια, ούτε τόν ήλιο, ούτε τους προγόνους τους, όπως οι άλλες φυλές τών έυρωθεδέρμων.

'Αλλά τό μυθολογικό τους σύμπαν εί-

Είχαμε την τύχη να βρισκόμαστε κοντά στους 'Οαγιάνα όταν έφτασε μια γαλλική Ιατρική άποστολή, θαυμάσια έξωπλισμένη, για τη μελέτη του υγειονομικού προβλήματος τών 'Οαγιάνα. Η γαλλική διοίκηση είναι άποφασισμένη να κάνει ό,τι μπορεί για να σώσει αυτούς τους πρωτόγονους από την έξασφάνιση.

Η Ιατρική άποστολή έφερε μαζί της ένα ψυγείο πετρελαίου. Οι Ιθαγενείς κυκλοφορούν με δισπιστία γύρω από τό παράξενο κατασκευάσμα. Τό ψυγείο δε λειτουργεί στην έντέλεια, αλλά πάντως παράγει αρκετά παγάκια, τά όποια μια μέρα άποφασίσαμε να μοιράσουμε στους Ιθαγενείς που δέν έχουν ιδεί ποτέ τους πάγο ή χιόνι. Ένας νεαρός 'Οαγιάνα παίρνει τό πρώτο παγάκι και τό βάζει στο στόμα του. Τό φτύνει άμέσως σπυλιάζοντας:

— Γουαπότ, γουαπότ! (φωτιά)

Οι άλλοι, ώστόσο, μάς έλέπουν που γλύφουμε τά παγάκια με άπόλαυση και ξεθερρεύουν. Ο άρχηγός του χωριού με ρωτάει πόσο στοιχίζει ένα τέτοιο μηχάνημα.

— Πνήντα χιλιάδες φράγκα, του άπαντώ.

Και να που ο άρχηγός μετράει με τά δάχτυλά του για να υπολογίσει πόσο κάνουν οι πνήντα χιλιάδες σε ντόπιο «νόμισμα», που είναι τά βέλη.

Τό ψυγείο τους έκανε έντύπωση, αλλά έλάχιστα πράγματα από τόν πολιτισμό μας συγκινούν τους 'Οαγιάνα. Οι Ιεραποστολές όλων τών δογμάτων έρχονται και φεύγουν άπογοητευμένες. Οι 'Οαγιάνα δέχονται φιλικά τους Ιεραποστόλους, αλλά τίποτα δέν μπορεί να διασπάσει τό φράγμα της άπαθείας αυτού του λαού που άργοπεθαίνει.

Μια μέρα συνάντησα ένα νεαρό που διάβαζε τη Βίβλο. Τόν έρώτησα αν καταλαβαίνει αυτά που διαβάζει.

— Όχι, αλλά ξέρω άνάγνωση και γραφή! Μου άπαντάει περήφανα.

Είναι ο μόνος που έξησε για λίγο έξω από τη φυλή του, ως υπηρέτης ενός καθολικού Ιεραποστόλου. 'Αλλ' ο πολιτισμός δέν επέδρασε πάνω του. Γύρισε πίσω στο χωριό του για να υποστεί τό «μαρακέ», την τελετή της μνήσεως.

'Οδυνηρή δοκιμασία

Η ΤΕΛΕΤΗ του «μαρακέ» είναι ή τελευταία και ή πιό ένδιαφέρουσα που θα παρακολουθήσουμε πριν άπό την αναχώρησή μας.

Κατά τη διάρκεια της ζωής του, ο άνδρας περνάει από έξη «μαρακέ» και ή γυναίκα από δύο. Αυτό που χαρακτηρίζει τις παράξενες τελετές είναι ότι ο υποψήφιος για τη μύηση πρέπει να υποστεί όδυνηρά τσιμπήματα από σφήκες και μυρμήγκια.

Στην τελετή που παρακολουθούμε υπάρχουν όχτώ υποψήφιοι: Τρεις άνδρες που περνάνε σ' έναν άνώτερο βαθμό μνήσεως. Ένα αγοράκι έφτά χρονών που περνάει την πρώτη του μύηση. Και τέσσερις κοπέλλες που έχουν φτάσει στην έφηβεία.

Τό χωριό δέν έχει πάνω από είκοσι πέντε κατοίκους, αλλά σήμερα έχουν συγκεντρωθεί πάνω από 150 Ιθαγενείς από τά γύρω χωριά. Οι πρώτες τρεις ήμέρες άφιερώνονται στο φαγοπότι. Τό άπόγευμα της τετάρτης ήμέρας οι υποψήφιοι στολίζονται με φτερά και χάνδρες

Κατά τόν πόλεμο της άμερικανικής ανεξαρτησίας, ο άρχιπειρατής Ζάν Λαφίτ, έκανε την είσοδό του στην Ιστορία τών 'Ηνωμένων Πολιτειών με μια πράξη άνιδιοτελους πατριωτισμού. Έστερα από χρόνια, του έκαναν έξωση άπ' αυτή την Ιστορία οι ίδιοι οι 'Αμερικανοί. Γιατί δέν κατώρδωσε ποτέ να άποβάλει τόν άπληστο για αίμα και χρήμα έσωτερικό του άνδρωπο.

ΖΑΝ ΛΑΦΙΤ

Τά θρυλικά κατωρδώματα και οι μυθικοί θησαυροί ενός Γάλλου άρχικουρσάρου που ύπηρέτησε κάτω από την άστερόεσσα.

ΔΕΝ υπάρχει κανείς άλλος που θα μπορούσε να συγκριθεί μαζί του σε θάρρος, έκτός ίσως από τόν «Ρομπέν τών Δασών». Έτσι εκφράσθηκε για τόν Γάλλο πειρατή Ζάν Λαφίτ ο 'Αμερικανός στρατηγός Τζάκσον, που έγινε κατόπιν πρόεδρος τών 'Ηνωμένων Πολιτειών, όταν, στις 3 Δεκεμβρίου του 1814, ο Λαφίτ του μίλησε ότι θα έρχόταν σε βοήθειά του εναντίον τών 'Αγγλων.

Οι βρεταννικές δυνάμεις που είχε ν' αντιμετώπισει ο Τζάκσον, έφθαναν τις δεκατέσσερις χιλιάδες άνδρων, ενώ αυτός δέν διέθετε παρά μονάχα δυό χιλιάδες στρατιώτες. Οι κάπου δέκα χιλιάδες άνδρες του Λαφίτ, που είχαν τη φήμη τών πιό σκληρών πολεμιστών της κεντρικής 'Αμερικής κι' ήταν οι μόνοι Ικανοί να οδηγήσουν τους άνδρες του Τζάκσον μέσα στους μυστικούς μαιάνδρους του Μισισσιππί, αντιπροσώπευαν για τόν στρατηγό τη διαφορά άνάμεσα στη νίκη και την ήττα. Μαζί τους, θα τά έβγαζε δ' αμύθηλα πέρα. Χωρίς αυτές, θα κατατροπώνονταν.

Τό πρωί της 8ης 'Ιανουαρίου του 1815, όλος ο άγγλικός στρατός εξαπέλυσε επίθεση. Κύμα πίσω από κύμα, οι Βρετανοί συντρίφθηκαν κάτω από τά πυρά τών άξεστων ξυλοκόπων του Κεντάκν, τών απαράμιλλων σκοπευτών του Τέννενου και τών πετοφικιστών πειρατών της Μπαρτάρια, του «βασιλείου» του Λαφίτ. Έστερα, ο Τζάκσον έκανε άντεπίθεση. Έγώ έπεφτε τό θράδυ, οι 'Αγγλοι είχαν νικήσει κατά κράτος κι' ή μοίρα όλων τών Πολιτειών του νότου είχε αλλάξει. Στις 23 'Ιανουαρίου, στην Νέα 'Ορλεάνη, δόθηκε ο πιό λαμπρός χορός της Ιστορίας της κι' οι πιό ένδιαμβωτικές γυναίκες της άριστοκρατίας διεκδίκησαν την τιμή να χορεύουν με τόν Λαφίτ, που φορούσε όλόμυρο κοστούμι. Ο άνδρωπος αυτός, που είχε φύγει πριν λίγο καιρό από τη Νέα 'Ορλεάνη σαν έκτός νόμου, ήταν τώρα τό είδωλό της.

Τό μυστήριο της καταγωγής και του παρελθόντος του Λαφίτ ήταν ένα στοιχείο παρά πάνω έλκυστικό άπ' όσα ύπήρχαν σ' αυτόν τόν άνδρα με τό άφογο παρουσιαστικό και τό χαριτωμένο πνεύμα, που μιλούσε άπταιστα τά άγγλικά, τά γαλλικά, τά Ισπανικά και τά Ιταλικά, που έγραφε και μιλούσε με έξαισιο στίλ και που ντυνόταν με άκρα κομ-

ψότητα, χωρίς ώστόσο να χρησιμοποιεί άλλο χρώμα από τό μαύρο. Κάπου δώδεκα γαλλικές πόλεις Ισχυρίζονταν ότι είχαν την τιμή να είναι ο τόπος της γεννήσεώς του κι' ή οικογενειακή του προέλευση είναι άντικείμενο πολλών θεωριών, από εκείνη που τόν θέλει γιό ενός άπλου ναύτη ως εκείνη που τόν παρουσιάζει βλαστό μιας άρχαίας άριστοκρατικής οικογένειας. Τό μόνο κάπως βέβαιο είναι ότι γεννήθηκε γύρω στα 1780. Με κάποια έπίσης βεβαιότητα, μπορεί να έκτεθει ή Ιστορία του από τό 1806 με 1807, έποχή που πρωτοεμφανίσθηκε στη Νέα 'Ορλεάνη.

'Η Μπαρτάρια

Ο ΖΑΝ Λαφίτ, με τόν φωτοστέφανο τών διαδόσεων για μια ποδύμη πειρατική καριέρα στον 'Ινδικό 'Ωκεανό, εγκαταστάθηκε και μάζεψε γρήγορα περιουσία στην Νέα 'Ορλεάνη σαν λαθρεμπόρος όπλων. Την 1η 'Ιανουαρίου του 1808, συνέθεε ένα γεγονός, που έπρόκειτο να τόν δυνώσει στο άποκόρυφο της δυνάμεως. Οι 'Ηνωμένες Πολιτείες, που περιλάμβαναν και τη Λουϊζιάνα από τό 1803, έθεσαν εκείνη την ήμέρα σ' έφαρμογή ένα νόμο που άπαγόρευε την εισαγωγή σκλάβων στα έδάφη τους. Στ'

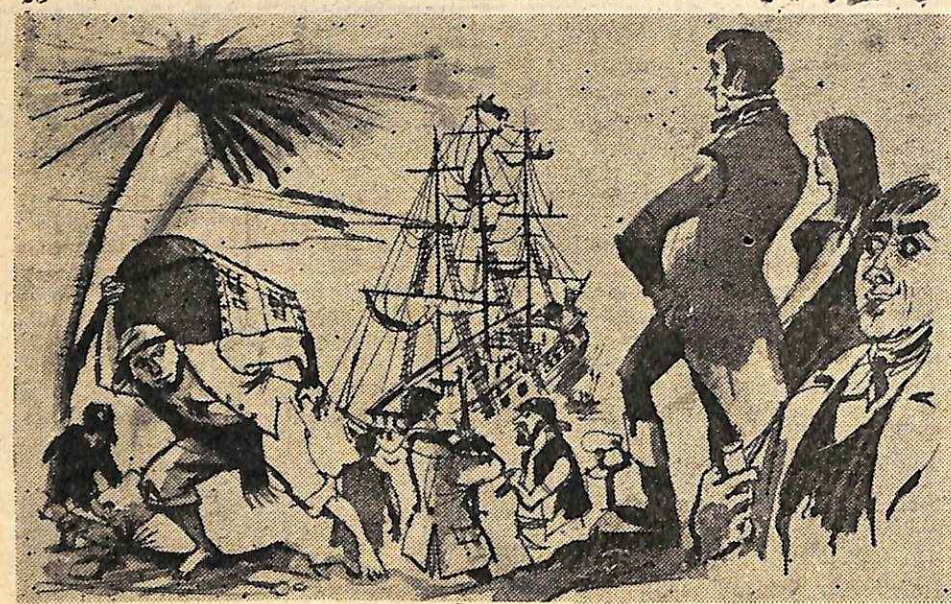

όλες τις νότιες Πολιτείες, ή τιμή τών νέγων ανέθηκε σε 800 — 1000 δολάρια για ένα έυρωστο μαύρο που κόστιζε 20 δολάρια στις άκτές της 'Αφρικής και 300 στην Κούβα. Οι δύστηνοι αυτοί άνθρωποι έγιναν έτσι, από τη μια μέρα στην άλλη, τό πιό επικερδές είδος λαθρεμπορίου.

Κάπου εκατό χιλιόμετρα προς τά νότια της Νέας 'Ορλεάνης, βρισκόταν ο όρμος της Μπαρτάρια, που τόν χώριζαν από τόν Μεξικανικό Κόλπο τά νησιά της Μεγάλης Γής και της Μεγάλης Νήσου. Ένας όρμος άπόστοιτος στα θαρικά πολεμικά σκάφη. Γι' αυτό τόν λόγο, είχε γίνει μια από τις σημαντικότερες βάσεις τών πειρατών, τών λαθρεμπόρων και τών έκτός νόμου όπλων της κεντρικής 'Αμερικής. Όλοι αυτοί πουλούσαν τά «εμπορεύματά» τους κυρίως σε «επιχειρηματίες», της Νέας 'Ορλεάνης, που δ σπουδαιότερός τους ήταν ο Ζάν Λαφίτ.

Όταν ο Λαφίτ πληροφορήθηκε μια

μέρα, ότι μερικοί κουρσάροι της Μπαρτάρια είχαν ιδιοποιηθεί ένα φορτίο νέγων, που προωριζόταν για τον ίδιο κι' ετοιμάζονταν να το πουλήσουν προς ένα δολλάριο τι λίτρα, πράγμα... εξευτελιστικό για το επάγγελμα, έκανε ότι ή εμπορία της Μπαρτάρια είχε ανάγκη ενός οργανωτή. Αφού συμφώνησε με τους λαθρεμπόρους και τους περισσότερους επιχειρηματίες της Νέας Όρλεάνς, ο Λαφίτ πήγε να εγκαταστήσει το μαγαζί του στην όχθη της Μεγάλης Γής. Εκεί έγινε σύγχρονα ο ναύαρχος ενός μεγάλου στόλου, που μερικοί από τους καπετανίους του έφεραν τα πιο ξακουστά ονόματα της κουρσάρικης ιστορίας. Και δεν έμειναν οι μόνοι. Απ' όλα τα σημεία του ήγρου στόχελου, συνέρχονταν εκεί ονομαστοί κουρσάροι. Ο Λαφίτ εξαγόραζε τους τελωνειακούς με χρυσά ισπανικά νομίσματα κι' οι έμποροι, με τους οποίους συναλλάσσονταν, διακινούσαν πε-

λώριες ποσότητες ειδών που ξεφορτώνονταν κάθε μέρα στη Μπαρτάρια. Εκείνη την εποχή, η Νέα Όρλεάνς ήταν η μοναδική θύρα ενός μεγάλου τμήματος της Βορείου Αμερικής.

Οι θησαυροί του Λαφίτ

ΚΑΝΕΙΣ δεν ξέρει και κανείς δεν θα μάθει ποτέ τι θησαυρούς σόρευσε ο Ζάν Λαφίτ από τότε που έγινε ο κυρίαρχος της Μπαρτάρια. Δεν χωρεί, όμως, αμφιβολία ότι πέρασαν από τα χέρια του μυθικά πλούτη. Καθ' όλο το μήκος των ερημικών ακτών της Λουϊζιάνας, είναι ίσως ακόμα θαμμένα κιβώτια γεμάτα με χρυσάφι, κομμάτια, και πολλά τιμα πετρώδη, αν πιστέψει κανείς τις διάδοσεις και τους παλιούς εχάρτες θησαυρών, που κυκλοφορούσαν παντοεινά γύρω από το θέατρο των επιχειρήσεων του Λαφίτ και των καπετανίων του. Ποι και ποι, σημειώνεται κάποια σχετική ανακάλυψη, όχι πάντα ανεπίσημα, γιατί ή αστυνομία παρακολουθεί, διακριτικά, αλλά άγνωστα, τους αναζητητές. Στη Μεγάλη Γή, ο Λαφίτ είχε φτιά-

σει την «προτενούσα» του. Ήταν μια μικρή πόλη, που θύμιζε Σόδομα και Γόμορρα. Ο Λαφίτ δεν μετείχε στην εκλυτή ζωή των υπηκόων του, που μετά από κάθε λαφυραγώγηση τ' έριχναν στο μεθύσι και στα δρογία, αλλά δεν έκανε και τίποτε για να τ' εμποδίσει. Απολάμβανε αυτά τα σατυρνικά και μπακανάλια, καθισμένος νοχελικά στην πολυθρόνα του, από τη βεράντα του μεγάλου του. Ωστόσο, δεν περιωριζόταν μόνον στα θέαματα. Από το μεγάλο του, όπου ζούσε μέσα σε απείρογραπτη γλιδή, περνούσαν οι ώραιότερες γυναίκες, για να του χαρίσουν τον εφήμερο έρωτά τους. Μονάχα μια απ' αυτές υπάκουσε να έδραιωθεί για κάμποσο καιρό στην καρδιά του άσωτου Λαφίτ: η μόλις δεκαεπτάχρονη κροακή Κατερίνα, που ή διορφία της, κατά τις μαρτυρίες της εποχής, «άφηνε μ' ανοιχτό το στόμα όποιον την αντίκρυζε».

Τέληχαν όμως και περίοδοι, που ο «πειρατής τζέντλεμαν», όπως τον αποκαλούσαν στην Νέα Όρλεάνς, ξαναγινόταν ο τρόμος του Μεξικανικού Κόλπου όπως όποιον αποκαλούσαν σε όλες τις θάλασσες και σε όλα τα λιμάνια της κεντρικής Αμερικής. Όταν ο στόλος της Μπαρτάρια, που τον αποτελούσαν ίσαμε πενήντα μεγάλα σκάφη, ανοιγόταν στη πέλαγος για κάποιες σπουδαίες επιχειρήσεις, ο Λαφίτ αναλάμβανε ο ίδιος τη διοίκησή του. Επιδιβαζόταν στη «ναυαρχίδα» του και διηύθυνε από το κατάστρομα της τις επιχειρήσεις, βάζοντας κάτω, σε στρατηγική ιδιοφυΐα, τους δνομαστότερους ναυάρχους των νομίμων στόλων. Αντίθετα, όμως, απ' ότι συνέβαινε μ' αυτούς, ο Λαφίτ ήταν ο πρώτος που ηρδούσε στην κοινότητα του εχθρικού πλοίου, όταν έφτανε ή τρομερή στιγμή του πλεονίσματος. Τό θάρρος του κι' ή αποτελμία του δεν είχαν όρια.

Σ' αυτές τις περιστάσεις, ο Λαφίτ μεταμορφωνόταν σε αχαλίνωτο θηρίο. Ήθεα του αματός τον έκανε να ποθεί πύδ άφθονη τη ζωή του. Δεν υπήρχε ή παραμικρή πιθανότητα να γλυτώσει τη

ζωή του άνθρωπος από τα πληρώματα των καραβιών, που κυλούε ο στόλος της Μπαρτάρια. Όσοι δεν σκοτώνονταν κατά τη σύρραξη, σφάζονταν ή απαγχονίζονταν ύστερα ως τον τελευταίο.

Τό τέλος της Μεγάλης Γής

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ της περιφρονησεως των νόμων έπαιρνε, ώστόσο, σιγά — σιγά τέλος στη Νέα Όρλεάνς. Ο τρόμος που έσπερναν οι κουρσάροι της Μπαρτάρια στις ακτές της Λουϊζιάνας, δεν ήταν πιά ανεκτός ούτε από τους νέους εκπροσώπους της εξουσίας ούτε από ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού της Νέας Όρλεάνς, το μέρος που δεν αποκόμισε κανένα κέρδος από την πειρατεία και το λαθρεμπόριο. Ο κυβερνήτης Κλαίμπορν έθεσε τον Ζάν Λαφίτ εκτός νόμου κι' έβαλε να τοιχοκολληθούν παντού την επικηρυξη του Γάλλου αρχικουρσάρου, προσφέροντας 500 δολάρια σε όποιον θα τον παρέδιδε στη δικαιοσύνη. Από μέρες αργότερα, καινούργιες επικηρυξεις έκαναν την εμφάνισή τους στους τοίχους της Νέας Όρλεάνς. Ο Λαφίτ πρόσφερε 1500 δολάρια σε όποιον θα του παρέδιδε τον Κλαίμπορν στη Μεγάλη Γή!

Αλλά κι' οι πρώτες κι' οι δεύτερες επικηρυξεις δεν έφεραν κανένα αποτέλεσμα. Ωστόσο, ο Κλαίμπορν ήταν αποφασισμένος να εξαλείψει την απειλή, που αντιπροσώπευε ή Μπαρτάρια. Μια μοίρα από έξη αμερικανικές κανονιοφόρους, με επικεφαλής τον κομμοντόρο Πάττερσον, πήγε κι' άγκυροβόλησε μπροστά στη Μεγάλη Γή. «Αν και διέθετε πολύ μεγαλύτερες δυνάμεις, ο Λαφίτ απαγόρευσε στους καπετανίους του και τους άνδρες του να χτυπηθούν με τους Αμερικανούς. Οι κουρσάροι επιβιβάστηκαν γρήγορα σε μικρά κανό και βάρκια χωρίς καρένα και εξαφανίστηκαν σαν φαντάσματα στα άπυρτα θαλάσσια του δέλτα του Μισισσιπή. Αλλά ή «προτενούσα» του Γάλλου αρχικουρσάρου κατιστάφηκε.

Ο Ζάν Λαφίτ μάχησε τα καράβια του κι' έβαλε πλώρη πρώτα για την Αϊτή κι' ύστερα για το νησί Γκάλβεστον, απέναντι από το Τέξας. Στο Γκάλβεστον, ο Λαφίτ επεχείρησε να ιδρύσει μια δεύτερη Μπαρτάρια. Την ονόμασε Καμπές και καθόρισε να την κάνει να θυμίζει κάπως σε αϊγλή το πρώτο του «βασιλείο». Αλλά ο διαβόητος αρχικουρσάρχης άρχισε να γροαίει κι' ή επιβολή του δεν ήταν πιά όση και πριν. Οι κυριώτεροι καπετανοί του τον παρατούσαν σιγά — σιγά.

Η πυρκαγιά του Γκάλβεστον

Ο Ήνωμένες Πολιτείες είχαν ίσχυροποιηθεί στο μεταξύ αρκετά, ώστε να μην ανέχονται την ύπαρξη ανεξάρτητης περιοχής στο έδαφός τους. Τό 1821, ένα αμερικανικό πολεμικό πλοίο στο λιμάνι του Γκάλβεστον κι' άγκυροβόλησε θανάσιμα στα κοιρσάρικα που ήταν άραγμένα εκεί. Ο Λαφίτ περιέμενε τον κυβερνήτη του σκάφους στην ποικυμμία. Στο πλάι του, στεκόταν ή Κατερίνα, που ήταν τότε στο απόγειο της μορφοφίας της. Χωρίς να της ρίξει ούτε ένα βλέμμα, ο Αμερικανός αξιωματικός είπε στον αρχικουρσάρη:

— Δεν μπορείτε πιά να μένετε εδώ,

μίστρο Λαφίτ. Άλλιο θα αποτιβάσω τις δυνάμεις μου και θα στήσω τη σημαία των Ήνωμένων Πολιτειών σ' αυτή τη στεριά.

Δεν θα πολεμήσω αυτή τη σημαία, αποκρίθηκε ο Λαφίτ, γιατί έχω πολεμήσει για χάρη της. Αλλά σ'ς ζητώ κάτι και δεν πιστεύω να μου τ' άρνηθείτε. Αφήστε με να καταστρέψω μόνος μου το βασίλειό που έχτισα. ΄Τότερα, θα φύγω νύχτα με τους άνδρες μου και δεν θα ξανακούσετε να γίνεται λόγος για μένα.

Δέχομαι, είπε ο αξιωματικός. Άνκει να μου δώσετε το λόγο σας σαν Αμερικανούς.

Σας δίνω τον λόγο μου σαν πειρατή, αποκρίθηκε με αξιοπρέπεια ο Λαφίτ.

Μια απέραντη πυρκαγιά, με πολλές εστίες, καταύγασε τον ουρανό. Όταν οι φλόγες προσέλαβαν τη μεγαλύτερη βιομήχανή τους, τα καράβια των πειρατών άρχισαν να γλυστορούν μέσα στο κοκκινωπό σκοτάδι. Μερικοί από τους άνδρες του αμερικανικού σκάφους διέκριναν να κυματίζει μια μεγάλη σημαία στο πελόριο κατάρτι της ναυαρχίδος του Λαφίτ. Τους φάνηκε πως ήταν ή αμερικανική.

Ο κυβερνήτης προσπάθησε να δει καλά.

Ναι, είπε, είναι ή σημαία μας. Ο Λαφίτ στάθηκε μεγάλος Αμερικανός πατριώτης...

ΕΤΣΙ βγήκε ο Γάλλος κουρσάρος Ζάν Λαφίτ από την ιστορία των Ήνω. Πολιτειών, μέσα στον φαντασμαγορικό διάκοσμο της πυρκαγιάς του Γκάλβεστον. Με ένα ανάλογο διάκοσμο είχε κάνει και την είσοδό του σ' αυτή την ιστορία: μέσα στους καπνούς της μάχης της Νέας Όρλεάνς.

Λίγο καιρό μετά απ' αυτή τη μάχη, ο πρόεδρος των Ήνωμένων Πολιτειών Τζαίμς Μάντινσον είχε άμνηστεύσει τον Λαφίτ και τους άνδρες του για όλες τις πειρατικές τους πράξεις προσθέτοντας στο έπαισημό κείμενο αυτά τα λόγια: «Αυτοί οι τζέντλεμεν έπέδειξαν. εξαιρετική άφροσύνη και γενναιοφύα. Αρνήθηκαν τις πολύ δλεαστικές προτάσεις του εχθρού και στάθηκαν στο πλευρό του αμερικανικού λαού».

Πράγματι, ο Λαφίτ τάχθηκε από καθαρό πατριωτισμό με το μέρος των Αμερικανών. Ο στρατηγός Τζάκσον δεν είχε να του προσφέρει τίποτα. Απεναντίας, ο συνταγματάρχης Νίκολσον, που ήταν επικεφαλής των βρετανικών στρατευμάτων στη Φλωρίδα, του είχε προσφέρει τον βαθμό του πλοίαρχου, τριάντα χιλιάδες δολάρια κι' άχανεϊς εκτάσεις στη Λουϊζιάνα.

Αφού ο Λαφίτ εγκατέλειψε το Γκάλβεστον στους Αμερικανούς, πήγε κι' εγκατεστάθηκε με τους τελευταίους πιστούς του σ' ένα μικρό νησί, απέναντι από τις ακτές του Γιουκάταν, όπου ίδρυσε μια «κοινότητα». Ο Λαφίτ πέρασε τα τελευταία του χρόνια στην άσημότητά του, λεηλατώντας με τα λίγα καράβια της Καραϊβικής και τα ισπανικά πλοία. Ο Γάλλος που ήταν άλλοτε ο τρόμος του Μεξικανικού Κόλπου κι' είχε άπελευθερώσει τη Λουϊζιάνα, πέθανε το 1826 από κίτρινο πυρετό μέσα σε μια ινδιάνικη καλύβα του μικρού χωριού Τόλγιας, πάνω στη χερσόνησο του Γιουκάταν.

Οι κυκλώνες των ώκεανών

Ο ΕΠΙΣΚΕΠΤΕΣ που βρίσκονταν στην ταράτσα του Εμπορίου Σταίου Μπήλντιγκ, του μεγαλύτερου εύρανοξύστη της Νέας Υόρκης, σε ύψος 365 μέτρα από τη γή, στις 21 Σεπτεμβρίου του 1938, έζησαν μια έφιαλτική στιγμή. Τό τεράστιο κτίριο, χτυπημένο κατάσπαρα από έναν άνομο που έτρεχε με 200 χιλόμετρα την ώρα, έκανε στην κορφή του μια παλινδρομική κίνηση 20 πόντων.

Ένα φοβερός κυκλώνας είχε περάσει από την πολιτεία της Νέας Υόρκης. Έσπασε μεταλλικές γέφυρες, συνέτριψε μυριάδες σπίνια σε να ήταν τσόφλια αυγών, ξερίζωσε αναρίθμητα δέντρα και στύλους, παρέσυρε 80.000.000 κιλά πατάτες κι' έκανε ν' ανεβεί ή στάθμη των υδάτων του Χούδσον από δόκλητρα φορτία... κρεμμύδια που έριξε μέσα του.

Οι άνατολικές ακτές της Ήνωμένων Πολιτειών τα νησιά της Ωκεανίας και το Ιαπωνικό αρχιπέλαγος είναι εκτεθειμένα κάθε χρόνο, από το Μάρτιο ως τον Οκτώβριο, σ' αυτό το είδος της καταστροφής. Κατά μέσο όρο, κάθε τέτοια περίοδο, σημειώνονται είκοσι κυκλώνες στις θάλασσες της Κίνας, δέκα στο δόρειο τμήμα του Ινδικού Ωκεανού, δέκα στον ίδιο ώκεανό προς το μέρος της Αυστραλίας, πέντε στο νότιο Ειρηνικό κι' άλλοι τόσσοι στην περιοχή των Άντιλ λών.

Ανεμοί, που ή ταχύτητά τους μπορεί να φθάσει τα 380 χιλιόμετρα την ώρα, παίρνουν υπόσταση στις ίσημερινές ζώνες του Ατλαντικού και του Ειρηνικού και περιστρέφονται σχηματίζοντας ο καθενας μια γιγάντια σπείρα, που ή διάμετρος της μπορεί να φθάσει τα 1.000 χιλιόμετρα. Αυτοί οι πελώριοι στρόβιλοι μετακινούνται προς τα δυτικά κι' αλλάζουν κάποτε κατεύθυνση, τραβώντας προς τα βορειοανατολικά. «Αν ο δρόμος τους περνά από στεριά, την έρημιάνουν, μη αφήνοντας σχεδόν τίποτα όρθιο.

Οι κυκλώνες επενεργούν με τρεις τρόπους: Με τη διαίολητά της πνούς τους, με τις καταρρακτώδεις βροχές και με τις φουσκοθαλασσιές που προκαλούν.

Η μέση διάρκειά τους είναι δέκα ή μέρες, πράγμα που τους επιτρέπει να διατρέχουν αξιόλογες απόστάσεις. Η ακτίνα της επενεργίας τους μπορεί να απλωθεί σ' εκατοντάδες χιλιόμετρα.

Πάνω από τη θάλασσα, ή δύναμη των κυκλώνων δεκαπλασιάζεται. Ακόμα και τα πιο γερά σκάφη δεν μπορούν να τους άντέσουν. Στις 5 Ιουνίου του 1945, το μεγάλο αμερικανικό θωρηκτό «Πίτομπουργκ» βρέθηκε στο πεδίο ενός κυκλώνα, στο βορειοδυτικό Ειρηνικό. Ο άέρας, που έτρεχε με 200 χιλιόμετρα, τ' έκανε να γείρει κατά 15 μοίρες και τ' κύματα λυγίσαν το θωράκισμα της γέφυρας. Τα άχαλίνωτα στοιχεία της φύσεως έκαναν κομμάτια την πλώρη. Παρά τις άβαρίες του, ώστόσο, το «Πίτομπουργκ» μπόρεσε να φθάσει στο λιμάνι του Γκούαμ, χωρίς να χάσει ούτε μια ψυχή απ' το πλήρωμά του.

Κατά το τρέξιμό τους πάνω από τις θάλασσες, οι κυκλώνες «άντλούν» τεράστιες ποσότητες νερού, που τις «αδειάζουν» παρακάτω, όταν έρθουν σ' επαφή με όροσειρές, με τη μορφή καταρρακτώδων βροχών.

Στις καταστροφές του ανέμου, προστίθενται τότε οι πλημμύρες. Τόν Αύγουστο του 1955, ένας κυκλώνας, μέτριας βιαιότητας, έπνιξε στο νερό τις πολιτείες της Βιργινίας, της Μαίριλαντ, της Πενσυλβανίας, της Νέας Υερσέης και της Νέας Υόρκης. Στάθηκε μια απ' τις μεγαλύτερες θεομηνίες, που γνώρισαν οι Ήνωμένες Πολιτείες. Οι νεκροί ξεπέρασαν τους 250 κι' οι ζημιές υπολογίστηκαν σ' ένα μισό δισεκατομμύριο δολάρια.

Ο κόλπος της Βεγγάλης υπέστη τρεις εφόδους των οίστρηλατημένων από τυφώνες νερών. Τό 1737, μια τέτοια θίαη παλίρροια, ύψους 12 μέτρων, κατέστρεψε 20.000 πλοία κι' έπνιξε 250.000 άτομα. Τό 1864, μια παρόμοια καταστροφή έστειλε στον άλλο κόσμο 50.000 άτομα. Τέλος, τό 1942, ή ίδια περιοχή δοκίμασε και μια τρίτη ανάλογη θεομηνία, που κόστισε μυριάδες ζωές. Εύτυχώς, ή δυτική Εύρώπη δεν έχει δούλει — λαβείν με τους κυκλώνες. Ως τώρα, μονάχα οι άτλαντικές ακτές της Αγγλίας και της Ιρλανδίας δοκίμασαν άπλόες άντικτύπους. Η ιστορία διατηρεί, ώστόσο, την ανάμνηση του τρομακτικού κυκλώνα του 1703, που σκότωσε 8.000 άτομα στην Κορνουάλλη και κατέστρεψε ένα αξιόλογο μέρος του βρετανικού στόλου.

ΣΤΙΣ ήμέρες μας, ο κίνδυνος από τους κυκλώνες έχει μειωθεί σημαντικά, ιδίως στις Ήνωμένες Πολιτείες, χάρη σ' ένα σύστημα μετεωρολογικής έπαγρυπνήσεως, που είναι έγκατεστημένο κατά μήκος των ακτών. Πλάι στο βαρόμετρο, κύριο όργανο των χθεσινών μετεωρολόγων, το αεροπλάνο και το ραντάρ επιτρέπουν στους σημερινούς Αμερικανούς μετεωρολόγους να έπιστημαίνουν έγκαιρα το πλησίασμα και τη δύναμη των κυκλώνων.

Στο τέλος του καλοκαιριού του 1955, τό ειδικό ραντάρ του άκραπριού Χάττερας παρακολουθούσε την πορεία και τις εξελίξεις της Καίτης (οι αμερικανικές υπηρεσίες έχουν τη συνήθεια να βαφτίζουν τους κυκλώνες με γυναικεία ονόματα), που αφού είχε δημιουργηθεί στο Καραϊβικό πέλαγος, κατευθυνόταν προς τη Φλωρίδα. Δόθηκε άμέσως τό σήμα συναγερμού και πάρθηκαν όλα τα κατάλληλα μέτρα για την αντιμετώπιση του κακού στις περιοχές απ' όπου θα περνούσε ο κυκλώνας.

Αλλά, σε μια στιγμή, τα πράγματα άλλαξαν. Πλησιάζοντας στις ακτές της Φλωρίδας, ή Καίτη επιβράδυνε τό «έθιμα» της, φάνηκε να διστάζει κι' ύστερα, σαν τρομαγμένη από τις έτοιμασίες της ανθρώπινης άμυνας, χύθηκε προς τον Ατλαντικό. Ο Τύπος κι' ώρισμένοι έπιστημονικοί κύκλοι κατηγορήσαν τότε τις Κασσάνδρες της Μετεωρολογικής Υπηρεσίας, ότι έσπερναν τον πανικό με ύστερικές προειδοποιήσεις. Αλλά οι ειδικοί της υπηρεσίας αυτής είχαν κάνει τό καθήκον τους. Πράγματι, είναι ακόμα άδύνατο να προβλέψουμε με άπόλυτη βεβαιότητα την τροχιά ενός κυκλώνα, γιατί πρόκειται για πολύ ιδιότροπο κι' εύαίσθητο άπέναντι σ' ένα σωρό παράγοντες φυσικό φαινόμενο.

"Αλλοτε, η διάγνωση μηνιγγιτιδός και πρό παντός της φυματιώδους, ισοδυναμούσε με θανατική απόφαση. Σήμερα, η έπιστήμη του Άσκληπιού ξεγύμνωσε την πάθηση αυτή από όλα τα φόβητρά της. Στη Σουηδία όπου χρησιμοποιούνται συστηματικά όλα τα μέσα για την πρόληψη της φυματιώδους μηνιγγιτιδός, οι φοιτητές τη γνωρίζουν μονάχα από τις περιγραφές των έγχειριδιών τους. Στη χώρα αυτή, είναι άγνωστη όσο και η χολέρα στον τόπο μας.

ΜΗΝΙΓΓΙΤΙΣ

Μιά τρομερή άρρώστεια που έ-
ξαφάνισε ή σύγχρονη έπιστήμη.

Τι είναι ή μηνιγγίτις; Μιά φλόγα-
ση των λεπτών μεμβρανών, που
τυλίγουν τον έγκέφαλο, όφειλόμε-
νη σε μικροβιακή μόλυνση. Τα μικρό-
βια προέρχονται γενικά από μια «ά-
ποικία», που έχουν ιδρύσει προηγουμέ-
νως στον λαιμό, φθάνοντας στον έγκέ-
φαλο μέσω του αίματος. Καμιά φορά
φθάνουν εκεί κι' απ' ευθείας, έξ αιτί-
ας κάποιας ρωγμής της κρανιακής κά-
ψας. Η έπιστήμη άγνωστé γιατί εγκαθί-
στανται στην επιφάνεια του έγκεφάλου
κι' όχι αλλού.

Η μηνιγγίτις αρχίζει με μια ήμι-
κρανία, που γίνεται ολοένα έντονη-
ρη. Το παιδί παραπονιέται ότι του πονά
ο λαιμός, όταν σκύβει το κεφάλι. Ά-
ποφύγει το πολύ φώς. Έχει πυρετό
κι' ή όρεξη του είναι κομμένη. Μπορεί
να κάνει έμετο, ακόμα κι' αν δεν έχει
φάει ή πιει τίποτα. Καμιά φορά, ή
κρίση αρχίζει πολύ απότομα. Άλλες
φορές, τα συμπτώματα άποσπώνται
και άργα ρυθμό και χρειάζεται να
μεσολαβήσουν μια ή δυο ήμέρες για
να καταλάβει κανείς ότι το παιδί εί-
ναι πραγματικά άρρωστο.

Πότε πρέπει ν' αναρωτηθούμε μήπως
το παιδί έχει μηνιγγίτιδα; Υπάρχουν
παιδιά που παραπονούνται για ήμικρα-
νίες. Δεν είναι ανάγκη, φυσικά, να
τρέχει κανείς στο γιατρό κάθε φορά
που άκούεται ένα τέτοιο παράπονο.
Ο παινεκέφαλος κι' ή δυσκαμψία του
λαιμού μαζί, είναι μια πιθανή προειδο-
ποίηση. Πάντως, αν τα συμπτώματα έ-
χουν έπιμονή και δεν είναι άπομονω-
μένα, ο γιατρός πρέπει να πò πληρο-
φορηθεί. Στη μηνιγγίτιδα, ο καιρός εί-
ναι πολύτιμος και δεν πρέπει να χά-
νεται.

"Ως ποιο σημείο ή μηνιγγίτις είναι
έπικίνδυνη; Άς δούμε τα πράγματα κα-
τάματα. Πρόκειται για μια πολύ έ-
πικίνδυνη πάθηση, που μπορεί να άπο-
βεί μοιραία ή ν' αφήσει πίσω της μια
μόνιμη άλλοίωση στον έγκέφαλο. Αυτή
είναι ή σκιερή πλευρά του θέματος. Η
φωτεινή είναι ότι ή μοντέρνα θεραπευ-
τική αντιμετώπιζε γρήγορα κι' άποτε-
λεσματικά τις περισσότερες μορφές
μηνιγγιτιδός.

"Όσο πιο μικρό είναι το παιδί κι'
όσο πιο πολύ άργεί να εφαρμοσθεί ή

θεραπεία, τόσο δυσκολότερο είναι να
έξουδετερωθεί ή πάθηση χωρίς ζημία
για τον έγκέφαλο. Η μηνιγγίτις που
δεν αντιμετώπιζεται όπως πρέπει ή ή
μηνιγγίτις που προκαλείται από μικρό-
βιο άδιάφορο στην εφαρμοζόμενη θερα-
πεία, αφήνει ούλη στον έγκεφαλικό ισ-
τό.

Η σύγχρονη θεραπεία των περισσο-
τέρων μορφών μηνιγγιτιδός, με την
προϋπόθεση ότι άρχισε έγκαιρα σε κάθε
περίπτωση, άποδεικνύεται τελεσφόρος.
Πράγματι, ή λέξη μηνιγγίτις δεν έχει
σήμερα βάση για να προκαλεί πανικό,
όπως συνέβαινε άλλοτε. Η άρρώστεια
αυτή, σε όλα τα σημεία της ύδρογείου,
είναι λιγότερο συχνή απ' ότι χθές. Τεί-
νει να γίνει μια σπάνια πάθηση, που
όφειλε βέβαια να την ύποπτεύεται ο
γιατρός πάντα, αλλά που οι γονείς
πρέπει να την ξεχάσουν. Σήμερα, δεν
υπάρχουν πια οι επιδημίες της, που
άλλοτε έκαναν να κλείνουν τα σχολεία.
Στην παραμικρή άπειλή, μια γρήγορη
ύγειονομική ένέργεια και μια θεραπεία
με βάση τις σουλφαμίδες ή την πενι-
κιλίνη άρκου, για να σκοτώσουν την
επιδημία μέσα στο... αύγό της.

Όριστική νίκη

Η ΜΗΝΙΓΓΙΤΙΣ είναι μεταδοτική.
γιατί όφειλεται σε μικρόβια. Εύ-
τυχώς, όμως, δεν είναι πολύ μετα-
δοτική κι' είναι άρα άπίθανο να προσ-
βληθεί απ' αυτή και δεύτερο μέλος της
οικογενείας. Σχεδόν ποτέ δεν σημειώθη-
κε κρούσμα μηνιγγιτιδός στους νοσο-
κόμους, που περιποιούνται παιδιά
προσβεβλημένα από την πάθηση αυτή.
Η μηνιγγίτις έχει σήμερα ξεγυμνωθεί
από τα φόβητρά της. Ακόμα κι' ή χει-
ρότερη μορφή της, ή φυματιώδης μη-
νιγγίτις, που άλλοτε προκαλούσε τρό-
μο, είναι τώρα ίατη. "Αν σ' ένα σπίτι
σημειωθεί κρούσμα μηνιγγιτιδός, δεν
είναι ανάγκη να ληφθούν ιδιαίτερα μέ-
τρα για να προστατευθούν τα άλλα
μέλη της οικογενείας. Είναι άστόσο
άπαραίτητα να άερίζονται καλά όλα τα
δωμάτια.

"Όταν το παιδί γυρίζει από την κλι-

νική, θα χρειασθεί λίγος καιρός για
να αναλάβει έντελώς. Οι γονείς του
είναι ανάγκη να έχουν περισσότερη ύ-
πομονή άπέναντί του απ' ότι συνήθως,
να μην πεινούν καλύτερα τις έπιθυμίες
του και να δείχνουν περισσότερη κα-
τανόηση στις έκδηλώσεις του και
τη συμπεριφορά του ως την ήμέρα που
θα προσαρμοσθεί πάλι έντελώς καλά στο
περιβάλλον του σπιτιού.

Η νίκη της έπιστήμης πάνω στη μη-
νιγγίτιδα, ακόμα και τη φυματιώδη,
είναι όριστική. Η τελευταία, μάλιστα,
θα έπρεπε, κανονικά, να είχε έκλειψει
από κάθε χώρα. Το παράδειγμα της
Σουηδίας είναι εύγλωττο. Σ' αυτή τη
χώρα, ή φυματιώδης μηνιγγίτις έχει
γίνει, όπως κι' ή χολέρα, μία... άνα-
μνηση της ιστορίας. Για να τη γνωρί-
σουν, οι Σουηδοί φοιτητές της Ιατρι-
κής περιορίζονται στις περιγραφές των
έγχειριδίων τους. Η φυματιώδης μηνιγ-
γίτις είναι πράγμα άγνωστο στη χώρα
αυτή του ευρωπαϊκού βορρά.

"Αλλοτε, ή διάγνωση φυματιώδους μη-
νιγγιτιδός ισοδυναμούσε με θανατική
απόφαση. Σήμερα, ή άρρώστεια αυτή
σκοτώνει ένα μικρό αριθμό θυμάτων, άλ-
λά με πολύ σκληρότερο τρόπο. Έπομέ-
νως, υπάρχει πάντα ο λόγος να την
άς, υπάρχει πάντα ή λύση, όπως ά-
έξορκισε όριστικά κάθε χώρα, όπως ά-
κριβώς έκανε ή Σουηδία, διοργανώνον-
τας ένα τέλειο σύστημα άντιφυματικού
τάς ένα πλήρη έννήμερωση κι' έκ-
παίδευση, του κοινού.

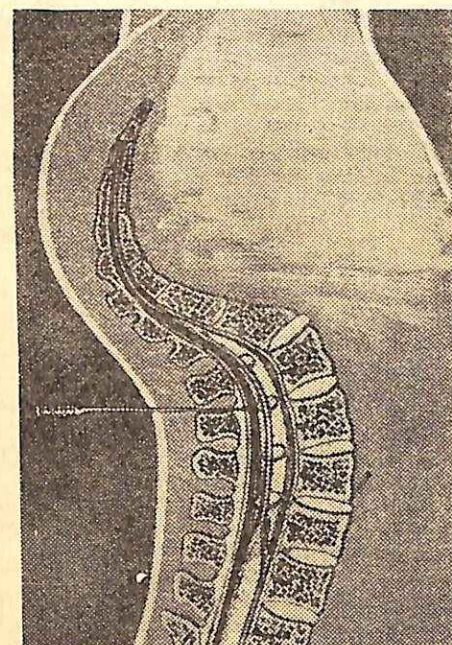
Τρία μεγάλα μέσα

ΟΤΙ ισχύει για τον καρκίνο και
για τον όλκοολισμό, ισχύει και
για τη νόσο που προκαλούν οι βά-
κιλλοι του Κώχ. Το κοινό όφειλει να
καταλαβαίνει τη σημασία της άλφα ή
της θήτα άνιχνευτικής μεθόδου, όπως
είναι ή έρευνα της φυματικής άλλερ-
γίας. Πρέπει να τίθεται ένώνιον ά-
ρισμένων έπιστημονικών άληθειών, που
δεν παίρνουν άμφισβήτηση, όπως ή με-
ταδοτικότητα της νόσου αυτής, ή άπο-
τελεσματικότητα και το άκίνδυνο του
άντιφυματικού έμβολίου κι' ή θεραπεία-

τική άξία της θαυμαστής ίσονιαζίδης.
Άρκει το φάρμακο αυτό να χρησιμοποι-
είται σωστά.

Η σπουδαιότητα που ένχει ή έρευνα
της φυματικής άλλεργίας, ως γνωστόν
γίνεται με τη μέθοδο της αντίδράσεως
του δέρματος — είναι ύψιστη. Πράγμα-
τι, ή φυματιώδης μηνιγγίτις των παι-
διών είναι μια παθολογική έκδήλωση
που συνοδεύει την πρώτη μόλυνση. Η
μόλυνση αυτή, στις περισσότερες πε-
ριπτώσεις, παραμένει λανθάνουσα. Με
το τίστ της δερματικής αντίδράσεως
και με άλλους άναλόγους τρόπους, που
διαθέτει σήμερα ή έπιστήμη, άνιχνεύει
την πρώτη μόλυνση έγκαιρα κι' έτσι
τη θεραπεύει, άποκλείοντας τον δρόμο
στη φυματιώδη μηνιγγίτιδα.

Πρέπει να ύπογραμμισθεί σχετικά,

Με ένεση απ' ευθείας στον νωτιαίο μυε-
λό, έξασφαλίζεται το φθάσιμο του φάρ-
μάκου στις μήνιγγες

ότι άπειλούνται από τη φοβερή αυτή
έπιπλοκή, που είναι ή μηνιγγίτις, κυ-
ρίως τα πολύ μικρά παιδιά. Πράγμα-
τι, σημειώνονται φυματιώδεις μηνιγγί-
τες ανάμεσα στη γέννηση και στο
πρώτο έτος τουλάχιστο τόσες όσες
ανάμεσα στο έκτη και στο δέκατο
πρώτο! Κι' όμως, ή άναλογία των
πρωτομολύνσεων είναι έξη φορές άνώ-
τερη ανάμεσα στο έκτη και το δέκατο
πρώτο έτος απ' ότι είναι κατά τα
πέντε πρώτα χρόνια.

Δεύτερον, πρέπει να ληφθεί σοβαρά
υπ' όψη ή μεταδοτικότητα της φυματι-
ώσεως. Τουλάχιστο μια φορά στις δυο,
βρίσκουμε ένα οικογενειακό μεταδοτι-
κό παράγοντα κοντά στο παιδί που
έπαθε φυματιώδη μηνιγγίτιδα. Ο πα-
ράγων αυτός είναι ο πατέρας ή πια συ-
χνά ή μητέρα, γιατί αυτή παραμένει
πιο σπύτι διαρκώς και περιποιείται
το παιδί. Ο άμεσος χωρισμός ενός φυ-

ματικού, που ή άρρώστεια του μόλις
άνακαλύφθηκε, είναι λοιπόν άπαραίτη-
τος. Φυσικά, αυτό ισχύει μόνο στην πε-
ρίπτωση που ή φυματιώση του γονέως
είναι άνοικτή.

Δεν χρειάζεται, λοιπόν, φιλοσοφία
για να καταλάβει κανείς, ότι ένα παι-
δι κάτω των πέντε χρόνων, που έρχε-
ται σ' έποφή με ένήλικα φορέα άνοι-
κτης φυματιώσεως, διατρέχει θανάσιμο
κίνδυνο.

Από το 1952, ή έπιστήμη διαθέτει
ένα ύπεροχο φάρμακο, την ίσονιαζίδη
ή Ι.Ν.Η. Ηδη, ή στρεπτομυκίνη ήταν
ικανή να θεραπεύει τα 50% των περι-
πτώσεων φυματιώδους μηνιγγιτιδός. Με
την ίσονιαζίδη, το ποσοστό αυτό ξε-
πέρασε τα 90%.

Άλλά αν το Ι.Ν.Η. είναι ικανό να
θεραπεύει, είναι επίσης ικανό και να
προλαμβάνει την άρρώστεια, προλαμβά-
νοντας παράλληλα κι' άλλες φυματι-
κές έκδηλώσεις, που ακολουθούν την
πρωτομόλυνση, όπως είναι οι φυματι-
ώσεις των όστων και των άρθρώσεων,
των γαστρικών όργάνων, των νεφρών
ή περικαρδίτις κι' ή πλευριτίς.

Η πρωτομόλυνση, λοιπόν, άπαιτεί συ-
στηματική αντιμετώπιση όπως τονίζει
ο διάσημος Γάλλος κορηγής Ρομπέρ
Ντεμπρέ. Αυτή ή αντιμετώπιση πραγ-
ματοποιείται συνήθως με συνδυασμό Ι.
Ν.Η. και Π.Α.Σ., που άποτρέπει την
όντίπταση του βακίλλου άπέναντι στο
σπουδαιότερο φάρμακο, την ίσονιαζίδη.

Η θεραπεία πρέπει να είναι συνεχής
κι' όχι θρασύνση. Με τα ύπάρχοντα δε-
δομένα, οι ειδικοί ύπολογίζουν ότι άρ-
κούν κατά μέσα όρο έννια μήνες για
μια πρωτομόλυνση χωρίς έπιπλοκές.

"Αν ή ίσονιαζίδη κέρδισε τη μάχη
στο θεραπευτικό πεδίο, αν είναι ικανή
να σώζει τα παιδιά που προσβλήθηκαν
από φυματιώδη μηνιγγίτιδα κι' αν της
κλείνει τον δρόμο προς τα παιδιά
που έπαθαν μια πρωτομόλυνση, το ό-
ριστικό σάρωμα της τρομερής άρρώ-
στειας από πόν χάρτη μιας χώρας
όφειλεται σ' ένα πρόσθετο παράγοντα:
στο άντιφυματικό έμβόλιο. Έδώ άκρι-
βώς το παράδειγμα της Σουηδίας
παίρνει όλη του την άξία. Σε ένα πλη-
θυσμό έμβολιασμένο 100%, είναι άδύ-
νατο να παρουσιασθούν μεγάλες μικρο-
διακές διαχύσεις ύστερα από την πρω-
τομόλυνση, όπως είναι ή κεγχορείδης
φυματιώση κι' ή μηνιγγίτις.

Το έμβόλιο παρασκευάζεται με βα-
κίλλους βοδιών, που είναι ζωντανοί
— προϋπόθεση της άποτελεσματικότη-
τος — αλλά έχουν χάσει σε μεγάλο
βαθμό την ζωτικότητα τους. Οι βά-
κιλλοι αυτοί δεν είναι, έτσι, έχθροι του
όργανισμού, αλλά... προπονητές των
ειδικών άμυντικών του δυνάμεων,
που άφορούν τη φυματιώση. Όταν
λοιπόν, εισβάλλει ο πραγματικός έ-
χθρός, ο οργανισμός είναι σε θέση να
τά βγάλει πέρα μαζί του.

ΔΡ. F. AUBAIR

ΠΑΡΑΞΕΝΗ ΕΓΚΥΜΟΣΥΝΗ

Η είδηση μας έρχεται από το
"Ανσί, στο Βιετνάμ: Ένας νεαρός
ένδεκα έτών έγινε πατέρας. Άλλ'
λά δυστυχώς το παιδί του, ένα
καλοθρεμμένο μωρό πέντε κιλών,
δεν έζησε παρά μισή ώρα μετά
τον τοκετό.

Η είδηση, έτσι διατυπωμένη,
δεν έχει τίποτα το εκπληκτικό. Θα
μπορούσαμε να ύποθέσουμε ότι πρό-
κειται για μια καθόλου σπάνια,
περίπτωση σεξουαλικής πρωιμό-
τητας ένός μικρού Βιετναμέζου.
Και όμως, το γεγονός θεωρήθη-
κε τόσο παράδοξο ώστε έγινε άν-
τικείμενο μιας έπιστημονικής άνα-
κοινώσεως στην παρυσινή Άκα-
δημία Ιατρικής. Γιατί το άγόρι
αυτό που έγινε πατέρας, έγινε συ-
χνάως και... μητέρα!

Σύμφωνα με το γραμματικό κα-
νόνα "ο άνδρας γεννά και ή γυ-
ναίκα τέκνει". Άλλ' ο μικρός Βι-
ετναμέζος, που λέγεται Νγκουγι-
γέν Βάν Χόι, άποφάσισε να κα-
ταργήσει πόν... καταμερισμό της
έργασίας στην άναπαραγωγή.

Το παιδί που βγήκε απ' την
κοιλιά του με καισαρική τομή
ήταν ένα τέρας. Το κεφάλι του
ήταν μεγάλο σαν καρπούζι. Τα
δόντια του ήταν άνεπτυγμένα και
τα μαλλιά του είχαν μήκος ένός
μέτρου. Δεν είχε παρά ένα χέρι
κι' ένα πόδι. Η καρδιά του χτυ-
πούσε επί τριάντα λεπτά μετά τον
τοκετό. Κατόπιν το τέρας πέθανε.

Στην πραγματικότητα, ο νεα-
ρός Νγκουγιέν δεν είναι ούτε πα-
τέρας ούτε μητέρα του παιδιού
του. Είναι ο δίδυμος άδελφός του.
Από την έποχή που ο μικρός ήταν
μύο τοών έτών, οι γιατροί παρα-
τήρησαν έναν όγκο κάτω από το
σπύτι του. Ο όγκος, που ήταν
ήρξη, ούς λεμόνι, δεν άργησε
να χάλει σαν καρπούζι. Στην
ήλθεια των ένδεκα χρόνων, ο
Νγκουγιέν είχε άποκτήσει μια κοι-
λιά σεβαστών διαστάσεων. Οι για-
τροί νόμιζαν ότι πρόκειται για ύ-
περτροφία της χολής, αλλά σε λί-
γο κατάλαβαν ότι ο μικρός βρι-
σκόταν σε ένδιαφέρουσα κατάστα-
ση.

Η περίπτωσή του δεν είναι μω-
ναδική. Όταν δυο δίδυμα έμβρυα
ανάπτυσσονται στο μητρικό πλα-
κόντια, συμβαίνει κάποτε το ένα
να υπερισχύσει και ν' άπορροφήσει
το άλλο, που άργότερα έξασκοιουθεί
ν' αναπτύσσεται στο σώμα του ά-
δελφού του.

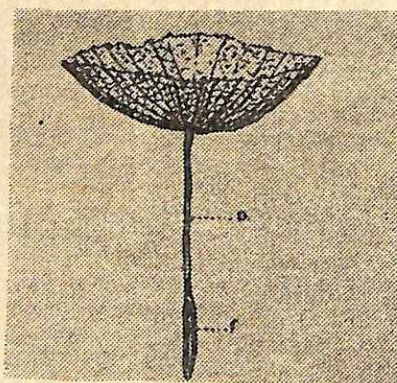
Η ΠΟΡΕΙΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

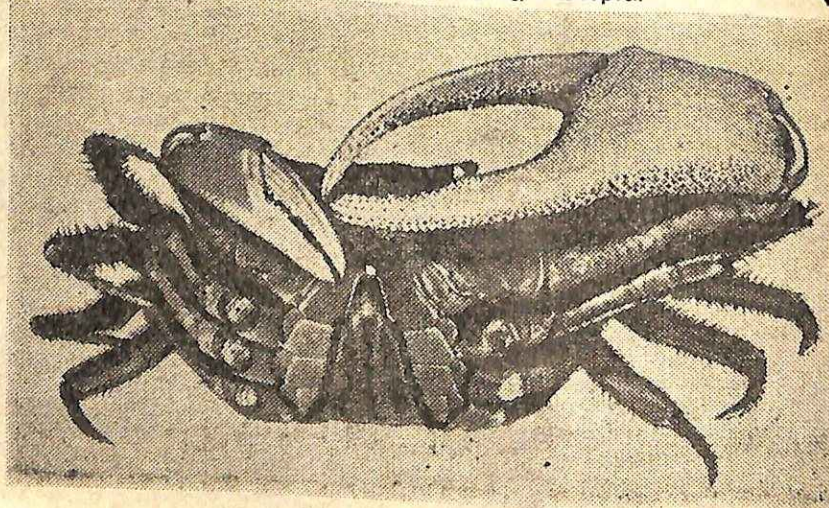
ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ μυστήριο της ιστορίας της ζωής είναι ο χρόνος. Από εκεί προέρχονται όλες οι δυσκολίες μας. Πόσοι όνειροπόλοι δεν έχουν μνησεί τη γαλήνη των δασών! Για το ανθρώπινο βλέμμα, το δέντρο είναι κάτι το ασάλευτο, το άμετακίνητο. Και όμως, η άκίνησία των δασών δεν είναι παρά παραίσθηση. Ξέρουμε ότι, για να σχηματισθεί ένα δάσος, τα δέντρα πρέπει να αναπτύσσονται, να μεγαλώνουν, δηλαδή να μεταβάλλονται. Αυτό το συμπεραίνουμε, όχι γιατί βλέπουμε τα δέντρα να μεγαλώνουν (αυτό κανένα ανθρώπινο μάτι δεν το είδε ποτέ, ούτε πρόκειται να το δει) αλλά επειδή το ίδιο το δάσος μάς προσφέρει το θέαμα αναρίθμητων δέντρων κάθε μεγέθους και ηλικίας.

Το ίδιο ακριβώς συμβαίνει με την εξέλιξη. "Αν δεν την είχε ανακαλύψει η επιστήμη, ή όρασή μας ποτέ δε θα την είχε υποπτευθεί. Γιατί αυτό που μάς κάνει εντύπωση στη φύση είναι η φαινομενική της αλυσίδα.

Προτού λοιπόν επιχειρήσουμε να αντιληφθούμε τους μηχανισμούς με τους οποίους οι επιστήμονες προσπαθούν να εξηγήσουν τη εξέλιξη, επιβάλλεται να συνειδητοποιήσουμε την ασύλληπτη

ΑΝΩ: Το αλεξίπτωτο έχει «εφευρεθεί» από ώριμα φυτά και χρησιμοποιείται για το διασκορπισμό των σπόρων.
ΚΑΤΩ: Η «σούστα» έχει εφευρεθεί από τα καβούρια.

βραδύτητα με την οποία κινείται η φύση. Είναι αδύνατο να συλλάβουμε το ρυθμό της φύσεως, γιατί είμαστε σαν τα έφημερα που γνωρίζει ο Κικέρων έδω και δυο χιλιάδες χρόνια:

«Σ' ένα ποτάμι της Ινδίας, έγραφε ο Κικέρων, υπάρχουν έντομα που γεννιούνται το πρωί και πεθαίνουν το βράδυ. Αυτά δεν ξέρουν, ούτε θα μάθουν ποτέ, πώς ή μέρα διαδέχεται την ημέρα...»

Αλλά αυτό που δεν μπορούν να συλλάβουν οι αισθήσεις των εφήμερων — και των ανθρώπων — ο νους μπορεί να το μαντεύσει, ακόμα και να το μετρήσει. Τότε, η φαινομενικά πετρωμένη και ασάλευτη φύση ρευστοποιείται σε πλώρια κύματα που σπάζουν κάτω από τ' άσταθι βήματά μας.

Ο τόκος και το κεφάλαιο

ΣΕΝΑ προηγούμενο άρθρο (τεύχος 104) είδαμε πως η εξέλιξη εκφράζεται με την εμφάνιση καινούργιων ζωικών ειδών. "Αν μετρήσουμε τα είδη που περιλαμβάνονται σε μια ομοιογένεια σε ώριμη εποχή και ξαναάκουσε το λογαριασμό έπειτα από δέκα εκατομμύρια χρόνια, θα διαπιστώσουμε ότι τα μέλη της ομοιογένειας έχουν στο μεταξύ αυξηθεί. Αυτό το λογαριασμό μπορούμε να τον κάνουμε, χάρη στο όποιοιθώματα, με τη στατιστική μέθοδο, που η εφαρμογή της στην παλαιοντολογία έχει γίνει μια ολόκληρη καινούργια επιστήμη. Ο στατιστικός υπολογισμός αποδεικνύει ότι τα ζωικά είδη όχι μόνο αυξάνονται με την πάροδο των αιώνων (δηλαδή εμφανίζονται διαρκώς καινούργια) αλλά η αύξησή τους διέπεται από τον κανόνα του σύνθετου

Σήμερα οι θεωρίες της εξελίξεως έχουν κι' αυτές εξελιχθεί. Ο «λαμαρκισμός» και ο «δαρβινισμός» είναι θεωρητικά συστήματα που βρίσκονται ακόμα υπό αμφισβήτηση. Οι άνθρωποι δε «βλέπουν» την εξέλιξη, γιατί ο ρυθμός της φύσεως είναι βραδύτατος. Αλλά αυτό που δεν μπορούν να συλλάβουν οι ανθρώπινες αισθήσεις, ο νους μπορεί να το συλλάβει, ακόμα και να το μετρήσει. Τι προσπαθούμε να εξηγήσουμε με την εξέλιξη;

ΚΑΙ ΟΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΗΣ ΕΞΕΛΙΞΕΩΣ ΕΞΕΛΙΣΣΟΝΤΑΙ

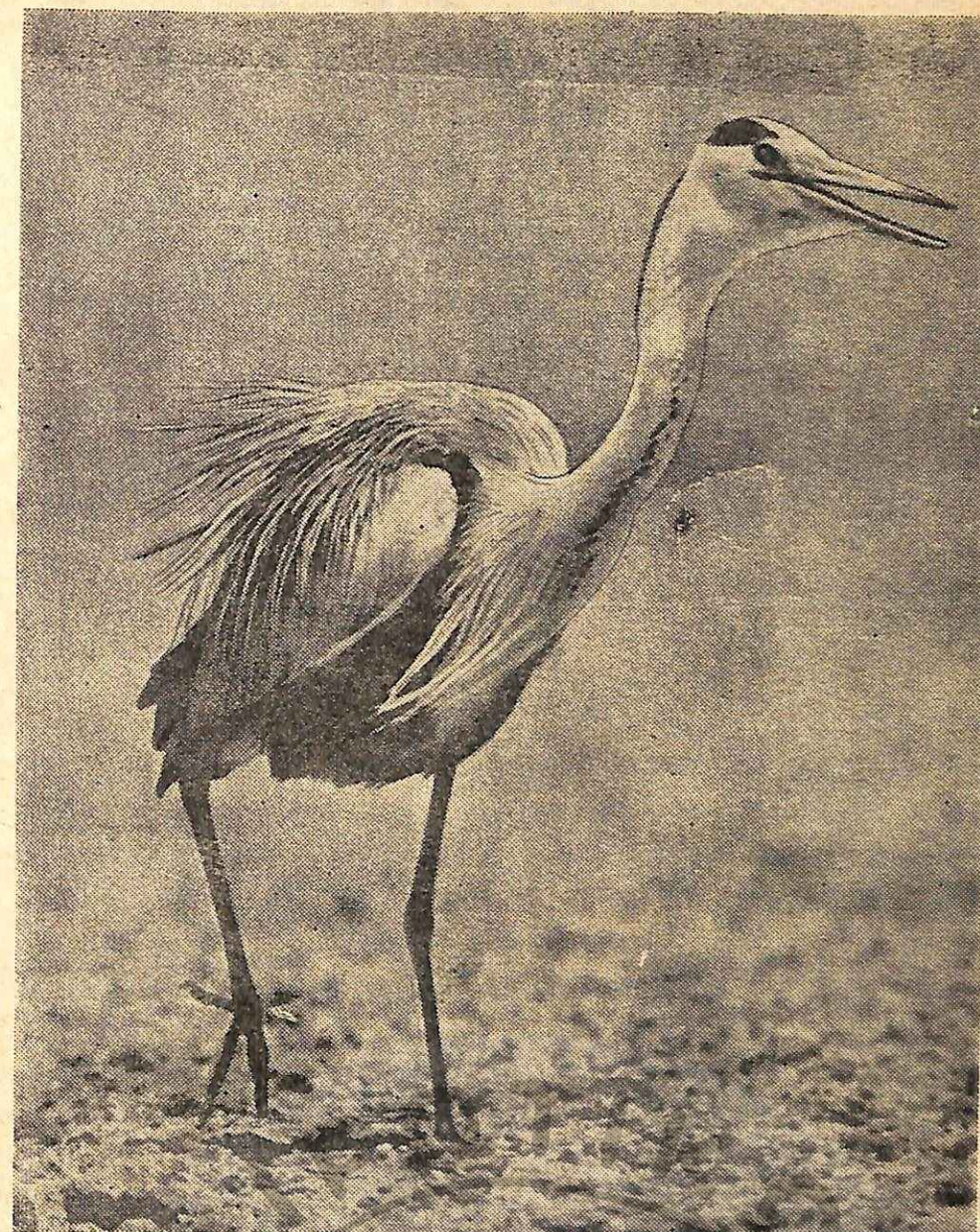
τόκου! Για παράδειγμα, στα «διάτομα», μικροσκοπικά φυκοειδή με άσβεστολιθικό ή πυριτικό κέλυφος, ο αριθμός των ειδών διπλασιάζεται κάθε έφτα εκατομμύρια χρόνια, σαν κεφάλαιο τοκισμένο σε μια τράπεζα!

Ωστόσο, πέρα από ώριμο σημείο, η αναλογία των νέων ειδών αρχίζει να μειώνεται σχετικά με τα είδη που εξαφανίζονται (πάντα στα πλαίσια της ίδιας ομοιογένειας). 'Επί δέκα ή δεκαπέντε εκατομμύρια χρόνια, τα κέρδη και οι ζημιές ισοζυγίζονται. Κατόπιν, αρχίζει η παρακμή. "Αν αυτό συνεχισθεί επί μερικές δεκάδες εκατομμυρίων ετών, ολόκληρες ομοιογένειες μπορεί να εξαφανισθούν. Αλλά στο μεταξύ έχουν εμφανισθεί καινούργιες ομοιογένειες που η ανάπτυξη, η άκμή και παρακμή τους διέπονται από τους ίδιους νόμους.

Η πιο εύγλωττη απόδειξη αυτής της άσταμάτητης κινήσεως μάς προσφέρεται από τα μεγάλα γεωλογικά φαινόμενα: Για παράδειγμα, ξέρουμε ότι μόλις πριν από 7.500 χρόνια η Αγγλία δεν ήταν νησί. Τα νερά δεν είχαν ακόμα κατακλύσει τη Μάγχη και μπορούσε κανείς να περάσει «αβρόχοις ποσίν» από τη Βουλώνη στο Ντόβερ. Τα χερσόβια ζώα κυκλοφορούσαν χωρίς διαβατήριο από τη Γαλλία στην Αγγλία και αντίστροφα. Έτσι, μπορούμε να είμαστε βέβαιοι ότι πριν από 7.500 χρόνια τα ίδια ζωικά είδη κατοικούσαν στις δυο χώρες. Κατόπιν, η γη χωρίσθηκε στα δυο, η Μάγχη έγινε πορθμός και τα ζωικά είδη ακολουθήσαν τη δική τους εξελικτική μοίρα, διαφορετική στις δυο περιοχές. Το ευρωπαϊκό ζαρκάδι έδωσε μια σκωτσέζικη ράτσα με πυρρόξανθο τρίχωμα. Τ' άλλαγα της Ευρώπης που απομονώθηκαν στην Αγγλία άρχισαν να μικραίνουν, κι' έδωσαν την περίφημη ράτσα Σέτλαντ. Υπήρχαν άνθρωποι τότε στην Αγγλία και στην ηπειρωτική Ευρώπη, αλλά αυτοί δεν «είδαν» τις μεταβολές που συνέβησαν στα ζωικά είδη, γιατί ο ρυθμός των μεταβολών ήταν πολύ βραδύς ανάλογα με τη διάρκεια μιας ανθρώπινης ζωής. Πάντως, έφτα χιλιάδες χρόνια ήταν αρκετά για την εμφάνιση καινούργιων ζωικών ειδών. Και τι είναι έφτα χιλιάδες χρόνια μπροστά στα τέσσερα ή πέντε δισεκατομμύρια της ιστορίας της Γης, ή, τα τρία ή τέσσερα δισεκατομμύρια της ιστορίας της ζωής;

Οι μεταλλαγές

ΣΕ ΕΛΑΧΙΣΤΕΣ εξαιρετικές περιπτώσεις οι άνθρωποι είχαν την ευκαιρία να παρακολουθήσουν την εμφάνιση ενός καινούργιου είδους. Το κουνέλι του είδους «καστορρέξ» εμφανίσθηκε σ' ένα γαλλικό αγρόκτημα, το 1919. Ένα νέο είδος άργυρότριχης αλεπούς εμφανίσθηκε στη Νορβηγία το

Γιατί ο έρωδιος έχει τόσο μακριά πόδια; 'Επειδή οι πρόγονοί του συνήθιζαν να αναζητούν την τροφή τους στα έλη και τα πόδια τους μεγάλωσαν για να μπορούν να βουτάνε στα βαθιά νερά, λένε οι όπαδοι του λαμαρκισμού. Αλλά ο δαρβινισμός δεν παραδέχεται την κληρονομικότητα των επίκτητων χαρακτηριστικών...

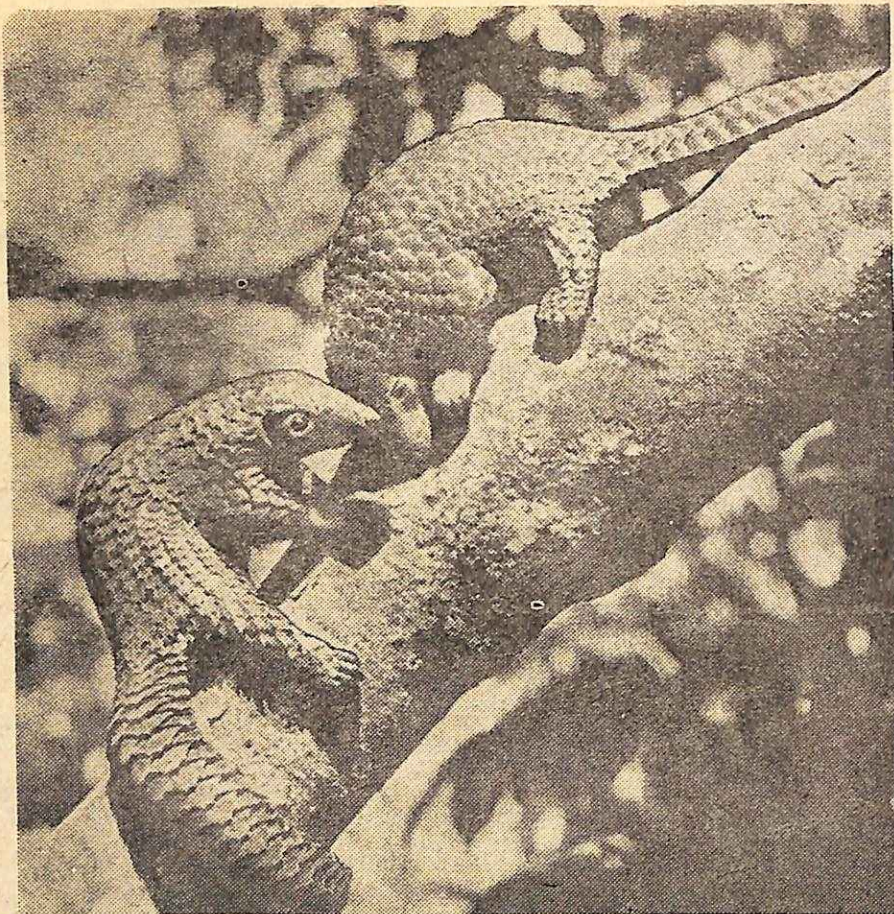
1933. Το κίτρινο καναρίνι εμφανίσθηκε το 1677. Το γαλάζιο παγώνι δεν υπήρχε πριν από τον περασμένο αιώνα. Ο τσαλαπετεινός της Αυστραλίας που μεταφέρθηκε στην Ευρώπη έδωσε νέες ράτσες κίτρινες (το 1872), γαλάζιες (το 1878), πρασινωπές (το 1919), γκρίζες (το 1921), λευκές (το 1927).

Αυτές οι απροσδόκητες τροποποιήσεις που παρατηρούνται στα χαρακτηριστικά ενός είδους ονομάσθηκαν βιολογικές «μεταλλαγές». Αυτές οι τροποποιήσεις των χαρακτηριστικών που δημιουργούν ένα καινούργιο είδος είναι πάντα κληρονομικές, δηλαδή μεταδίδονται στους απογόνους του νέου είδους, που κι' αυτό μπορεί να υποστεί μια νέα μεταλλαγή κ.τ.λ. Σ' αυτό το μηχανισμό των μεταλλαγών βασίζονται οι σύγχρονες θεωρίες που προσπαθούν να εξηγήσουν την εξέλιξη. Αυτές είναι οι βασικές διαπιστώσεις:

1. Η μεταλλαγή είναι ένα γεγονός βέβαιο, έπαληθευμένο, διαπιστωμένο στη φύση, στην κτηνοτροφία, στις καλλιέργειες.

2. Από τις αρχές του αιώνα μας, χάρη στις εργασίες του Μόργκαν και των μαθητών του, οι μεταλλαγές είναι φαινόμενα που μπορούν επίσης να παρατηρηθούν στο εργαστήριο. Η δυστυχισμένη δροσόφιλος, ή μύγα του ξυδιού, υπέστη κάθε είδους τεχνητή μεταλλαγή υπό την επίδραση της ραδιενέργειας, των όξινων κ.τ.λ. Έτσι, μπορούμε να προκαλέσουμε μια μεταλλαγή, αλλά όχι να την κατευθύνουμε προς ώριμο αποτέλεσμα.

3. Ο αριθμός των μεταλλαγών που παρατηρούνται στη φύση και στο εργαστήριο, μάς δίνει μια ιδέα του ρυθμού της εξελίξεως όπως τη βλέπουμε να

Την εποχή που τα θηλαστικά περνούσαν ακόμα τα πρώτα στάδια της εξέλιξής τους, οι φολιδωτοί «παγγολίνοι» ήταν τα πιο εξέλιγμένα πλάσματα της δημιουργίας. Υπήρξαν οι ενδιάμεσοι τύποι μεταξύ του έρπετου και του θηλαστικού.

εκδηλώνεται στη διαδοχή των άπολιθωμάτων.

Απ' αυτές τις τρεις διαπιστώσεις, μπορούμε να συμπεράνουμε πως η εξέλιξη έχει πλήρως έρμηνευθεί.

Κάθε άλλο. Το ουσιαστικό πρόβλημα είναι να μάθουμε πως οι τυχαίες μεταλλαγές κατολήγουν στην προσαρμογή των ζωικών ειδών στο περιβάλλον τους. Γι' αυτό και τα βασικά γεγονότα που αναφέραμε πιο πάνω πρέπει να περιληφθούν σε θεωρητικά συστήματα που ώρισμα σημεία τους βρίσκονται άκμα υπό άμφισβήτηση. Αυτές τις «θεωρίες της εξέλιξης» όλοι τις έχουμε ακούσει: Είναι ο «λοιμαρκισμός» και ο «δαρβινισμός».

Σήμερα οι θεωρίες της εξέλιξης έχουν κι' αυτές... εξελιχθεί. 'Ας δούμε πρώτα τι προσπαθούν να εξηγήσουν.

Προσαρμοστικότητα

Η ΠΙΟ αξιοθαύμαστη όψη της ζωτανής φύσεως είναι η ικανότητα προσαρμογής που εκδηλώνεται στην παροικική της λεπτομέρεια. Στη φύση τα πάντα είναι προσαρμογή. Υπάρχουν άμετρα παραδείγματα:

Το μάτι είναι ένα όργανο ύπολογισμένο με ακρίβεια για να εξυπηρετήσει ώριμα σκοπό. Ο κρυσταλλώδης φακός του είναι θαύμα ακριβείας. Η διαφάνεια του φακού αντιστοιχεί ακριβώς στα χρήσιμα μήκη κύματος που εκπέμπονται από τον Ήλιο. Στα ζώα που ζουν στο ήμισυ, το μάτι είναι προσαρμοσμένο για τον κατάλληλο άμυδρο φωτισμό. Στα ζώα που ζουν στο χιόνι, το μάτι είναι προσαρμοσμένο στο ισχυρό φωτισμό.

Το ίδιο συμβαίνει με τα όργανα όλων των αισθήσεων, σε όλα τα ζωντανά πλάσματα. Ίδου μερικά παραδείγματα από τα λιγότερο γνωστά, άλλ' όχι και λιγότερο εκπληκτικά:

— Ξέρουμε πως ο κροταλίας είναι δηλητηριώδες φίδι. Τα δόντια του που χρησιμεύουν για την εισαγωγή του δηλητηρίου στο σώμα του θύματός του, είναι διαμορφωμένα σε «σύριγγες του Πραδάξ» που χρησιμοποιούνται σε άρμωσμένο για τον κατάλληλο άμυδρο φωτισμό. Στα ζώα που ζουν στο χιόνι, το μάτι είναι προσαρμοσμένο στο ισχυρό φωτισμό.

ΜΙΑ ΕΠΑΝΟΡΘΩΣΗ

Στο άρθρο μας για την εφεύρεση της γεωγραφίας που δημοσιεύθηκε στο προηγούμενο τεύχος (σελ. 24) οι λινοτυπικές ιδιοτροπίες και οι διορθωτικές αβελήριες συνωμότησαν για να μεταβάλουν τη βοτανολογική ονομασία των άγρωστων (της τάξεως των λευκανθών), που περιλαμβάνει τα πολυτιμότερα για τον άνθρωπο φυτά (τα σιτηρά) — σε οικογένεια των «αγροστωδών», που υπάρχει μονάχα στην περιοχή της παρανοήσεως.

ρισμένες περιπτώσεις στην ιατρική.

— Η κάψουλα που περιέχει τους σπόρους της παπαρούνας είναι σαν τις αλατιέρες με το διάτρητο πώμα.

— Ο άχινος διαθέτει «λαβίδες» που μοιάζουν με τις λαβίδες με τα τρία δάχτυλα που χρησιμοποιούμε για τη ζάχαρη.

— Όρισμένα άγριοιούλκωδα σκορπίζουν τους σπόρους τους με ένα σύστημα... αλεξίπτωτων.

— Τα φτερά ώρισμένων εντόμων και ο θώρακας των καβουριών διπλώνουν με «σούστες» όπως αυτές που χρησιμοποιούμε στα φορέματα.

— Πολλά έντομα και όστρακοδερμα έχουν πόδια που διπλώνουν όπως οι σφυγιάδες μας.

— Στα έντομα, στα ψάρια, σ' όλα τα ζωικά είδη, βρίσκουμε ηλεκτρικές λυχνίες, αντιδραστήρες, πλωτήρες κι' ανωρίθμητες «μικροεφευρέσεις» που βοηθούν το ζώο να ικανοποιήσει τις ανάγκες του μέσα σε ώριμα φυσικά περιβάλλον.

Τίθεται λοιπόν το εξής πρόβλημα: "Αν ο άνθρωπος χρειάστηκε χιλιάδες χρόνια στοχασμού, λογικής σκέψης και πειραματισμών για να δημιουργήσει αυτά τα εργαλεία και τις μηχανές, ή φύση έφτασε στο ίδιο και σε πολλές περιπτώσεις καλύτερο αποτέλεσμα χωρίς να οδηγείται από καμμία λογική σκέψη; Πως εξηγείται αυτό;

Η μπορούμε να θέσουμε άλλοιως το πρόβλημα: Είδαμε πως η ανθρώπινη λογική σκέψη εμφανίστηκε τελευταία μεταξύ των φαινομένων της εξέλιξης. Ο «σοφός άνθρωπος» είναι η πιο πρόσφατη «παραγωγή» της ζωντανής φύσεως. Άλλα τότε πως δημιουργήθηκαν όλες αυτές οι αξιοθαύμαστες «εφευρέσεις» της φύσεως, αν δεν υπήρχε λογική σκέψη πριν από την εμφάνιση του ανθρώπου; Οι παλαιοί φιλόσοφοι και ποιητές ύμνουσαν τα θαύματα του φυσικού και του ζωικού κόσμου, στον οποίο βλέπαμε την εκδήλωση του εφευρετικού δαιμονίου μιας ανεξάντλητης θείας προνοίας. Και όμως, όπως μάς διδάσκει η παλαιοντολογία, όλα αυτά τα «θαύματα» είναι προγενέστερα του ανθρώπου κατά πολλά εκατομμύρια χρόνια.

Λαμάρκ και Λυσσένκο

ΑΥΤΟ είναι το πρόβλημα που τάλησαν ν' αντιμετωπίσουν ο Λαμάρκ και κατόπιν ο Δαρβίνος.

Η ζωή του Λαμάρκ, ως ανθρώπου και ως επιστήμονος, είναι μια τραγική ιστορία. Υπήρξε άνομισηβήτητα ένας μεγάλος επιστήμων. Άλλ' η ζωή του ήταν μια κόλαση και η πνευματική κληρονομιά του απορρίπτεται σήμερα από την πλειονότητα των βιολόγων. Η θεωρία του συνοψίζεται σ' αυτή τη φράση: «Η ανάγκη δημιουργεί το όργανο».

Άλλα τι σημαίνει αυτό; "Αν επιχειρήσουμε να βρούμε συγκεκριμένες εφευρέσεις της θεωρίας, θα προσκρούσουμε άμέσως σε πολλά σκοτεινά σημεία. Παραδείγματα: Ο έρωδιος, όπως ξέρουμε, έχει πολύ μακριά πόδια. Γιατί; Η παλαιοντολογία μάς αποκαλύπτει πως οι πρόγονοι αυτών των πουλιών είχαν μετριοπάδια, ούτε μακριά ούτε κοντά. Άλλα μερικοί από τους προγόνους των έρωδιών, μάς λέει ο Λαμάρκ, έγιναν πάυραυτα πουλιά, δηλαδή άρχισαν να

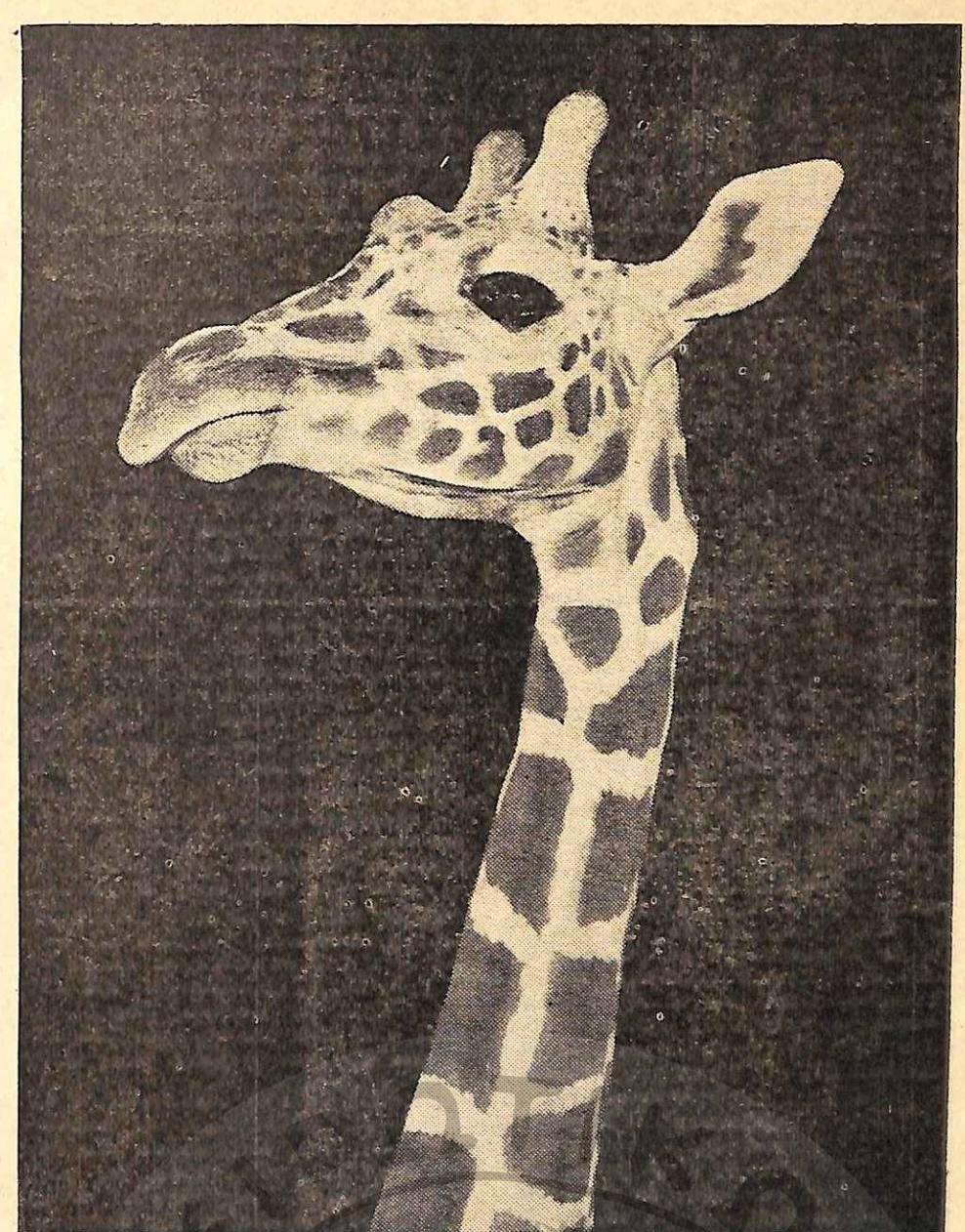
συχνάζουν στα έλη για να βρουν την τροφή τους. Έμπαιναν στα ρηχά νερά ως εκεί που τους επέτρεπε το ύψος των ποδιών τους και ψάρευαν σκουλήκια και ύδροχαρή φυτά με το ράμφος τους. Για να φτάσουν σε λίγο βαθύτερα νερά έπρεπε να τεντώσουν στις άκρες των ποδιών τους. Κι' επειδή, όπως ξέρουμε ή συνεχής άσκηση δυναμώνει ένα μέρος του σώματος (π.χ. οι ποδοσφαιριστές έχουν δυνατές κνήμες και χοντρές μηρούς, ενώ οι αντισφαιριστές έχουν τὰ δεξί τους μπράτσο, με το οποίο κρατάνε τη ρακέτα, ισχυρότερο από το αριστερό) έτσι και ο έρωδιος είδε τὰ πόδια του να μακραίνουν, να μακραίνουν από γενεά σε γενεά, μέχρι που έγινε ο ξυλοπόδαρος του ζωικού βασιλείου. Αυτό που ισχύει για τὰ πόδια του έρωδιου, ισχύει και για το λαιμό της καμηλοπαρδάλως και για όλα τα χαρακτηριστικά των ζώων που τὰ βλέπουμε τὰς αξιοθαύμαστα προσαρμοσμένα στο περιβάλλον τους. Η ανάγκη προσαρμογής στο φυσικό περιβάλλον δημιουργεί σιγά σιγά το κατάλληλο για την ικανοποίηση αυτής της ανάγκης όργανο.

Το δυστύχημα είναι πως η εξήγηση αυτή στηρίζεται σε μια υπόθεση που μπορούμε πολύ εύκολα να την ελέγξουμε: Την κληρονομικότητα των επίκτητων χαρακτηριστικών. Τα επίκτητα χαρακτηριστικά δεν μεταδίδονται στους απογόνους, δυστυχώς. Ο γιος του ποδοσφαιριστή δε γεννιέται με υπερτροφικά πόδια όπως ο γιος του σοφού δε γεννιέται σοφός. Από την εποχή του Λαμάρκ έγιναν χιλιάδες πειράματα για την επαλήθευση της θεωρίας του. Π.χ. οι βιολόγοι έκοβαν την ουρά σε πολλές διαδοχικές γενεές ποντικών. "Αν η θεωρία του Λαμάρκ ήταν σωστή, θα έπρεπε στο τέλος να παραχθεί ένας ποντικός χωρίς ουρά. Άλλα τέτοιο πράγμα δεν συνέβη. Μέχρι στιγμής δεν έχει παρατηρηθεί ο υ τ ε μ ί α περίπτωση μεταβίβασης επίκτητου χαρακτηριστικού στους απογόνους. Η θεωρία δεν επαληθεύεται. Μονάχα ο διαδότης Σοβιετικός βιολόγος Λυσσένκο, ο ευνούμενος του Στάλιν, ισχυρίστηκε ότι πέτυχε την κληρονομική μεταβίβαση επίκτητων χαρακτηριστικών σε πειραματόζωα. Άλλ' η ύστατη αυτή προσπάθεια αναδιώξεως του λαμαρκισμού δεν είχε καμμία συνέχεια. Τα πειράματά του επανελήφθησαν από τους Διτικούς επιστήμονες, αλλά δεν απέδειξαν τους ισχυρισμούς του σταλινικού βιολόγου. Ο Λυσσένκο είχε άπατηθεί καλώςιστα — εκτός αν έλεγε ψέμματα για να εξυπηρετήσει την κομμουνιστική προπαγάνδα (ο Στάλιν προσπαθούσε ν' αποδείξει ότι τὰ επίκτητα χαρακτηριστικά του σοβιετικού καθεστώτος θα καταλήξουν στην παραγωγή μιας καινούργιας βελτιωμένης ανθρώπινης ράτσας).

Έτσι, προς τον παρόν, τὰ πειράματα διαψεύδουν τη θεωρία του Λαμάρκ. Πρέπει να την απορρίψουμε όριστικά και άμετακλήτα; Κανένας σύγχρονος βιολόγος δεν είναι όπαδός του λαμαρκισμού, εν και πολλοί πιστεύουν ότι κάποτε ίσως θ' αντλήσουμε κάτι καλό από αυτή τη θεωρία.

Το Δαρβινικό δινύμιο

ΜΕΝΕΙ ο Δαρβίνος, που τ' όνομά του συνδέεται αυτόματα με τη θεωρία της εξέλιξης. Πολλοί άγνο-

Η ανάγκη δημιουργεί το όργανο, έλεγε ο Λαμάρκ. Η καμηλοπαρδάλω απέκτησε μακρύ λαιμό για να φτάνει τους καρπούς των δέντρων. Άλλ' ο Δαρβίνος είχε διαφορετική γνώμη...

ούν το Λαμάρκ, αλλά κανείς δεν άγνοεί το Δαρβίνο. Ο λαμαρκισμός εξαφανίστηκε (άλλ' όχι χωρίς σκληρές διαμάχες) μπροστά στο δαρβινισμό που επικράτησε πέρα για πέρα. Οι νεώτεροι έρευνήτες έχουν ελαφρά τροποποιήσει αυτή τη θεωρία και σήμερα ο νεοδαρβινισμός, που λέγεται και «συνθετική θεωρία της εξέλιξης», αποτελεί, κατά κάποιο τρόπο, το «έπισημο δόγμα» της σύγχρονης βιολογίας. Αυτή τη συνθετική θεωρία θα εξετάσουμε εδώ.

Πιο πάνω αναφέραμε ότι κάθε ζωικό είδος μπορεί να υποστεί μια ξαφνική μεταλλαγή. Σε όλα τὰ είδη μπορούν να εμφανισθούν άτομα με άσυνηθιστα κληρονομικά χαρακτηριστικά. Μερικοί άνθρωποι γεννιούνται άλβινοι, χωρίς χρωστικές ουσίες στο δέρμα και στα μαλλιά, και μπορούν να μεταβιβάσουν αυτό το χαρακτηριστικό στους απογόνους τους. Υπάρχουν οικογένειες με κληρονομική πλατυποδία και οικογένειες

με έξη δάχτυλα. Από τις διαπιστώσεις αυτές μπορούμε να συμπεράνουμε τὰ εξής:

1. Κατά κανόνα, στην αναπαραγωγή ενός είδους, οι άπογόνοι είναι πιστά αντίτυπα των προγόνων τους. (Γεγονός που αποδεικνύεται από την καθημερινή πείρα).
2. Ο κανόνας αυτός έχει συχνές εξαιρέσεις: Είναι η περίπτωση των άπρόβλεπτων μεταλλαγών.
3. Οι μεταλλαγές μπορεί να έχουν οποιοδήποτε μορφή. Οι περισσότερες δίνουν τερατόμορφα χαρακτηριστικά: Πρόβατα με πέντε πόδια, παιδιά με έξη δάχτυλα, κατσίκια με δυο κεφάλια, παιδιά με ουρά — όλες εκείνες οι «γεννήσεις τεράτων» που διαδίδουμε πότε πότε στα φιλά των έφημερίδων. Αυτά τὰ τέρατα συνήθως δεν επιζούν. Άλλες μεταλλαγές είναι «άδιόφορες», δηλαδή δεν έχουν καμμία ιδιαιτερότητα.

μασία για το ζωντανό πλάσμα που τις υφίσταται. Π.χ. τα φύλλα ενός δέντρου μπορεί να γίνουν δαντελλωτά, ή το τρίχωμα ενός ζώκου είδους ν' αλλάξει απόχρωση κ.τ.λ. Τέλος, εκδηλώνονται και μερικές μεταλλαγές που είναι χρήσιμες για το ζωντανό πλάσμα. Στην περίπτωση αυτή, το νέο χαρακτηριστικό θα διευκολύνει την προσαρμογή του είδους στο περιβάλλον του. Παράδειγμα: "Αν ένα ζώο με λευκό τρίχωμα συνθίξει να κρύβεται ανάμεσα στα χαμόκλαδα, είναι φανερό πως μια μεταλλαγή που θα έδινε ένα καινούργιο είδος με καστανό τρίχωμα, θα ευνόουσε την επιβίωση του ζώου γιατί θα του επέτρεπε να περνάει απαρατήρητο, να «καμουφλάρεται».

4. Στο σημείο αυτό επεμβαίνει ο «από μηχανής θεός» της δαρβινικής θεωρίας: Η φυσική επιλογή. "Όλα τα ζωντανά πλάσματα, λέει ο Δαρβίνος, αγωνίζονται άπαισιμα για την επιβίωσή τους μέσα στη φύση. "Όπως σε κάθε αγώνα, έτσι και στον αγώνα της επιβιώσεως κάποιος πρέπει να επικρατήσει και κάποιος πρέπει να υποκύψει. "Ας πάρουμε δυο λεοντάρια που ζούν στην ίδια περιοχή της σαβάνας: Το ένα λεοντάρι, που είναι ταχύτερο από το άλλο, θα είναι πάντα χορτασμένο. Και αν οι γαζέλλες, που αποτελούν την τροφή των λεονταριών, είναι σπάνιες σ' αυτή την περιοχή, το δυσκίνητο λεοντάρι θα πεθάνει από την πείνα. "Εκδηλώνεται μια μεταλλαγή που παράγει ένα καινούργιο ταχύτερο είδος; Είναι φανερό ότι το ταχύτερο είδος θα υποκαταστήσει το βραδύτερο, γιατί δεν υπάρχουν γαζέλλες για όλα τα λεοντάρια και μόνο τα εύκινητα λεοντάρια προφταίνουν να χορτάσουν την πείνα τους. Το ίδιο ισχύει και για τη γαζέλλα: Οι πιο δυσκίνητες γαζέλλες θα γίνουν βορά του λεονταριού και το είδος τους θα εξαφανισθεί. Συνεπώς, σε μια σάβανα που κατοικείται από γαζέλλες και λεοντάρια, ο αυτόματος μηχανισμός της επιλογής θα επιτρέπει την αναπαραγωγή μόνο των ταχύτεων εκείνων μεταλλαγών που ευνόου την προσαρμογή του είδους στο φυσικό του περιβάλλον: Θα επιζήσουν οι ταχύτερες γαζέλλες και τα ταχύτερα αλλουροειδή.

"Ας πάρουμε ένα άλλο παράδειγμα: Τον άνθρωπο. Το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό του ανθρώπου είναι η λογική σκέψη. Έκ πρώτης όψεως μπορούμε να θεωρήσουμε την εμφάνιση της ανθρώπινης σκέψεως ως καθαρό «θαύμα». Στην πραγματικότητα, μας βεβαιώνουν οι δαρβινιστές, η παλαιοντολογία και το δίδυμο «μεταλλαγή + επιλογή» αρκούν για να εξηγήσουν αυτό το θαύμα. Τι διαπιστώνουμε από τη μελέτη των ανθρώπινων απολιθωμάτων; "Ότι το κρανίο των προγόνων μας, και συνεπώς και το περιεχόμενό του, ο έγκέφαλος, αυξάνονται σταθερά με την πάροδο των αιώνων. Το ανθρώπινο είδος, όπως όλα τα ζωικά είδη, δεν έπαψε ποτέ να παράγει μεταλλαγές. Οι περισσότερες απ' αυτές δημιουργούσαν, τέρατα, αλλά κάποτε θα γεννιόντουσαν και μερικά όμοια με βαρύτερο έγκέφαλο, κατώτερο για πιο περίπλοκες διανοητικές εργασίες.

Τι συνέβαινε τότε; Κάθε φορά που μια τυχαία μεταλλαγή δημιουργούσε

ένα καινούργιο ανθρώπινο τύπο, με πιο ανεπτυγμένο έγκέφαλο, αυτός ο νέος, ευφυέστερος άνθρωπος βρισκόταν σ' πλεονεκτική θέση και ήταν φυσικό να επικρατεί στον αγώνα της επιβιώσεως. Μήπως αυτό δε συμβαίνει και σήμερα στις ανθρώπινες κοινωνίες; Ο ευφυέστερος, ο πονηρότερος εξασφαλίζει την επιβίωσή του στις δύσκολες περιστάσεις.

"Αλλ' αυτό που ισχύει για την ιστορική και την προϊστορική ανθρωπότητα, ισχύει και για τη μακρινή εκείνη εποχή που ο άνθρωπος άρχισε να ξεχωρίζει από το ζώο. Τ' απολιθώματα αυτής της περιόδου αποδεικνύουν ότι ο άνθρωπος έγκέφαλος δεν έπαψε ν' ανεπτύσσεται και παρατηρούμε μια παράλληλη ανάπτυξη των χεριών, που είναι τα εκτελεστικά όργανα του έγκεφάλου. Αυτό που μας κάνει σήμερα έντοπως είναι η άδυσσος που χωρίζει τον ευφυέστερο πίθηκο από τον κοινό των ανθρώπων. "Αλλ' αν η άδυσσος αυτή μας φαίνεται σήμερα τόσο αγεφύρωτη, είναι γιατί όλοι οι ενδιάμεσοι τύποι έχουν χαθεί, έξουδετερωθεί στον αμείλικτο συναγωνισμό που κατέληξε στην ολοκληρωτική επικράτηση του ανθρώπου, όπως τον ξέρουμε σήμερα. Τους ενδιάμεσους τύπους, τον όρεοπίθηκο, τον αυστραλοπίθηκο, τον πιθηκάνθρωπο, τους γνωρίζουμε τώρα μόνο από τ' απολιθώματα που μας άφησαν. Αυτά τα παραμένα πλάσματα που υπήρξαν οι πρόγονοί μας δεν είναι φανταστικά. "Εξήσαν πάνω σ' αυτό το έδαφος που πατάμε, ανέπνευσαν τον αέρα που αναπνέουμε. Και μπορούμε να ιδούμε τα κόκκαλα και τα εργαλεία τους στα μυσεία: Είναι τεκμήρια πως υπήρξαν κάποτε πλάσματα που δεν ήταν ζώα, αλλά και δεν ήταν άνθρωποι όπως εμείς.

Συνεπώς, λένε οι δαρβινιστές, η εμφάνιση του ανθρώπου και της ανθρώπινης σκέψεως δε βέται κανένα ιδιαίτερο πρόβλημα. Δεν είναι παρά μια φάση της εξέλιξης, όπως όλες οι άλλες, και αν μας φαίνεται κάπως διαφορετική, είναι γιατί μας άφορα προσωπικά και δυσκολευόμαστε να την ιδούμε στις αληθινές της αναλογίες. Τα πάντα εξηγούνται με τις μεταλλαγές και την επιλογή.

Το κλειδί του μυστηρίου

ΑΥΤΗ, πολύ συνοπτικά, είναι η σύγχρονη δαρβινική άποψη. Έννοείται, πως οι λεπτομέρειες είναι πολύ πιο περίπλοκες. Δεν αναφέραμε έδω τις εργαστηριακές έρευνες της γενετικής, τ' αναρίθμητα πειράματα που μας επιτρέπουν να καταλάβουμε τι ακριβώς είναι μια «μεταλλαγή», πως προκαλείται, πως μεταδίδεται, πως τροποποιεί τα κληρονομικά χαρακτηριστικά ενός ζωντανού πλάσματος κ.τ.λ. Δεν αναφέραμε τους δύσκολους μαθηματικούς υπολογισμούς, τις στατιστικές μεθόδους που εξηγούν την εξέλιξη με άριθμους... "Αλλ' η ουσία της σύγχρονης δαρβινικής θεωρίας εκφράζεται με το δίδυμο «μεταλλαγή + επιλογή». Τα υπόλοιπα δεν είναι παρά εργαστηριακή έρευνα ή μαθηματικός υπολογισμός και ξεφεύγουν από τη φιλοσοφική

συζήτηση. Τα γεγονότα και οι αριθμοί δεν αμφισβητούνται. Από τις αρχές του αιώνα μας χιλιάδες επιστήμονες σ' όλες τις χώρες έχουν συζητήσει, αναλύσει, ελέγξει, επαληθεύσει, αποδείξει αυτά τα γεγονότα και τους αριθμούς. Από όλη αυτή την τρεμερή εργασία πνευματικής διαβρώσεως έχει αναδυθεί σιγά σιγά ένα μνημείο που λέγεται συνθετική θεωρία της εξέλιξης. Και το μνημείο αυτό είναι θεμελιωμένο στην υπόθεση ότι τα πάντα εξηγούνται με το διπλό παιχνίδι των τυχαίων μεταλλαγών και της αυτόματης επιλογής που επιβάλλεται από τον αγώνα της επιβιώσεως.

Στις μελέτες και στα διδλία τους οι νεοδαρβινιστές βεβαιώνουν πως ο αυτός ο διπλός μηχανισμός εξηγεί τα πάντα με τους φυσικοχημικούς νόμους, χωρίς να χρειάζεται να δέχουμε μια υπερδυσκίνητη νομοτελεια ή κανένα μυστηριώδη πνευματικό ή ψυχικό παραγοντα ή κοίμη, μια υπερφυσική επέμβαση. Και όμως, αυτές οι μελέτες μας δίνουν την εντύπωση ότι κάτι έχουμε ξεχάσει, ότι κάτι δε στέκει σ' αυτούς τους συλλογισμούς. "Αν και κανείς δεν έχει αποτολμήσει μια μεταπικη επίθεση κατά της θεωρίας του νεοδαρβινισμού, πολλοί κορυφαίοι βιολόγοι, στίς ιδιωτικές συνομιλίες τους, ή στίς εξειδικευμένες ανακοινώσεις τους που μένουν ακατανόητες για το μεγάλο κοινό και περνούν απαρατήρητες, αφήνουν να εννοηθεί ότι «κατι σαπιο» υπάρχει σ' όλο αυτό το θεωρητικό σύστημα, ότι έχει μείνει ανοιχτή κάποια ρωγμή και το καράβι του νεοδαρβινισμού κινείται νερά. Μόνο που κανείς δεν ξέρει ακριβώς που βρίσκεται αυτή η ρωγμή.

Κανείς δεν αμφισβητεί τα γεγονότα πάνω στα οποία ο νεοδαρβινιστής έχει θεμελιώσει το σύστημα τους, ούτε τους μαθηματικούς υπολογισμούς που στηρίζουν τις βασικές θεωρίες τους. "Αλλά σιγά σιγά συσσωρεύονται καινούργια δεδομένα, νέες διαπιστώσεις που μέχρι τώρα είχαν περάσει απαρατήρητες και, όπως αποκαλύπτεται, δεν ένοωμάνονταν εύκολα στο γενικό θεωρητικό σύστημα ή έρχονται σ' έξιακταρή σύγκρουση με τις βασικές υποθέσεις. Οι όρθοδοξοί βιολόγοι προτιμούν να κάνουν ότι δε βλέπουν αυτά τα καινούργια στοιχεία που υποσκάπτουν τα θεμέλια του μνημειώδους οικοδομήματος του νεοδαρβινισμού, που έχει ανεγερθεί με τόσες θυσίες και κόπους από δυο τουλάχιστο γενεές έρευνών. "Αλλ' οι πιο τολμηροί βιολόγοι όμολογούν πρόθυμα πως υπάρχουν ώριμες ενοχλητικές λεπτομέρειες που δεν έρμηνεύονται με το περίφημο νεοδαρβινικό «δίδυμο». Η μελέτη των καινούργιων αυτών στοιχείων μας εισάγει σε μια από τις πιο μυστηριώδεις περιοχές της βιολογίας, όπου έδω κι' ένα τέταρτο αιώνας έγιναν μερικές από τις πιο παράξενες ανακαλύψεις: Τη ζωική «σκέψη», τη ζωική ψυχολογία. Σ' αυτή την περιοχή που η εξερεύνησή της μόλις έχει αρχίσει, θ' αναζητήσουμε σ' ένα προσεχές άρθρο, το αληθινό κλειδί της βιολογικής εξέλιξης που ίσως θα μας ανοίξει την πόρτα του μυστηρίου.

ΤΑ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΜΗΝΙΚΑ ΛΗΗΜΑΤΑ

Όλα εν τάξει

Διήγημα του Γ. ΘΕΟΤΟΚΑ

Ο ΣΚΤΑΟΣ γαύισε φόν κιπτο, έχθρικά στην άρχη κι' ύστερα παιχνιδιάρικα και χαδιάρικα. Κάποιος φίλος έρχότανε κι' ο σκύλος τον είχε καταλάβει κι' έτρεχε να τον καλωσορίσει.

Η Ίσμηνη σταμάτησε το πιάνο και στράφηκε προς την είσοδο ελαφιασμένη. Η πόρτα ήταν ορθάνοιχτη άπάνω στη θεράντα που φωτιζότανε από το έσωτερικό. Έξω, τα πυκνά φυλλώματα της Κηφισιάς είχανε κιόλας βυθιστεί στο σκοτάδι.

— Θα είναι η Μάρθα, είπε η Ίσμηνη. Η μητέρα της, η κ. Νικοδήμου, ακούμπησε το βιβλίο της στα γόνατά της άνασηκώθηκε ελαφριά στο κάθισμά της.

— Πήρε άραγε μια άπόφαση; ρώτησε κυττάζοντας προς την είσοδο. "Ήτανε μια γυναίκα μεσόκοπη, δυνατή και ευγενική, με καστανά μαλλιά άσπρισμένα στους κροτάφους. Το βιβλίο που διάβαζε ήταν η CHARTREUSE DE PARME του STENDHAL.

Βιαστικά βήματα ακούστηκαν στίς σκάλες της θεράντας κι' η Μάρθα Διαμαντοπούλου πρόβαλε ξαφνικά μες στο φως της εισόδου και στάθηκε εκεί μερικές στιγμές. "Ήτανε μια παλιά συνήθειά της, άποκτημένη αθρόμματα, να μην μπαίνει μονομιάς στίς κάμαρες, αλλά να στέκεται έτσι μερικές στιγμές στο κατώφλι, για να δει και για να τη δούνε, και για να προετοιμαστούνε να τη δεχτούνε όπως της άξιζε. "Ελαμπε τότε ο κόσμος ύλος τριγύρω της, από νιότη, όμορφιά και χαρά ζωής. "Τότερα προχωρούσε, σιγανή και επιβλητική, μες στη λάμψη που είχε δημιουργήσει η παρουσία της, και μάζεε αδιάφορα το θανυσμα των ανθρώπων σαν έναν δειλινό φθορο.

— Σε περιμένω από το πρωί, μουρμούρισε η Ίσμηνη.

Η Μάρθα χαμογέλασε, χαίρετσε με οικειότητα και προχώρησε να σφίξει το χέρι που της έτεινε η κ. Νικοδήμου. "Ήτανε ξεκούφωτη, τα μπράτσα της γυμνά ως τους ώμους, ήλιοκαμένη και όλόδροση, βαρρεϊς κι' έδγαινε τη στιγμή εκείνη από τη θάλασσα. Φορούσε ένα κίτρινο λινό φουστάνι, σφιγμένο στη μέση με μια παρδαλή χωμάτινη ζώνη. Φορούσε κι' ένα κατάλευκο και πολύ φαρδύ κοκκαλιό βραχιόλι που ξεχώριζε άπότομα άπάνω στο πυρρινό δέρμα της. "Ήτανε κομψή με το τίποτα, φυσικά και απέριττα σαν ένα λουλούδι.

"Ήτανε κοκκίνα ώστόσο, αλλά με τον τρόπο της. Λόγου χάρι: συχνάόντανε να φορεί καινούργια ρούχα. Μια γυναίκα ντυμένη όλοκαινούργια της φαινότανε άστεια, κρύα και άποκοσμητική σά μια άσχημη γελοιογραφία. "Ήτανε πάντα περιποιημένη με άρκετη φροντίδα, τα φορέματά της όμως έπρεπε να είναι λίγο μεταχειρισμένα. Κι' όχι μόνο να είναι,

αλλά και να φαίνονται. Το ίδιο περίπου συνέβαινε και με το χτένισμά της. "Όταν έμελλε να παρουσιαστεί στον κόσμο, πήγαινε στον κομμάτι δυο ή τρεις μέρες πριν, ώστε να παλιώσει λιγάκι η κόμμωση και να μη μοιάζει σά μια κούκλα δγαλμένη από το κοντί. Έντελως ξεχωριστή σημασία έδινε στίς κάλτσες της. Σχετικά υάλιστα με το περίπλοκο αυτό ζήτημα των καλτσών είχε πάρει κάποτε μια πρωτοβουλία έπαναστατική, με σοβαρό αντίκτυπο στη βιομηχανική ζωή της χώρας. "Ήτανε μια από τις πρώτες Αθηναίες που άποφάσισαν να μη φορέσουνε πιά ποτέ κάλτσα με μαγκέττα. Θα προτιμούσε να μένει τρεις μέρες νηστική παρά να βάλει κάλτσα με μαγκέττα. Φορούσε τις κάλτσες της πάντα από την άνάποδη για να μη γυαλίζουν.

— Λοιπόν, να σε συγχαρούμε; ρώτησε η κ. Νικοδήμου γελαστά.

— Όχι άκόμα, άποκρίθηκε η Μάρθα.

Πλησίασε την Ίσμηνη, που δεν είχε κινηθεί από τη θέση της και τη φίλησε στο μέτωπο. "Τότερα κάθισε σ' ένα σκαμνί κοντά στην κ. Νικοδήμου, ξάρωσε εκεί, και κύτταξε τη μεσόκοπη κυρία μ' ένα ύφος παιδικό, παιχνιδιάρικο και πονηρό.

— Τελείωσαν όμως τα ψέματα, συνέχισε. Άθριο πρέπει να κανονίσω τη θέση μου, να πω να ή όχι. "Ο άνθρωπος περιμένει δυο μήνες. Δεν του φέρθηκα πολύ καλά — το ξέρω. Μά, τελοσπάντων, δεν παντρεύεται κανείς χωρίς να το συλλογιστεί.

— Είμαι πολύ άνυπόμονη να γνωρίσω τον κ. Καραμπέτσα, είπε η κ. Νικοδήμου. Άκούω τόσα καλά από παντού. Η Μάρθα έκανε μια χειρονομία μεγάλης άμηχανίας.

— Ω ναί, είπε, έχει πολύ καλή φήμη. Κι' εγώ είμαι πρόθυμη να το άναγνω-

.....

— Λοιπόν, μου δίνεις ή όχι προκαταβολή;

ρίσω όλα τα χαρίσματα. Μά πως να κάνω που δεν τον άγατώ;

Η Ίσμηνη έσκυψε στο πιάνο και πέρατσε ελαφροιά τα δάχτυλά της στα κόκκαλα. Οι νότες άντήχησαν για μια στιγμή άσυνάρτητα και άσκοπα. "Τότερα στράφηκε πάλι προς τη Μάρθα νευρική και άνησυχη.

— Φυσικά, συνέχισε αυτή, δε γυρεύω από το γάμο τίποτα καταπληκτικά και τρομακτικά πράματα, τη μεγάλη άγάπη, το μεγάλο πάθος, την αιώνια πίστη. Πέρασα πιά την ηλικία που πιστεύει κανείς στα παραμύθια... APROPOS, μια μέρα άκουσα κάτι πολύ έξυπνο: «Οι μεγάλοι έρωτες είναι σαν τα φαντάσματα. "Όλος ο κόσμος μιλά γι' αυτούς, μα κανείς δεν τους είδε ποτέ». Κι' εγώ δεν τους είδα ως σήμερα πουθενά και μπορώ να ξήσω και χωρίς αυτούς. Μά πάλι, να παντρευτώ χωρίς καθόλου — καθόλου έρωτα, χωρίς καν ένα μικρό — μικρούτσικο έρωτα, έτσι μόνο και μόνο για να μου κινήει ο ήλιος, έναν έρωτα μωρό; Βλέπετε τί όλιγαρχής που είμαι!

Η μεσόκοπη κυρία τα ήξερε βέβαια όλα αυτά, τα είχε άκουσει πολλές φορές και δεν της έκαναν καμιά έντύπωση. "Έξερε, εξ άλλου, ότι οι γονείς της Μάρθας είνουσαν αυτόν το γάμο. Προσάβησε λοιπόν κι' αυτή να βοηθήσει με τον τρόπο της την άπόφαση του κ. Καραμπέτσα, σύμφωνα με τους άγραφους και πατροπαράδοτους κανόνες της αλληλεγγύης των γονέων.

— Όλιγαρχείς γινόμαστε όλες μας, είπε, από τη στιγμή που αρχίζουμε να παίρνουμε τα ζητήματα στα σοβαρά. Τι άλλο να κάνουμε; Τα όνειρα είναι ένα πράμα, κι' η ζωή είναι ένα άλλο πράμα. Η ζωή είναι μέτρια. Συμμορφωνόμαστε λοιπόν και ζούμε όπως — όπως. Δε μου φαίνεται όμως και τόσο δύσκολο να αίσθανεϊς και σ' το μικρό σου έρωτα. Ένας άνθρωπος που σ' άγαπά τόσο πολύ, όπως άπόφω — και όπως σου άξιζει — ένας άνθρωπος τόσο άφροσύμως σε σένα, δεν μπορεί να μη σε συγχιλήσει λιγάκι στο τέλος. Ένας άντρας αληθινά, στερεά, σοβαρά έρωτευμένος, είναι κάτι καλό — πιστεύε με.

Η κ. Νικοδήμου χαμογέλουσε σοφά και έμπιστευτικά.

— Θα σου πω ένα μυστικό, πρόσθεσε σιγανά. Πάλι οι μέτριοι άντρες, οι άντρες που δε λάμπουν με κανέναν τρόπο και που δε συγκλονίζουν καθόλου, είναι οι πιο βολικοί γι' αυτό το σκοτεινό ζήτημα που λέγεται έρωτας. Οι άλλοι, οι έξαιρετικοί άνθρωποι, άκόμα κι' όταν δεν είναι άπατεώνες, είναι τρικινιδεφτος μετελάς — σε βεβαιώ. Φοιχτή έγοσάθεια και μεγάλος κεφαλόπονος. Προσοχή μαζί τους δε θα δεις. Τώρα, βέβαια, εγώ που μιλώ έτσι, είμαι μια γυναίκα κουρασμένη...

— Τελοσπάντων, άποκρίθηκε ζωηρά η Μάρθα χτυπώντας τα χέρια της, του άποσέδημα με λόγο τιμής, πως άθριο θα του δώσω μια όριστική άπάντηση. Θα έρθει σπίτι στίς έφτά το βράδυ. "Όταν σημάνει η ώρα έφτα, θυμηθήτε με. Φαντάζομαι πως όλα θα εξαητηθούν από το πως θα ξυπνήσω άθριο το πρωί.

Γέλασε λίγο.

— Έπιμένει ο καημένος τόσο πολύ! συνέχισε. Είμαι, βλέπετε, το ιδανικό της ζωής του, είμαι το κέντρο του κόσμου! Τι κουτά που είναι καμωμένος ο κόσμος, Θέε μου!... Ξαναδιαβάξτε, βλέπω, το STENDHAL;

Είχε πάρει το βιβλίο στα χέρια της και το φυλλομετρούσε μηχανικά.

— Ναί, για τέταρτη ή πέμπτη φορά, είπε η κ. Νικοδήμου. Μου άρσει πολύ αυτή η ανιγματική δουκισσα Σανσεβερίνα. Τη φαντάζομαι πάντα ντυμένη με μαύρο μετάξι. Θα ήμουν δεκαοχτώ χρονών όταν πρωτοδιάβασα την ιστορία της. Άναιρεύομαι τότε πώς ήμουν εγώ η δουκισσα Σανσεβερίνα, μια δουκισσα ψηλή, λυγρή, ώρασιότατη και μυστηριακή.

Κι' ήμουν τάχα ντυμένη μες στα μαύρα μετάξια και γυρνούσα ολομόναχη μες σ' ένα άπεραντο, σκοτεινό και σιωπηλό σπίτι. Μονάχα το θρόισμα του μεταξίου μου άκουγότανε, καθώς διάβαινα σιγά — σιγά από κάμαρα σε κάμαρα και χαμογελούσα ανιγματικά... Μα κι' η μικρή Κλέλια μου άρσει, που σ'ας μοιάζει τόσο πολύ.

Τό βλέμμα της πήγε κι' ήρθε δυό — τρεις φορές από τη Μάρθα στην Ίσμήνη και χαμογέλασε με καλόδοξη ειρωνία.

— 'Ο γάμος είναι η μόνη λύση, πρόσθεσε, αλλάζοντας απότομα τόνο φωνής. 'Ο γάμος, το νοικοκυριό, τ'α μωρό — η μόνη λύση, κορίτσι μου, πιστέψτε με. Και ο Καραμπέτσας, κατά τ'α φαινόμενα, είναι ένας καλός γάμος.

Η Μάρθα σηκώθηκε αδιάφορη κι' έκανε μερικά βήματα.

— Δέ μου φαίνεται, άποκρίθηκε σοβαρώτατα, να μοιάζω καθόλου κι' αυτήν την Κλέλια. Άν μοιάζω με κάποιον μες στο βιβλίο σας, μοιάζω μάλλον με κείνο το θεοτέλλο άγόρι που την άγαπούσε.

Κοντοστάθηκε άφαιρεμένη.

— 'Ο καημένος ο κ. Καραμπέτσας, έπε, δέν είναι καθόλου τρελλό άγόρι... Ίσμήνη, πρόσθεσε γυρνώντας προς τη φίλη της, είμαι τόση ώρα έδω κι' ακόμα δέν άκουσα τη φωνή σου.

— Σε άκούω, έπε η Ίσμήνη, χαμογελώντας μελαγχολικά.

Η Ίσμήνη Νικοδήμου ήτανε μια βέρινη μορφή με έξαιρετικά άπαλά χαρακτηριστικά και χρώματα, ένα μυσσοθυμένο παστέλ της πιο λεπτεπίλεπτης τέχνης. Φωτιζότανε, θαρρείς, από μέσα, από μια κορυμμένη έστία πολύ διακριτικής και βαθείας άμορφιάς. Δέν έλαμπε. Άφηνε μονάχα να μαντεύεται, να ύπονοείται, να ύποβάλλεται, σιγανό και σκεπασμένο, τ'όπως της άμορφιάς. Δέ γελούσε σχεδόν ποτέ, και μιλούσε έλάχιστα. Τήν περισσότερη ώρα που βρισκότανε με ανθρώπους, ξεχνιότατε άνειροπαρμένη, άποροφημένη από τη σιωπηλή μουσική που άνάδινε η ύπαρξή της. Χαμογελούσε πάντα λυπητερά, με μια άνεξήγητη και σπαραχτική μελαγχολία. Νόμιζε κανείς πως τ'α μεγάλα μάτια της έκλαιγαν μες από τ'α μόνεγό της. Δέν είχε καμιά φίλη, έξω από τη Μάρθα, ούτε άλλωστε και κανένα φίλο. Οι σχέσεις της με τους νέους ήσαν άσθητά τυπικές, ενώ η Μάρθα είχε παρέα και οικειότητα μ' όλο τόν κόσμο, και φιλιότανε χωρίς μεγάλες δυσκολίες. Για την Ίσμήνη η κοινή γνώμη της άθρηναϊκής νεολαίας ήτανε δυσμενέστατη. Τη θεωρούσαν παντού ψυχρή, φαναγμένη, βαρετή και τελείως άκατάλλη-

λη για τ'α ζητήματα του έρωτα. Οι μεσοκοπες κυρίες έλεγαν ότι πολύ δύσκολα θά παντρευτεί — άν παντρευτεί ποτέ.

Η Μάρθα κούταξε τη φίλη της μες στα μάτια.

— Ός νά πάμε στην κάμαρά σου; ρώτησε. Νά άφήσουμε ήσυχη και την κ. Νικοδήμου με τη δουκισσα Σανσεβερίνα.

Η κ. Νικοδήμου καταλάβαινε πολύ καλά ότι οι δυό κοπέλλες θά είχανε πολλά ιδιαίτερα πράματα να πούνε την παραμονή των άραβίων της μινανής.

— Πηγαίνετε, έπε. Θα ήθελα πολύ νά διαβάσω λίγο ακόμα. Συνεχίζουμε άργότερα τη συζήτησή μας για τ'α μεγάλα ζητήματα.

Έφυγαν έλαφρείς και γοργές. Τ'α δέματα τους άντίζησαν στην ξύλινη σάλα που άνέβαινε στο επάνω πάτωμα. Κατόπιν τ'ο γέλιο της Μάρθας μαζουνο, μισοσβυσμένο. Μια πόρτα έκλεισε. Η κ. Νικοδήμου όμως δέν ξανάνοιξε τ'ο βιβλίο της. Άκούμπησε πίσω τ'ο κεφάλι της και ξεάστισε λίγη ώρα, άνειροπολώντας κι' αυτή με τη σειρά της. Ξαναείδε τ'α δυό κορίτσια νά παίζουν μες στους κήπους, με φουστανάκια άπάνω από τ'α γόνατα, πάντα μαζί, άχώριστα, χέρι — χέρι, μες στους κήπους, τόσα καλοκαίρια. Οι κήποι άντηχούσαν χαρούμενα από παιδικά γέλια και τυτίβισμα. Ήτανε σ'α δυό σπουγγίτια μες στη χλόη και σ'α χρώματα. "Τότερα έγιναν μεγάλα κορίτσια και πήγαιναν μαζί, με τ'ες ώρες, μες στα φυλάματα, και μιλούσαν σιγανό και σοβαρά. Τ'α κοινά διαβάσματα τους, οι μουσικές βραδυνές τους, οι άτέλειωτοι ρεμβασμοί στο σεληνόφως. "Ω κορίτσια!.. Η κ. Νικοδήμου χαμογέλασε κι' αυτή λυπητερά σάν την κόρη της. Τ'α ήξερε όλα αυτά, τ'α ήξερε καλά. Τώρα τελειώνουν τ'α ψέματα, τελειώνουν τ'α όνειρα. Άρχίζει και γι' αυτές η πραγματικότητα. Άρχίζουν τ'α άραβωνιάσματα και τ'α προικοσύμφωνα, τ'α συμφέροντα, οι φροντίδες, οι εδύνες. Οι κλειστές και κομψές κατοικίες, με τ'α ελσόδηματα που ποτέ δέν είναι σίγουρα, οι δουλειές που κλονίζονται, τ'α τοκομερίδια που δέν πληρώνονται. Η όργανομένη κοινωνική ζωή, τ'α καθημερινά τ'ασιγία, οι έπίσημες δεξιώσεις, οι γέννες, οι άρρώστειες, τ'α λατρικά συμβούλια, οι λογαριασμοί του φαριμακοποιού. Οι νοσοκόμες, οι δασκάλες των παιδιών, τ'ο ζήτημα της ύπηρεσίας. Τ'α διαζόγια ίσως, οι δικηγόροι, οι μαρτυρικές καταθέσεις. Τέλοσπάντων, η πραγματικότητα, η άστική ζωή!

Η κ. Νικοδήμου σηκώθηκε με βαρεία καρδιά κι' έκανε μερικά βήματα μες στην κάμαρα. Τ'α βάραινε η ζωή της, τ'α στενοχωρούσε ο κόσμος της, η πραγματικότητα τ'α της.

— Δέν είμαστε εύτυχημένοι, μουμούρισε.

Έσιαξε μηχανικά τ'α λουλούδια μες στα βάζα. Κατόπιν κάθησε στο πιάνο και κούταξε τη νότα που είχε άφήσει η κόρη της άνοιχτή. Τ'α δάχτυλά της άγγισαν τ'α κόκκαλα έλαφρείς. Τότες ήρθε ο γλυκός SCHUBERT, μάζεψε σιγά — σιγά όλες τ'ες μητρικές άνησυχίες και τ'ες γυναικείες νοσταλγίες, τ'α θολά άνειροπολήματα, τους καύμους χωρίς αίτια, τ'α μάζεψε όλα, τ'α συγχώνευσε με τ'ο ρυθμό του, κι' όλα έγιναν μουσική. Και γέμισαν μουσική η κάμαρα, και τ'ο σπίτι, κι' ο κήπος, κι' οι άλλοι κήποι όλόγυρα, μες στη διάφανη νύχτα της Κηφισιάς.

Η Μάρθα μισοξάπλωθηκε σ' ένα μικρό ντιβάνι.

Η Ίσμήνη άκούμπησε σ' ένα παρόθυρο, στραμμένη προς τη φίλη της. Κούταχτηκαν λίγη ώρα σιωπηλά. Είχαν άνάψει ένα μικρό φώς κοντά στο κρεβάτι.

— Λοιπόν, άγριο στις έφτά; ρώτησε η Ίσμήνη άργά με σιγανή και σοβαρή φωνή.

— Ναί, άγριο.

— Σε πιέζουν πολύ οι γονείς σου; — Λέν μπορώ νά πω πως με πιέζουν, άποκρίθηκε η Μάρθα. Μου είπαν πως θά ήταν ένας καλός γάμος. Μου έδωσαν νά καταλάβω πως είναι καιρός νά παντρευτώ και πως θά ήταν δύσκολο νά βρω κάτι καλύτερο. (Ξέρεις, χάσαμε πολλά χρήματα στην κρίση). Άλλά δέ με βίασαν καθόλου. Μου είπαν νά σκεφθώ, νά ξυγισώ τ'α πράγματα με την ήσυχία μου, νά δειχτώ μονάχα άν πιστεύω πως μπορώ νά είμαι εύτυχημένη μ' αυτόν τόν Καραμπέτσα.

Ξανά τ'ο μελαγχολικό χαμόγελο τ'ης Ίσμήνης ξεγυρνούσε μες στο δειλό φωτισμό του δωματίου.

— Καραμπέτσας, μουμούρισε, Καραμπέτσας!.. Για φαντάσου νά λέγεσαι κυρία Καραμπέτσα!

— Είναι ένα όνομα πολύ εύπρόληπτο, έπε η Μάρθα σ' έναν τόνο φωνής άρετά ειρωνικό. Και πολύ καλή οικογένεια, δυό γενεών τουλάχιστο. Οι άδελφές του άνήκουν στο Τέννις και στο Γκόλφ, και δέχονται τ'ο διπλωματικό σώμα και τόν καλύτερο κόσμο. Τ'ες ξέρεις αυτές τ'ες κατόικες;

— Όχι, άποκρίθηκε η Ίσμήνη, ούτε ύπάρχει κανένας λόγος νά τ'ες γνωρίσω.

— Με εδνοούν πολύ, συνέχισε η Μάρθα, ίδιως η μεγάλη, με τη μυτερή μύτη. Μ' αυτήν είμαστε όλο μελι και γάλα, και άγκαλιάσματα και φιλιά. Η δεύτερη θέλει νά μου έπαβληθεί άφ' ύψηλός με τ'ες πνευματικές και ψυχικές της άρετές. Μου μιλά γιά τόν Προύστ, γιά τόν Πικασό, γιά τόν Έλιοτ. Ο'α με γνωρίζει, λέει, με σπουδαίους διανοούμενους που πηγαίνουν σπίτι της γιά τ'ο τσάι. Έχει, λέει, έσωτερική ζωή, μια πολύ καταπληκτική και παρεξηγημένη κατακλιτική έσωτερική ζωή...

— Μάρθα, πρόσθεσε σιγανό η Ίσμήνη, μή μ' άφήσεις!

— Η άλλη άνασηκώθηκε άνήσυχη.

— Μα δέ σκέφτηκα ποτέ μου νά σ' άφήσω, έπε.

— Θα μ' άφήσεις άν τόν πάρεις, συνέχισε η Ίσμήνη. Τ'ο ξέρω πως θά μ' άφήσεις. Θά τ'ο άνήσεις. Κι' άν δέν έπηρεαστείς άπ' αυτόν, θά έπηρεαστείς από τ'ο γάμο, θά δεσμευτείς, θά γίνεις αλλοιωτική. Θά μ'ας χωρίσει ο γάμος σου γιά πάντα. Δέ θά είναι ποτέ πιά σάν και πριν. Μα γιά τ'α χωριστούμε από τώρα — τόσο νωρίς;

Η Μαρτα σιγανή πλησίαζε. Τήν περιέμενε και τ'α φοβότανε η Μάρθα αυτή τη σκηνη δυό μήνες τώρα, άναβάλλοντας όλοένα τη μέρα που θά έπαινε μια άπόφαση. Καταλάβαινε ότι, προτού ξεξηγηθεί όριστικά με τόν ύποψήφιο άντρα της, θά είχε νά αντιμετώπισει τη φίλη της. Και δέν ήξερε, δέν μπορούσε καθόλου νά προβλέψει που θά έβγαινε αυτή η συναισθηματική κρίση. Δέν ήξερε πιά κι' ίδια τι άκριβώς ήθελε από όλα αυτά.

— Μάρθα, άγάπη μου...

Η Ίσμήνη πλησίασε έλαφρότατη και άνειρεμένη. Κάθησε στο ντιβάνι όπου κοίτονταν η φίλη της και τ'ης πήρε τ'α

δυό χέρια. Η Μάρθα αισθάνθηκε ένα γλυκό ρίγος νά περνά σ' όλόκληρο τ'ο σώμα της κι' ένα άνάμικο συναισθημα άνησυχίας, άμυχανίας και χαρής νά την πλημμυρά. Στ'ες κρίσιμες στιγμές τ'ης φιλίας τους σ'ατή ήταν η πιο άδύναμη, η πιο άβουλη, η πιο ύποταγμένη. Δέ θά τ'ο πίστευε κανείς, βλέποντας τη ζωντάνια της και την περιφάνεια τ'ης μορφής της, μ'α έτσι ήτανε. Ίσως γιά τ'α ήτανε η πιο γήινη, η πιο πραγματική. Η άλλη, στις στιγμές αυτές, είχε, θαρρείς, κάτι τ'ο άπερφορισκό. Ήτανε σάν ένα τελώνιο, σ'α μια νεοάιδα, σ'α μια μυστική εκπόρευση τ'ων άνθισμένων κήπων, τ'ων δρυμίων και τ'ης γαλάζιας νύχτας, σ'α μια όπτασία παραμυθιού, φευγαλέα, άκατανόητη και άκαταμείριτη.

— Δέ θέλω νά μ' άφήσεις, ψιθύρισε η Ίσμήνη. Δέ θέλω. Τι θά γίνω άν μ' άφήσεις; Δέν έχω κανέναν άλλο σ'όν κόσμο — τ'ο ξέρεις. Τι θά γίνω χωρίς εσένα;

Η νεοάιδα χαμογελούσε κι' έκλαιγε γλυκά, χωρίς λυγμούς. Έκλαιγε, θαρρείς, από έδνηχία. Η Μάρθα ένοιωσε ξανά τ'α μαγνησία που άναδιδότανε από τη μορφή τ'ης Ίσμήνης νά την κυριεύει σ' όλη την ψυχή. Ήτανε μια κρυφή και άνείπωτη γοητεία, που κανείς άλλος δέν την είχε δοκιμάσει, μια δύναμη μαγική που ένεργούσε μονάχα άπάνω της, μακρυά από όλην τήν άλλο κόσμο. Κανείς δέν ήξερε τ'ο βάθος και τη σημασία τ'ης αλλοιωτικής αυτής φιλίας, με τ'α μάγια και με τ'α κρυμμένα πάθη. Ήξεραν οι κήποι τ'ης Κηφισιάς, τ'α νερά που κελαινοδούν τη νύχτα μες στις ροδοδάφνες, οι σκοτεινοί δρόμοι με τ'ες λεικές και με τ'α πλατάνια, και τ'α κοντινά δάση που πάνε προς τ'ο Τατόι και προς την Πεντέλη. Ήξερε τη γή τ'ης Άττικής, η γή τ'ων έρωτευμένων θεών, τ'ων νυμφών και τ'ων σιγών, η κρυφή γή με τ'ες μυθικές νύχτες. Δέν ήταν άνάγκη νά ξέρει άλλος κανείς. Η Μάρθα αισθάνθηκε πως η μαγανεία την είχε κατακτήσει τόσο κρυφά, τόσο άποκλειστικά, τόσο έντονα, που δέν θά μπορούσε ποτέ πιά νά ξεχάσει και νά λυτρωθεί...

Μαζί με την Ίσμήνη είχε ζήσει τ'ες πιο άμορφες και πιο πλούσιες ώρες τ'ης ζωής της. Μαζί, μια μέρα, είχαν άνακαλύψει την ποίηση, είχαν αισθανθεί τη μυστική χάρη τ'ων άρμονικών συλλαβών, είχαν άφήσει τη φαντασία τους νά λικνίζεται, μεθυσμένη και εύτυχημένη στους ρυθμούς του μαγικού παιχνιδιού. Είχανε διαβάσει άμείριτα ποιήματα σ' όλες τ'ες γλώσσες που ήξεραν, και τ'α είχαν άπαγγείλει η μια στην άλλη, κρυφά, με τρεμάμενη φωνή. Μαζί είχαν άγαπήσει τους νέους ποιητές του παλιού καιρού, τους ώραιους έφρήβους με τ'α άρωστα βλέμματα και με τ'α λαμπρά μέτωπα που είχε σημάδεψει η δόξα. Μαζί, αθάνατα, είχανε θυφτεί κι' είχανε ξεχαστεί με τ'ες έβδομάδες μες σε μακρόχρονα και άργά μνηστορήματα, είχανε άφθεθεί ήδονικά στο άτελείωτο κλίμα τους, στην πιό γοητεία που άναδιδανε, όταν ένοιωθε κανείς νά εκπράζεται μες από τ'ο πληθος τ'ων σελίδων τους ο αώνιος ρυθμός τ'ης ροής του καιρού. Μαζί είχαν άγαπήσει τη μουσική και τη ζωγραφική, είχανε έκμιστηρευθεί η μια στην άλλη τ'ες καλλιτεχνικές συγκινήσεις τους και τ'ες προτιμήσεις τους, χωρίς καν νά μιλούν, με μια ματιά, μ' ένα σφίξιμο του χειριού. Είχανε φτάσει σ' ένα τέτοιο σημείο έπικοινωνίας που δέν ήτανε πιά άνάγκη νά

λένε πολλά γιά τ'α ουσιώδη ζητήματα. Τ'α ουσιώδη πράγματα ήτανε κοινά και στις δυό και ύπονοούμενα. Συνηθως έφτανε νά κутταχτούνε στα μάτια γιά νά καταλάβει άμείως η κάθε μια ποιους κόσμους ξεσήκωνε η τέχνη στην ψυχή τ'ης άλλης, έφτανε νά προσφέρουν μισή φραση γιά νά συνεννοηθούνε έντελώς. Μαζί λειτουργούσαν οι διασθήσεις τους, άντυγμένες ταυτόχρονα, με την ίδια έμπειρία ζωής και τέχνης, και καλλιεργημένες η μια άπ' την άλλη. Μαζί φτερούγιζαν και τ'α όνειρά τους γιά τ'ο μέλλον.

Τ'ο πιο μεγάλο και πιο πολύτιμο όνειρό τους τ'ο είχανε συλλάβει όταν θά ήτανε δεκαεφτά η δεκαοχτώ χρονών νά φύγουνε μαζί, οι δυό τους, με την πρόφαση τ'ων άνωτέρων σπουδών, και νά πάνε νά ζήσουνε ένα διάστημα άπόλυτα έλεύθερες σε μια από τ'ες μεγάλες πρωτεύουσες τ'ης Εύρώπης. Είχανε καταστρώσει σιγά — σιγά όλες τ'ες λεπτομέρειες αυτής τ'ης άνειρευμένης ζωής. Θά είχανε μια κάμαρα οι δυό τους, μια εύρύχωρη, φωτεινή και πολύ γραφική κάμαρα, στη σοφίτα ενός ψηλού και παλαιού ξενοδοχείου, σε μια συντοκία φοιτητών και καλλιτεχνών. Στ'α παράθυρα τ'α χειλιόνα θά έφταναν φωλιές. Στην ύπαιθρία άλλη του ξενοδοχείου θά έπαιζε κάθε βράδυ ένα όργανότο. Οι φοιτητές θά συζητούσαν μεγαλόφωνα από τ'α παράθυρα γιά τ'α πιο σπουδαία ζητήματα τ'ης σκέψης, γιά τόν ιδεαλισμό και τόν υλισμό και γιά άλλα παρόμοια θέματα, θά μιλούσαν, θά βριζόντανε και στο τέλος θά σμίγανε και θά τραγουδούσανε όλοι μαζί. Θά βγαίνανε στο δρόμο με τ'ες φιληνάδες τους νά πάνε νά διασκεδάσουνε και θά φωνάζανε και τ'ες δυό κοπέλλες τ'ης σοφίτας νά σμίξουνε κι' αυτές με την παρέα. Κι' οι δυό κοπέλλες θά πηγαίνανε με τους φοιτητές, και θά ήτανε σωστή διαδήλωση τ'ης χαρής στους δρόμους τ'ης μεγάλης πολιτείας, και θά γελοούσανε, θά τραγουδούσανε και θά χορεύανε ως τ'ο πρωί. Θά δούλευαν όμως σοβαρά και γιά την μόρφωσή τους. Θά πηγαίναν στο Παπιστήμιο, στις διαλέξεις, στο θέατρο, στα μουσεία, στις εκθέσεις, στις συναυλίες, θά διάβαζαν πολύ, θά τραβούσε η καρδιά τους, θ'α νόμιζαν πως μπορούσε νά τ'ες άφελήσει, θά προσπαθούσαν νά πάρουν από τη μεγάλη πολιτεία όσο τ'ο δυνατό περισσότερη παιδεία, περισσότερες καλλιτεχνικές συγκινήσεις, περισσότερο άνθρωπισμό. Και όταν θά κουραζότανε από τ'α έργασία κι' από τη διασκέδαση, θά κλεινότανε στη μεγάλη γρα-

μμή τους, θά έκλειναν και τ'α βιβλία και θά περνούσαν τ'ες ώρες τους κутτάζοντας η μια την άλλη, γοητευμένες η μια από την άλλη και οι δυό μαζί από την κοινή έλευθερία τους. Κι' αυτό θά ήταν η εύτυχία.

Μά ύστερα ήρθε η κρίση και ματαιώθηκαν τ'α ταξίδια. Κι' οι γονείς δέν ήσαν καθόλου πρόθυμοι νά τ'α ένοσχύσουν όλα αυτά. Και τώρα ήρθε και ο κ. Καραμπέτσας και ήθελε νά παντρευτεί. "Ωστε τελείωσαν όλα αυτά, έσθυναν και;

— Όχι βέβαια! Χίλιες φορές όχι! "Οχι, γιά όνομα του Θεού!

Η Μάρθα σηκώθηκε άπ' τ'ο ντιβάνι, αλογερό, άγέροχη, σκληρή. Είχε άρεξη νά άγωνιστεί, νά δειξεί τη δύναμή της, νά κάνει κακό.

— Πήρα την άπόφασή μου, έπε.

Κι' ενώ η άλλη την κούταζε άκίνητη μες από τ'α δάκρυά της, η Μάρθα πρόσθεσε κοφτερά:

— Θά τόν διώξω!

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

ΠΙΣΤΕΨΕ ΜΕ, ΟΙ ΧΗΜΙΚΟΙ ΕΙΝΑΙ Ο ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΟΣ ΚΙΝΔΥΝΟΣ ΓΙΑ ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟ ΚΟΣΜΟ...

μιά λεπτότητα, καμιά βαθύτερη καλλιέργεια. Δεν ήταν καν, όπως λένε, ένας άνθρωπος ενδιαφέρον. Ήταν, απλώς, ένας σοφός. Ένας σοφός της Ρομμελίας, γεννημένος στην Αθήνα, ανασταμένος μες σ' ένα περιβάλλον ευπορο και καθώς πρέπει και σπουδασμένος στη Γερμανία. Ήταν ένας σοφός επιστήμονας και κοσμικός.

Ήταν βαρύς, αδέξιος περιαντολόγος, εγωιστής και πεισματάρης. Έπαινιότανε συχνά για τις σπουδές του και για τις δουλειές του. Είχε γνώμες οριστικές και αδιάλλαχτες για όλα τα πολιτικά και ήθικα ζητήματα. Τίφανε τη φωνή και έλεγε σε τόνο προσταγής: «Εγώ φρονώ τοῦτο. Ἐνὸ πιστεύω ἐκεῖνο!» Ὅταν καὶ νὰ διαφωνοῦσε μαζί του, κοκκίνιζε καὶ θύμωνε. Προσπαθοῦσε, βέβαια, νὰ τὸ κρύψει, γιατί ἦταν ἄνθρωπος μὲ καλὴ ἀνταρροφή, μὰ φαινότανε πὸς θυμῶνε. Ήταν ἀμαθέστατος καὶ πολὺ περήφανος γιὰ τὴν ἀμάθειά του, πὸς τὴ νόμιζε σοφία ἐπειδὴ εἶχε κάνει ἀνώτερες σπουδές. Νόμιζε ἐπίσης πὸς εἶχε μεγάλῃ πείρα τῆς πραγματικότητος, ἐπειδὴ πῆγαινε στὸν κόσμο κι' εἶχε ἀποκτήσει καὶ μερικὲς ἐρωμένες, ἀπὸ κείνες πὸς μπορεῖ νὰ ἀποκτᾷ ὁ καθένας. Εἶχε μάλιστα τὸ πάθος τῆς πραγματικότητος καὶ μὴς φανόμοιο γιὰ τοὺς ἀνθρώπους πὸς γράφουν διδῆλια φαντασὰς καί, κυρίως, γι' αὐτοὺς πὸς γράφουν ποιήματα χωρίς ὅμιες καὶ χωρίς μέτρο. Γενικὰ ἡ λογοτεχνία τὸν ἐνωχλοῦσε, ἀλλὰ τὰ ποιήματα αὐτὰ πὸς δὲν εἶχαν ὅμιες καὶ μέτρα μποροῦσαν νὰ τὸν κάνουν νὰ ἀρρωστήσει. Μὲ τέτοια πράγματα παιδιανότανε κι' ἐμοιαζε πάντα δυσχερῆς.

Ἐλεγε πὸς τὰ κορίτσια δὲν πρέπει νὰ διαβάξουν πολὺ. Μιλοῦσε πολὺ γιὰ τὰ κορίτσια καὶ διατύπωνε πολλὰς ἀπαγορεύσεις αὐτοῦ τοῦ εἴδους σχετικὰ μὲ τὴν κοριτσιίστικη ζωή: Τὰ κορίτσια δὲν πρέπει ἐκεῖνο... Τὶ ἔπρεπε λοιπὸν νὰ κάνουν τὰ κορίτσια; Ἐπρεπε (αὐτὸ δὲν τὸ ἔλεγε, μὰ ἔβγαινε αὐτόματα, σὰν ἕνα λογικὸ συμπέρασμα, ἀπὸ τοὺς συλλογισμοὺς του), ἔπρεπε νὰ παντρεθῶνται ἀνθρώπους σὰν τὸν κ. Καραμπέτσα καὶ νὰ φροντίζουν νὰ τοὺς κάνουν ἐδνυχισμένους μὲ τὸν τρόπο πὸς αὐτοὶ καταλαβαίνουν τὴν ἐδνυχία.

Τέλοσπάντων, ὁ κ. Καραμπέτσα ἦταν ἕνας ἄντρας. Τίποτα λιγώτερο καὶ τίποτα περισσότερο: ἕνας κοινός, κοινότατος, μετριότατος, ἀσήμαντος ἄντρας, στερεὸς στὰ πόδια του, γερός στὸ κορμὶ του, ντόπιος, θεληματικὸς καὶ μεγάλος δουλευτής. Κατὰ πᾶσα πιθανότητα, ἀν τοῦ λάβαινε ποτὲ νὰ ἀντιρροῦσε τὸν κίνδυνον, θὰ ἦτανε γενναῖος, ἴσως μάλιστα καὶ ἡρωϊκός. Ήταν ἕνας ἀπὸ κείνους τοὺς ἀμέτροτους καὶ ἀνώνυμους ἄντρας, τοὺς πεζοῦς, στενοκέφαλους, ἀνιστοῦς, ἐδνυβεληφτοὺς καὶ ἀκατάβλητους, πὸς ἀποτελοῦν τὴ βάση κάθε κοινωνίας ἀπὸ τότε πὸς ὑπάρχει ὁ κόσμος, καὶ πὸς θὰ ἐξακολουθήσουν, ἀσφαλῶς, νὰ κρατοῦν τὴν ἴδια θέση καὶ στὲς κοινωνίες τοῦ μέλλοντος. Καὶ τοῦτο, ἐντελὸς ἀνεξάρτητα ἀπὸ κάθε ἀξιολογικὴ κρίση καὶ κάθε δεοντολογία.

Τὴ μέρα ὅμως ἐκεῖνη, τὴν ἱστορικὴ μέρα τῆς ζωῆς του, πὸς ἔμελε νὰ πάρει τὴν τελικὴ ἀπάντηση τῆς Μάρθας Διαμαντοπούλου, ὁ κ. Καραμπέτσα εἶχε μεγάλο τράκι. Εἶχε κοιμηθεῖ ἄσχημα τὴ νύχτα. Εἶχε δουλέψει ἄσχημα στὸ γρα-

φεῖο του. Εἶχε παραμελήσει ἐπείγουσες ἀποθέσεις, κι' εἶχε μαλώσει χωρίς σοβαρὴ αἰτία τοὺς βοηθοὺς του καὶ τὲς δακτυλογράφες. Δὲν εἶχε ὁρῆσι γιὰ φαί, οὔτε γιὰ πολιτικὲς συζητήσεις. Ήτανε βλοσυρός καὶ ἀφαιρεμένος, καὶ ἴδρανε περισσότερο ἀπὸ συνήθως. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὸς ἦτανε Ἀθηνῶς μῆνας, καλοκαίρι τῆς Ἀθήνας μὲ τὰ ὅλα του.

Ἐφτάσε στὴν Κηφισιά στὴν ὥρα του ἀκριβῶς. Φοροῦσε μιὰ πολὺ ἐλαφρεῖα μὰ διὰ φορεσιά, μεταξωτὸ πουνάμισο κι' ἕνα κόκκινο γαρύφαλο στὴν κομπότρυπα. Ήτανε πὸς κομψὸς καὶ πὸς συγκινημένος ἀπὸ πάντα. Σκοτούσε καλὰ — καλὰ τὸ μετωπὸ του μὲ τὸ μαντῆλι του προτοῦ διαβεῖ τὴν πόρτα τοῦ κήπου, μὰ ὥσπου νὰ κάνει δέκα βήματα τὸ μετωπὸ του ἔσταζε ξανά. Τὸ πῆρε ἀπόφαση. «Δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἄλλοιως, εἶπε μέσα του. Ἡ δὲ μὲ πᾶρει μὲ ὅλο τὸν ἰδρώτα μου, ἢ δὲν θὰ μὲ πᾶρει καθόλου. Ἀς κρίνει καὶ ὁ ἀποφασίσαι». Ήταν πτοημένος, καρτερικός, ὑποταγμένος κυλάς στὴν ἀπόφαση τῆς ἐμμεμένης.

Ἡ Μάρθα τὸν δέχτηκε στὸν κήπο δολομόναξη. Ἡ ἀπρησία εἶχε διαταγὴ νὰ μὴ δέχτῃ κανέναν ἄλλον.

Κάθησαν σὲ δύο ψάθινες καρέκλες, σὲ μιὰ ἀπόκρημνη γωνία, πὸς τὴν προσφύλαταν τέσσερα ψηλά καὶ πυκνὰ ριζόδεντρα, φυτεμένα μὲ τέτοιον τρόπο ὥστε νὰ σχηματίζουν ἕνα φυσικὸ κισκί. Ὁ κ. Καραμπέτσα εἶχε προετοιμάσει τὰ λόγια του. Πρῶτα — πρῶτα μιὰ γενικὴ εἰσαγωγή στὸ θέμα, κι' ὅστερα μερικὲς σύντομες ἀναπτύξεις τῶν ἐκτενῶς ζητημάτων: ὁ μικροὶ τῆς Μάρθας, τελευταίον τοῦ χαλαρήρα τῆς καὶ τῆς ἀνταρροφῆς τῆς, βεβαιότητα γιὰ τὴ συζυγικὴ τους ἐδνυχία, καὶ καὶ τῆς τεκνοποιίας καὶ τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς.

Τὰ εἶχε ἐτοιμάσει ὅλα αὐτὰ μὲ τὸ ξηλο. τὴν ἐπιμέλεια καὶ τὴν νευρικότητα ἐνὸς δικηγόρου πὸς ἀποφασίζει νὰ ξεφουρνίῃ ἐπιτέλους τὰ τελευταῖα, ἐπὶ καὶ βαρυσήμαντα καὶ πὸς πολὺτιμα ἐπιχειρήματά του, ἀπὸς ἐξαντλήθηκε πὸς ὀδύνη καὶ τὴν ἀδυναμία καὶ τὸ πᾶν ἐξαττᾷ ἀπὸ τὰ στιγμιαία κατάρτητα τῆς δικαιοσύνης.

Ὅταν ὅμως δροῖθηκε στὴν ψάθινη καρέκλα, ἀνάμεσα στὰ ριζόδεντρα, ἀντίκρου στὸ κακοιτιστικὸ καὶ ἀκατανόητο χαμόγελο τοῦ κοριτσιού, ὁ κ. Καραμπέτσα τὸ ἔχασε ὅλα μονομῆς καὶ αἰσθάνθηκε πὸς ἦταν τὸν ἀδύνατον ἀδύνατον καὶ σὺν λάβει ξανά τὸ νῆμα τῶν λογισμῶν του. Ἡ λογικὴ κι' ἡ ὁρητικὴ ἀτονοῦσαν ἀνεπαρόρρωτα. Δὲν ἔμενε πὸς παρὰ τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

Μίλησαν λίγη ὥρα μὲ μικρὰς φράσεις καὶ μὲ διαλέμματα σιωπῆς γιὰ τὴ ζήτησὶ τῆς Ἀθήνας καὶ τῆς Κηφισιάς. Μίλησαν καὶ γιὰ τὴ θάλασσα. Ἡ μόνη λύση, εἰπαν, ἦταν νὰ μπαίνει κανεὶς μὲς στὴ θάλασσα. Φτάνει νὰ ἔχει κανεὶς καιρό. Ὁ κ. Καραμπέτσα δυστυχῶς δὲν εἶχε καιρό.

Κι' ἡ Μάρθα εἶχε ἐτοιμάσει ἕνα λογιόδιο, ἐδνυχικὸ βέβαια, ἀλλὰ κομπερὸ σὰν ἕνα ξουράφι, γιὰ νὰ κοπτεῖ τὸ ζήτημα μιὰ γιὰ πάντα. Τῆς ἄρεξε κυλάς νὰ τοῦ δώσει τοῦ κ. Καραμπέτσα νὰ καταλάβει πὸς δὲν εἶναι δουλειὰ τοῦ καθενὸς νὰ παντρεθῇ τὴ Μάρθα Διαμαντοπούλου, πὸς χρειάζονται, ἐπιτέλους, ὀρισμένοι τίτλοι, ὀρισμένα ἰδιαιτέρη χαρίσματα καὶ ὀρισμένα ἐξαιρετικὰ γεγονότα. Ἐτσι, στὰ καλὰ καθόμμενα, δὲν μπορεῖ ὁ

πρῶτος τυχόντας νὰ τὴν κάνει γυναῖκα του, μόνον καὶ μόνον ἐπειδὴ εἶναι ἕνας κύριος σοβαρός καὶ ἀξιοπρεπής καὶ μὲ καλὰς δουλειές. Ἀξίζει ὁ κόπος τὸν κάνει νὰ τὸ συναισθανθεῖ.

Μὰ ὅταν ἦρθε ἡ κρίσιμη ὥρα τὰ ἔχασε κι' αὐτὴ ὅλα ὅσα ἔμελλε νὰ πεῖ, κι' ἡ συνομιλία τους, ἀβουλή καὶ κούφια, ἔπεσε ἀμέσως στὰ πὸς χαμηλὰ ἐπίπεδα τῆς κοινωφροσύνης.

ἩΝ περισσώτερη ὥρα μιλοῦσε ὁ κ. Καραμπέτσα, μὲ πολὺ κόπο καὶ πολὺ ἰδρώτα.

Ἡ Μάρθα ἀπαντοῦσε αὐτόματα. Σχεδὸν δὲν ἄκουε, ἀλλὰ τὸν κῆρυτσε ἀφαιρεμένη, χωρίς νὰ τὸν βλέπει. Ὅστερα, χωρίς νὰ ἀλλάξει τίποτα στὸ ὄφρος του ἢ στὰ λόγια του, αἰσθάνθηκε μιὰ ἀπροσδόκητη περιέργεια γιὰ τὸ χοντροκομμένο αὐτὸ κεφάλι ἀπέναντί της.

Παρατήρησε τὰ φρύδια του (ἦταν ἔσως ἡ πρώτη φορὰ πὸς τὰ παρατηροῦσε μὲ προσοχή). Αὐτὸ φρύδι σκληρὰ, πυκνὰ, σχεδὸν ἐνωμένο, στολισμένα μὲ στα γόνες ἰδρώτα. Ἀνάμεσα τοὺς σχηματίζονταν μιὰ κἀθετη ρυτίδα, πὸς χῶριζε ἀπὸ τοῦ στενὸ μετωπὸ του ἀπὸ τὸ πᾶν ἴσμε κατῶ. Ἡ μύτη ἦτανε φαρδιά, μὰ μᾶτια ἔμοιαζαν βαρεῖα καὶ ἀγοκίνητα. Γιὰ μιὰ στιγμὴ ἡ Μάρθα συλλογίστηκε τὸ πρόσωπο αὐτὸ ἰδωμένο ἀνάποδα, μὲ τέτοιον τρόπο ὥστε τὰ φρύδια νὰ εἶναι μoustaki καὶ τὸ μετωπὸ νὰ εἶναι πηγούνι. Τὰ μαλλιά γινόντανε γένεια, τὰ μᾶτια ἔμεναν μᾶτια, ἀλλὰ ἡ μύτη εἶχε καταγυρῆ, κι' ἀνάμεσα στὰ μᾶτια καὶ τὸ moustaki δὲν ὑπῆρχε πὸς καμμιὰ ἀπόσταση. Ήταν ἕνα ἀνόητο χοντροφάρδουλο κεφάλι τέρατος, πὸς δὲν τῆς ἔδωσε ὅμως καθόλου τὴν ὁρῆσι νὰ γελάσει. Τὸ κεφάλι τοῦ κ. Καραμπέτσα ἰδωμένο εἶτε ἴσια εἶτε ἀπὸ τὴν ἀνάποδη, ἀνάδινε μιὰ βαρεὶα ἀμείψιμα φυσικῆς δύναμης καὶ λαμπαργίας, σωματικῆς ἀντοχῆς, τυφλοῦ ἐγωισμοῦ, θεληματικότητος καὶ παιδικῆς ἀφέλειας, πὸς τὴν πτοοῦσε. Χωρὶς τὰ χωρατὰ, ἦταν ἕνας ἄντρας. Τίποτα λιγώτερο καὶ τίποτα περισσότερο: ἕνας κοινὸς ἄντρας, χωρίς καμμιὰ λάμψη, καμμιὰ φαντασία, καμμιὰ περικλοχί. Ἐνα ἀπλὸ καὶ πρωτόγονο ἔνστικτο καλοφροσύνης, κατοχῆς καὶ γονιμοποιήσης. Ἐνας ἄντρας! Ἐνας ἄντρας!

Ἀξάφνα ὁ κ. Καραμπέτσα συλλογίστηκε: «Ἐβμαι ἕνας βλάκας!» Ήταν ἀναμφοσθέντος πὸς ἕνα ἄνθρωπος στοιχειωδῶς ἔξυπνος δὲν κἀθετα νὰ μορφολεῖ τόση ὥρα γιὰ τὰ πὸς ἀσήμαντα καὶ πὸς ἀδιόφορα πράγματα σὲ μιὰ τέτοια περιστάση. Ἐνας ἔξυπνος ἄνθρωπος μπαίνει στὸ θέμα μονομῆς, ξεσκεπάζεται, καὶ ὑποστηρίζει τὴν ὑπόθεσίν του μὲ τὸν τρόπο καὶ τὸ ὄφρος πὸς τοῦ δοχετα καλύτερα, μὲ συγκρατημένη συγκίνηση, ἢ μὲ στοργὴ καὶ ταπεινοφροσύνη, ἢ μὲ περησάνεια, ἢ καὶ μὲ χιούμορ. Τὸ χιούμορ εἶναι μάλιστα ἡ καλύτερη μέθοδος στὲς περιστάσεις πὸς λείπει τελείως ὁ ἔρωτας ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος, ἢ κι' ἀπὸ τὰ δύο. Ποῦ νὰ τὸ βρεῖ ὅμως ὁ κ. Καραμπέτσα; Τίποτα δὲν εἶχε. Ήτανε λοιπὸν ἕνας βλάκας, τὸ κορίτσι θὰ τὸν ἐδωχεν ἔξαιτίας τῆς βλακειᾶς του, καὶ θὰ εἶνε δικαίον.

Ἡ σιωπὴ τοῦς σκέπασε ξανά βαρεῖα καὶ πνιγερή. Τίτεις ὁ κ. Καραμπέτσα πανικόβλητος, ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΣΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 40

ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΟ

ΠΙΕΡ ΛΑ ΜΥΡ

ΤΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ: Ὁ ΦΕΛΙΞ ΜΕΝΤΕΛΣΟΝ βαρυστημένος ἀπὸ τὲς ἀκαρπες προσπάθειές του ν' ἀναδειξεί τὴ μουσικὴ τοῦ Μπάχ καὶ ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὴν ἔλλειψη κατανόησης πὸς συναντᾷ γύρω του, ἀκόμα καὶ ἀπὸ τὴ γυναῖκα του, ἐγκαταλείπει τὸ σπῆτι του καὶ ρίχνεται στὴν περιπέτεια, συναντώντας ξανά τὴν παλιὰ φιλενάδα του Μαρία Σάλλα.

220

ΠΑΝΗΘΗΚΕ στὴν ἐρημωμένη πόλη. Ἐνοιωσε παγωμένος, πικραμένος. Τώρα μετάνιωσε πὸς τὴν εἶδε. Καὶ βέβαια εἶχε ἐραστή. Τὶ περιμενε; Βρῆκε μιὰ πένθιμη ἀνακούφιση βρίζοντας τὴν στὴ σκέψη του. Δὲν ἦταν παρὰ μιὰ πόρνη, πὸς ἔτυχε νὰ ἔχει ὥραϊα φωνή. Αὐτὸ ἦταν ὅλο. Ήταν ἀνίκανη γι' ἀγάπη.

Ήταν ἀπληστη. Ἀγούστη. Τοῦτα τὰ διαμάντια! Σὰ χριστουγεννιάτικα δέντρο.

Ἀκουσε κάπου ἕνα ρολοῖ νὰ χτυπάει τρεῖς φορές. Παρατήρησε πὸς εἶχε ἀρχίσει νὰ βρέχει. Τράβηξε βιαστικὰ γιὰ τὸ ξενοδοχεῖο του.

Ὁ νυχτερινὸς ὑπάλληλος τοῦ ἀνοίξε.

— Καληνύχτα ἐξοχώτατε.

— Καληνύχτα.

Μὲ βήματα βαρεῖα ἀνέβηκε τὲς σκάλες. Προχωρώντας στὸ διαμέρισμά του παρατήρησε κατῶ ἀπ' τὴν πόρτα μιὰ λεπτὴ κίτρινη γράμμη. Ἀνοίξε βιαστικὰ καὶ μῆκε μέσα.

Στὸ δωμάτιο βρισκόταν ἡ Μαρία.

Δὲν μίλησαν, οὔτε καν δὲν χαμογέλασαν. Στὰ τυφλὰ ὤρησαν ὁ ἕνας στὸν ἄλλον, καὶ δὲν ὑπῆρχε παρὰ ἡ δὴρα τῶν χειλῶν τους, τὸ σφιγμένο τῶν χειρῶν τους, τὸ λαχάνιασμα τῆς ἀναπνοῆς τους.

Ὁ χρόνος ἔσθηνε γι' αὐτοὺς. Γιὰ μιὰν ἀκόμη φορὰ ἔγινε νέος, τὰ μαλλιά του μαύρα, τὸ πρόσωπο λεῖο, καὶ γιὰ μιὰν ἀκόμη φορὰ βρεθῆκανε μόνος μὲ τὸν ἔρωτά τους στὸ μικρὸ ἐγγλέζικο πανδοχεῖο.

Ἐκεῖνη τὴ νύχτα, ἡ τρέλλα τοῦ νεανικοῦ πῆθος τοὺς τίλιζε, ὥσπου ἡ γκριζάδα τῆς χαρῶνς θάμπωσε τὸ παρῆντο κ' ὁ ἔρως τοῦς ἔβριξε τὸ σκέπασμα τῆς ἡμεροσύνης.

Τ' ἄλλο ἀπόγευμα, μισανόγοντας νυσταγμένα τὰ μᾶτια του δροῖθηκε νὰ τὴνε κυττάξει κατὰμπα. Τὸν παρακολουθοῦσε ἑξαλωμένη μὲ τὸ κεφάλι ἀκουμπημένο στὸ μπράτσο τῆς. Γιὰ μιὰ στιγμή, δὲν τὴν ἀναγνώρισε κι' αὐτὴ τὸ νοιώσε.

— Ἀναρωτιέσαι ποῖα εἶμαι, νό; μουρμούρισε μ' ἕνα χαμόγελο. Λησμονήσες κυλάς.

Ήταν πολὺ νερωμένος γιὰ ν' ἀπαντήσει. Ἐβλεψε καὶ πάλι τὰ βλέφαρα, ἀλλὰ τὰ χεῖλια του σάλεψαν γροθεδόν.

τας βουβὰ ἕνα φιλή. Γλύστρησε πὸς κοντὰ του κι' ἐκεῖνος ἐνοιωσε τ' ὅλα τὰ τῆς χεῖλιάς σὰ δικὰ του.

— Πόση ὥρα θοῖσκεσαι ἔσπνια;

— Σὲ παρακολουθῶ ἀπὸ ὥρα, νὰ καὶ μᾶσαι. Δὲν δείχνεις καλὰ.

— Αὐτὸ τὸ ἔξω. Εἶμαι γέρος πὸς Πρὸς τῆς τὰ γκαῖζα μου μαλλιά;

Τὰ χεῖλιά τους ἀγγίζανε καὶ τὰ λόγια τους φτάνανε σ' ἀχνὰ ψιθυρίσματα.

— Τὰ μαλλιά σου μ' ἀρέσουν πολὺ. Ἀλλὰ δὲν μ' ἀρέσει τὸ πρόσωπό σου.

— Κι' ἐμένα δὲ μ' ἀρέσει, ἀλλὰ εἶναι τὸ μόνον πὸς ἔχω.

— Εἶσαι ἀδύνατος σὰν ψάρι. Ὅλα σου δώσω φάρμακο, σί;

— Δὲς μ' ὁ καλὸτερο ἕνα φιλή.

— Ὁρῆσι. Νὰ μὴ σηκωθοῦμε ποτέ. Πόσον καιρὸ θὰ μείνεις σὲ τοῦτη τὴν πόλη; ὡτῆσε φοβισμένη.

— Μιὰ βδομάδα. ἴσως περισσώτερο.

— Μιὰ βδομάδα! Πῆδηξε ὁρῆσι, μὲ τὸ στόμα ἀνοιχτό, μὲ τὰ μᾶτια διαπλάτα ἀπ' τὴ χαρά. Γκαῖζα, Μαντόνα, γκαῖζα τοῖς πὲρ ἡ μωράκο!

— Τὶ μορμονίζεις;

Ἐβριξε τὰ μπράτσα τῆς στὸ λαμπρὸ τοῦ ἔδρανον τὴν Παναγιά, τοῦ ἔξηγσε. Χτές, σὰν ἄκουσα πὸς θοῖσκεσαι στὴν πόλη, φοβήθηκα πὸς θὰ μείνεις μονάχα μιὰ μέρα καὶ σήμερὰ θὰ γυρίσεις στὴ γυναῖκα σου καὶ στὰ μικρὰ μπαμπῆνι. Χρόνια προσευχόμενα στὴ Μαντόνα νὰ κάνει ἕνα ταῦκα καὶ νὰ ἑνασχεῖσιναι γιὰ μιὰ βδομάδα, καὶ νὰ τώρα.

Ἐκεῖνος τὴν παρακολουθοῦσε, συγκινημένος ἀπ' τὴν ἐδνυχία τῆς. Ἐκεῖνη γελούσε, τραυλίζοντας ἰταλιάνικες ἀσυναρτησίες, μὲ τὰ μᾶτια καρφωμένα πᾶν του, γοητευμένα. Ὅχι, δὲν εἶχε ἀλλάξει... Φλογεῖ ὅπως πάντα. Προσευχότανε κι' ἀμαρτοῦσε μὲ τὸ ἴδιο κάθος.

Γιὰ μιὰ στιγμὴ ἦταν ἔτοιμος νὰ τῆς πεῖ, πὸς θὰ μποροῦσε νὰ μείνει ὅσο ἤθελε καὶ πὸς δὲν θὰ ξαναγύριζε στὴ γυναῖκα του καὶ στὰ μικρὰ μπαμπῆνι, ἀλλὰ κατὰ τὸν συγκρότησε. Ἀσπρῆς νὰ πιστεύει ὅτι ἤθελε. Βρισκότανε δῶ, στὴν ἀγκαλιά του, τὸν ἀγαποῦσε ἀκόμα. Γι-ποτε ἄλλο δὲν εἶχε σημασία.

— Πᾶψε τὰ ἰταλικά σου, καὶ πᾶς μ' ἄν μ' ἀγαπᾷς ἀκόμα, τὴν ρώτησε μὲ τὴν σιγορῶδα τοῦ ἀνδρὸς πὸς γνωρίζει τὴν ἀπάντησή.

Ἐκεῖνη σφίχτηκε πάνω του σὲ μιὰ κίνηση ἐρωτικῆς ὑπακοῆς.

— Ρωτᾷς, γιατί σ' ἀρέσει ν' ἀκούς, μὰ στὴν καρδιά σου ξέρεις πὸς σ' ἀγαπᾶ πάντα, νό;

— Ἀκόμη καὶ τότε πὸς μοῖφνες; Οὐμᾶσαι ἐκεῖνη τὴ μέρα στὴν καλύβα;

— Ναι, ἀκόμη καὶ κείνη τὴ μέρα, τοῦ εἶπε τρυφερὰ σοβαρῶς. Ἐξῶς πὸς δὲν κατалаβαίνεις, ἀλλὰ ἔφρυγα, ἐπειδὴ σ' ἀγαπᾶ τόσο πολὺ, καὶ τσακωνόμασταν διαρκῶς καὶ κατάλαβα πὸς δὲν σοῦ ἀξίζω, σί; Ἐτσι ἔγραφα στὸ φίλο σου Κάρλ καὶ τοῦ τὰ ἐξήγησα ὅλα, αὐτὸς δέχτηκε κι' ἐγὼ τῶσκα. Ἀλλὰ σ' ὅλο τὸ δρόμο γιὰ τὸ Λονδίνο ἔλαιγα, μέχρι πὸς δὲν εἶχα πὸς ἄλλα δάκρυα. Τὰ δοκίμασα ὅλα. Ἐλεγα στὸν ἑαυτὸ μου πὸς εἶμαι θάλασας καὶ πὸς σὲ μιὰ βδομάδα θὰ ξεχάσω. Ἀλλὰ δὲν ἔχασα, οὔτε σὲ μιὰ βδομάδα, οὔτε σ' ἕνα χρόνον. Παρακαλοῦσα τὴ Μαντόνα. Σὲ παρακαλῶ κάνε νὰ λησμονήσω. Ἀλλὰ δὲν τὸ μπόρεσα. Ὅλα τὰ χρόνια, ἀκόμα κι' ὅταν πῆγα στὴν Ἀμερική, θυμίζονα τὸ καλυβάκι μας μὲ τὴν ἀνυρένια στέγη, θυμίζονα τὸ μεγάλο πύργο κι' ἐκεῖνη τὴ φορὰ πὸς περῆσες ἀπ' τὸ βελισπέντι κι' ἦσουνά τόσο γελοῖος.

— Δὲν ἦμουν γελοῖος, διαμαρτυρήθηκα. Ἡμουν θυμωμένος καὶ πονοῦσα.

— Ἐμένα μὲ φάνηκε γελοῖος. Μὰ σ' ἀγαποῦσα τὸ ἴδιο.

Παράξενα, ἡ ταπεινὴ ἐρωτικὴ τῆς ἐξομολόγησὶ τοῦ ἔδντησε τὴ ζήλεια. Σὲ μιὰ λάμψη τὴ θυμῆθηκε νὰ βγαίνει ἀπ' τὸ θέατρο χαμογελαστή, γνέφοντας στοὺς θαυμαστές τῆς, στὸ μπράτσο τοῦ ἐραστή τῆς.

— Δὲν μὲ σκεπτόσουναι ἐμένα χτές τὸ βράδυ.

Τὸν κῆρυτσε παραξενημένη, ἀλλὰ αὐτὸς ἐξακολούθησε ὀργισμένος.

— Μάλιστα, χτές βράδυ σὰν ἔδναιες ἀπ' τὸ θέατρο μ' ἐκεῖνο τὸν ἥλιον νεαρό.

— Βρισκόσουναι στὴν ὄρεα χτές, καὶ οἶνο; Σοῦ ἄρεσε τὸ τραγούδι μου, νό;

— Ὅχι δὲν ἦμουν στὴν ὄρεα, ἀλλὰ σ' εἶδα νὰ βγαίνεις. Καὶ νὰ μὲ ἐπιτρέψεις νὰ σοῦ πῶ πὸς ἦσουνά γελοῖα μ' ὅλα ἐκεῖνα τὰ διαμάντια.

— Δὲν σοῦ ἄρεσα, τὸν ρώτησε σὰν πληγωμένο παιδί.

— Ὅχι. Καὶ πὸς τὰ βρῆκες; Τῶνομοθε πὸς τὴν πλῆγαν. Ἐβλεπες τὸν ἐραστή σου νὰ ληστέφει ἕνα κοσμηματοπωλεῖο;

Ἐκεῖνη δὲ διαμαρτυρήθηκε. Ἐσκυψε τὸ κεφάλι καὶ χαμήλωσε τὰ ματοκλάδια. Αὐτὸ δάκρυα κῆρυτσε στὰ μάγουλά τῆς.

— Πολλοὶ ἄντρες μὲ χαρίζουν διαμάντια, μορμονίζεις.

Ὁ θυμὸς τοῦ ἔσθηνε.

— Συγγνώμη, ἀγαπημένη, τὴν παρακάλεσε, τραβώντας τὴν πάνω του. Δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα.

Ἀκούμπησε τὰ δακτυλά τῆς ἀπαλὰ στὰ χεῖλιά του.

— Ἐχεις τὸ δικαίωμα νὰ λες τὰ πάντα, νὰ κάνεις τὰ πάντα. Νοιώσω ντροπισμένη γιὰ τὴν γνώρισα πολλοὺς ἄντρες, μὰ μονάχα ἐσένα ἀγαπᾶ. Ὁρῶμαι στὴ Μαντόνα.

Τότε ἐκεῖνος κατάλαβε, πὸς ἔλεγε τὴν ἀλήθεια. Τοῦ φάνηκε ἀπίστευτο πὸς μιὰ ἀγάπη μπόρεσε νὰ ζήσει δέκα χρόνια, μὲ δύο μηνῶν ἀναμνήσεις.

— Χτές βράδυ, ἄκουσα πὸς θοῖσκεσαι

δω, είπα στον ξαγνό άντρα, πώς δεν θα τον ξαναδω ποτέ.

— Πώς βρήκες χτες βράδυ την κάμαρά μου; 'Αλλά, πρώτα. Πρώτα — πρώτα, πού κάθεσαι;

Τα μάτια της άστραφαν με κέφι.

— 'Επάνω

— 'Επάνω; Δηλαδή μένεις σ' αυτό το ξενοδοχείο;

— Εμπηξε τα γέλια.

Πιστεύεις πώς είσαι μόνος στο ξενοδοχείο; "Όταν έρχομαι ο διευθυντής μου λέει, εμείς Σάλλα, θα σάς δώσω το καλύτερο διαμέρισμα.

— 'Ο μασκαράς, έτσι μου είπε και μένα.

— Τώρα γελοῦσαν κι' οί δυό.

— Πώς, λοιπόν, τρώπωσεσ έδω μέσα; Είχε πληροφορηθεί την άφιξη του Φέλιξ άπ' την καμπίέρα. Τότε ήνε φιλοδόηος για να της δώσει το κλειδί της κάμαράς του. "Ότερα άπ' τήν θέατρο, μπήκε μέσα και τον περιμενε.

— Καί πόσες ώρες περίμενα, του καοπονετήκε. Γιατί ήθελε τόσο άργά;

— Τριγυνοῦσα σ' όλη τή πόλη, πασχίζοντας να κουραστώ για να μπορέσω να κοιμηθώ.

— Ένώ περίμενα, έφαξα παντού. Στο μπάνιο, στη ντουλάπα, ακόμη και στην τσέπη σου, του αποκάλυψε σοβαρή.

Της χαμογέλασε τρυφερά.

— Είσαι φιαγμένη για ποτοφολου.

Τα χρόνια του χωρισμού λές και σβήσανε. Κυταζτήκανε μη έχοντας τί να πούνε, χαμογελώντας δίχως λόγο. Βέβαια, εξακολουθούσε ν' άπομένει το μέλλον. Μ' αυτό μπορούσε να περιμένει Στο μεταξὺ πεθαίνανε της πείνας.

— "Ας φάμε κάτι, της δήλωσε τραδώντας το κορδόνι που βρισκότανε πάνω άπ' τή κρεβάτι.

Με μια γατίσια σβελτάδα του άρπαξε τή χέρι.

— Μαλεντέττο! Κόζα φάι;

Τρελλάθηκε; Τι θάλεγε ή γυναίκα του μαθαίνοντας, όχι μονάχα πώς είχε μίαν άλλη στή κρεβάτι του, αλλά και πώς προγευματίσανε μαζί άπογευματιάτικα και μάλιστα στο κρεβάτι; 'Εκείνος προσπάθησε να την πείσει πώς ή Λειψία ήταν μακριά κι' ή Σεσίλ δεν μπορούσε να μάθει τί ώρα προγευματίσει και με ποιόν. 'Ανόφελο. Πρέπει να προστατευτεί ή άγνοια της καυμένης της συνόδρας.

'Εκείνος τή δέχτηκε άνόρεχτα, άπορώντας με την παράξενη ήθική της, που της επέτρεπε να περνάει τή νύχτα της με τόν άντρα μιάς άλλης, αλλά της άπαγόρευε να προγευματίσει στο κρεβάτι μαζί του.

— Έτσι, λοιπόν, εκείνη θα ξεγλιστροῦσε πίσω στο διαμέρισμά της. Θα παράγγελνε ένα πλούσιο γεῦμα για τήν ίδια και για τήν Ρομόλα. Ναι, ή Ρομόλα, εξακολουθούσε να βρίσκεται μαζί της. Καί γινότανε χειρότερη χρόνο με χρόνο. Τότε, θα χτυπούσε τή πάτωμα, που τύχαινε να είναι τή δική του ταβάνι, κι' αυτός θα ξεκινούσε για πάνω και θά-τρωγε τή μερικτή της Ρομόλα. Έτσι, ή Σεσίλ δεν θα μάθαινε ποτέ τήν άπιστία του συζόγου της.

— Κι' ή Ρομόλα; τή ρώτησε. Θα πεθαίνει της πείνας;

Αυτό δεν ήταν δύσκολο. Μπορούσε να βγει άπ' τή ξενοδοχείο και να πάει να φάει.

Μή έχοντας άλλην αντίρρηση, δήλωσε πώς ήταν εύχαριστήμένος. Τοῦδωσε ένα

διαστικό φιλάκι και πήδηξε έξω άπ' τή κρεβάτι.

✱

Η ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΗ δυσκολία σ' έναν παράνομο έρωτα, είναι τή να κρατηθεί μυστικός. Κι' άνάμεσα σέ δυό διάσημα άτομα γίνεται άφάνταστη.

Τή Μαρία δεν τήν άπασχολούσε διόλου ή δική της φήμη, αλλά μονάχα ή φήμη του Φέλιξ. Πολλές φορές, εκείνος, παρό λίγο, να της πει τήν αλήθεια, αλλά τή ένστικτώ του τόν προειδοποιούσε για τόν κίνδυνο μιάς τέτοιας αποκάλυψης. 'Η Μαρία ζούσε σ' ένα δικό της παρτίδο. 'Η ρομαντική της φύση δεν μπορούσε να συλλάβει μιά κατάσταση με πιδ ένδιαφέρον. 'Ο έφιάλης της ήταν να μη μάθει τίποτε ή Σεσίλ και πληγωθεί, και τή θάλει με τόν Φέλιξ. Οί μόνες που τή γνωρίζανε ήταν ή Ρομόλα, που δεν λογαριαζότανε, και ή Μαντόνα, που ήταν άσάνταστα φιλεύσπλαχνη, που τήν έννοιαθε, ή συνένοχός της. "Αν, όμως μάθαινε ποτέ ή Σεσίλ, τότε μάμα μιά!.. Καταστροφή! Μπορεί και να της έμεινε ή σκέψη να παρατήσει τόν Φέλιξ. Μερικές γυναίκες τις κάνουνε κάτι τέτοιες βλακειές. 'Ο Φέλιξ θύτανε άπαρηγόρητος, κι' εκείνη, ή Μαρία, θα γινότανε άντροχωρίστρα, άμαρτία θανάσιμη. Με λίγα λόγια δεν ήταν ή πράξη που είχε σημασία, αλλά μονάχα ο κίνδυνος να τούε τσακώσουν.

— Έτσι, λοιπόν, ενώ καταβροχθίζανε τή γεῦμα που είχε παραγγείλει, τόν έξηγούσε πώς πρέπει να φανούν προσεχτικοί. — Θες να πεις, πώς δεν θα μπορέσουμε να θυγούμε ποτέ έξω άπὸ τούτο τή ξενοδοχείο, διαμαρτυρήθηκε αυτός. — Ναι. Θα θυγούμε, αλλά δεν θα μῦς δεί κανέναν.

— Καί πώς θα τή καταφέρεις;

— Θα δείς, χαμογέλασε μυστηριώδιστα. Θα τή ταχτοποιήσω όλα.

Σήκωσε τούς ώμους του. 'Αγαπημένη Μαρία, άς τή κανονίσει, όπως θέλει.

Αυτό τήν έκανε έντονη. Τά μάτια της ήταν άπαλά άπὸ έσοτα. "Όταν έφτανε ο καιρός, θα της έλεγε τήν αλήθεια.

— 'Αλλά, όχι τώρα... όχι τώρα...

— Από δω και πέρα, λοιπόν, ή ζωή τους έγινε ένα συνεχόμενο κρυφτούλι.

Βγαίνανε τή σούρουπο και πάντα με κλειστή άμαξα. 'Εκείνος έφενγε μόνος

άπ' τή ξενοδοχείο και τή συναντούσε σ' ένα όρισμένο σημείο. "Ότερα περνούσαν και τήν τελευταία γέφυρα και τραβούσαν στή έρημική άγροχώρα.

Τήν τρίτη μέρα, ενώ μπαίνανε στο άμορφο δάσος του Φόγκελβιτς, έκανε τή πρώτη του λάθος.

— Σ' άγαπώ, πολύ, της είπε πιάνοντας άπαλά τή χέρι της.

— Εκείνη τή τράβηξε.

— Δεν πρέπει να λές τέτοια πράγματα, καρίνο.

— 'Η φωνή της ήταν θλιμμένη, φοβισμένη.

— Καί γιατί όχι;

— Γιατί έχεις τήν καλή γυναίκα και τή μικρά μπαμπίνι.

— 'Επειδή είμαι παντρεμένος, δεν μπορώ να πώ πώς σ' άγαπώ.

— "Οχι. Αυτό είναι πεκάτο.

— Τι σημαίνει αυτό; 'Αμαρτία;

— Ναι. Μεγάλη άμαρτία. "Αν λές τέτοια λόγια ο Θεός σε τιμωράει.

Τήν κύτταξε άγροχινώντας τή κεφαλή.

— Δεν νομίζεις πώς σ' έναν κόσμο γεμάτο μῦθος, ο Θεός θα μπορούσε να συγχωρέσει λίγη άγάπη; Βλέποντας πώς δεν τόν καταλάβαινε, εξακολούθησε πειραχτικά. Τούλάχιστον μπορώ να πώ πώς σέ συμπαθώ πολύ, ή μήπως άπαιγορεύεται κι' αυτό; Τά μάτια της γλυκάνανε. Καί μπορώ να κρατήσω πάλι τή χεράκι σου;

Χαμογέλασε και τοῦδωσε τή χέρι. 'Εκείνος καμώθηκε, πώς διαβάσει τις γραμμές της παλάμης της.

— Βλέπω έναν μελαχροινό, άρχιο. "Οχι, όχι έναν χαρμόδαλλο. Για να δώ... Στή φάτσα δέ λείει και πολλά, αλλά έχει καρδιά χρυσάφι. 'Αγαπάει πολύ τή ζώα και κάποιαν τραγουδίστρια...

Σήμερα ένοιωσε νέος, έλαφρύμυαλος. 'Εκείνη έπέμεινε να διαβάσει τή δική του παλάμη.

— Βλέπω μιά μαυρομάλλα νέα γυναίκα. Για να δώ. Πολύ έρωτευμένη. Είναι τρομερό, αλλά δεν μπορεί να συγκρατηθεί, γιατί είναι μιά πολύ άνόνη γυναίκα...

Γυρίζοντας στή πόλη, ένοιωσε ξαφνικά τή μαλακά χείλη της σ' αττί του.

— Σ' άγαπώ, τόν ψιθύρισε.

Στράφηκε χαμογελαστός.

— Ίσως έτσι, εγώ δεν μπορώ να τή πώ, αλλά εσύ, έντάξει μπορεί να τή λές;

— Έγνεψε καταφατικά, κι' αυτός κατάλαβε. 'Εκείνη δεν είχε προφέρει κανέναν γαμήλιο όρκο, ή καρδιά της ήταν έφτερη. 'Η δικιά του όχι.

Τ' άλλο άπόγευμα, ή Μαρία έπρεπε να παρακολουθήσει κάτι δοκιμές. 'Η άπουσία της τοῦφερε ένα βαρὺ αίσθημα μοναξιάς. 'Ανεπιθύμητες άναμνήσεις ξαναγυρίσανε στή σκέψη του. Με πόνο συλλογίστηκε τή παιδιά του, αναπλήρησε τή γέλιο τους. Τή Σεσίλ. Δεν της κρατούσε πιδ θυμό.

Για να ξεφύγει και να σκοτώσει τόν καιρό του, έπισκέφθηκε τόν φόν Βίλνινγκ, που τόν ύποδέχτηκε στήν πόρτα τού γραφείου του.

— Έχω τις πληροφορίες που ζητήσατε. "Αρχισε μ' ένα μεγάλο χαμόγελο. Μάλιστα τις έχω έτοιμες άπὸ χτες, μιά και μου είπατε πώς διαζώσατε να γυρίσετε στή Λειψία, και περίμενα τήν έπίσκεψή σας.

— Ίσως χρειαστεί να παραμείνω δυό τρεις βδομάδες, έκανε ο Φέλιξ.

Σηκώθηκε και με μίαν αδόρημη οικειό-

τητα, έπιασε τή μπράτσα του Φέλιξ. — Είδοποιήστε με πού μέρα θα δηλήσετε να ρθειτε στο θέατρο και θα τή ταχτοποιήσω. — 'Εκείνο τή βράδυ, γυρίζοντας άπ' τις πρόβες ή Μαρία έδειξε στενοχωρημένη. — Τι τρέχει, χρυσό μου; Ρώτησε ο Φέλιξ τραδώντας τήν στήν άγκαλιά του. — Σκέφτομαι, πού θα φύγεις σέ τρεις μέρες και δεν θα σε ξαναδω ποτέ πιά.

— Μπορεί και να μείνω περισσότερο. Δεν τελείωσα τις δουλειές μου έδω.

— Εκείνη δεν τόν πίστεψε και κούνησε τή κεφαλή της.

— Νό, καρίνο. "Ας τις δουλειές και γύρνα πίσω στήν καλή σύζυγο και στή μπαμπίνι.

— Θα μπορούσα εύκολα να τή κανονίσω έτσι, ώστε να μείνω ακόμη μιά βδομάδα. Τή Σεσίλ δεν θα τήν έννοιαζε διόλου. 'Αντίθετα, θα χαρότανε να μῦν μ' έχει στο σπίτι μερικές μέρες.

— "Οχι. Δεν έχω ιδέα.

— Έδωσε στὸν "Όττο τή πασσαπότε του.

Παρατηρώντας τή ξαφνιασμένο βλέμμα του Φέλιξ, ο διευθυντής διάστηκε να έξηγήσει.

— Για να καταλάβετε για ποιό λόγο έχασα τόν ύπνο μου, πρέπει πρώτα να μάθετε πώς είχε ένα δεσμό με τόν "Όττο τόν φόν Φρίντλερ, τόν γιό του άπογοῦ τών Οίκομυκων. "Εναν ξαγνό νέο, ώοαίο και άπύπλοτο. 'Εκείνη σίγουρα δεν έδινε φράγκο για τόν φόν Φρίντλερ, αλλά ο δεσμός αυτός τήν κρατούσε ήρεμη. Τό μυαλό της ήταν στή δουλειά της. 'Ηταν έκτακτη, όλοι τήν λάτρειαν. Φυσικά συνδεότανε άπ' τόν "Όττο παντού κι' ήταν ένα περίφημο ζευγάρι. 'Ο ίδιος ο βασιλιάς έδωσε πρὸς τιμή της μιά φιλική δεξίωση και καταγορητέυτηκε. "Όλα ήταν σπουδαία κι' εγώ ένας έντοχιμένος άνδρας.

— "Ότερα, στή ξαφνικά, μάντεψε τί συνέβη;

— Βρόντηξε τ' άνοιχτό του χέρι στο τραπέζι.

— Ξαπώστειτε τόν "Όττο, άρνήθηκε κάθε πρόσκληση, κλειδαμπαρώθηκε στὸν ξενοδοχείο της κι' έγινε άποροέγγιστη. Τί νομίζετε, πώς σημαίνει αυτό; Μήπως δοῦκε άλλον έραστή; Μήπως παράτησε τούς άνδρες και σκοπεύει να κλειστεί σέ μοναστήρι;

— 'Ο Φέλιξ ένοιωσε στή λαϊμό του τή γαλήνια του γέλιο, αλλά τή κατάπνιξε με δυοκοιλία και συγκράτησε μιά έκφραση ένγενικής άνησυχίας.

— "Όπως κι' έσείς, έτσι κι' εγώ δεν μπορώ να έξηγήσω τή φέρεσή της. Μήπως κουράστηκε και θέλει να ξεκουραστεί; 'Η ζώη μῦς ντίβας είναι πολύ έντονη. Τώρα, σχετικά με τις πληροφορίες.

— Δεν είναι κουρασμένη, άναφώνησε με θέρη ο φόν Βίλνινγκ. Καθόλου μάλιστα. Δεν τις έξερεις τούτες τις 'Ιταλίδες. Στή δεξίωση του Μεγαλειωτάτου, χόρεψε ίσαμε τή χαράματα. 'Εγώ νομίζω, πώς δοῦκε ένα καινούργιο έραστή και για κάποιο περίεργο λόγο, δεν θέλει να τή μάθει κανείς. 'Εγώ, όμως, έβαλα να τήν παρακολουθήσουν και σύντομα θα μάθω αυτό που θέλω.

— Τό έλπίζω, έκανε ο Φέλιξ και σηκώθηκε. Καί πάλι, έπιτρεψε μου να σάς εύχαριστήσω άπὸ μέρους τού συμβούλου.

— Ένα πρόσωπο τόσο γνωστό, όπως αυτή, δεν μπορεί να έχει έναν κρυφό δεσμό. Είναι κάτι τή άδύνατο.

— Σηκώθηκε και με μίαν αδόρημη οικειό-

τητα, έπιασε τή μπράτσα του Φέλιξ.

— Είδοποιήστε με πού μέρα θα δηλήσετε να ρθειτε στο θέατρο και θα τή ταχτοποιήσω.

— 'Εκείνο τή βράδυ, γυρίζοντας άπ' τις πρόβες ή Μαρία έδειξε στενοχωρημένη.

— Τι τρέχει, χρυσό μου; Ρώτησε ο Φέλιξ τραδώντας τήν στήν άγκαλιά του.

— Σκέφτομαι, πού θα φύγεις σέ τρεις μέρες και δεν θα σε ξαναδω ποτέ πιά.

— Μπορεί και να μείνω περισσότερο. Δεν τελείωσα τις δουλειές μου έδω.

— Εκείνη δεν τόν πίστεψε και κούνησε τή κεφαλή της.

— Νό, καρίνο. "Ας τις δουλειές και γύρνα πίσω στήν καλή σύζυγο και στή μπαμπίνι.

— Θα μπορούσα εύκολα να τή κανονίσω έτσι, ώστε να μείνω ακόμη μιά βδομάδα. Τή Σεσίλ δεν θα τήν έννοιαζε διόλου. 'Αντίθετα, θα χαρότανε να μῦν μ' έχει στο σπίτι μερικές μέρες.

— "Οχι. Δεν έχω ιδέα.

— Έδωσε στὸν "Όττο τή πασσαπότε του.

Παρατηρώντας τή ξαφνιασμένο βλέμμα του Φέλιξ, ο διευθυντής διάστηκε να έξηγήσει.

— Για να καταλάβετε για ποιό λόγο έχασα τόν ύπνο μου, πρέπει πρώτα να μάθετε πώς είχε ένα δεσμό με τόν "Όττο τόν φόν Φρίντλερ, τόν γιό του άπογοῦ τών Οίκομυκων. "Εναν ξαγνό νέο, ώοαίο και άπύπλοτο. 'Εκείνη σίγουρα δεν έδινε φράγκο για τόν φόν Φρίντλερ, αλλά ο δεσμός αυτός τήν κρατούσε ήρεμη. Τό μυαλό της ήταν στή δουλειά της. 'Ηταν έκτακτη, όλοι τήν λάτρειαν. Φυσικά συνδεότανε άπ' τόν "Όττο παντού κι' ήταν ένα περίφημο ζευγάρι. 'Ο ίδιος ο βασιλιάς έδωσε πρὸς τιμή της μιά φιλική δεξίωση και καταγορητέυτηκε. "Όλα ήταν σπουδαία κι' εγώ ένας έντοχιμένος άνδρας.

— "Ότερα, στή ξαφνικά, μάντεψε τί συνέβη;

— Βρόντηξε τ' άνοιχτό του χέρι στο τραπέζι.

— Ξαπώστειτε τόν "Όττο, άρνήθηκε κάθε πρόσκληση, κλειδαμπαρώθηκε στὸν ξενοδοχείο της κι' έγινε άποροέγγιστη. Τί νομίζετε, πώς σημαίνει αυτό; Μήπως δοῦκε άλλον έραστή; Μήπως παράτησε τούς άνδρες και σκοπεύει να κλειστεί σέ μοναστήρι;

— 'Ο Φέλιξ ένοιωσε στή λαϊμό του τή γαλήνια του γέλιο, αλλά τή κατάπνιξε με δυοκοιλία και συγκράτησε μιά έκφραση ένγενικής άνησυχίας.

— "Όπως κι' έσείς, έτσι κι' εγώ δεν μπορώ να έξηγήσω τή φέρεσή της. Μήπως κουράστηκε και θέλει να ξεκουραστεί; 'Η ζώη μῦς ντίβας είναι πολύ έντονη. Τώρα, σχετικά με τις πληροφορίες.

— Δεν είναι κουρασμένη, άναφώνησε με θέρη ο φόν Βίλνινγκ. Καθόλου μάλιστα. Δεν τις έξερεις τούτες τις 'Ιταλίδες. Στή δεξίωση του Μεγαλειωτάτου, χόρεψε ίσαμε τή χαράματα. 'Εγώ νομίζω, πώς δοῦκε ένα καινούργιο έραστή και για κάποιο περίεργο λόγο, δεν θέλει να τή μάθει κανείς. 'Εγώ, όμως, έβαλα να τήν παρακολουθήσουν και σύντομα θα μάθω αυτό που θέλω.

— Τό έλπίζω, έκανε ο Φέλιξ και σηκώθηκε. Καί πάλι, έπιτρεψε μου να σάς εύχαριστήσω άπὸ μέρους τού συμβούλου.

— Ένα πρόσωπο τόσο γνωστό, όπως αυτή, δεν μπορεί να έχει έναν κρυφό δεσμό. Είναι κάτι τή άδύνατο.

— Σηκώθηκε και με μίαν αδόρημη οικειό-

τητα, έπιασε τή μπράτσα του Φέλιξ.

— Είδοποιήστε με πού μέρα θα δηλήσετε να ρθειτε στο θέατρο και θα τή ταχτοποιήσω.

— 'Εκείνο τή βράδυ, γυρίζοντας άπ' τις πρόβες ή Μαρία έδειξε στενοχωρημένη.

— Τι τρέχει, χρυσό μου; Ρώτησε ο Φέλιξ τραδώντας τήν στήν άγκαλιά του.

— Σκέφτομαι, πού θα φύγεις σέ τρεις μέρες και δεν θα σε ξαναδω ποτέ πιά.

— Μπορεί και να μείνω περισσότερο. Δεν τελείωσα τις δουλειές μου έδω.

— Εκείνη δεν τόν πίστεψε και κούνησε τή κεφαλή της.

— Νό, καρίνο. "Ας τις δουλειές και γύρνα πίσω στήν καλή σύζυγο και στή μπαμπίνι.

— Θα μπορούσα εύκολα να τή κανονίσω έτσι, ώστε να μείνω ακόμη μιά βδομάδα. Τή Σεσίλ δεν θα τήν έννοιαζε διόλου. 'Αντίθετα, θα χαρότανε να μῦν μ' έχει στο σπίτι μερικές μέρες.

— "Οχι. Δεν έχω ιδέα.

— Έδωσε στὸν "Όττο τή πασσαπότε του.

Παρατηρώντας τή ξαφνιασμένο βλέμμα του Φέλιξ, ο διευθυντής διάστηκε να έξηγήσει.

— Για να καταλάβετε για ποιό λόγο έχασα τόν ύπνο μου, πρέπει πρώτα να μάθετε πώς είχε ένα δεσμό με τόν "Όττο τόν φόν Φρίντλερ, τόν γιό του άπογοῦ τών Οίκομυκων. "Εναν ξαγνό νέο, ώοαίο και άπύπλοτο. 'Εκείνη σίγουρα δεν έδινε φράγκο για τόν φόν Φρίντλερ, αλλά ο δεσμός αυτός τήν κρατούσε ήρεμη. Τό μυαλό της ήταν στή δουλειά της. 'Ηταν έκτακτη, όλοι τήν λάτρειαν. Φυσικά συνδεότανε άπ' τόν "Όττο παντού κι' ήταν ένα περίφημο ζευγάρι. 'Ο ίδιος ο βασιλιάς έδωσε πρὸς τιμή της μιά φιλική δεξίωση και καταγορητέυτηκε. "Όλα ήταν σπουδαία κι' εγώ ένας έντοχιμένος άνδρας.

— "Ότερα, στή ξαφνικά, μάντεψε τί συνέβη;

— Βρόντηξε τ' άνοιχτό του χέρι στο τραπέζι.

— Ξαπώστειτε τόν "Όττο, άρνήθηκε κάθε πρόσκληση, κλειδαμπαρώθηκε στὸν ξενοδοχείο της κι' έγινε άποροέγγιστη. Τί νομίζετε, πώς σημαίνει αυτό; Μήπως δοῦκε άλλον έραστή; Μήπως παράτησε τούς άνδρες και σκοπεύει να κλειστεί σέ μοναστήρι;

— 'Ο Φέλιξ ένοιωσε στή λαϊμό του τή γαλήνια του γέλιο, αλλά τή κατάπνιξε με δυοκοιλία και συγκράτησε μιά έκφραση ένγενικής άνησυχίας.

— "Όπως κι' έσείς, έτσι κι' εγώ δεν μπορώ να έξηγήσω τή φέρεσή της. Μήπως κουράστηκε και θέλει να ξεκουραστεί; 'Η ζώη μῦς ντίβας είναι πολύ έντονη. Τώρα, σχετικά με τις πληροφορίες.

— Δεν είναι κουρασμένη, άναφώνησε με θέρη ο φόν Βίλνινγκ. Καθόλου μάλιστα. Δεν τις έξερεις τούτες τις 'Ιταλίδες. Στή δεξίωση του Μεγαλειωτάτου, χόρεψε ίσαμε τή χαράματα. 'Εγώ νομίζω, πώς δοῦκε ένα καινούργιο έραστή και για κάποιο περίεργο λόγο, δεν θέλει να τή μάθει κανείς. 'Εγώ, όμως, έβαλα να τήν παρακολουθήσουν και σύντομα θα μάθω αυτό που θέλω.

— Τό έλπίζω, έκανε ο Φέλιξ και σηκώθηκε. Καί πάλι, έπιτρεψε μου να σάς εύχαριστήσω άπὸ μέρους τού συμβούλου.

— Ένα πρόσωπο τόσο γνωστό, όπως αυτή, δεν μπορεί να έχει έναν κρυφό δεσμό. Είναι κάτι τή άδύνατο.

— Σηκώθηκε και με μίαν αδόρημη οικειό-

τητα, έπιασε τή μπράτσα του Φέλιξ.

— Είδοποιήστε με πού μέρα θα δηλήσετε να ρθειτε στο θέατρο και θα τή ταχτοποιήσω.

— 'Εκείνο τή βράδυ, γυρίζοντας άπ' τις πρόβες ή Μαρία έδειξε στενοχωρημένη.

— Τι τρέχει, χρυσό μου; Ρώτησε ο Φέλιξ τραδώντας τήν στήν άγκαλιά του.

— Σκέφτομαι, πού θα φύγεις σέ τρεις μέρες και δεν θα σε ξαναδω ποτέ πιά.

— Μπορεί και να μείνω περισσότερο. Δεν τελείωσα τις δουλειές μου έδω.

— Εκείνη δεν τόν πίστεψε και κούνησε τή κεφαλή της.

— Νό, καρίνο. "Ας τις δουλειές και γύρνα πίσω στήν καλή σύζυγο και στή μπαμπίνι.

— Θα μπορούσα εύκολα να τή κανονίσω έτσι, ώστε να μείνω ακόμη μιά βδομάδα. Τή Σεσίλ δεν θα τήν έννοιαζε διόλου. 'Αντίθετα, θα χαρότανε να μῦν μ' έχει στο σπίτι μερικές μέρες.

— "Οχι. Δεν έχω ιδέα.

— Έδωσε στὸν "Όττο τή πασσαπότε του.

Παρατηρώντας τή ξαφνιασμένο βλέμμα του Φέλιξ, ο διευθυντής διάστηκε να έξηγήσει.

— Για να καταλάβετε για ποιό λόγο έχασα τόν ύπνο μου, πρέπει πρώτα να μάθετε πώς είχε ένα δεσμό με τόν "Όττο τόν φόν Φρίντλερ, τόν γιό του άπογοῦ τών Οίκομυκων. "Εναν ξαγνό νέο, ώοαίο και άπύπλοτο. 'Εκείνη σίγουρα δεν έδινε φράγκο για τόν φόν Φρίντλερ, αλλά ο δεσμός αυτός τήν κρατούσε ήρεμη. Τό μυαλό της ήταν στή δουλειά της. 'Ηταν έκτακτη, όλοι τήν λάτρειαν. Φυσικά συνδεότανε άπ' τόν "Όττο παντού κι' ήταν ένα περίφημο ζευγάρι. 'Ο ίδιος ο βασιλιάς έδωσε πρὸς τιμή της μιά φιλική δεξίωση και καταγορητέυτηκε. "Όλα ήταν σπουδαία κι' εγώ ένας έντοχιμένος άνδρας.

— "Ότερα, στή ξαφνικά, μάντεψε τί συνέβη;

— Βρόντηξε τ' άνοιχτό του χέρι στο τραπέζι.

— Ξαπώστειτε τόν "Όττο, άρνήθηκε κάθε πρόσκληση, κλειδαμπαρώθηκε στὸν ξενοδοχείο της κι' έγινε άποροέγγιστη. Τί νομίζετε, πώς σημαίνει αυτό; Μήπως δοῦκε άλλον έραστή; Μήπως παράτησε τούς άνδρες και σκοπεύει να κλειστεί σέ μοναστήρι;

— 'Ο Φέλιξ ένοιωσε στή λαϊμό του τή γαλήνια του γέλιο, αλλά τή κατάπνιξε με δυοκοιλία και συγκράτησε μιά έκφραση ένγενικής άνησυχίας.

— "Όπως κι' έσείς, έτσι κι' εγώ δεν μπορώ να έξηγήσω τή φέρεσή της. Μήπως κουράστηκε και θέλει να ξεκουραστεί; 'Η ζώη μῦς ντίβας είναι πολύ έντονη. Τώρα, σχετικά με τις πληροφορίες.

— Δεν είναι κουρασμένη, άναφώνησε με θέρη ο φόν Βίλνινγκ. Καθόλου μάλιστα. Δεν τις έξερεις τούτες τις 'Ιταλίδες. Στή δεξίωση του Μεγαλειωτάτου, χόρεψε ίσαμε τή χαράματα. 'Εγώ νομίζω, πώς δοῦκε ένα καινούργιο έραστή και για κάποιο περίεργο λόγο, δεν θέλει να τή μάθει κανείς. 'Εγώ, όμως, έβαλα να τήν παρακολουθήσουν και σύντομα θα μάθω αυτό που θέλω.

— Τό έλπίζω, έκανε ο Φέλιξ και σηκώθηκε. Καί πάλι, έπιτρεψε μου να σάς εύχαριστήσω άπὸ μέρους τού συμβούλου.

<

Ο Ζάν Πώλ Σάρτρ, στο γραφείο του, πλάι στο παράθυρο που βλέπει στην πλατεία του Σαιν — Ζερμαίν — ντε — Πρέ.

ΖΑΝ ΠΩΛ - ΣΑΡΤΡ

Ο ιδρυτής του υπαρξισμού έχει επηρεάσει αποφασιστικά τη σύγχρονη σκέψη.

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΥ

ΕΙΝΑΙ άρκετο να επισκεφθεί κανένας το Ζάν Πώλ Σάρτρ στο διαμέρισμά του στην πλατεία του Σαιν Ζερμαίν ντε Πρέ, όπου μένει με τη μητέρα του, για να ανακαλύψει ότι ο συγγραφέας των «Βράβιων Χεριών» είναι ένας άνθρωπος που έχει ζήσει σε δυο εποχές. Οι γκρανδουρές στον τοίχο, τα έπιπλα, η διακόσμηση, ο φωτισμός θυμίζουν τη μόδα και το γούστο των αρχών του αιώνα μας. Σε μια γωνιά υπάρχει ένα παλιό πιάνο, όπου άλλοτε ο Σάρτρ έπαιζε Μπάχ. Σ' όλα τα δωμάτια υπάρχουν βιβλιοθήκες και βιβλία, βιβλία άδετα, καμιά φορά σχισμένα, μερικά βρώμικα, που μαρτυρούν ότι έχουν διαβασθεί και διαβάζονται συχνά.

Στο διαμέρισμα αυτό, όμως, που θυμίζει περασμένη εποχή, όπου έπιπλεει πάντοτε μια μυρουδιά τσαγιού, γίνονται δεκτά από το πρωί ως το βράδυ τα νιάτα. Κάθε μέρα ένας φοιτητής ή ένας νεαρός συγγραφέας έρχεται και κάθεται στο άβολο κάθισμα, απέναντι στο γρα-

φείο του Σάρτρ. Οι επισκέπτες αυτοί δεν ζητούν πάντοτε πανεπιστημιακές ή λογοτεχνικές συμβουλές. Καμιά φορά ο Σάρτρ ίκετεύεται να προσανατολίσει μια ολόκληρη ζωή. Και το κάνει, χωρίς σχολαστικότητα, με λόγια της εποχής μας, ενώ γεμίζει το τσιμπούκι του.

Το θεατρικό έργο που έγραψε τελευταία ο Σάρτρ, έπειτα από σιωπή τεσσάρων χρόνων και που είχε θριαμβευτική επιτυχία όπου παίχθηκε, «Οι φυλακισμένοι της Άλτόνας», δεν ήταν δυνατό να το φαντασθεί παρά — μόνο ο συγγραφέας αυτός — 56 χρόνων σήμερα, γεννημένος πριν από δυο παγκοσμίους πολέμους και βασανισμένος από όλα τα προβλήματα του καιρού του. Οι αντιφάσεις, όμως, του Σάρτρ έχουν εκπληξίσει άρκετους και το τελευταίο θεατρικό έργο του συζητήθηκε με πάθος. Ο Σάρτρ, δεν είναι, αλήθεια, ένας συγγραφέας που μπορεί να διχάσει μια αίσθηση θεάτρου; Και όμως, όταν πρωτοεμφανίστηκε στα Γράμματα, τίποτε

Κανένας ίσως σύγχρονος συγγραφέας δεν έχει επηρεάσει περισσότερο τη σκέψη και τις τάσεις της ταρογμένης εποχής μας, όσο ο Ζάν Πώλ Σάρτρ, ο Γάλλος αυτός καθηγητής της φιλοσοφίας που έγινε ξαφνικά διάσημος ολόκληρο τον κόσμο σαν άρχηγος του υπαρξισμού και που τα έργα του — μυθιστορήματα, δοκίμια, διαβάστηκαν και διαβάζονται από εκατομμύρια ανθρώπους. Και κανένας άλλος συγγραφέας δεν έχει σήμερα τόσο φαινοτικούς οπαδούς και τόσο άσπονδους έχθρους, όσο ο Σάρτρ. Έχει γίνει το πνευματικό σύμβολο — που άλλοι το δέχονται μ' ένθουςιασμό κι άλλοι το απορρίπτουν με δριμύτητα — της μετεπολεμικής γενιάς. Ποιός, όμως, είναι ο άνθρωπος αυτός που βρίσκεται στο επίκεντρο των πνευματικών συζητήσεων;

δεν φαινόταν να τον προορίζει γι' αυτό το ρόλο

Το πρώτο έργο: η «Ναυτία»

ΛΙΓΟΥΣ μήνες πριν από το Μόνοχο, το 1938, έκιδόταν από τον Οίκο Γκαλλιμάρ η «Ναυτία». Ήταν δοκίμιο ή μυθιστόρημα; Για πολύ καιρό το πράγμα έμεινε αμφίρροπο, έπειτα, κάτω από τον τίτλο, τυπώθηκε η λέξη «μυθιστόρημα». Η επεξήγηση αυτή — έτσι πίστευαν — θα βοηθούσε να πουληθεί πιο εύκολα το δύσκολο αυτό βιβλίο. Καί, πραγματικά, όχι μόνο πουλήθηκε πιο εύκολα, αλλά και σημείωσε έκδοτική επιτυχία. Κοιμιά έλλανόδικη επιτροπή δεν τολμούσε να το βραβεύσει αλλά το μυθιστόρημα αυτό υπήρξε το βιβλίο του 1938 που προκάλεσε τις περισσότερες συζητήσεις. Για το συγγραφέα του, το νεαρό καθηγητή της φιλοσοφίας Ζάν Πώλ Σάρτρ που μόλις είχε μετατεθεί από την έπαρχία στο Λύκειο Παστέρ του Νεϊγύ, στο Παρίσι, δεν ήταν βέβαια άκοιμα ή φήμη και η δόξα, ήταν όμως μια αξιόλογη δημοσιότητα.

Η «Ναυτία», που έχει για υπότιτλο μια φράση του Σελίν και που είναι αφιερωμένη στον «Κάστορα» — δηλαδή στην Σιμόνη ντε Μπωβουάρ — είναι στην πραγματικότητα ένα δοκίμιο για το παθολόγο των ανθρώπινων συνθηκών, συνοδεύεται όμως κι' από μια πλοκή που α-

φηγείται την ιστορία ενός ξεριζωμένου διανοούμενου, του Άντουαν Ροκαντέν.

Ο Ροκαντέν πηγαίνει στη Μπουβίλλ — φανταστική πόλη που μοιάζει παράξενα με τη Χάδρη, όπου έζησε ο Σάρτρ — για να γράψει μια έναίσιμη διατριβή με θέμα ένα γλεντζέ του 18ου αιώνα. Η εργασία αυτή δεν τον ενδιαφέρει. Άνιά. Δεν έχει ούτε οικογένεια, ούτε φίλους. Περιφέρεται από καφενείο σε καφενείο. Μια μέρα νοιώθει ένα παράξενο αίσθημα, μια αηδία και το έργο θα είναι το μυθιστόρημα αυτής της αηδίας. Υπάρχει και τίποτε δεν δικαιολογεί την ύπαρξή της. Υπάρχει, αλλά θα μπορούσε και να μην υπάρχει. Κι' ο Ροκαντέν γράφει: «Όλα είναι αναιμία, αυτός ο κήπος, αυτή η πόλη κι' εγώ ο ίδιος. Όταν τυχαίνει να το αντιληφθώ, απογοητεύομαι και το σιωπώ. Ναι ή «ναυτία».

Το απελπισμένο αυτό βιβλίο, χωρίς διάδοση, ήταν το βιβλίο του τέλους μιας εποχής και είτώθηκε ότι η «Ναυτία» ήταν το τελευταίο μυθιστόρημα του μεσοπολέμου.

Πέντε χρόνια αργότερα.

Το κρύο είναι τσουχτερό. Οι δρόμοι είναι θλιβεροί. Το γκρίζο χρώμα των γερμανικών στολών μοιάζει σ'α να προβάλλεται σ' ολόκληρο το Παρίσι. Το Καφέ ντε Φλόρ, στο Σαιν Ζερμαίν ντε Πρέ, συνοικία ακόμα επαρχιώτικη, έχει γίνει ο τόπος όπου συχνάζουν και μελετούν διανοούμενοι που αναζητούν λίγη ζέση. Γύρω από μια σόμπα που κοπνίζει, διαβάζουν ή γράφουν μέσα σε μια υγρή θαλπωρή βρεμένων πανωφοριών και νεκρικής ήσυχίας. Ο Σάρτρ είναι εκεί κάθε βράδυ, μετά το μάθημά του, γεμίζοντας με φινό και κανονικό γράψιμο ολόκληρα τετράδια. Η «Ναυτία» έχει παρχωρήσει τη θέση της στο «Άγχος», στον ήλιγο αυτό που κυριεύει τον άθεο άνθρωπο μπροστά στην πλήρη έλευθερία του. Αποφασίζει, μόνος, άδικαιολόγητος και χωρίς εξηγήσεις.

Ο 'Υπαρξισμός

Η ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ του, όμως, δε στοματά εκεί. Ο Ντυλλέν έχει παίξει το πρώτο έργο του στο «Θέατρο Σάρρα Μπερνάρ» — τις «Μυθές» — κι' ο Σάρτρ ρίχνεται τώρα στη νέα θεατρική περιπέτεια. Ένας εκδότης της Λυών του είχε παραγγείλει ένα θεατρικό έργο για να το ανεβάσει στη μη κατεχόμενη Γαλλία κι' ο Σάρτρ το είχε τελειώσει. Ο τίτλος του: «Οι Άλλοι». Τέσσερα πρόσωπα μόνο και καθόλου σκηνικά, ώστε να μπορεί να παίζεται εύκολα σ' οποιοδήποτε επαρχιακό θέατρο. Το έργο αυτό θα το σκηνοθετούσε ένας άγνωστος τότε, ο Άλμπερ Καμύ — Βραβείο Νόμπελ της Λογοτεχνίας αργότερα — που θα υποδυόταν και τον κυριότερο ρόλο. Η Γκεσταπό, όμως, είχε συλλάβει την πρωταγωνίστρια. Οι παραστάσεις ματαιώθηκαν.

Και όμως «Οι Άλλοι» γνώρισαν τα φώτα της ράμπας, αλλά χωρίς τον Άλμπερ Καμύ — που είχε γίνει στο μεταξύ ο συγγραφέας του «Ξένου» — στο «Βιέ Κολομπιέ» του Παρισιού, με άλ-

λον όμως τίτλο: «Κεκλεισμένων των Θυρών».

Το θεατρικό αυτό έργο έμελλε να παίξει ένα άσχημο παιχνίδι στο Σάρτρ, παρέχοντας στο δύσκολο αυτό φιλόσοφο μια δόξα άσχετη με την πραγματική αξία του.

Μέσα στη χαρά της Απελευθέρωσης, στην ευφορία της νίκης, οι Γάλλοι και ιδιαίτερα οι Παρισινοί, με την επιθυμία τους να επαναλάβουν τη λαμπρή μεταπολεμική εποχή του 1920, τα μπέρδεψαν όλα σε μια γενική σύγχυση: Τά ύπνογεια, τα μακρυά μαλλιά, τα μπλουτζήνς και τη φιλοσοφία.

Από την εποχή του Μπεργκσόν κανένας στοχαστής δεν είχε γνωρίσει τέτοια έπιτυχία. Ήραίες γυναίκες λιποθύησαν, σε μια αίθουσα διαλέξεων, ακούοντας το Σάρτρ να μιλεί για το βαρύ αυτό θέμα: «Ο υπαρξισμός είναι ένας ούμανισμός». Γιατί η σκέψη του Σάρτρ δεν είχε μείνει στην απελπισμένη άπαισιδοξία του Ροκαντέν, του ήρωα της «Ναυτίας». Με την πείρα των γεγονότων και θρεμμένη από την Αντίσταση, είχε ξελιχθεί.

Ασφαλώς για το συγγραφέα του πολυκροτού έργου «Το Όν και η Ανυπαρξία», ο άνθρωπος ήταν πάντοτε χωρίς Θεό, είχε έλθει στον κόσμο χωρίς λόγο, με μοναδικό αγαθό του την έλευθερία. Στο έξης, όμως, είχε επίσης ένα λόγο να συνεισφέρει αυτή την έλευθερία: Την ανθρώπινη αλληλεγγύη. Δεν ήταν πια ένα απομονωμένο άτομο, άλλ' ένα άτομο μπλεγμένο μέσα σ' ένα σύνολο από όπου εξαρτιόταν και που το επηρέαζε.

Η ανέκκλητη αυτή αλληλεγγύη είναι το δραματικό ελατήριο του τελευταίου θεατρικού έργου του Σάρτρ.

«Οι φυλακισμένοι της Άλτόνας»

ΟΤΑΝ ανοίγει η αλλαία, στην πρώτη πράξη, βρισκόμαστε στο 1959 στον πύργο της Άλτόνας, κοντά στο Άιμδούργο, που ανήκει σ' ένα ισχυρό έφοπιστή, το φόν Γκέρτσχ, που οι δικοί του τον έχουν επωνομάσει «γέρο — Χίντεμποουργκ». Στο περίφημο και παλιό αυτό αρχοντικό ξετυλίγεται ένα δράμα. Από δεκατρία χρόνια, ο μεγάλος γιος του Γκέρτσχ, ο Φράντς, που λένε ότι έχει πεθάνει, είναι αυτοφυλακισμένος σ' ένα δωμάτιο. Κανένας δεν τον βλέπει, εκτός από την αδελφή του Λένη. Το βράδυ, όμως, τον άκουε να βηματίζει ακούραστα, χτυπώντας το πάτωμα με τις βαρείες του μπότες του Γερμανού αξιωματικού.

Τι κάνει στο απομονωτήριό του; Μονολογεί, φορώντας τη στολή του και με το στήθος σκεπασμένο από παράσημα. Βομβαρδίζει με παλιά όπλα σπρειδιών ένα πορτραίτο του Χίτλερ. Απολογείται μπροστά σ' ένα στρατοδικείο.

Η αδελφή του φαίνεται να τροφοδοτεί την τρέλλα του. Του διηγείται ότι η Γερμανία δε συνήλθε ποτέ από την ήττα της και ότι φυτοζωεί σήμερα — δηλαδή το 1959 — εξασθλωμένη και τσακισμένη από το ζυγό των νικητών της.

Μια σκηνή από το τελευταίο θεατρικό έργο του Σάρτρ, «Οι φυλακισμένοι της Άλτόνας». Ο Φράντς κι' η αδελφή του.

Και όμως το παραλήρημα αυτό έχει ένα νόημα. Αν ο Φράντς ευχαριστείται να φαντάζεται μια εκμηδενισμένη Γερμανία, αυτό είναι γιατί η μαρτυρική αυτή Γερμανία του επιτρέπει να ξεφεύγει από τη βαρεία του συνειδητή. Άλλοτε, στο σοβιετικό μέτωπο, στο Σιμόλενσκ, ο απαιτητικός αυτός Λουθηρανός, ο μαχητικός αυτός αντιχιτλερικός, είχε κάνει ένα έγκλημα. Κυκλωμένος από τον έχθρό, είχε παρασυρθεί από αδυναμία κι' είχε βασανίσει τους αιχμαλώτους παρτιζάνους. Γιατί;

Για να σώσει τη Γερμανία από τη φρίκη μιας καταστροφής, επιμένει να φωνάζει δεκαπέντε χρόνια αργότερα. Και να γιατί θέλει να πιστεύει στον έφιάλη που έχει επινοήσει η αδελφή του. Ο πατέρας του, όμως, μια μέρα και η νύφη του του μαθαίνουν την αλήθεια. Η Γερμανία, ανάμεσα σε δυο γιγαντιαίους συνασπισμούς, έχει επιτύχει από την ήττα περισσότερα από όσα θα μπορούσε να είχε επιτύχει από τη νίκη. Έχει γίνει η πρώτη βιομηχανική Δύση της Ευρώπης.

Έτσι το έγκλημα του Φράντς χάνει τη δικαίωσή του. Ο Φράντς θ' αυτοκτονήσει.

Υπάρχει, όμως, στο θεατρικό αυτό έργο κι' ένα άλλο δράμα, το δράμα του ανθρώπου που συνθλίβεται από δυο εποχές, τη χθεσινή και τη σημερινή. Ο γέρο — Γκέρτσχ, της γενιάς των φόν Γκέρτσχ, έφοπιστών από πατέρα σε γιό, ήταν τριάντα ολόκληρα χρόνια — όπως ήταν οι πρόγονοί του — ο απόλυτος κύριος της επιχειρήσεώς του. Είχε αναθρέψει το Φράντς για να τον διαδεχθεί. Το 1959, όμως, ο «γέρο — Χίντεμποουργκ» βλέπει ότι, μολονότι έχει διατηρήσει τη νόμιμη ιδιοκτησία των ναυπηγίων του, που διαρκώς αναπτύσσονται, έχει παύσει να διευθύνει πραγμα-

τικά την επιχείρησή του. Ναυπηγοί έχουν πάρει τη θέση του, τεχνοκράτες τον έχουν διώξει και βρίσκεται εκεί μόνο για να υπογράψει την άλληλογογραφία. Δεν έχει πια τίποτε ν' αφήσει στο γιό του. Έτσι, αντί να εμποδίσει το Φρόντς ν' αυτοκτονήσει, τον ενθαρρύνει στο σχέδιό του και τον συνοδεύει στο θάνατο.

Δυο διαφορετικές εποχές

Ο ΣΑΡΤΡ ήταν δυο χρόνων όταν ο πατέρας του, αξιωματικός του ναυτικού, πέθανε στην Ίνδοκίνα. Η μητέρα του ξαναπαντρεύθηκε και τον μεγάλωσε ο παππούς του, ένας προτεστάντης καθηγητής πανεπιστημίου, εξάδελφος του διάσημου δρος Σβάϊτσερ. Παππούς κι' εγγονός λάτρευαν ο ένας τον άλλο. Ο Ζαν Πωλ θαύμαζε τη φωνή μπόσσου του παππού του. Ο τελευταίος θαύμαζε τα χαρίσματα του εγγονού του, που σε ηλικία έξη χρόνων είχε αποπειραθεί να γράψει μύθους όπως ο Λαφονταίν και 12 χρόνων είχε αρχίσει — και θα είχε τελειώσει — αρκετά μυθιστορήματα περιπετειών.

Τον κόσμο αυτό των τιμών ανθρώπων, το σύμπαν αυτό των μικροαστών με αρχές, το περιβάλλον αυτό όπου δε σπαταλούσαν τα χρήματα, ο Σάρτρ θα τα περιγράψει στο προσεχές διδίο του, μια αυτοβιογραφία όπου θα επιδιώξει όχι τόσο να διηγηθεί ιστορίες, όσο να ζωντανέψει ένα ήθικ κλίμα. Γιατί αυτοί οι Σβάϊτσερ και Σάρτρ — οι πρώτοι σύγχρονοι, οι δεύτεροι καθολικοί — είχαν αρχές και τις τηρούσαν. Σ' αυτούς οι υπήρητες ήταν μέλη της οικογενείας. Η αγαθοεργία ήταν θεσμός. Η συμπονια ήταν ελκυστική.

Σήμερα, όμως, όλα αυτά έχουν αλλάξει. Απέναντι στην αθλιότητα και στο εργατικό πρόβλημα, ο άνθρωπος της εποχής μας, άκομα κι' ο πιο συντηρητικός, δε μπορεί να έχει τις ίδιες αντιδράσεις. Ακόμα και τη Σελήνη — λέγει ο Σάρτρ — δεν μπορούμε πια να τη βλέπουμε με τον ίδιο τρόπο.

Αυτή τη βαθειά αλλαγή ανάμεσα σε δυο εποχές, την εποχή πριν από το 1939 και την εποχή μετά το 1939 (το χρόνο που ξέσπασε ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος) ο Σάρτρ θα τη μελετήσει, στο προσεχές διδίο του, μέσα του — τη βαθειά αυτή αλλαγή που χαρακτηρίζει τον αμφίρροπο σημερινό άνθρωπο, που οδηγεί στο θάνατο τον πατέρα και το γιό Γκέρλαχ.

Και όμως το θέατρο του Σάρτρ δεν είναι θέατρο με θέση. Ο σκοπός του δεν είναι ν' αποδείξει, αλλά — όπως και το θέατρο του Μπρέχτ — να προκαλέσει ανησυχία, ταραχή στο θεατή και να τον αναγκάσει να σκεφθεί. Έτσι εξηγούνται οι σκληρές αυτές παραληρήματα ή οι άπιθανες φράσεις: «Ένα κι' ένα κάνουν ένα». Για το Σάρτρ είναι η εξίσωση της εποχής μας.

Ο άνθρωπος, αντικρύζοντας έναν αντίπαλο, νομίζει πάντοτε ότι αντιμετωπίζει ένα τέρας. Το μίσος ή ο φόβος τον κάνει να βλέπει νύχια και ρύγχη εκεί που υπάρχουν απλώς χέρια και πρόσωπα. Και σκοτώνει. Σκιάζοντας, όμως, επάνω στον αντίπαλό του που ξεμυχά, ανακαλύπτει έναν άνθρωπο. Κι' ο έτοιμοθάνατος, πριν κλείσει τα μάτια του, διακρίνει κι' αυτός έναν άνθρωπο σκυμμένο επάνω του.

ΦΙΛΟΤΕΧΝΟΣ

ΜΑΚΑΒΡΙΕΣ ΕΠΙΣΤΡΟΦΕΣ

ΜΙΑ νοικοκυρά του Γουέλλινγκτον της Αυστραλίας, η κ. Σέυλα Μπόλτς, είχε πρόσφατα μια πολύ δυσάρεστη έκπληξη: 'Αντί ν' ανοίξει τα μάτια ξαπλωμένη στο κρεβάτι της, όπως κάθε πρωί, ξύπνησε στον ψυκτικό θάλαμο ενός νοσοκομείου της Μελβούρνης.

Ο υπάλληλος του νεκροτομείου κόντευε να τινάξει από το φόβο του όταν είδε το σώμα της «νεκρής» να σαλεύει και άκουσε την πνιγμένη φωνή της, που του φάνηκε πως ερχόταν από τον άλλο κόσμο:

— Είμαι πεθαμένη;

Η κ. Μπόλτς, ταξιδεύοντας στη Μελβούρνη είχε πέσει σε μια κατάσταση κατάρτησης περιμένοντας το λεωφορείο. Τη μετέφεραν αναισθητη και φαινομενικά νεκρή στο νοσοκομείο, όπου και παρέμεινε επί 24 ώρες στον ψυκτικό θάλαμο, για να ξυπνήσει άπροσδόκητα ανάμεσα στους νεκρούς.

Οι περιπτώσεις νεκροφανείας γίνονται όλο και πιο σπάνιες στην εποχή μας, αλλά δεν έχουν πάψει να συμβαίνουν από καιρό σε καιρό. Οι ιατροδικαστές ξέρουν πως υπάρχει μονάχα ένα μέσο για να βεβαιωθεί ο γιατρός ότι ένας πεθαμένος είναι πραγματικά πεθαμένος: να κόψει μιαν αρτηρία για να διαπιστώσει αν η κυκλοφορία του αίματος έχει σταματήσει. 'Αλλ' αυτό οι γιατροί δεν το κάνουν σχεδόν ποτέ κι' έτσι σημειώνονται πότε πότε αυτά τα μακάβρια περιστατικά της νεκροφάνειας.

Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ του «νεκρού» ανάμεσα στους ζωντανούς δεν είναι πάντα τόσο εύκολη. Το 1958, ένας Ιταλός χωρικός από την Πεσκάρα, κοντά στη Μιλάνο, ο Βιτζέντιο Φιλορέττο, ηλικίας 47 ετών, έμεινε «πεθαμένος» επί δυο μέρες.

Τα πάντα ήταν έτοιμα για την κηδεία, μόνο που το φέρετρό δεν είχε ακόμα καρφωθεί. Όταν οι συγγενείς και οι φίλοι είδαν το καπάκι ν' ανασπώνεται, τββαλαν στα πόδια ορμηλίζοντας. Και όταν ο Φιλορέττο κατάλαβε πως ήταν ξαπλωμένος σ' ένα φέρετρο, παρά λίγο να τινάξει για καλά.

ΤΟ φέρετρό του κ. Μαρτέν 'Αρμάν, από το Ναμύρ της Γαλλίας, ήταν κιόλας καρφωμένο (γιατί στις καθολικές χώρες συνηθίζουν να καρφώνουν τα φέρετρα).

Όταν ο κ. 'Αρμάν συνήλθε από τη νεκροφάνεια, άρχισε να χτυπάει με τις γροθιές τα τοιχώματα της ξύλινης φυλακής του. Οι νεκροθάφτες έσπευσαν να τον απελευθερώσουν και ο κ. 'Αρμάν άνασπώθηκε στο φέρετρό του. Το θέα-

μα του πλήθους των μανροφορέμων συγγενών που τον περιστοιχίζει του φάνηκε τόσο κομικό, ώστε ξέσπασε σε τρανταχτά γέλια. Ο κ. 'Αρμάν ήταν ένας υγιέστατος άνθρωπος πενήντα χρόνων, ήταν η κόρη του τον βρήκε αναισθητο στο δάπεδο της κουζίνας και ο οικογενειακός γιατρός υπέγραψε ένα πιστοποιητικό θανάτου από «καρδιακή προσβολή». Σήμερα ο κ. 'Αρμάν είναι εξήντα χρόνων πάντα υγιέστατος, και δεν διατηρεί καμμιάν ανάμνηση του «θανάτου» του.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ του μακάβριου Μαρτέν από το Σεράν, ένα χωριό της Γαλλίας, είχε πιο θλιβερό τέλος.

Ο χωρικός «πέθανε» άπροσδόκητα μια μέρα και οι συγγενείς μαζεύθηκαν για να τον ξενυχτίσουν. Κατά τα μεσάνυχτα, οι συγγενείς πήγαν στην κουζίνα για να φάνε και με την ευκαιρία αυτή ήπιαν και μερικά μπουνιάλια κρασί... εις υγείαν του μακαρίτη. Το επικήδειο γεύμα εξελίχθηκε σε αληθινό γλέντι και ο μακάβριος Μαρτέν ξύπνησε από το φοβερό πάταγο.

Σηκώθηκε αθόρυβα από το νεκρικό κρεβάτι του (δεν τον είχαν βάλει ακόμα στο φέρετρό) και παρουσιάστηκε με το σώμα του στην κουζίνα για να πάρει μέρος στο γλέντι. Γλέντησε τόσο καλά, ώστε την άλλη μέρα πέθανε (σ' αλήθεια αυτή τη φορά) από την πολυφαγία.

ΤΟ 1953, ο Γιουγκοσλαβός δικαστής Σέντα Παύλοβιτς από το Βελιγράδι, «πέθανε» από ηλεκτροπληξία στο μπάνιο του. Ο γιατρός τον θεώρησε «νεκρό» και ο Παύλοβιτς μεταφέρθηκε στην κρύπητή ενός νεκροταφείου. Άιες ώρες αργότερα, ο «νεκρός» ανέκτησε τις αισθήσεις του και κατάφερε να βγει από την κρύπητή. Ο φύλακας του νεκροταφείου έσπευσε να εξαφανισθεί μόλις τον είδε. Ο Παύλοβιτς βγήκε από το νεκροταφείο και τηλεφώνησε άμέσως στη «χήρα» του για να της αναγγείλει τη χαρμόσυνη είδηση ότι ο αγαπημένος της σύζυγος ήταν ζωντανός. 'Αλλ' η χήρα θεώρησε καλό να λιποθυμήσει. Ο Παύλοβιτς απευθύνθηκε τότε στην αστυνομία και ζήτησε να τον μεταφέρει στο σπίτι του γιατί δεν είχε χρήματα μαζί του και η ώρα ήταν προχωρημένη. 'Αλλ' οι αστυνομικοί τον πέρασαν για ανόητο φαρσέο και τον έδιωξαν με τις κλωτσιές. Κατόπιν ο Παύλοβιτς πήρε την πόρτα ενός φιλικού του σπιτιού, αλλ' οι ξενικοί, τρομοκρατημένοι, του έλεισαν την πόρτα. Έτσι αναγκάστηκε να περάσει τη νύχτα στην κρύπητή του.

ΜΙΚΡΑ ΑΡΙΣΤΟΥΡΓΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑΣ

«Σύγχρονος νεαρός συγγραφέας και δημοσιογράφος». Αυτή είναι η μόνη πληροφορία που το σοβιετικό Γραφείο Πληροφοριών ανακοίνωσε για το Βασίλη 'Αρντώφ. 'Εμείς προσθέτουμε ότι ο Σοβιετικός αυτός συγγραφέας έχει πολλά κοινά σημεία με το μεγάλο πρόγονό του 'Αντώνιο Τσέχωφ ως προς τον σπαρταριστό διάλογο, τα εύρηματα και το χιούμορ. Το διήγημά του «Καμώματα Φεγγαριού» ο 'Αρντώφ με άπολη τη ελευθερία πνεύματος και αναμφισβήτητη ειρωνεία κάνει τσουχτερή σάτιρα της σοβιετικής διοικήσεως.

Καμώματα Φεγγαριού

Του Σοβιετικού συγγραφέως
ΒΑΣΙΛΗ ΑΡΝΤΩΦ

ΜΑ για κύτταξε αλήθεια τι φεγγάρι! Μπορείς να διαβάσεις σαν να ήταν μέρα μεσημέρι. Τι φεγγάρι! Δεν σου φαίνεται πως έχει κάτι το μυστηριώδες που σε αναστατώνει και σε τραβά συγχρόνως; 'Εσένα, ως ποίμε, δεν σ' έχει ποτέ έπηρεάσει;

— 'Εμένα; Όχι. 'Αλλά γνώρισα έναν που τράβηξε πολλά εξ αιτίας του.

— Ποιητής θα ήταν σίγουρα.

— Όχι. Ήταν διαχειριστής σε πολυκατοικία.

— Και τι έπαθε;

— Φασαρίες με τη δουλειά του. Τον κατηγορήσαν για αμέλεια, επαγγελματική ανικανότητα και δεν θυμούνται τι άλλο...

— Και τι σχέση έχει το φεγγάρι με όλα αυτά;

— Μα αυτό ακριβώς έβγαλε στη φόρα όλα τα κουσούρια του.

— Κοροϊδεύεις; Πώς μπορεί ποτέ το φεγγάρι να ανακατευθεί στις υποθέσεις ενός υπαλλήλου;

— Άκουσε λοιπόν και θα δεις ότι μπορεί: Ο φίλος μου ήταν διαχειριστής σε μια μικρή πολυκατοικία με δυο πατώματα. Όπου μια ώρα μερα ένας καινούργιος νοίκιαρος ήρθε κι' έπιασε το διαμέρισμά 7 θαρρώ. Τον έλεγαν Στουπνίν. Ο σύντροφος Στουπνίν ήταν ένας τύπος κιτρινωπός, όνειροπαρμένος, καμιά τριανταριά χρόνων κι' εγκατεστημένος μαζί με τη γοιά μητέρα του.

Ένα βράδυ, μεσάνυχτα θα κόντευε, ο φίλος μου ο διαχειριστής επέστρεψε από το ταβερνάκι της γωνιάς. Μπαίνει στην αίλη και τί να δει; Κάποιος ντυμένος στα άσπρα περπατούσε επάνω στη στέγη. 'Εξάλλος έβαλε τις φωνές:

— 'Αλήτη, κατέβα άμέσως! 'Αλλού ως θα καλέσω την αστυνομία!

Και δός του και δός του αγριοφωνάρες.

Ξαφνικά η γοιά Στουπνίνα — ή μάλλον του νέου νοίκια — δομάει επάνω στον διαχειριστή.

— Σύντροφε διαχειριστή της πολυκατοικίας, του είπε. Το ζήτημα του πιστοποιητικού μου δεν προχωρεί.

— Γιατί δεν προχωρεί, έκανε ξαρόνως, το φρόδιό σου ο διαχειριστής.

— Δεν χορηγούμε πιστοποιητικά όπνο-βασίας, μου λένε στο Τμήμα. Δεν είναι κάτι που μπορεί να διαπιστωθεί δια της ακροάσεως ή της ψηλαφήσεως. Και

δεν ήταν και πολύ δυνατός στη γιαντρική. Ποτέ του δεν είχε ξανακούσει για ύπνοβάτη. 'Ενώ λοιπόν η γοιά Στουπνίνα πάσχιζε να τον κατατοπίσει, ο ύπνοβάτης ξανακατέβηκε ήσυχος — ήσυχος από τη στέγη και πήγε να συνεχίσει τον ύπνο του.

'Αλλ' ο διαχειριστής μας δεν άφηνε τα πράγματα έτσι. Θα είχε κι' αυτός ίσως ύποπτοι την επίδραση του φεγγαριού κι' από την άλλη μέρα κιόλας άρχισε την αντεπίθεσή του εναντίον της όπνο-βασίας. Χωρίς χασμούς τοιχοκόλλησε μια «άνακοίνωση» για τους ένοικιαστές της πολυκατοικίας και η ανακοίνωση αυτή έλεγε επί λέξει τα εξής:

«Παρατηρήθη ότι όρισμένοι ένοικιοι σ'α παρασέρνουνται μέχρι τοιούτου σημείου από τας έπιδράσεις των εκτός της έλικρατείας μας πλανητών — φεγγαριού κ.λ.π. — ώστε να τολμούν να κάμνουν περιπάτους τη νύκτα επάνω στις στέγες. Κατά συνέπεια καθιστώ γνωστόν ότι:

Πρώτον: οι πολίται που διατείνονται ότι είναι ύπνοβάται να πάνε να απογραφούν εντός τριών ήμερών εις το άστυνομικόν τμήμα της συνοικίας.

Δεύτερον: αι επισκέψεις τους εις τας στέγας και τα άλλα ύψηλότερα σημεία της πολυκατοικίας να λαμβάνουν χώραν μόνον την ήμεραν. Πάσα δε τοιούτου είδους εκδρομή να καθίσταται γνωστή σ'έν διαχειριστή της πολυκατοικίας τρεις ήμερας ένωρίτερον.

Τρίτον: αν δεν εφαρμόσθουν οι ως άνω όροι ή ύπνοβασία θα τεθεί εκτός Νόμου εις την πολυκατοικίαν 17 — 19 της δ. δού Μαλουτσίνσκυ».

Ο νοίκιαρος ο Στουπνίν κόντευε να χάσει τα μυαλά του. Το φοβερότερο ήταν που όλοι τον είχαν για τύπο και άπογραμμο νομοταγούς πολίτη.

Κάθε μέρα πήγαινε να βρει τον διαχειριστή.

— Σύντροφε διαχειριστή της πολυκατοικίας, του είπε. Το ζήτημα του πιστοποιητικού μου δεν προχωρεί.

— Γιατί δεν προχωρεί, έκανε ξαρόνως, τα φρόδια σου ο διαχειριστής.

— Δεν χορηγούμε πιστοποιητικά όπνο-βασίας, μου λένε στο Τμήμα. Δεν είναι κάτι που μπορεί να διαπιστωθεί δια της ακροάσεως ή της ψηλαφήσεως. Και

Κάποιος, ντυμένος στα άσπρα περπατούσε πάνω στη στέγη.

δεν φαντάζομαι να έχεις την απαίτηση να σου στέλνουμε γιατί κάθε βράδυ για να σε παρακολουθεί και να βλέπει αν σκαρφάζονται ή όχι πάνω στις στέγες. Αυτό μου λένε.

Μά ο διαχειριστής το χαβά του.

— Δεν ξέρω τίποτε. 'Αν δεν μου φέρεται το πιστοποιητικό της άστυνομίας, τότε ο πρώτος τυχόν μπορεί να μου πει ότι είναι ύπνοβάτης και τότε θα πρέπει να βάλω έναν άστυνομικό της τροχαίας επάνω στη στέγη για να κανονίζει την κυκλοφορία.

— 'Όσοτερά είναι και κάτι άλλο, είπε ο Στουπνίν. Πώς να τα καταφέρω ν' αναβάνω στη στέγη την ήμερα, αφού το φεγγάρι δγαίνει μόνο τη νύχτα;

— 'Εχεις χρέος να συμμορφωθείς σ'έν κανονισμό, επέμεινε ο διαχειριστής. Διαφορετικά θα πάρω άλλα μέτρα.

Φυσικά όμως ο Στουπνίν δεν τα κατάφερε ποτέ να συμμορφωθεί με τον κανονισμό κι' εξακολούθησε ν' ανεβαίνει στη στέγη χωρίς πιστοποιητικό και — που ήταν και το χειρότερο — όχι την ήμερα.

Και μια μέρα — ή καλύτερα μια νύχτα — ξέσπασε το σκάνδαλο. Ο διαχειριστής γύριζε στο σπίτι του από ένα γλέντι μαζί με τη γυναίκα του. Το φεγγάρι έφραγγε σαν να ήταν μέρα μεσημέρι. Ο Στουπνίν περπατούσε επάνω στη στέγη ήσυχος — ήσυχος, λές και πήγαινε στο περίτερο ν' αγοράσει τσιγάρα. Φυσικά φορούσε τις νυχτικές του. Ο διαχειριστής κόντευε να πάθει συγκοπή από το κακό του. Μά δεν μπορούσε να βάλει τις φωνές, γιατί δεν επιτρέπεται σ' ένα διαχειριστή να ξυπνά νυχτιάτικα τον κόσμο της πολυκατοικίας του. 'Αρκετοί ήταν να τινάξει τις γροθιές του πάνω — δώδε και τελικά — έπειδή κάποιος έπρεπε να την πληρώσει — ξέσπα-

σε στόν νυχτοφύλακα. Αὐτὸς ὅμως δὲν τοῦ χάρισε κάστανά.

— Ὅταν εἶμαι τῆς ὑπηρεσίας, ἔχω χρέος νὰ παρακολουθῶ τὸ δρόμο καὶ τὴν πόρτα κι' ὅχι νὰ ξελαμαζοῦμαι γιὰ νὰ κυτῶ τὸν οὐρανό.

Τὴν ἄλλη μέρα ἔγινε μεγάλος σαραντάρης. Τοῦ κάκου ὁ δυστυχὴς Στουπνὴν πολεμοῦσε νὰ ἐξηγήσει στὸν διαχειριστὴ ὅτι τὴν ὥρα τῆς ὑπνοβασίας δὲν συναισθανόταν τί ἔκρινε.

— Δὲν σοῦ ξητῶ νὰ συναισθάνεσαι ἀλλὰ ἀπαίτῳ νὰ φορᾷς τουλάχιστον τὸ πανταλόνι σου ἀφοῦ βγαίνεις ἀπὸ τὸ σπίτι σου.

— Μά, σύντροφε διαχειριστή, πῶς νὰ τὸ φορῶ τὸ πανταλόνι μου, ἀφοῦ δὲν τὸ ξέρω ἀπὸ τὰ πρὶν ὅτι θὰ βγῶ στὴ στέγη!

— Τότε νὰ κοιμᾷσαι ντυμένος. Ἡ νὰ ἔχεις ἕνα κοστούμι δίπλα σου. Ἀπὸ δοκιμὴ νὰ κρεμᾷς τὸ πανταλόνι σου στὸ λούκι, τὸ σακάκι σου στὴν καμινάδα, ἀραπέτρα τὰ παπούτσια σου, τὴ γραβάτα σου καὶ τὰ ρεότα. Νὰ ἔχεις ὅμως ὅτι γιὰ καλὸ — καλὸ θὰ φέρω τὴν ὑπόθεσιν στὸ λαϊκὸ δικαστήριό κι' αὐτὸ θ' ἡγορασθεῖ.

Τὸ λαϊκὸ δικαστήριό ὅμως, ὅσπερ ἀπὸ πολὺ ὥρες συνεδριάσεις, δὲν μπόρεσε νὰ ὑψάει ἀπόφαση καὶ τὰ πράγματα ἔμειναν ὅπως ἦσαν.

Στὸ ἀναμεταξύ ἔφθασε τὸ φθινόπωρο ποὺ ὁ διαχειριστὴς ὤφειλε νὰ κάνει τίς ἀπαραίτητες ἐπιδιορθώσεις στὴν πολυκατοικία. Καταπίεσθηκε σὰν ἐδουλεύοντος ἄνθρωπος ποὺ ἦταν, μὲ τὸ ἔργο του καὶ περιέμενε τὴ σχετικὴ ἐκδίκαση τῆς ὑπηρεσίας ἐλέγχου.

Ἡ ὑπηρεσία ἐλέγχου θὰ περνοῦσε τὸ ἄλλο πρωῒ, μὰ ἀπὸ βραδὶς εἶχε φεγγάρι. Κατὰ τὰ μεσάνυχτα ὁ Στουπνὴν ξεκίνησε γιὰ τὸν τακτικὸν του περιπάτο στὴ στέγη. Ἐμεῖς οἱ ἄλλοι ἐνοικιαστές κοιμώμασταν τὸν βῆνο τοῦ δικαίου. Ξαφνικὰ ἀνοήστειαν κατὰ οὐρανὸν κατὰ πεταχθήκαμε ὅλοι μας δροῖοι.

Ἦταν ὁ Στουπνὴν. Μὰ τί εἶχε συμβεῖ; Ἐκεῖ ποὺ περιδιάβαζε ἦσαν — καὶ καλὰ στὴν κορφή τῆς στέγης, ἕνα κεραμίδι ὑποχώρησε κάτω ἀπὸ τὸ πόδι του. Μονομιᾶς ξύπνησε κι' ἄρχισε νὰ οὐρλιάζει!

— Αἰσχος! Αἰσχος! Ἔτσι γίνονται οὐ

ἐπισκευὲς στὴν πολυκατοικία; Αὐτὸ λέγεται ἐδουλειὰ διαχειριστοῦ; Ὡστε ἐκεῖ πηγαίνουν τὰ χρήματα τῶν ἐνοικιαστῶν; Στὴν στέγη του; Φέρτε μου τὸ βιβλίό παραπόνων νὰ τὸν συγγυρίσω.

Μὰ καλεῖς φυσικὰ δὲν τολμοῦσε ν' ἀνεβεῖ στὴ στέγη γιὰ νὰ πᾶι στὸν ἑξαλλο Στουπνὴν τὸ βιβλίο παραπόνων. Κι' ἔτσι, θέλοντας καὶ μὴ, ἀναγκάστηκε πρῶτα νὰ κατεβεῖ ὅπως — ὅπως ἀπὸ τὴ στέγη καὶ νὰ γράφει τὰ παραπόνά του στὸ μεγάλο βιβλίο τῆς πολυκατοικίας.

Ἔτσι τὴν ἄλλη μέρα τὸ πρωῒ βοήκαμε τοιχοκολλημένη στὴν πόρτα μιὰ νέα ἀνακοίνωσι. Αὐτὴ τὴ φορά δὲν ἦταν γραμμένη ἀπὸ τὸν διαχειριστὴ, ἀλλὰ ἀντίθετα ἀφοροῦσε τὸν διαχειριστὴ. Ἐλεγε τὰ ἑξῆς:

«Σχετικὴ ἐκδίκασις τοῦ διαχειριστοῦ τῆς ὑπ' ἀριθμὸν 17 — 19 πολυκατοικίας τῆς οδοῦ Μαλουντίνσκυ πρὸς τὴν Ἱππερίαν. Ἐλέγχου πολυκατοικιῶν, ἀναφέρει ὅτι αἱ εἰς αὐτὸν ἀνατεθεῖσαι ἐπιδιορθώσεις ἐξετελέσθησαν πλήρως. Ἐν-τούτοις τὴν παρελθούσαν νύκτα ἡ ὑπὸ τοῦ συντηροῦ Στουπνὴν ἀποτελούμενη ἱταμὴν περιπόλος τῶν ὑπνοβατῶν ἀπεκάλυψε ὅτι ἡ κατάστασις τῆς στέγης εἶναι ἐλαττωματικὴ. Κατὰ συνέπειαν ἀποφασίζεται ὅτι:

Πρῶτον: ὁ διαχειριστὴς ἀπαλλάσσεται τῶν καθηκόντων του καὶ ἡ περιποίησις του ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐπιδιορθώσεις καὶ τὴν ἐκδιόρθωσιν τῶν ἑναντι τῶν ὑπνοβατῶν θὰ ἀναφερθεῖ εἰς τὰς δικαστικὰς Ἀρχάς.

Δευτέρον: ὁ σύντροφος ὑπνοβάτης Στουπνὴν χάρις εἰς τὰς ἐξαιρετικὰς του υπηρεσίας καὶ τῆς μὲ κίνδυνον τῆς ζωῆς του ἀποκαλύψεως τῆς ἐπισφαλοῦς καταστάσεως τῆς στέγης θὰ τύχει τῶν ἐξῆς ἐυεργετημάτων:

α) Ἡλεκτρικοὶ λαμπτήρες θὰ φωτίζουν τὴν διαδρομὴν του ἀπὸ τοῦ διαμερισματος του μέχρι τῆς κορυφῆς τῆς στέγης.

β) Ἡ στέγη θὰ πλαισιωθεῖ ἀπὸ κυκλιδωμά φέρον εἰς ὁρισμένα διαστήματα ἐπιγραφὰς μὲ τὰς λέξεις: «Ἐπνοβάτης, σὺ δὲ».

Αὐτὲς τίς δοκιμασίες, φίλε μου, ἐπεβαλλε σ' ἕναν φιλήσυχο διαχειριστὴ πολυκατοικίας, ὁ μακρυνὸς καὶ παγωμένος δορυφόρος τοῦ πλανῆτος μας.

(Μετ. Ε. Γ.)

ΜΑΘΕΤΕ ΟΤΙ...

Μετὰ ἀπὸ μιὰ κοπιαστικὴ πορεία πάνω στὶς παγωμένες ἐρήμους ἡ Σοβιετικὴ ἀποστολὴ τῆς ἀνταρκτικῆς ἔφθασε στὸν ἀμερικανικὸ σταθμὸν Ἄμουνδσεν — Σκόττ. Ὁ Νότιος Πόλος ἀπέχει ἀπ' τὸ σταθμὸ 900 μέτρα καὶ σημειώνεται μὲ ἕνα κύκλω ἀπὸ ἄδεια σιδερένια βαρέλια.

Πρὸς τιμὴν τῆς συναντήσεως μὲ τοὺς Ἀμερικανοὺς συναντήσαντες τοὺς οἱ Σοβιετικοὶ ἐπιστήμονες ἔκαναν μιὰ βόλτα γύρω ἀπὸ τὰ βαρέλια πάνω στὰ ἐκπυκνωφόρα ἀρχιμάτα τοῦ τύπου «Χαροφτσάνκα» καὶ μιὰ καὶ πέρασαν ἀπὸ ὅλους τοὺς μεσημβρινούς τῆς γῆς ποὺ ξεκινᾶν ἀπὸ τὸ σημεῖο τοῦ Πόλου.

Γιὰ νὰ πιστοποιηθεῖ τὸ γεγονός αὐτὸ ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ἀμερικανικοῦ σταθμοῦ χάρις ἀστειότητος, ἔδωσε στοὺς Σοβιετικούς ἐπιστήμονες διπλώματα γράμματα καὶ ἀρχαῖα ἀγγλικὴ γλῶσσα. Τὰ διπλώματα πιστοποιοῦσαν ὅτι τὸ «δοξασμένο βαρδὸν Χαροφτσάνκα» ἔκανε τὸ γύρο τοῦ κόσμου πρὸς 15' λεπτά καὶ ὅτι στὰ μέλη τοῦ πληρώματος ἀνήκουν ὅλα τὰ δικαιώματα καὶ τὰ προνόμια ποὺ ἀρμόζουν στοὺς λίγους ἐκλεκτοὺς ποὺ πραγματοποιήσαν πλήρως τὸ γύρο τοῦ κόσμου.

Ὅταν οἱ πρῶτοι ἐξερευνηταὶ γύρισαν ἀπ' τὴν Ἀμερικὴ στὴν Εὐρώπη, ἔφεραν μαζί τους καὶ μερικὸς χρῆσο — κίτρινους ἢ κίτρινὰ κόκκινους καρπούς ποὺ τοὺς καλλιεργοῦσαν οἱ Ἰνκας καὶ οἱ Ἀζτέκοι. Οἱ ὑπερόπτιοι αὐτοὶ καρποὶ ἄρεσαν ἀρκετὰ στοὺς Εὐρωπαίους καὶ ἄρχισαν νὰ στολίζουν μ' αὐτοὺς τίς σέρρες τους τὰ ἀνθοκήπια καὶ τὰ μπαλκόνια τους. Αὐτοὶ αὖτως ἀργότερα μ' ἔπαισαν γὰρ δεῖ κανεῖς αὐτὰ τὰ φυτὰ νὰ στολίζουν στὶς γλάστρες τὰ παρὰ-θύρα τῶν κατοίκων στὴν Ἀγγλία.

Στὴ Γαλλία ἐπειδὴ ὁ καρπὸς ἦταν κόκκινος καὶ ξονμερὸς τὸν ὀνόμαζαν «POMME D'AMOR» (μῆλο τῆς ἀγάπης), ἀλλὰ τὸ θεωροῦσαν φαρμακεῖο καὶ ἐμπετικόν. Στὴν Ἱταλία σὺν φυτὸ ἔδωσαν τὴν ὀνομασίαν «POMO DORO» (χρυσὸ μῆλο). Αὐτὴ ἡ ὀνομασία μένει καὶ τώρα. Σὲ ἄλλες χώρες διεφύλαξε τὸ ἀρχαῖο μεξικανικὸ ὄνομα του: τομαλ — τομάτα.

Τὸ 1811 σὺν βοτανικὸν λεξικὸν ἔλεγε ὅτι «Ἄν ἡ τομάτα θεωρεῖται δηλητηριώδης, στὴν Ἱταλία τὴν τρώνε μὲ πιπέρι, σκόρδο καὶ βοῦτυρο. Ἐπίσης στὴν Πορτογαλία καὶ Βοημία κάνουν μ' αὐτὴ νόστιμη σάλτσα».

ΟΙ ΚΑΤΑΚΤΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Σὲ μιὰ τελευταία ἀπόπειρα λήψεως ἐπαφῆς μὲ τὸν σοβιετικὸ αὐτόματο διαπλανητικὸ σταθμὸν Βενουσίκα ποὺ ταξιδεύει σιωπηλὰ πρὸς τὴν Ἀφροδίτη, δὴν Ῥώσοι ἐπιστήμονες ἔφθασαν στὴν Ἀγγλία γιὰ νὰ χρησιμοποιήσουν τὸν ραδιοηλεκτρικὸν τοῦ Τζόντρελ Μπάνκ. Εἶναι ἡ καθηγήτρια τῆς ἀστροφυσικῆς Ἄλλα Μάσεβιτς, ποὺ διευθύνει τὸ σοβιετικὸ δίκτυο παρακολουθήσεως δορυφόρων, καὶ ὁ δρ Χοντάροφ, ἕνας ἀπὸ τοὺς ἐπιστήμονες ποὺ συνεργάσθηκαν στὴν κατασκευὴ τοῦ Βενουσίκα. Οἱ Ἀγγλοὶ ραδιοαστρονόμοι, ποὺ σέφεραν κάθε δυνατὴ διευκόλυνση στοὺς Ῥώσους ἐπιστήμονες. Ἄλλ' ὁ Βενουσίκα, ποὺ ἔπαψε νὰ μεταδίδει σημάδια λίγες ἡμέρες μετὰ τὴν ἐκτόξευσή του, πρέπει νὰ βρίσκεται σήμερα ἐν ἀπόστασιν 80 ἑκατομμυρίων χιλιόμετρον ἀπὸ τὴ Γῆ. Ἀκόμα καὶ μὲ τὸ γιγαντιαῖο ραδιοηλεκτρικὸν τοῦ Τζόντρελ Μπάνκ, ἡ λήψη ἐπαφῆς μὲ τὸν αὐτόματο διαπλανητικὸν σταθμὸν θεωρεῖται προβληματικὴ. Οἱ Ῥώσοι, ὅσοι, δὲ θέλουν νὰ θεωρήσουν τὸν Βενουσίκα ὡς ὁριστικὰ χαμένο.

Ἡ Παγκόσμια Ὁργάνωσις Ὑγιεινῆς προειδοποιεῖ καὶ πάλι ὅτι ὁ ἄγῶνας κατὰ τῶν ἀφροδισίων δὲν ἔχει λήξει καὶ ὅτι ἕνα ἀπὸ τὰ κοινότερα ἀφροδισία νοσήματα, ἡ βλεννόρροια, ἐξακολουθεῖ νὰ κάνει θραύση σ' ὅλες τίς χώρες τοῦ κόσμου. Δεκαπέντε χρόνια μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς θεραπείας μὲ πενικιλίνη, τὸ ἀφροδισίον αὐτὸ νόσημα εἶναι ἀκόμα πολὺ διαδεδομένο. Σὲ ὁρισμένους δυτικὰς χώρες, ὅπως ἡ Ἀγγλία, παρατηρεῖται μιὰ συνεχὴς αὔξησις τῶν κρουσμάτων βλεννόρροιας. Σ' ἕνα ἄρθρο ποὺ δημοσιεύεται στὸ ἐπίσημο δελτίο τῆς Π.Ο.Υ. ἐξετάζονται μερικὸν ἀπὸ τοὺς λόγους τῆς ἀνησυχητικῆς αὐξήσεως: Ἡ ἀποκοπή τῆς θεραπείας τῶν ἀφροδισίων χάρις τὴν ἀνακάλυψιν τῆς πενικιλίνης, εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα νὰ πεισθεῖ τὸ κοινὸν ὅτι «τὸ πρόβλημα τῶν ἀφροδισίων ἔπαψε νὰ ὑπάρχει». Ἡ ἐσφαλμένη αὕτη ἀντίληψις τοῦ κοινοῦ ἐκφράζεται μὲ μιὰν ἀδιαφορίαν πρὸς τὰ στοιχειωδέστατα προφυλακτικὰ μέτρα κατὰ τῶν μεταδοτικῶν αὐτῶν ἀσθενειῶν. Ἡ στάσις αὕτη, σὲ ὁρισμένους περιπτώσεις, παρέσυρε ἀκόμα καὶ τίς ἐπίσημες ὑγειονομικὰς

ΕΠΙΚΑΙΡΟΤΗΤΕΣ

ἀρχὲς σὲ μιὰ ἐπικίνδυνον χαλάρωσιν τῶν μέτρων ἐλέγχου, προστασίας καὶ διαφωτίσεως τοῦ κοινοῦ. Μὲ τὴν ἀνακάλυψιν λοιπὸν τῆς πενικιλίνης οἱ ἄνθρωποι ἀπέκτησαν ἕνα ἀπατηλὸ αἶσθημα ἀσφαλείας καὶ συχνὰ παραμελοῦν τὴν θεραπεία τῶν λιγώτερον σοβαρῶν ἀφροδισίων ὅπως ἡ βλεννόρροια. Ἐπίσης, ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης χρήσεως τῶν ἀντιβιοτικῶν σὲ ἄλλες παθήσεις, ὁρισμένες περιπτώσεις βλεννορροίας θεραπεύονται ποὺ τοῦ διαγνωσθοῦν: Ἐνα ἀντιβιοτικὸν π. χ. ποὺ χρησιμοποιεῖται γιὰ τὴν ἀμυγδαλίτιδα, μορεῖ νὰ θεραπεύσει καὶ μιὰ βλεννορροιακὴ μόλυνση, ποὺ ὁ ἀσθενὴς ἀντιληφθεῖ ὅτι ἔπασχε ἀπὸ τὴν ἀρρώστειαν. Σὲ ἄλλες ὅμως περιπτώσεις ἡ ἀδελφὴ αὐτῆς θεραπείας εἶναι μόνον ἀμερικὴ καὶ ὁ ἀσθενὴς γίνεται ἐστὶς μόλυνσεως χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνει.

Κοινωνικοὶ λόγοι συνετέλεσαν ἐπίσης στὴν αὔξησιν τῶν κρουσμάτων βλεννορροίας. Ἡ διάδοσις τῆς ἀρρώστειας αὐτῆς συνδέεται μὲ τίς μεγάλες μετακινήσεις πληθυσμοῦ ἐξ αἰτίας πολεμικῶν ἀναταραχῶν, μὲ τὴν αὔξησιν τοῦ ἀλκοολισμοῦ καὶ, παραδόξως, μὲ τὴν ἔμφωσιν τοῦ βιοτικῶν ἐπιπέδου. Οἱ ἄνθρωποι γίνονται περισσότερο ὅταν ἔχουν περισσότερα χρήματα κι' ἔχουν περισσότερες εὐκαιρίες σεξουαλικῶν ἐπαφῶν. Ἀλλὰ τὸ μεγαλύτερον πρόβλημα ποὺ παρουσιάζει σήμερα ἡ βλεννόρροια εἶναι ἡ διάδοσις τῆς μεταξὺ τῆς ἡλικίας. Ὁ ἐλέγχος τῆς ἀρρώστειας εἶναι ἐξαιρετικὰ δύσκολος, γιατί εἶναι δύσκολο νὰ ἐντοπισθοῦν ὅλες οἱ ἐστὶες μόλυνσεως, οἱ γυναῖκες, καὶ ὅχι μόνον οἱ «κονεῖς» γυναῖκες. Στὶς δυτικὰς χώρες ὁ μεγαλύτερος κίνδυνος δὲν εἶναι ἡ ἰεροδόουλος, ἀλλὰ τὸ «εἰκόλο κορίτσι».

Οἱ ΔΙΕΘΝΕΙΣ τοῦ πορτογαλικῶς δορυφόρου τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν δρ Ρόμπερτ Μπουρν-τὸν ἀπεκάλυψε ὅτι ὁ δορυφόρος «Ἐξερευνητὴς 8» ποὺ ἔχει τεθεῖ σὲ τροχιά τὴν 31 Νοεμβρίου 1960 (ἡ πτῆσις του διήρκεσε ὡς τίς 27 Δεκεμβρίου) ἔκανε μεγάλης σημασίας ἀνακαλύψεις. Γιὰ πρῶτη φορά διερευνήθηκε τὸ εἶδος καὶ οἱ διαστάσεις νέφους ἡλεκτρομαγνητικῶν ἀερίων καὶ ἡ μέτρησίν του μὲ εἰδικὰ

ὄργανα. Τὸ νέφος αὐτὸ δημιουργεῖται γύρω ἀπὸ ὅποιον δῆποτε μηχανήματα ποὺ ἐκτοξεύεται σὺν Λιάστημα καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ θετικὰ ἰόντα σὺν ἐμπρόσθιόν τμήμα τοῦ δορυφόρου καὶ ἀρνητικὰ ἡλεκτρόνια σὺν ὀπίσθιόν.

ΕΝΑΣ ΧΕΙΡΟΤΡΓΙΚΟΣ ἄθλος πραγματοποιήθηκε σὺν Λονδίνῳ ἀπὸ μιὰ ομάδα χειρουργῶν ποὺ κατῴρεσαν ν' ἀποχωρήσουν ἕνα ξενυγὰρὸν θηλυκὸν Σιαμαῖον ἐνωμένων σὺν κεφάλι. Ἐνα ἀπὸ τὰ δίδυμα πέθανε κατὰ τὴν ἐγχείρησιν. Τὸ ἄλλο ἐπέζησε καὶ ἡ κατάστασίν του εἶναι ἱκανοποιητικὴ. Ἡ δυσκολώτατη αὕτη ἐγχείρησις διήρκεσε 13 ὥρες.

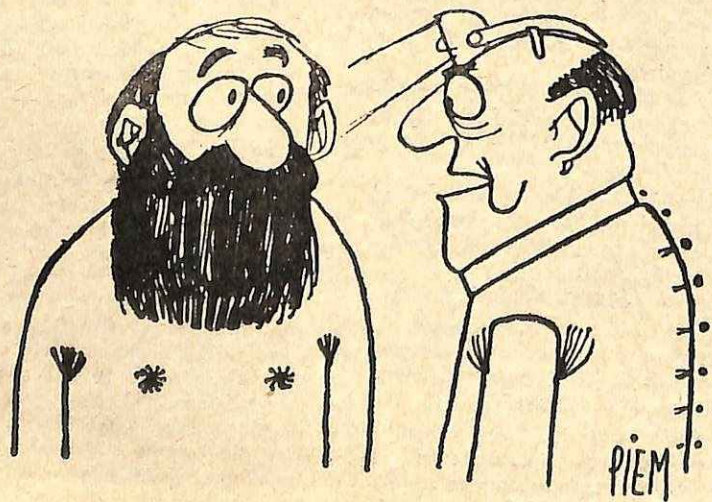
Οἱ «Βουρδὸς Ἀστήρ», δογανὸν τοῦ σοβιετικοῦ στρατοῦ, ἀποκαλύπτει τὴν θέσιν τοῦ «κοσμοδρομίου» ὅπου πραγματοποιήθηκε ἡ ἐκτόξευσιν τοῦ Γκαγκάριν κατὰ τὸ σημεῖο τῆς προσγειώσεως τοῦ διαστημοπλοίου του. Τὸ «κοσμοδρόμιον» βρίσκεται σὺν Μπαϊκονούρ, βορειοανατολικὰ τῆς θαλάσσης τοῦ Ἀρὰλ, καὶ ἡ προσγειώσις ἔγινε κοντὰ σὺν Σαράτοφ. Φαίνεται ὅτι τὸ Μπαϊκονούρ εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα καὶ παλαιότερα κέντρα ἐκτοξεύσεως πυραύλων τῆς Σοβιετικῆς Ἐνώσεως. Οἱ Ῥώσοι ἀποφάσισαν νὰ τὸ ἀποκαλέω-ν «ἐπιδόχον» κατὰ πάσαν πιθανότητα ἦταν ἤδη γνωστὸ στὶς δυτικὰς ὑπηρεσίας πληροφοριῶν.

Σὲ μιὰ σύντομη ἐπίδειξιν τοῦ τρόπου μὲ τὸν ὁποῖον θὰ κινούνται ἐνδεχομένως οἱ στρατιῶτες τὸ μέλλον σὺν πεδίο τῆς μάχης, ἕνας Ἀμερικανὸς μηχανικὸς προσήρμοσε σὺν ὁρμήν του μιὰ συσκευή πυραύλου βάρους 50 κιλῶν, τράβηξε τὸ σχετικὸν μοχλὸν καὶ ἀνέβηκε σὲ ἕνα πενήντα μέτρον πάνω ἀπὸ τὸ ἔδαφος. Ἡ ἐπίσημος τοῦ διήρκεσε 14 δευτερόλεπτα. Ὁ μηχανικὸς φοροῦσε προστατευτικὴ φόρα ἀπὸ καυστοῦν καὶ μεταλλικὸν κράνος. Στὴν ὁρμήν του εἶχε μιὰ μικρὴ ἀποθήκη καυστῶν ποὺ περιεῖχε ὑπεροξείδιον τοῦ ὕδρογόνου (δξυζενέ). Κάτω ἀπὸ τὸ δοχεῖο ὑπῆρχαν τὰ στόμα καὶ μικρὸν πυραύλον, χάρις τοῖς ὁποῖοις ἀντιπρόσωπος ὁ στρατιώτης τοῦ μέλλοντος. Πάντως οἱ ἀρμόδιοι τεχνικοὶ δηλώνουν ὅτι θὰ περάσουν πολλοὶ μῆνες, ἴσως καὶ χρόνια,

Ἐπιτεύγματα τῆς τεχνικῆς

πρωτοῦ τελειοποιηθεῖ ἡ παρὰ ξενὴ συσκευή.

Ἡ ΓΕΡΜΑΝΙΑ ὑπῆρξε ἡ πρώτη χώρα ποὺ διέθετε εἰδικὴ πανεπιστημιακὴ μόρφωσις γιὰ τὴν κατὰ τὴν ἀρχιτεκτονικὴν σχεδιαστικὴν ἀνάγκην. Ἐπὶ, περὶ τοὺς 80% ὅλων τῶν ἐπιστημόνων τῆς εἰδικότητος αὐτῆς ποὺ ἐργάζονται σήμερα στὴν Εὐρώπῃ ἔχουν σπουδάσει στὴ Γερμανία. Τὰ πολυτεχνεῖα τοῦ Ἀννοβέρου, τοῦ Μονάχου καὶ τοῦ Βερολίνου ποὺ διαδίδουν εἰδικὴν ἔδρα γιὰ τὴν διαμόρφωσιν τῶν ἀρχιτεκτονικῶν καὶ τῶν ὁργανῶν τῶν πόλεων καὶ τῶν κήπων, προσελκύουν πολλοὺς ξένους φοιτητὰς σὺν εἰδικὸν τοῦτο κλάδον. Τὸ τελευταῖον διεθνὲς συνέδριον ἀρχιτεκτονικῶν πολεοδομικῶν συνήλθε τὸ 1960 σὺν Ἀμστερνταμ. Τὸ ἐπόμενον θὰ γίνῃ σὺν Ἰσραὴλ τὸ 1962 καὶ τὸ μεθεπόμενον σὺν Τόκιο τὸ 1964. Στὴ Στουτγάρδη, μὲ τὴν ἐννομήσιν ἐνὸς προέσκατον συνεδρίου σχετικῶς μὲ τὴν καλλιέργειαν κήπων καὶ ἀρχῶν σὺν ὁποῖον εἶχαν λάβει μέρος 300 ἀντιπρόσωποι ἀπὸ τὴν Δυτικὴν Γερμανίαν καὶ τὴν Σοβιετικὴν, γιορτάσθηκε συγχρόνως ἡ ἡμέρα τῆς ἐπιδείξεως σχεδίων κήπων. Μεταξὺ ἄλλων ἐξετάσθη καὶ τὸ σχέδιον τοῦ νέου πάρκου τῆς Στουτγάρδης, ἐκτάσεως 16,7 ἑκατομμυρίων τετραγωνικῶν μέτρων, ποὺ θὰ εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα τῆς Εὐρώπης. Τὸ κλίμα τῶν μεγάλων πόλεων, ἐξ αἰτίας τῆς μεγάλης ἀνθρωποφιλίας, εἶναι ἀνθυγιεινὸν λόγῳ τῆς σκόνης, τῶν ἀναθυμιάσεων καὶ τῆς ἐλλείψεως καθαροῦ ἀέρος. Ἡ λύσις ποὺ προτείνουν οἱ πολεοδόμοι εἶναι ἡ δημιουργία μεγάλων ἐκτάσεων πρασίνου σὺν κέντρα καὶ τίς παρυφᾶς τῶν πόλεων. Ὁ καθηγητὴς Κόνρατ Μπούχβαλτ, τοῦ πολυτεχνείου τοῦ Ἀννοβέρου, ἀνέφερε σὲ ὁμιλίαν του ὅτι τὰ 85% τῶν ἀνθρώπων στὶς δυτικὰς χώρες διαβιοῦν σὲ ἀνθυγιεινὰς ἀστικὰς χώρους. Ὁ ρυθμὸς τῆς ἐργασίας τους καὶ ἡ ζωὴ τους γενικὰ εἶναι ἀνθυγιεινὰ. Στὰ τελευταῖα δέκα χρόνια, τὸ ἕνα τρίτον τῶν ἀνθρώπων στὰ δυτικὰ κράτη προήλθε ἀπὸ ἀρρώστειας ποὺ οφείλονται σὺν ἀνθυγιεινῶν περιβάλλοντων πόλεων. Ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ περιποίησις τῶν κήπων, ἡ δειροφυτευσις μεγάλων ἐκτάσεων, μπορεῖ νὰ παρατείνει τὴν ζωὴ τῶν ἀστικῶν πληθυσμῶν.

Ὁ γιστρός: Πῆς Α.

Ὁ ἄρρωστος: Αὐτὸ κάνω, ὅμως δὲν βγαίνει!...

“Ολα έν τάξει

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 30

πρόφερε μια φράση έντελώς αδόκητη, χωρίς πιά να συλλογίζεται καθόλου τα λόγια του. Τόν έσφαρνε κιόλας τὸ ρεύμα τοῦ πανικού.

— Μάρθα, εἶπε, δὲ θέλω νὰ γίνω ἕνα θάρος στὴ ζωὴ σου καὶ νὰ μὲ μισήσεις μὲ μῆρα.

Τὸ παιχνίδι ἦταν χαμένο. Ὁ κ. Καραμπέτσας ἐτοιμαζόταν νὰ δώσει παρὰ-τησὴ.

Ἡ Μάρθα τεντώθηκε καὶ τὸν κύτταξε κατάματα ἀνέκφραστη.

— Δὲν βέλω, συνέχισε αὐτός — κα-
ταλαβαίνει — ἀν αἰσθάνομαι πὼς σοὺ
εἶναι ἀδύνατο, πὼς δὲν ὑπάρχει καμμιὰ
ἐλπίδα νὰ μ' ἀγαπήσεις λιγάκι, καλύτερα
νὰ τ' ἀφήσουμε αὐτὸ τὸ ζήτημα — δὲ
θέλω νὰ σὲ στενοχωρῶ περισσότερο.
δὲν πρέπει μὴ καπελά νὰ δῶσει τὸν
ἐαυτὸ της νὰ παντρευτεῖ ἕναν ἀνδρῶπο
ποὺ τῆς εἶναι ἕξνος, ποὺ θὰ τῆς εἶναι
πάντα ἕξνος. Θὰ εἶναι καὶ γιὰ τοὺς
δύο μας μὴ μὴ μὴ δυστυχία.

Σώπασε πάλι κατάκοπος. Ἦταν μὴ
δύσκολη, μὴ πολὺ βαρεὶα προσπάθεια.
Δὲν μπορούσε πιά νὰ προσπαθῇ περὶ
οὗτο. Ἀλλὰ τὸ ἀντικρὶ ἐνστικτο ἀγω-
νιζόταν ἀκόμα, ὑπόκοφα καὶ ἀσυνεί-
δητα.

— Μήπως ἀγαπᾷ κανέναν ἄλλον
ρῶτησε μηχανικά.

— Ὁ, δὲν ἀγάπησα ποτὲ κανέναν ἄ-
λλον ἄντρα, ἀποκρίθηκε ἀργὰ ἡ Μάρθα.
καὶ ξεχάστηκε μὴ στιγμή κατὰξονια
μακρὰ.

Δὲν ἔλεγε ψέματα. Ἀσφαλῶς δὲν εἶχε
ἀγαπήσει κανέναν ἄντρα ὡς τότε. Κανέ-
ναν ἄντρα — εἶχε τονίσει τὴ λέξη μὲ
αὐτόδημη ἐλλειψία. Εἶχε παίξει βέβαια
μὲ πολλοὺς νέους, εἶχε κολυμπήσει μαζί
τους, εἶχε ξεμοναχιστεῖ μαζί τους στὰ
δάση τῆς Ἀττικῆς καὶ στὶς βάρκες τοῦ
Αἰγαίου πελάγους, εἶχε φιληθεῖ ἀμέτρη-
τες φορές. Μὰ κατὰ βάθος ὅλα αὐτὰ τὴ
σχέση εἶχαν μὲ τὸν πραγματικὸ ἔρωτα.
Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη ὁ κ. Καραμπέτσας
μποροῦσε νὰ εἶναι ἥσυχος — σχετικὰ ἡ-
συχος τελοσπάντων. Οὕτε κ' ἦταν δυνα-
νὸ νὰ πᾶει ὁ νοῦς του σὲ καμμιὰν ἄλ-
λη ἀπίθανη ἀποψη τὸν πραγματικὸν καὶ
νὰ ὑποθέσει πὼς ἴσως ἡ Μάρθα εἶχε ἀ-
γαπήσει μὴ γυναῖκα.

Τὰ μάτια τῆς Μάρθας ἀστράψαν
παράξενα. Δὲν εἶχε ἀγαπήσει κα-
νέναν ἄντρα, δὲν ἤξερε ἀληθινὰ
σχεδὸν τίποτα ἀπὸ τὴ φύση καὶ τὴ ζωὴ
τῶν ἀντρῶν. Καὶ ὁ κ. Καραμπέτσας,
καλὸς — κακός, ἦταν ἐπὶ τέλους ἕνας
ἄντρας, ἕνας ἄντρας μὲ τὰ ὅλα του. Κι'
αὐτὴ δὲν ἦταν ἄλλο τίποτα παρὰ μὴ
γυναῖκα. Κι' ὅλα αὐτὰ, ὁ ἄντρας κ' ἡ
γυναῖκα, ἀντίκρου — ἀντίκρου, μὲς στὰ
δέντρα τοῦ Θεοῦ, ἦταν ἀσφαλῶς μὴ πο-
λὴ μεγάλη καὶ πολὺ ἐπιβλητικὴ πραγ-
ματικότητα. Ἦταν ἴσως ἡ πῦρ μεγάλη,
ἡ πῦρ ἐπιβλητικὴ ἀπ' ὅλες τὶς πραγματι-
κότητες. Ἦταν ἀπλοῦς τὰ Ἀδάμ κ' ἡ
Ἔβα μὲς στὰ πολυθρόνητα φυλλώματα
τῶν περιβολίων τοῦ παραδείσου. Καὶ
τὴν κανονικὴ λειτουργία τῶν πραγμά-
των αὐτῶν τὴν εἶχε προσδιορίσει ὁ Θε-
ός. Ὅλα ἦταν προσδιορισμένα, μὴ γιὰ
πάντα, ἀπὸ τὴ θεῖα ἐπιταγή, τὰ αἰσθη-
ματα, τὰ συναισθήματα, τὰ λόγια, ἡ

στάση τῶν κορμῶν. Καὶ δὲ χρησιμοποιε-
ιὰ σὲ τίποτα ἢ λογοτεχνία.

Στὸ διάβολο λοιπὸν ἡ λογοτεχνία! Νὰ
χαθεῖ ὅλη ἡ παραπλησία λογοτεχνία, νὰ
χαθεῖ ὅλες οἱ ὀνειροφαντασιὲς κ' οἱ
ψυχολογικὲς περιπλοκὲς, οἱ ἀσύλληπτες
ἐκπορεύσεις τῆς ποίησης καὶ τῆς μουσι-
κῆς, οἱ μαγικὲς ὁπτασιὲς τοῦ λυκόφωτος
καὶ τῆς ἀστροφωγίας, τὰ ἀσάλευτα τρελ-
λὰ ταξίδια, οἱ ἀόριστοι καὶ ἀνεξήγητοι
ἀνισχυρισμοί, τὰ τυραννικά ἀνυπαρξία
πράγματα! Νὰ χαθεῖ ὅλα, μὴ ὥρα ἀρ-
χίτερα, ὅλα τὰ δεινὰ, ὅλα τὰ βιβλία κ'
οἱ ὥρατοι πεθαμένοι ποιητές! Κι' ἡ ἱσμή
νῆ, νὰ πεθάνει. (Θαυρεῖς κ' ἀνέβαινε
ἀπὸ τὰ ἄδυνα δάθη τῶν γυναικῶν ἐν-
στικτῶν μὴ πλημμύρα ὀριζτικὴ καὶ ἀ-
κατάσχετη, καὶ τὰ σκέπαζε ὅλα. Κάπου
ἀλλάγα, στὶς θολὲς καὶ ἀχανεῖς ἐκτά-
σεις τῶν νεανικῶν ρεμβασιμῶν, ἡ ἱ-
σμήνῃ χανόταν μὲς στὸν ξαφνικὸ αἶφου
νὰ, δοῦλαζε, πνιγόταν).

Νὰ πεθάνει! Νὰ πεθάνει! Νὰ χαθεῖ
κ' αὐτὴ μαζί μ' ὀλόκληρο τὸν κόσμον
της, τὸ νεοαἰδοκοσμὸ της νὰ σβῇ γιὰ
πάντα, νὰ μὴν ξανακοσμεῖται ποτὲ ἡ φω-
νὴ της, νὰ μὴν ξαναρχίσει ποτὲ ἡ ἴδια
ιστορία.

Φτάνει!
Ἡ Μάρθα σήκωσε τὸ κεφάλι. Ἀστρα-
φε δόλοκληρὸ ἀπὸ ὁμορφία καὶ κακία.
Τὸ χαμόγελό της ἀντίειλε χαμόσυνο
καὶ φοβερό.

— Δὲν ἀγάπησα ποτὲ κανέναν, πρόσθε-
σε διορθώνοντας τὰ λόγια της. Κανέναν!

Ἦταν μὴ προδοσία, μὴ πολὺ ἡδο-
νικὴ καὶ ἀπολυτρωτικὴ προδοσία. Ἦταν
τρελλὰ εὐτυχισμένη γιὰ τὴν προδοσία
της.

— Ἄν κατορθώσετε νὰ μὲ πείσετε νὰ
σᾶς ἀγαπήσω, συνέχισε, θὰ εἴστε ὁ πρῶ-
τος.

Τοῦ μιλοῦσε πάντα στὸν πληθυντικὸ,
ἐνὸς αὐτοῦ, ὅταν ἦταν μόνοι, τῆς μιλοῦ-
σε στὸν ἐνικό.

— Ἄν κατορθώσετε νὰ μὲ πείσετε...,
ἐξαναεῖπε σιγανά.

Χαμογελοῦσε τώρα μὲ φιλέρεσχη πο-
νηριά. Ἀπολάμβανε ὡς τὰ τρισβάθα
τῶν αἰσθησῶν της καὶ τῆς ψυχῆς της,
νοιώθοντας τὴν ὁμορφία της, τὴ γοη-
τεία της, τὴ δόναμή της καὶ τὴν προ-
δοσία της. Ὁ ἄντρας ἦταν δικός της,
δοῦλος της, ὁ κόσμος ὅλος ἦταν δικός
της. Ἡ ἱσμήνῃ πνιγόταν, χανό-
ταν. Πᾶει κ' αὐτὴ! Καὶ νὰ μὴν ξα-
νάρθει! Ὅλα αὐτὰ εἶχαν τελειώσει γιὰ
πάντα. Τώρα πιά εἶχε ἀλλάξει ὁ ρυθμὸς
τοῦ κόσμου. Ὅλα τὰ πράγματα ξανάρχι-
ζαν ἀπὸ τὴν ἀρχή, μ' ἕνα καινούργιο νόη-
μα, ἕναν καινούργιο χρωματισμὸ, μὴ
καινούργια γέννηση. Καὶ κατόπι θὰ δοῦμε.
Μεγάλος εἶναι ὁ κόσμος καὶ ἀνεξάντλη-
τος, ἱκανὸς νὰ ἀνανεωθεῖ πολλὲς φορές
ἀκόμα!

Ὁ κ. Καραμπέτσας αἰσθάνθηκε νὰ
ἐπινοῖνε μέσα του ὅλες οἱ δυνάμεις τῆς
ζωτικότητος, τῆς θέλησης, τῆς εὐτυχί-
ας. Τὴ σκοτεινὴ ἐνστικτο πορμάντευσε
τὴ νίκη. Ξαφνικὰ τὸ ζήτημα λυνόταν
ἀπὸ μόνο του, χωρίς καμμιὰ ἄλλη προ-
σπάθεια. Πλησίαζε γοργὰ ἡ ἐνδοξη ὥ-
ρα τῆς κατοχῆς, ἡ ὥρα τῆς μεγάλης ἐ-
γκατάστασης καὶ τῆς μεγάλης λαμπαγγί-
ας, ἡ σωρικτικὴ καὶ κοινωνικὴ κρῆσις τοῦ
ἀντρικοῦ δικαίου τῆς ἰδιοκτησίας.

Καὶ κατόπι θὰ δοῦμε. Κατόπι θὰ ἐξηγη-
θοῦμε μὲ τὸ σύμπαν. Νὰ καθιερώσουμε
τὴν ἰδιοκτησία μας, νὰ στήσουμε ὁλό-
γυρα τοὺς φράγτες, νὰ σηκώσουμε τὴ
σημαία μας, καὶ κατόπι ἂς πλησιάσει ὁ
ἐχθρός. Θὰ ἐξηγηθοῦμε τότε σὰν ἄντρες.
Τώρα ἐμπρός!

— Μάρθα, εἶπε μὲ φωνὴ τρεμάμενη
ἀπὸ γοητεία καὶ ἐνθουσιασμό. Μάρθα,
ὅς νὰ γίνεις γυναῖκα μου;

Ἦταν γεμάτος πόθο, θαυμασμό, στορ-
γὴ, περηφάνεια. Ἦταν ἕξαιλος καὶ
ντροπαλός. Τὰ μάτια του λαμπακοποῦσαν
ἀπὸ αὐτοπεποίθησι καὶ παιδικὴ χαρά.
Ἀκόμα λίγο καί, χάρις τῇ συγκίνησιν
του, χάρις στὸ λυκόφως, στὴ δροσιὰ τοῦ
βραδυοῦ, στὰ φυλλώματα ποὺ τὸν κύ-
κλωναν καὶ στὰ ἀρώματα τῆς Κηφισίως,
ἄκμα λίγο καὶ θὰ γινόταν ὥρατος.

— Ναι, ψιθύρισε ἡ Μάρθα.

Τῆς πήρε τὸ χέρι καὶ τὸ φίλησε μὲ
εὐλάβεια. Ὅσοι σήκωσε τὸ κεφάλι καὶ
ἀνέστανε βαθεῖα μὲ ἡδονή. Ξανάδρασε
ἐπιτέλους τὴν ἰσορροπία του, τὸ αἶσθημα
τῆς σταθερότητας, τῆς αὐτοκυριαρχίας,
τῆς ἀσφάλειας, τῆς ἱκανοποίησης. Ἦταν
εὐχαριστημένος. Ἡ ἀντρικὴ του φύση ἔ-
νοιθε κατάβαθα πὼς οἱ δουλειὲς του
πῆγαν καλά, πολὺ καλά. Ὅλες οἱ δου-
λειὲς του. Καλὲς σπουδές, καλὴ στα-
διοδρομία, καλὴ κοινωνικὴ θέση, καλὸς
γᾶμος. Κι' ἦταν καὶ ἐρωτευμένος, καὶ
ἐριώμενος στὸν ἔρωτα. Ἦταν ἐρωτευμέ-
νος μὲ τὴν ἴδια τὴ γυναῖκα του, μὲ
τὴν ἰδιοκτησία του. Ὅσοι ὅλα ἦταν ἐν
τάξει! Φτάνει μονάχα νὰ μὴ γινόταν
προσεχῶς καμμιὰ καινούργια οικονομικὴ
κρίσις. Κατὰ τ' ἄλλα, ὁ κόσμος ἦταν
ἐν τάξει!

Γ. ΘΕΟΤΟΚΑΣ

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΠΟΥ ΑΡΓΟΠΕΘΑΙΝΕΙ

ΣΥΝΕΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΣΕΛΙΔΑ 16

ποὺ ζυγίζουν τουλάχιστο δεκαπέντε κι-
λά.

Οἱ συγγενεῖς ἔχουν βγεῖ στὸ δάσος
ἀπὸ τὴν προηγουμένη μέρα κ' ἔχουν
μαζέψει σφήκες καὶ μυρμηγκία μέσα σὲ
μεγάλα καλάθια. Ὅταν τελειώσουν οἱ
χοροὶ καὶ τὰ τραγούδια, θ' ἀρχίσει τὸ
μαρτύριο τῶν ὑποψηφίων.

Οἱ νεαροὶ μένουν ἀκίνητοι. Οὕτε ἕνας
μὴς τοῦ προσώπου τους δὲ συσπάται κα-
θὼς οἱ γέροι ἀνοίγουν τὰ καλάθια κ'
ἐφαρμόζουν τὸ ἀνοίγμα πάνω στὶς γυ-
μνὲς πλάτες καὶ τὰ στήθη τῶν ὑποψηφί-
ων. Τὰ ἔντομα ἀρχίζουν νὰ τσιμπᾶνε
μανιασμένα... Ἡ δοκιμασία εἶναι τόσο
ὀδυνηρὴ, ὥστε τὸ ἐφτάχρονο ἀγοράκι
λιποθυμᾷ. Ἐνας ἀπὸ τοὺς νεαροὺς σω-
ρίζεται στὸ χάμα. Οἱ ἄλλοι τρικλίζουν,
μόλις στέκονται στὰ πόδια τους, οἱ σάρ-
κες τους εἶναι φλογισμένες. Πολλοὶ ἔ-
χουν πεθάνει σ' αὐτὴ τὴ δοκιμασία, ἀλλὰ
αὐτὴ τὴ φορά ἡ τελετὴ δὲν εἶχε θύματα.

Μετὰ τὰ τσιμπήματα τῶν ἐντόμων, οἱ
ὑποψήφιοι πρέπει ἀκόμα νὰ ὑποστοῦν
τὴ δοκιμασία τῆς πείνας καὶ τῆς δίψας.
Κλεισμένοι σὲ μὴ καλύβια, θὰ μείνουν
ὀχτὼ μέρες χωρίς τροφὴ καὶ νερό. Μόνον
στὴν ἑναττὴ μέρα οἱ γυναῖκες θὰ ἔρθουν
γιὰ νὰ περιποιηθοῦν τὶς πληγὲς τους.
Μὴ νύχτα, ὁ Γκὺ Ροζὸν κ' ἐγὼ ἀφη-
ρήσαμε τὰ πνεύματα: Μπήκαμε κρυφὰ
στὴν καλύβια τῶν μυημένων καὶ τοὺς φέ-
ραμε νερό καὶ τσιγάρα. Τὰ δέχθηκαν μ'
εὐγνωμοσύνη. Ὅσοι τοὺς συγχωρήσουν τὰ
πνεύματα τῶν Ὁραγιάνων...

Κοινωνικό μυστήρισμα μαργαριτίων ΦΩΤΙΕΣ ΚΑΙ ΞΥΜΗΜΑ

Μετ. Ἐ. Γονατοπούλου

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥ

Ἡ Βίβιαν Χουάιτ, μὴν 26 ἔτων, νοικιάζει μὲ τὴ φίλη της, Σέιλα
Μπίγκχαμ, τὴν ἀγορική «Μπάρνσαϊντ» στὸ Λάθαμ Ουέστ, μερικὰ χιλιόμετρα
ἐξω ἀπὸ τὸ Σύντνεϊ, τὸ «Μπάρνσαϊντ» εἶναι ἰδιοκτησία τοῦ «Ἀγκους Λάθαμ»,
παλιὸ φίλου τῆς Βίβιαν, ποὺ μένει μὲ τὴ μητέρα του καὶ τὸν νεαρό ἀνιψιὸ τῆς
γυναίκας του, Κουέντιν Ράιβερς, σὲ μὴν ἑπταεὶα ἐκεῖ κοντά, τὸ «Πάιν Χιλ». Στὸ
Λάθαμ Ουέστ μένουν ἀκόμη σὲ γειτονικά σπίτια ὁ συνταγματάρχης Φιοῦ-
στερ μὲ τὴν οἰκονόμο του, κυρία Σίςκιν, ὁ Κάρλ Χέννεσεϊ μὲ τὴ γυναῖκα του Τόνου
ποὺ ἔχει ἐρωτικὸ σύνδεσμο μὲ τὸν νεαρό Κουέντιν Ράιβερς καὶ ὁ Ντένις Πέιτσερ,
πρῶην μνηστήρ τῆς Βίβιαν, ποὺ κατασκηνώνει γιὰ τὸ καλοκαίρι σ' ἕνα σπι-
τάκι μὲ τροχοῦς. Τὴν ἡμέρα ποὺ ἡ Βίβιαν μετακόμισε ὅλοι οἱ γείτονες
πήγαν νὰ τὴ βοηθήσουν. Τὸ βράδυ ὁμως ἡ Βίβιαν ὅπως τυχαίως ἀνακαλύ-
πτει στὴ σοφίτα τὸ πτώμα τῆς γυναίκας τοῦ σπιτινοκυκόρη της ποὺ εἶχε
φύγει ἀπὸ τὴν πόλη πρὶν ἀπὸ ἕνα χρόνον μετὰ ἀπὸ κάποιον σκάνδαλο.

80

ΑΚΟΤΣΘΗΚΑΝ ὅλα. Ἦσαν ὁ
Κάρλ καὶ ἡ Τόνι Χέννεσεϊ.

— Λοιπὸν; ἔκανε ἡ Τόνι. Γύρισε;
Ὁ «Ἀγκους» τὴν πληροφοροῦσε γιὰ τὴν
κατάστασιν κ' αὐτὴ πῆγε καὶ κάθισε
κοντὰ στὴ Βίβιαν.

— Τὴ τρομάρα θὰ πῆρες, χρυσή μου,
τῆς εἶπε πᾶνοντας τὸ χέρι της. Μὰ δὲν
τρέπει νὰ στενοχωριέσαι; σίγουρα θὰ γυ-
ρίσεις ἀπὸ τὴ μὴ στιγμή στὴν ἄλλη.

Ἡ Βίβιαν τὴν κύτταξε χωρίς ν' ἀπαν-
τήσῃ.

— Στ' ἀλήθεια τὸν πέρασες γιὰ πεθα-
μένο; ρώτησε ἡ Τόνι.

— Ναι.

— Τί τρομερό! Μὰ δὲν τὸ πιστεύεις
τώρα πιά;

Ἡ Βίβιαν σήκωσε τοὺς ὤμους της.
Δὲν ἤξερε οὔτε ἡ ἴδια τί ἔπρεπε νὰ πι-
στέψει.

— Νομίζω, εἶπε ὁ Γκρόγκαν στὴν Τό-
νι, ὅτι πῆγανε συζὺ στὸ σπίτι σας κ'
ὅτι κληρονομήσατε μαζί, ἔτσι δὲν εἶναι;

— Ναι, ἀγαπούσαμε πολὺ τὴ μονα-
ξιά καὶ οἱ δύο μας.

— Ἐρασταὶ τῆς φύσεως, ἔ; ἔχετε
μήπως ποὺ μπορεῖ νὰ κρύβεται; Ὁ κ.
Λάθαμ λέει ὅτι κ' ἄλλη φορὰ κρύφτηκε
σὲ μὴν σπηλιά.

— Ἀλήθεια;

— Δὲν τὸ ξέρετε;

— Ὁχι. Ὑποθέτω ὅτι θὰ ἦταν παι-
δι τότε.

— Ἦταν δεκάξη ἔτων, ἐπενέβη ὁ «Ἀγ-
κους».

— Οἱ ἄνδρες δὲν φέρονται ἔτσι. Πε-
ρίεργο, ἔκανε ἡ Τόνι.

— Ἐξῶς πὼς δὲν εἶναι καὶ πολὺ γεν-
ναῖος, εἶπε ὁ «Ἀγκους». Ἄν τὸν χτυποῦ
σὲ κάποιος, δὲν ἀποκλείεται νὰ τὸ ἔβαλε
στὰ πόδια. Καὶ σήμερα...

— Καί, σήμερα;

— Φοβόταν τὴν ἀστυνομία καὶ τὴς ἀ-
νακρίσεις. Ὑπάρχουν ἔξωτες τέτοιαι τό-
ποι... Δὲν ἀποκλείεται λοιπὸν νὰ μὴ με-
σολάβησε οὔτε τσάκωμα μὲ κανένα οὔτε
ἐξόλο, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ τσάκασε ὅσπου νὰ
τελειώσουν οἱ ἀνακρίσεις.

— Καὶ ποῦ λέτε νὰ πῆγε τότε;

— Μπορεῖ νὰ πῆγε νὰ μαζέψῃ ροδά-
κινα ἢ σταφύλια στὸ Μίλντουρα. Τὶς

προάλλες τοῦ διάβασα θυμοῦμαι ἀπὸ τὴν
ἐφημερίδα μὴ ἀγγελία ποὺ ἔλεγε πὼς
μπορεῖ νὰ περῶσει πολλὰ ψήματα μα-
ζεῖνοντας φρούτα στὰ μεγάλα κτήματα.

— Νομίζετε ὅτι κατὰ τέτοιο θὰ μπο-
ροῦσε νὰ τὸν δελεάσει; ρώτησε ὁ Γκρόγ-
καν.

— Ἰσως.

— Καὶ εἶχε ἀρκετὰ χρήματα ἐπάνω
του γιὰ νὰ πᾶει στὸ Μίλντουρα;

— Ὁ ἄνθρωπος ποὺ τὸν χτύπησε μπο-
ρεῖ νὰ τοῦ ἔδωσε ἕνα γεμάτο πορτοφό-
λι μὲ τὴ συμβουλή ν' ἀδειάζει μὴ ὥρα
ἀρχίτερα τὴ γωνιά, δῆλωση ὁ ἀρχιφύλα-
κας Μάννινγκ.

— Ὁ «Ἀγκους» ἔκανε πὼς δὲν ἄκουσε.

— Ἄν ἔκανε ὅσο — σὸπ, εἶπε στὸν
Γκρόγκαν, θὰ εἶναι εὐκόλο νομίζω ν' ἀ-
νακαλύψετε τὰ ἔχρη του.

— Εἰστε αἰσθόδοξος, εἶπε ὁ Μάννινγκ.
Ὁ κόσμος δυστορεῖ σὲ ὅτι ἀπορᾷ μὴ
ἐξυπακούσῃ πρὸς τὴν ἀστυνομία.

— Λυπηρό, ἔκανε ὁ «Ἀγκους».

Ὅταν ὁ ἐπιθεωρητὴς Γκρόγκαν ἐπέ-
στρεψε στὸ ἀστυνομικὸ κτίριο, ἡ τεχνικὴ
ὑπηρεσία τὸν πληροφοροῦσε ὅτι εἶχαν
βρεθεῖ δακτυλικά ἀποτυπώματα στὴν
κασέλα τῆς σοφίτας τοῦ Ροβένα φύλα-
γε τὰ προσωπικά χαρτιά της. Ὅταν ὁ ἐ-
πιθεωρητὴς κατέβασε τὸ ἀκουστικό, τὸ
πρόσωπό του ματωροῦσε τὴν πῦρ ζοη-
ρὴ ἱκανοποίηση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 13ο

ΤΙΣ μέρες ποὺ ἀκολούθησαν ἡ θεά-
τῶν ἀστυνομικῶν κατάντησε πιά
συνθησισμένο πρᾶγμα γιὰ τοὺς κα-
τοίκους τοῦ Λάθαμ Ουέστ. Πηγαίνον-
ταν παντοῦ, ἀνεδοκατέβαιναν τὴς σκά-
λες τῶν σπιτιῶν, σκαλίζαν στοὺς κήπους,
ρωτοῦσαν τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλο καὶ χα-
σομεροῦσαν τοὺς πάντες ἀπὸ τὴς δουλειῆς
τους.

— Τὶ βίβερη διαφήμιση γιὰ τὸ χω-
ριό μας, ἔλεγε ὁ Κάρλ Χέννεσεϊ στὸν
συνταγματάρχην Φιοῦστερ, τὸν ὁποῖο συ-
νάντησε στὸ κατόστιμα τοῦ κ. Πέιττε.
Μέσα σὲ δύο μέρες ἕνας φάνος καὶ μὴ
ἐξαφάνισι!

— Τρομερὸ φίλε μου, τρομερὸ, ὑπερ-
θεμάτισε ὁ συνταγματάρχης, σημεῖο τῶν
καιρῶν κ' αὐτὸ γιὰ σπάνια συμφωνοῦ.

σε μὲ τοὺς γείτονές του.

— Δὲν ἔχεις καρδιά γιὰ δουλειά, οὔτε
καὶ μπορεῖς νὰ καταπιαστείς μὲ τίποτε.
ἔκανε γκρινιάρικα ὁ Χέννεσεϊ.

— Ἐμένα τὸ λέτε;

— Νά, ἡ Τόνι μοῦ ἔκαψε τὸ καλυπ-
τό μου πουκάμισο σήμερα ποὺ τὸ σιδέ-
ρωνε. Εἶναι ἀναστατωμένη. Ἡ ἐξαφάνι-
σι τοῦ Κουέντιν τῆς ἔχει στοιχίσει πολὺ.

— Καὶ τὸ χειρότερο εἶναι, πρόσθεσε ὁ
συνταγματάρχης, ποὺ τὸ κοινοποιοῦν δι-
νει καὶ παίρνει. «Ποῖος τὸν χτύπησε;»
ρωτοῦν ὅλοι. «Ποῖος δὲν τὰ εἶχε καλὰ
μαζί του;» Καὶ δὲς τὸν ξεθαίνοντα καλὴς
ἐξασμένους ἰστορίες γιὰ νὰ τὴς συσχετί-
σουν μὲ τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ νεαροῦ. Νά,
κάποιος τὸ πρῶτό μοῦ θύμισε ὅτι ἀπὸ τὴ
μέρα τοῦ θανάτου τοῦ Μάρκ, τὸ μῖσος
ποὺ ὁ Τάισον εἶχε ἐναντίον τῆς Ροβέ-
νας στράφηκε ἐναντίον τοῦ Κουέντιν τοῦ
ἀνηψιῦ της. Λένε ὅτι ἀνιψήθηκε νὰ τοῦ
φτιάξει τὸν ἀναπτήρα του.

— Διόρθωσε ὅμως τὸ ρολοὶ τοῦ Μπάρν-
σαϊντ, καὶ φαίνεται ὅτι τὰ ἔφαλε ἀπὸ τὴν
καλὴ τοῦ «Ἀγκους» ἄμα τὸν εἶδε.

— Πῶς τὸ ξέρετε;

— Μὰ ἡ κ. Σίςκιν τὸ εἶπε στὴν Τό-
νι τὸ πρῶτό.

— Αὐτὴ ἡ γυναῖκα μιλάει περισσότερο
ἀπ' ὅσο πρέπει. Ἐκατὸ φορές τῆς ἔχω πᾶ
νὰ κλείνει τὸ στόμα της. Ἀλλὰ ἔχετε;
κ' ὁ συνταγματάρχης πλησίασε περισ-
σότερο τὸν Χέννεσεϊ, μὴ ἀπὸ τὴς καμα-
ριέρες τοῦ Πάιν Χιλ εἶπε πὼς ἡ μητέρα
τοῦ «Ἀγκους» μάλωσε ἄσχημα τὸν Κουέντιν
ποὺ ἔγραψε στὴ Ροβένα νὰ ἔρθει. Ἦταν
ματωροῦ μαζί του.

— Ναι, τὸ εἶπε τῆς Τόνι.

Ἡ γυνὴ ἡ Λάθαμ ἀγαπᾷ τὸν τόπο
ἐδῶ. Καὶ μὲ τὸ δίκιο της, γιὰ τὴν ἐδῶ
ἔζησε ὅλα τὰ χρόνια της. Θὰ προτιμοῦ-
σε νὰ πεθάνει παρὰ νὰ ξαναφύγει. Δὲν
τὴν κατηγοροῦ γι' αὐτό. Τὸ καλὸ εἶναι
ποὺ τραβᾷ αὐτὸν τὸν δυστυχὴ τὸν «Ἀγ-
κους» ἀπὸ τὴ μύτη.

— Ὅλους μας κάποιος μᾶς τραβάει
ἀπὸ τὴ μύτη, εἶπε γελώντας ὁ Χέν-
νεσεϊ. Ἐκτὸς ἀπὸ τὸν μον

οικίες δεκάρες θα βγάλετε κακό όνομα στο χωριό.

— Σκοτίστηκα! Έκανε ο Κάρολ σηκώνοντας τους ώμους κι' όμως ήξερε πολύ καλά, όσο κι' ο Φιούστερ, ότι δεν μπορούσε ν' αφήσει τον Πέττυ γιατί του χρωστούσε πολύ μεγάλο ποσό.

Προχώρησε προς την καμινέτα του που ήταν σταματημένη έξω από το μαγαζί και πριν βάλει μπρος έσκυψε από την πόρτα για να πει γελώντας.

— Πάντως αν ο άρχιφύλακας είχε δικαιοχρησία να δώσει στον Κουέντιν ένα πορτοφόλι γεμάτο λεπτά για να τον διώξει από δω, αυτός δεν μπορεί να είναι ούτε έγω ούτε εσείς.

— Όσο γι' αυτό... Έκανε ο Φιούστερ. Τη μέρα που εμείς θα μοιράζουμε πορτοφόλια...

ΣΤΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ φρόνισε μερικά πράγματα στο Πέττυ και μετά τράβηξε για το σπίτι του με γρήγορο βήμα για να προλάβει το δελτίο ειδήσεων των δωδεκάμιση. Πέρασε από το πίσω μέρος του σπιτιού, μπήκε στην κουζίνα και πίστεψε πως άργησε γιατί άκουσε μία ανδρική φωνή. Ακούμπησε την τσάντα του στο τραπέζι του λίβινγκ — ρούμι και βόηκε την κυρία Σίσκιν που κοιμόταν με τον έπιθεωρητή Γκρόγκαν και τον άρχιφύλακα Μάννινγκ.

— Α! Έκανε η οικονόμος του άμα τον είδε.

— Καλημέρα σας, είπε ο Φιούστερ στους άστυνوميούς. Με χρειάζεστε;

Ο Γκρόγκαν δεν έδειξε διάθεση ν' αποκαλύψει πολύ γρήγορα το σκοπό της επισκέψεώς του. Μίλησε για το θάνατο της Ροβένα Λάθαμ και για την εξαφάνισή του άνηψού της. Τότερα άνηγγειλε ότι παρακολουθούσε κάποια ίχνη κι' ότι άσφαλώς ο συνταγματάρχης, εάν παλιός φίλος της οικογενείας, θα μπορούσε να του πει περισσότερα σχετικά με τη Ροβένα. Οι λεπτομέρειες που γίνονται αντιληπτές στους φίλους, βοηθούν πολύ την άστυνομία καμιά φορά.

Ο συνταγματάρχης ήταν εύνηχς που του δινόταν η ευκαιρία να μιλήσει για τις ώριμες μέρες που είχε περάσει στο Πάιν Χιλ. Αήλωσε ότι η Ροβένα είχε πραγματικό ταλέντο στο να δέχεται καλά, ότι ήταν γυναίκα γοητευτική και γελαστή πάντοτε κι' ότι το χωριό είχε χάσει πολλά με το θάνατό της. Ο Γκρόγκαν τον άκουγε με ξεχωριστό ένδιασμό.

— Ναι, πρόσθεσε ο συνταγματάρχης, αν δεν είχε μεσολαθήσει αυτή η καταραμένη τραγωδία, θα περνούσαμε όρατα Χριστούγεννα φέτος στο Πάιν Χιλ.

— Φοβούμαι, συνταγματάρχα μου, ότι και ζωντανή να ήταν ακόμη η Ροβένα Λάθαμ ως τα Χριστούγεννα, η κατάσταση δεν θα ήταν για σας τόσο ευχάριστη. Θέλω να πω δηλαδή ότι είναι ζήτημα αν θα σας δεχόταν στο Πάιν Χιλ.

— Πώς αυτό; Έκανε ο Φιούστερ με άπορία.

— Νά, εξ αιτίας αυτού του γράμματος, είπε ο Γκρόγκαν βράζοντας ένα χαρτί από την τσέπη του.

— Ποιό γράμμα,

— Ο Γκρόγκαν το άπλωσε πάνω στο τραπέζι.

— Η καμαριέρα του Πάιν Χιλ μ'α

είπε ότι πριν φύγει πέρσι ή κυρία Λάθαμ είχε πάει στο γραφείο του μουντουάρ της για να μεταφέρει το περιεχόμενο του συρταριού της σ' ένα έβενινο κασελάκι που άφηνε στη σοφίτα του Μάργουαίντ. Το συρτάρι της αυτό περιείχε γράμματα και άλλα χαρτιά. Ήταν κι' αυτό. Θυμάστε να το γράφατε εσείς;

Το γράμμα άφορούσε την ένοικίαση του Μάργουαίντ στους φίλους της Ροβένas, Κόταρ. Ο Φιούστερ διαμαρτυρόταν λέγοντας ότι ήταν συμφωνημένο να νοίκιαζαν σ' αυτόν το Μάργουαίντ μόλις θα πέθαινε ή τελευταία θεία του Άγκους που το κατοικούσε. Έκτός απ' αυτό, είχε άκούσει πως η Ροβένα διέδιδε παντού ότι ήταν άνεπιθύμητος ένοικιαστής, ότι το σπίτι του, από τότε που το πρωτοκατοίκησε, κόντευε να ερειπωθεί, κι' ότι δεν σκόπευε να γίνει και το Μάργουαίντ στα ίδια χάλια. Ο συνταγματάρχης πρόσθετε ότι αν είναι λυπηρό να καταστρέφεται ένα σπίτι, είναι όμως ακόμη πιο λυπηρό να χάσεις την καλή σου φήμη κι' ότι αν ώρισμένα τεριστανικά, που αυτός γνώριζε καλά, έφθαναν ποτέ σ' αυτιά του Άγκους, τότε κινδύνευε και η δική της φήμη να κηλιδωθεί, πράγμα που θα την έκανε να μετανοήσει που δεν του νοίκιασε το Μάργουαίντ.

Ο Φιούστερ άκούμπησε το χέρι του πάνω στο γράμμα.

— Ω! το γράμμα αυτό είναι μία παλιά άνοησία.

Και βάλθηκε να γεμίσει την πίπα του με μεγάλη έπιμέλεια.

— Τό έχετε συνήθεια μήπως να γράφετε άπειλητικά κι' εκβιαστικά γράμματα; ρώτησε ο Μάννινγκ.

— Άπειλητικά; Όχι για το Θεό. Το γράμμα αυτό δεν έχει τίποτε το άπειλητικό. Προσπαθώ μόνο να θυμίσω στη Ροβένα Λάθαμ ότι δεν έχει δικαίωμα να μου ρίχνει το άνάθεμα.

— Γιατί είστε σέ θέση να την πληρώσετε με την ίδια την μονέδα, όπως λένε.

— Παραλογίζεστε! Έγραφα στη Ροβένα αυτό το γράμμα σέ μία στιγμή θυμού. Είμαστε άρκετά φίλοι μεταξύ μας για να μη της φέρομαι με το γάντι. Έξέ άλλου, όπως το βλέπετε πολύ καλά, ούτε έδωσε καμιά σημασία σέ όσα της έγραφα. Άπόδειξη που δεν μου νοίκιασε το σπίτι. Ήξερε πολύ καλά ότι ποτέ δεν θα μαρτυρούσα τίποτα στον Άγκους.

— Και τί έγινε όταν έφυγαν οι Κόταρ;

— Δεν μπορούσα τότε πια να πληρώσω μεγαλύτερο νοίκι απ' αυτό που πληρώνω έδω. Διαφορετικά δεν είχα παρά μόνο να ζητήσω το Μάργουαίντ κι' άμέσως θα μου το έδιναν. Δεν σάς κρατά κακία που ήρθατε να με βρείτε και να μου πείτε αυτά τα πράγματα. Ξέρω πως έχετε χρέος να έρευνάτε τα πάντα.

— Εξαριστούμε, πολύ, έκανε ο Μάννινγκ ειρωνικά.

Η κ. Σίσκιν, που δεν είχε μιλήσει ως εκείνη τη στιγμή, σηκώθηκε και προχώρησε προς την πόρτα της κουζίνας.

— Αν η Ροβένα κρατούσε όλη την άλληλογραφία της, είπε με ύφος αυτοκατειρας, θα βοήθατε άσφαλώς κάτι πολύ πιο ένδιαφέρον απ' αυτό το γράμμα.

Ο Γκρόγκαν την παρακολούθησε με

τα μάτια ως την ώρα που έκλεισε την πόρτα πίσω της. «Και κάποιος άλλος το σκέφθηκε αυτό και σάλισε το κασελάκι πριν από μας», μουρμούρισε.

ΤΑΝ ή Βίβιαν σηκώθηκε εκείνο το πρωί είχε τη συναισθηση ότι τίποτα πια δεν επρόκειτο να την ξαφνιάσει στη ζωή. Το μεσημέρι ήταν στην κουζίνα κι' έτοιμάζε μια σαλάτα, όταν μπήκε ξαφνικά η Σέιλα.

— Δέ μου λές, Βίβιαν, είπε η νέα, τί έγινε ή παραγγελία που άφηνε ο Πέττυ σ'η βεράντα χθές βράδυ;

— Ποιά παραγγελία; Τα είδη μπακαλικής;

— Ναι.

— Είδα το κουτί πριν πέσω να κοιμηθώ χθές βράδυ. Σκέφθηκα μάλιστα να το πάρω μέσα, μα μετά το έξεχασα. Λοιπόν;

— Δεν είναι πια εκεί. Κάποιος το πήρε.

— Άδύνατο! Ποιός θα έμπαινε τη νύχτα έδω μέσα για να κλέψει τρόφιμα του μπακαλίκη;

— Ποιός; Έκανε η Σέιλα χαμηλώνοντας τη φωνή της. Ποιός θέλεις να είναι. Περιττό να ρωτάς.

Η Βίβιαν άκούμπησε το κουτάλι που κρατούσε στο χέρι κι' έριξε στη Σέιλα μια άγριεμένη ματιά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 14ο

ΑΠΟ τη μέρα που είχε εξαφανισθεί ο Κουέντιν Ράιβερς οι σχέσεις μεταξύ της Βίβιαν και της Σέιλα ήταν λίγο έθνηκές. Η Σέιλα παρουσίαζε έναν περίεργο εκνευρισμό κι' όλα της έφταιγαν. Το πρωί είχε πει πως θα πήγαινε μια βόλτα με τον Άγκους, μα γύρισε πολύ γρήγορα με την δικαιολογία ότι την είχε πιάσει δυνατός πονοκέφαλος. Η Βίβιαν ωστόσο ήξερε πως ή φίλη της δεν είχε ποτέ πονοκεφάλους, όπως το είχε κανηθεί ή ίδια εξ άλλου πριν από λίγο καιρό. Ίσως να είχε πει στον Άγκους πως σκόπευε να εγκατασταθεί στο Πάιν Χιλ ως την Πρωτοχρονιά, όπως λογάριζε, μα να 'μή βόηκε από το φίλο της την προθυμία που περίμενε. Ο Άγκους, από φόβο προς τη μητέρα του πιθανότατα, της είχε ίσως πει πως δεν θα ήταν ευγενικό ν' αφήσει όλομνην τη Βίβιαν στο Μάργουαίντ μετά από τα τελευταία γεγονότα. Πάντως το ζήτημα του δέματος του μπακαλίκη δημιούργησε κάποιον μικρό καυγά ανάμεσα στις δυο νέες.

— Δεν θα μου πεις τώρα ότι ο Κουέντιν πήρε το κουτί με τα τρόφιμα, είπε η Βίβιαν άποτειλιώνοντας τη σαλάτα της.

— Και γιατί όχι; Έκανε επιθετικά η Σέιλα.

— Γιατί άπλούστατα έχει πεθάνει.

— Έξακολουθείς να άποστηρίζεις την ίδια άρλούμπα;

— Μάλιστα. Την άποστηρίζω και θα την άποστηρίζω.

— Κανείς όμως δεν σέ πιστεύει.

— Και κανείς δεν τον είδε, παρά μόνο έγω, έκανε η Βίβιαν με πείσμα.

— Κι' έγω σου λέω πως όλ' αυτά τα φαντάσθηκες από το φόβο σου. Είσαι όμως τόσο έπιμνην που δεν θέλεις να το παραδεχθείς.

Η ΣΤΥΝΕΧΕΙΑ: Στο επόμενο

ΜΙΚΡΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Το μυστικό της έπιτυχίας

GIOVANNI GUARESCHI

Α ήθελα να σ'α αποκαλύψω το μυστικό της έπιτυχίας. Μη φαντασθήτε πως είμαι «Α» αϊκούς που διατείνονται πως ξέρουν τον άλυστο τρόπο να κερδίζουν στη ρουλέττα και που ποτέ δεν πέτυχαν ένα καλό άριθμό. Η αλήθεια βέβαια είναι πως ποτέ δεν είχα έμπιστοσύνη στα διδάγματα μου και πως ποτέ δεν τα έβαλα σ' έφαρμογή. Έσείς όμως έχετε έμπιστοσύνη σέ μένα κι' αν άκολουθήσετε τις συμβουλές μου, θα δείτε πως θα βγείτε κερδισμένος. Άκούστε λοιπόν, το παιχνίδι είναι περίεργο.

Ο ύπνητής μπήκε το δωμάτιο κι' άνήγγειλε:

— Κύριε, είναι κάποιος Ριμπελαί.

Ο δικηγόρος Τολέβ έκανε κίνηση άνομιονήσας και φώναξε:

— Να τον στείλεις στο διάβολο. Δεν θέλω να τον ξαναδώ μπροστά μου.

— Καλά κύριε, άπάντησε ο ύπνητής και πειθήνιος έκανε να φύγει. Μα ο δικηγόρος τον ξαναφώναξε:

— Περίμενε.

Άσυνέπεια, θα πείτε. Ίσως. Εγώ, δεν ξέρω τί πάει να πει άσυνέπεια. Κατά συνέπεια έχετε δικαιο. Δεν πρέπει όμως να καταδικάσουμε γι' αυτό τον δικηγόρο. Ήταν λογικό να κάνει μια πρώτη σκέψη και μετά μια δεύτερη. Όλοι οι ένοχλητικοί δεν μπορούν να στέλνονται στο διάβολο. Τους κοιτούς, ναι. Μα άπόρριον μεριζοί που κρατούν στην τσέπη τους συστατικό γράμμα κάποιου έπίσημου προσώπου. Αν λοιπόν τους στείλεις κι' αυτούς στο διάβολο, είναι σαν να στέλνεις στο διάβολο και το έπίσημο πρόσωπο.

Ο περι ού ο λόγος Ριμπελαί που ποζιούσε τον δικηγόρο Τολέβ ήταν ένας ένοχλητικός της δεύτερης αυτής κατηγορίας και είχε ένα τέτοιο συστατικό γράμμα στη τσέπη του, στο όποιο το έπίσημο πρόσωπο παρακαλούσε τον δικηγόρο Τολέβ να τον πάρει βοηθό. Τί έπρεπε να γίνει;

— Τί να του πω; ρώτησε ο ύπνητής.

— Να του πεις ότι είμαι άπασχολήμενος, είπε μετά από ώριμη σκέψη ο δικηγόρος.

Ο ύπνητής βγήκε και μετά από λίγο άκούστηκε ή γαλήνια φωνή του ένοχλητικού:

— Πολύ καλά, θα περίμενο.

Ο δικηγόρος Τολέβ δάγκωσε με λύσσα την πίπα του.

«Τον άναιδέστατο! Ός του χρόνου να περίμενει, δεν πρόκειται να τον δεχθώ».

— Πάλι ήρθε αυτός ο Ριμπελαί, άνήγγειλε το άλλο πρωί ο ύπνητής.

Ο δικηγόρος ήταν πια πεπεισμένος

ότι είχε να κάνει με ήλιθιο, μα με ήλιθιο που δεν μπορούσε να τον διώξει με τις κλωτσιές γιατί ήταν ήλιθιος με συστάσεις: το πιο επικίνδυνο είδος που υπάρχει στον κόσμο. Άποφάσεις λοιπόν να καταφύγει στην παθητική αντίσταση.

— Του είπες ότι είμαι πολύ άπασχολήμενος; ρώτησε τον ύπνητή.

— Μάλιστα, κύριε, μα είπα πως θα περίμενει.

— Τότε να σκάσει! φώναξε έξαλλος ο δικηγόρος και στρώθηκε πάλι στη δουλειά του.

Η πολλή και βιαστική δούλεια είναι μοναδικό καταπραίντικό των νεύρων. Μετά από λίγα λεπτά ο δικηγόρος Τολέβ είχε έντελως ξεχάσει τον ένοχλητικό.

Το μεσημεράκι έτοιμάστηκε να βγει, μα ο ύπνητής τον σταμάτησε με ύφος άπελασμένο.

— Δεν μπορείτε να βγείτε, κύριε. Είναι ακόμη στο χόλ και θα σ'α δει. Έφερε μαζί του και το μεσημεριανό του φαγητό. Έτσι γλυτώνω τα είσιτήρια του τραί, μου είπε, και δεν θα χρειαστεί να ξαναδώ το άπόγευμα.

Ο δικηγόρος φοβήθηκε ότι θα του στήνουν.

— Μα αυτό καταντάει παραφροσένη, έκανε έξαλλος. Αν τον βρω μπροστά μου θα τον δολοφονήσω.

Ο ύπνητής όμως είχε μια μεγαλοφυή ιδέα.

— Κύριε, είναι και ή πόρτα της άπηρεσίας.

Σωστά. Μα μπροστά σ' αυτήν την πόρτα, που δεν χρησιμοποιούταν ποτέ, άπρηξε μια πελώρια ντουλάπα. Ο δικηγόρος ωστόσο ήταν έτοιμος για τα πάντα. Μαζί με τον ύπνητή, τράβηξαν την ντουλάπα, έλευθέρωσαν την πόρτα κι' ο δικηγόρος άνάπνευσε. Θα μπορούσε να βγει.

Το άπόγευμα γύρισε στο γραφείο από εκεί που είχε φύγει, από την πόρτα της άπηρεσίας.

— Είναι ακόμη στο χόλ, τον άπηρεσώθηκε ο ύπνητής.

— Να είναι, έκανε με κακία ο δικηγόρος.

Από εκείνη τη μέρα ο δικηγόρος Τολέβ δεν περνούσε πια από το χόλ. Το χόλ δεν έβλεπε πια παρά μόνο πελάτες που φαντάζονταν ότι ο Ριμπελαί ήταν κανένας κλητήρας ή τίποτε τέτοιο. Ο άθεός φοβός ήταν άκραιβέστατος. Ερχόταν κάθε πρωί στις όκτώ παρά πέντε, έστρωγε το μεσημέρι το λιτό του γεύμα και το βράδυ έφηνε στις έπτά και τέταρτο.

Μια μέρα ο ύπνητής άποδέχθηκε τον κύριο του με φάτσα άλλοιωμένη από την άγωνία.

— Κύριε, τραύλισε, τώρα άρχισε να μ'α φεύγει τα βράδια. Κουβάλησε ένα ράντσο. Την ήμερα το κούβει πίσω από το παραβάν και τη νύχτα το στρώνει και κοιμάται.

Ο δικηγόρος έμεινε άσχηκνής. Πείσμα στο πείσμα.

Μια μέρα άκουσε το τάχα — τάχα μιάς γοαφουχανής. Τί γινόταν δίπλα; Τη δική του μηχανή την είχε μπροστά στα μάτια του και δεν είχε παρά μόνο μία.

— Τί μηχανή είναι αυτή που άκούγεται και πούς γράφει; ρώτησε τον ύπνητή.

— Είναι δική του, του Ριμπελαί. Την φέρνει μαζί του τώρα και μερικές μέρες. Κάνει μικροδουλειές των πελατών. Είναι επιδέξιος και τα καταφέρνει μια χαρά. Μου έδωσε μάλιστα κι' ένα πουρομπαίο σήμα το πρωί. Και μου είπε ότι αν τυχόν τον χρειασθείτε να μη ντραπείτε να του το πείτε. Σκοπεύει να πάρει και δακτυλογράφο.

Ο δικηγόρος δάγκωσε το χέρι του άπ' το κακό του, μα δεν είπε τίποτε. Όχι, δεν θα του περνούσε το παλιανθρώπου, δεν θα του περνούσε.

Μετά κάμποσον καιρό ο δικηγόρος Τολέβ άρχισε να βλέπει πως οι δουλειές του δεν πήγαιναν καθόλου καλά. Ερχόταν κάθε μέρα στο γραφείο του πιο σκυθρωπός και μελαγχολικός. Όπου ένα ώρα πρωί, ο ύπνητής του, βλέποντάς τον τόσο στενοχωρημένο, ήθελε να του κάψει μια δειλή πρόταση:

— Κύριε, του είπε, αυτός, ο δικηγόρος Ριμπελαί θέλω να πω, λέει πως πνίγεται από την πολλή δουλειά και δεν προλαβαίνει μόνος του. Με φώναξε και μου είπε πως άπορεί να περάσει από το χόλ αύριο το πρωί, γιατί άπόψε είναι πολύ άπασχολήμενος και δεν μπορεί να σ'α δεχθεί.

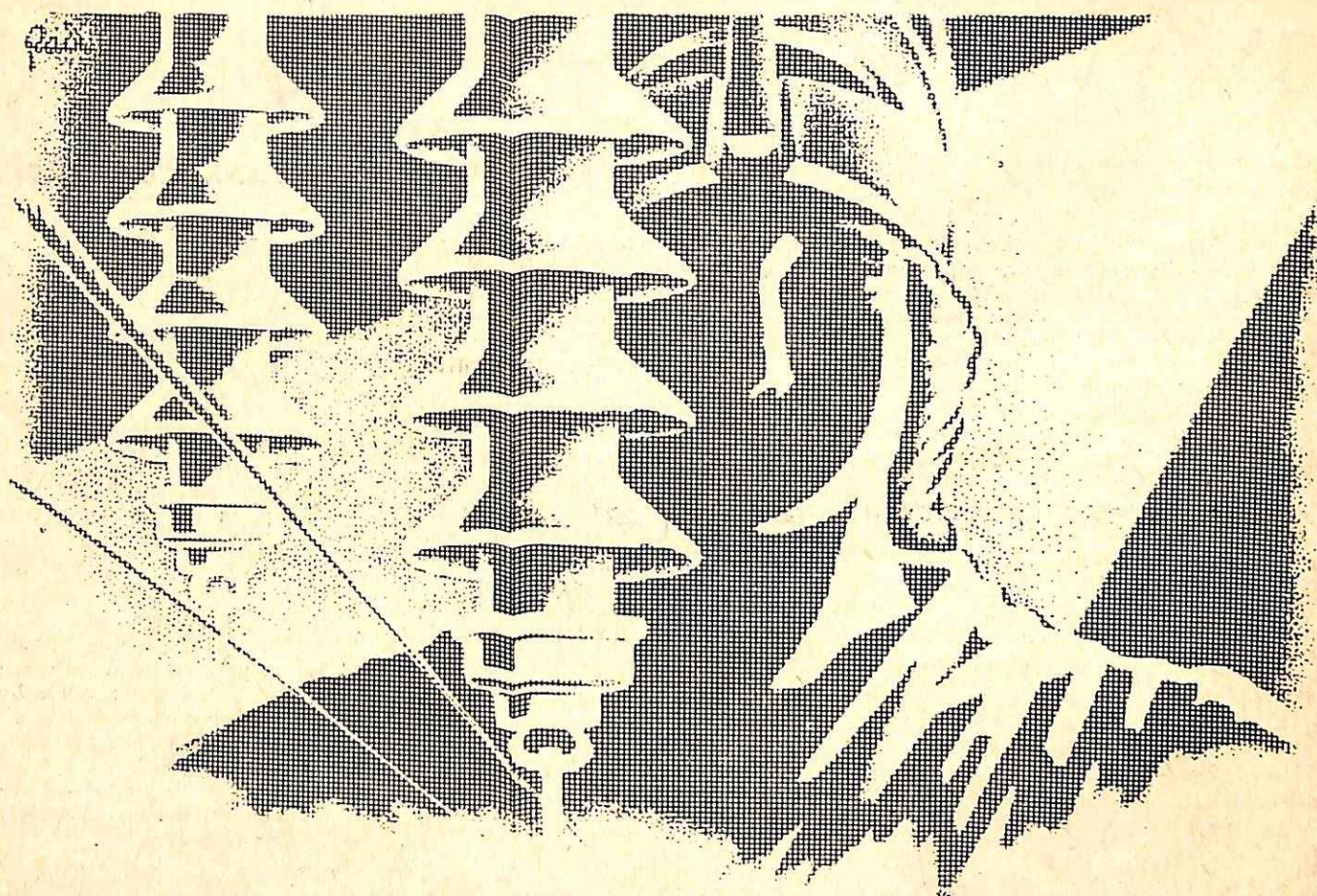
Κι' έτσι δημιουργήθηκε το δικηγόρικό γραφείο «Ριμπελαί και Σία».

Ηθικό συμπέρασμα

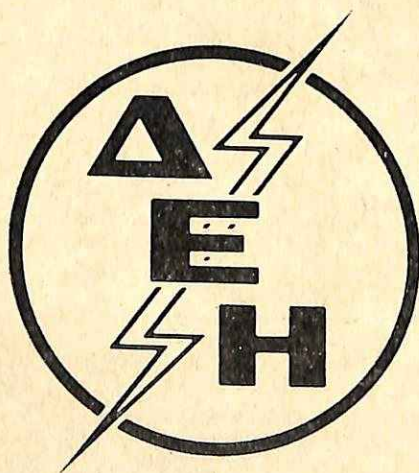
Το μυστικό της έπιτυχίας είναι ή έπιμνην. Να έπιμένετε μέχρι Παναγίας. Να μη παραδέχεστε ποτέ την ήττα σας και άδύσθι ή μέρα που θα δρώσετε την έπιτυχία.

Εγώ, δεν έχω την άντοχή να περίμενο. Μα αν έσείς την έχετε, να είστε σίγουροι πως θα πετύχετε. Κι' αν καμιά μέρα ή δόξα σας άπασωθεί στο μέτωπο, θυμηθείτε ότι το χρωστάτε σέ μένα.

GIOVANNI GUARESCHI

ΟΜΟΛΟΓΙΑΚΟΝ ΔΑΝΕΙΟΝ

ΤΟΚΟΣ 7%
ΑΦΟΡΟΛΟΓΗΤΟΣ

ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΔΟΛΛΑΡΙΟΥ

ΠΡΟΕΓΓΡΑΦΑΙ ΗΡΧΙΣΑΝ